

ТОМ ХАРПЪР

ИЗГУБЕНИЯТ ХРАМ

Превод от английски: Асен Георгиев, 2010

chitanka.info

ПРОЛОГ

Крит, 20 май 1941

Легендата твърди, че това е първото място, където хората се летели. Подобно на изкуствени птици си слагали криле от пчелен восък и птичи пера, скачали от високия дворец и профучавали над проблясващото море. Издигали се високо, дори близо до слънцето, докато един, още момче, се приближил твърде много, крилата му се стопили и паднал. В мига, когато и последното перо се спуснало във водата, момчето се било плъзнало под вълните и оттам в мита. Сега отново имаше мъже в небесата. Вместо с пера те летяха с криле от коприна и тъканата сбруя, която ги държеше, нямаше да се разтопи на слънцето. Те самите се наричаха Fallschirmjäger — ловци от небето. Не падаха, а се спускаха към земята като гладни орли.

Пембертън ги видя от прозореца на своя кабинет. Когато бомбардировката спря, знаеше, че е загазила. През последната седмица самолетите бяха редовният терор: бученето на двигателите, след това воят на пикиращите щуки и люшкащата се от взривовите земя. Понякога бомбите падаха толкова близо до вилата, че артефактите трепереха в своите изложбени кутии и потракваха като чаени чашки върху чинийките, докато прислугата не ги премести долу в мазето. Сега бомбардировките бяха спрели. Знатните бежанци, които вгорчиха живота му, бяха заминали, цялата прислуга си беше тръгнала. Тази сутрин Пембертън ги изпрати по домовете им в техните села, при семействата им. Беше единственият тук. Вече беше време и той да си върви. Вдигна раницата си от закачалката за шапки в ъгъла и я обърна над писалището. Отвътре тромаво се търкулна сандвич на една седмица. Последва го наполовина пълен термос, фотоапарат, фенерче и джобно ножче, няколко смачкани обвивки от шоколад. Мъжът задържа фенерчето и ножчето, изхвърли всичко останало, като обаче преди това се погрижи да извади филма от фотоапарата. После, треперейки от бързане, отключи чекмеджето на бюрото и извади бележника. Прахът беше запълнил бръчките в меката кафява кожа, бе ги превърнал в

паяжина, а златният монограм в ъгъла почти напълно се бе изтрил. Бележникът беше подарък от неговата жена, едва ли не последният, и му беше скъп, но не това го правеше толкова ценен. Нашествениците можеха да вземат всичко от вилата — находките и музейните предмети, дрехите и мебелите, докарани от Англия, дори любимата му библиотека, но не и това.

Нямаше какво друго да прави. Вдигна раницата и тръгна към вратата. Излезе на слънце, докато над него многоцветният балдахин от копринени облаци — бели, зелени и жълти, се носеше към земята.

Пембертън беше чакал, докато се увери, че първите парашути разцъфтяват в следобедното небе. Сега беше прекалено късно. Цялата долина пулсираше от ехото, будено от транспортните самолети „Юнкерс-52“, които ревяха над нея, и той вече чуваше бързото барабанене на пушечна стрелба иззад завоя, който водеше към пристанището на Ираклион. Германците сигурно се бяха спуснали южно от града, отрязвайки неговия път. С всяка изминаваща минута все повече и повече подкрепления скачаха от юнкерсите. Нямаше да може да се промъкне по избрания път. Затова тръгна на юг към хълмовете и нагоре в планините.

Крачеше бързо. Беше в Крит отпреди войната, вече две години, и дългите му екскурзии из вътрешността на острова бяха станали легендарни сред неговите колеги. Тлъстините, които бяха започнали да преливат над колана му след твърде многото колежански вечери, се стопиха и макар слънцето да избели и последните тъмни косми на главата му, то го възмезди, като вля здраве и свеж цвят в бузите. Сега беше на шейсет и пет, ала се чувстваше по-млад, отколкото преди десет години.

След като извървя около километър, погледна назад. В падината долу едва се различаваха стените на разкопания дворец в Кносос сред кръг от борови дървета. Дворецът беше манията на неговия живот и дори сега почувства пронизваща болка от усещането за загуба, защото го изоставяше на нашественика. Като студент преди Първата световна война беше помагал на легендарния сър Артър Евънс да го изкопае от три хиляди годишния му сън — златно време, когато имаха чувството, че самите те навлизат като по тунел в митичното, а всеки ден носеше

нови открития, които превръщаха легендите в история. Трийсет години по-късно и вече вдовец той се беше върнал като уредник на обекта. Времето на героите в археологията беше отминало: потокът от бързи открития беше заменен от щателното пъплене на научните анализи, но Пембертън се чувстваше напълно щастлив. Дори беше успял да направи няколко лични открития и сред тях едно, което щеше да удиви дори Евънс. Той се протегна назад към раницата и я стисна, за да се увери за кой ли път, че бележникът е още вътре.

Още един самолет прелетя ниско от север. В чистия въздух той го видя съвсем ясно: тумбест нос, черен кръст отстрани, личеше дори белотата на стоманеното въже за закачане на карабините. Сигурно беше стигнал до края на захода си за спускане на парашутистите и след миг щеше да завие и отлети за материка, за да докара нов товар. Обаче машината не зави. Продължи над двореца и нагоре по хълма право към него.

Пембертън не беше страхливец. Беше лежал в окопите във Фландрия и се бе насилвал да излезе през бруствера заедно с останалите, но гледката на връхлитащия самолет го накара да замръзне на място. Той изви глава назад и се завъртя, когато машината изрева над главата му. Двигателите работеха на твърде ниски обороти, чак му мина мисълта, че ще падне. Квадратният отвор във фюзелажа зееше като рана.

Пембертън подскочи. Една фигура се беше появила в рамките на отвора и надничаше навън. Сигурно човекът го беше видял, защото Пембертън изпита за секунда странна взаимност, когато вторачените им погледи се срещнаха. В този момент мъжът падна. С ръце, протегнати като криле, той скочи от самолета, увисна за миг във въздуха, а след това беше отнесен от въздушната струя. Зад него се разстла дълга опашка, която разцъфна в бял парашутен купол, дръпвайки го да се изправи като кукла на конци. Дори и тогава падаше с плашеща скорост.

Само след секунди зад него вече имаше още мъже във въздуха. Самолетът изобщо не беше свършил със захода си за скок. Пембертън погледна надолу. Вятърът щеше да отнесе десантниците покрай него, но не толкова далече, че да може да им избяга. Намираше се в капан. Нямаше друг избор, обърна се и пое назад към двореца сред дърветата.

Изкатери се по четири хиляди годишните стъпала и се стовари зад една стена, дишайки тежко. Амбицията на Евънс не се беше задоволила само с разкопаването на двореца, на някои места фактически се беше опитал да го построи наново и резултатът бе няколко наполовина изградени стаи, надигащи се от руините като духове. Някои посетители ги намираха събуждащи фантазията, а други ги приемаха като обида за археологията. Макар от Пембертън да се очакваше професионално да не ги одобрява, той винаги тайно ги беше харесвал. Никога не му беше хрумвала мисълта, че някога ще се крие тук в опит да си спаси живота. Той се обърна и надникна през прозореца на новоиззиданата стена.

За миг си позволи да се надява, че десантчиците са поели към вътрешността на острова. Обаче после ги видя. Бяха дори по-близо, отколкото си беше представял. През няколкото минути, които му трябваша да стигне до двореца, войниците се бяха освободили от своите парашути, бяха ги събрали и се бяха спуснали надолу в долината. Видя ги да се разпръскват в рехава редица, придвижвайки се по осеяния с маслинови дървета склон, който се спускаше към двореца. Преброи шестима, тесните каски без ръб и торбестите зелени блузи изглеждаха странно непрактични за воюване. Ако бяха поели по пътя на запад, щяха да минат много встрани от руините. Както се движеха сега, щяха да влязат право в двореца.

Зад него се чу силно стържение на метал в камък. Обърна се ужасен, след това с малко закъснение си спомни за войниците в долината. Дали го бяха видели? Не. Бяха изчезнали в сянката на южната стена и сега временно бяха извън полезрението му. Обърна се отново да погледне, но този път по-предпазливо. В големия двор, където древните бяха танцували върху гърбовете на бикове, лежеше разстлан огромен пурпурен парашут подобно на кърваво петно. Тъканта се издуваше и потрепваше на вятъра, докато зад нея плетеница от черни въжета се простираше назад до метална кутия приблизително с големината на ковчег. Пембертън видя пукнатината от силата на удара в гипсовите плочи и почувства пристъп на гняв от този нехаен вандализъм.

Първият от германските войници, един сержант, се прехвърли през парапета и хукна през двора към металния сандък. Другите го последваха, струпвайки се около него, когато той отвори капака. Някои

от мъжете събличаха торбестите комбинезони, които бяха носили по време на скока, откривайки сивите бойни униформи и патрондаши отдолу, докато други поемаха оръжията, които сержантът раздаваше.

Встрани от войниците нещо се раздвижи. С ъгълчето на очите Пембертън зърна една фигура да пълзи по покрива на храма, който се издигаше малко вляво от него. Човекът носеше бяла риза, а на главата му беше вързана черна кърпа — имаше вид на обикновен критски земеделец. В ръката си стискаше пушка, държеше я внимателно, за да не изстърже на метал. Тя имаше още по-древен вид от самия мъж — едва ли беше използвана от изгонването на турците от острова преди половин век, но нямаше съмнение какво възнамеряваше да прави с нея.

Пембертън излезе иззад колоната, която го скриваше, и махна с ръка в опит да привлече вниманието на гърка, без да го забележат германците. Те изглежда не съзнаваха опасността: трима от тях бяха запалили цигари и пушеха, докато останалите прибираха оборудването си в раници. Един от мъжете пусна шега и нервен смях се понесе из двора.

— Пст — изсъска Пембертън през стиснати зъби, насилвайки предпазливостта си до крайност в своето отчаяние да спре гърка. Какво си мислеше той? Германците почти бяха приключили с опразването на сандъка и бяха готови за тръгване. След още няколко секунди щяха да си заминат и Пембертън щеше да е в безопасност.

Гъркът трябва да беше чул изшъткването, защото се завъртя рязко и насочи пушката, но се усмихна широко, когато разпозна английския археолог — обичайно присъствие в долината. Оредяла редица зъби заблестя много бяла на фона на съсухрената му обветрена кожа. Вдигна пушката, опря я в рамото си и присви око към ръждясалите мерник и мушка.

Кръв бликна от гърлото на сержанта, когато изстрелът отекна в двора. На покрива на храма гъркът се опитваше трескаво да презареди, дърпайки лоста на тежкия затвор на оръжието. Обаче германците го бяха видели. От дулата на автоматите им се понесоха накъсани светкавици и откос куршуми попадна в нападателя. Силата на техния удар го преобърна и мъжът остави лепкава кървава диря на плоския покрив.

Оръжията замлъкнаха. В Далечината Пембертън чуваше бушуващата още битка за Ираклион, но звуците бяха глухи и недействителни след свирепостта на шмайзерите. Един от войниците се затича напред по ниското стълбище до покрива, където лежеше гъркът. Той скрива трупа, след това изстреля излишен куршум в черепа. Пембертън потрепери и се промъкна още по-навътре зад колоната, която го скриваше. Реконструиранията помещения на Евънс не бяха нищо повече от експонати и не бяха по-дълбоки от фасадите на Дивия запад в някое холивудско студио. С нахлулите в двора войници и с другите вляво от него Пембертън нямаше много възможности за криене. Той притисна гръб в колоната и не смееше да мръдне.

Отсреща откъм задната стена нечия сянка падна на входа. Пембертън се вкамени, но скоро отново си пое дъх. Малко котенце се промъкна спокойно през вратата, излезе на слънчевата светлина и го загледа с широко отворени очи.

— Махай се — безгласно каза Пембертън, като същевременно проточи врат през рамо, за да се увери, че германецът на покрива не може да го види. Ами ако движенията на котето привлекат погледа му?

Животинката седна на задните си лапи, вдигна една от предните и започна да я ближе.

— Пст — изсъска Пембертън, озърна се назад и видя, че войникът е все още на покрива срещу него, използва го като наблюдателница, за да огледа района за още партизани. Ако сега погледнеше насам, със сигурност щеше да го види.

Мъжете в двора се развикаха нетърпеливо. Техният сержант умираше и те настояваха да му осигурят лекарска помощ. След един последен поглед към долината войникът се върна. Раменете на Пембертън хлътнаха напред и той с облекчение прегърна раницата си.

Котето беше престанало да се мие и стоеше напълно неподвижно, като лекичко се поклащаше на късите си крачка. Една врана се спусна от въздуха и кацна на надупчения от куршуми труп, без да усеща присъствието на германците само на няколко метра или на младия хищник, свит в сенките. Опашката на котето потрепери, от отворената му уста се чу странно щракане. После се хвърли.

След това всичко стана твърде бързо, за да може Пембертън да види. Мъжът на покрива се обърна и изстреля поток от куршуми към отвореното помещение. Другарите му в двора виждаха още по-малко,

но не бяха в настроение да си играят на предпазливост. Те започнаха да стрелят неистово и скоро въздухът се изпълни с буря от олово, бетон, камъни и мазилка. Нещо разкъса бузата на Пембертън, съвсем близо до окото му, но той почти не усети болка. Скочи на крака, все още стискайки раницата, и се хвърли през противоположната врата. В цялата суматоха не успя да види какво се е случило с котето.

Дворецът в Кносос вече не беше лабиринтът от легендата, но все още можеше да се изгубиш в него, ала Пембертън познаваше разположението по-добре от всеки друг на земята. Той нахлу през вратата, без да обръща внимание на виковете, които го сподиреха, и се спусна от балкона в руините отдолу. Една цепнатина водеше в подземно помещение под това, откъдето беше дошъл, и после отново извеждаше навън под слънцето. От лявата му страна се простираше дълга поредица коридори, но той не им обърна внимание, а пое надясно. Тук не бяха разкопали много, тъй като се страхуваха да не разклатят основите на руините отгоре, но все пак бяха прокопали няколко пробни тунела под големия двор. Един от тях стигаше чак до другата му страна. Ако успееше да се добере дотам, може би нямаше да е трудно да се промъкне до източната порта, а после през дърветата към дъното на долината. Стъпки изтрополиха върху терасите над него и той се притисна към опорната стена. Ако сега някой от тях надникнеше отгоре, щеше да го види. Но никой не го направи. Ето там беше отворът в насипа, само на няколко метра разстояние. Той се втурна към него и се напъха вътре. Тунелът не беше много по-широк от него. На няколко пъти се блъскаше с рамо в старите подпорни греди, които държаха тавана. Всеки път тънък поток от парченца пръст се стичаше между пукнатините на дъските и се лепеше по влажните петна на ризата и се спускаше във врата му. Най-лошото беше, че нямаше достатъчно простор, за да погледне назад, дали някой е тръгнал подире му. Можеше единствено да продължава решително напред, бутайки пред себе си раницата към малкия квадрат светлина, който му помахваше от другия край на тунела.

Най-накрая стигна до него. С последно усилие избута раницата и тя падна на пода. Той се плъзна след нея. Сега се намираще в шахтата на голямото стълбище — най-добре запазената част от двореца. Това не се бе сторило достатъчно на Евънс, който я беше доукрасил с копия от фрески и изрисувани колони, така че изглеждаше почти така, както

би трябвало да е изглеждала трийсет и три века по-рано. Вдясно от него едно стълбище водеше към двора, докато това от лявата му страна изчезваше към по-долните етажи. Само да можеше да се спусне по него...

Трополене от стъпки се разнесе от стълбището, което водеше нагоре. Преди Пембертън да успее да помръдне, те завиха и се спряха в края на площадката. Надолу към него гледаше германски десантник. Той накуцваше леко, може би от скока, но автоматът в ръцете му не трепваше.

— И какво намираме тук? — Очите на младежа се ококориха, докато попиваха странната гледка. Беше очаквал друг, селянин или може би откъснал се войник, но не и този окалян, очилат английски археолог. — Ти какъв си? Англичанин? Войник? — Той насочи шмайзера срещу Пембертън. — Или шпионин?

Пембертън прегърна раницата и затвори очи. Всичко се оказа напразно и сега щеше да умре тук: още един скелет в лабиринта на Минотавъра. Без връзка той си помисли за всички гробове, които беше отворил през кариерата си, и се запита дали техните гневни обитатели не го очакваха, за да го накажат в задгробния живот. Но може би поне отново щеше да види Грейс.

Чу се изстрел, чието ехо прозвуча глухо в мрачния тунел. За своя изненада Пембертън нищо не усети. Може би войничето беше пропуснало или пък вече беше мъртъв. Изчака цяла вечност, както му се стори, войникът да си свърши работата. Когато нищо не се случи, отвори очи. На площадката германският войник лежеше по гръб, носовете на ботушите му сочеха нагоре, а подметките към Пембертън. От стълбите капеше кръв. Преди археологът да успее да осъзнае този неочакван обрат, една тъмна фигура профуча край него. Тя се изкачи по стълбището, взимайки три стъпала наведнъж, провери пулса на германеца и след това се върна. Не носеше униформа, но в ръката си държеше пистолет, а ботушът се издуваше от нещо, което подозрително приличаше на нож. Загорялото лице се мръщеше, очевидно притеснено.

Мъжът се вторачи надолу към Пембертън:

— Вие ли сте гръцкият крал?

Пембертън втренчи празен поглед нагоре към мъжа, който го спаси. Слънчевата светлина, която се спускаше в стълбищната шахта,

падеше странично върху лицето му, очертавайки упорита уста, обветрена кожа и покарала брада, която подсказваше, че тази сутрин е станал набързо и не е имал време да се избърсне. Черните му очи проблясваха в сумрака.

Пембертън не можа да измисли нищо друго в отговор, освен:

— На грък ли ти приличам?

Мъжът вдигна рамене.

— Казаха ми, че може да е тук.

— Беше. — Пембертън се изправи с мъка, без да е съвсем сигурен как се забърка в този разговор. — Преспаха вкъщи. — Все още си спомняше шока, когато се върна във вилата и завари гръцкия монарх там: новозеландската охрана пазеше в градината, адютантите крещяха в радиото, което бяха сглобили в неговия кабинет, излишните придворни седяха на терасата и пушеха цигара след цигара, разигравайки безкрайни ръце белот. — Мисля, че го преместиха в Дания.

— Значи сега не е тук. — Мъжът отвори барабана на револвера си и замени празната гилза с патрон от кесията на колана. — Избягал е тази сутрин и никой не знае къде е отишъл. Казаха ми да проверя тук.

Пембертън примижа, за да го види по-добре.

— Кой си ти?

— Грант — отвърна, но не подаде ръка да се здрависат.

— Джон Пембертън. Аз съм уредник тук.

— Това е добре за теб. — Грант прибра револвера в кобура и се наведе да вдигне шмайзера. Пребърка униформата на мъртвия германец и измъкна три резервни пълнителя, и за ужас на Пембертън, две ръчни гранати.

— Нали няма да ги използваш на това място?

— А защо не? — Грант закачи гранатите на колана си и праметна автомата през рамо. — Ако се притесняваш да не се надраска боята наоколо, бих казал, че си закъснял с няколко хиляди години. — Той тръгна обратно нагоре по стълбите. — Изчакай тук.

Устатата на Пембертън беше страшно пресъхнала.

— Къде отиваш?

— Да намеря краля на Гърция.

Пембертън зачака сгушен в сенките под извивките на стълбището. Шумът от стъпките на Грант бързо утихна и той остана

заобиколен от тишина. Като внимаваше да не подрънква с катарамите, той отвори раницата и бръкна вътре. Слава богу, бележникът беше още там. Прокара пръсти по кожата и се запита какво, по дяволите, прави? Откъде се беше взел Грант? Щеше ли да се върне? Дори ако се отървеше от войниците в двореца, как щеше да избяга на останалите, нахлули на рояци из целия остров? Войната не беше чужда на Пембертън, но през последните двама месеца години я беше възприемал приглушено под одеялото на археологията: следи от пожар по стените, назъбени и изкривени бронзови остриета, много рядко по някой скелет за снимане, етикетирани и излагани. Сега се намираше наред с войната и мисълта, че може да се превърне в находка за някой бъдещ археолог, не беше много приятна.

Съвсем наблизко се разнесоха викове, последвани от три бързи изстрела. Пембертън трепна. Мястото тук беше опасно, трябваше да си намери някое по-тъмно и отдалечено скривалище. Стъпвайки леко по широките стъпала, той се запуска надолу към Колонната зала почти на пръсти.

Грант приклепна до труповете на двамата германски войници и вкара три нови патрона в своя „Уебли“. Това беше навик, който беше усвоил отдавна: когато имаш възможност, винаги презареждай. Беше изгубил броя на случаите, когато заредените наново куршуми бяха спасявали живота му.

Прибра уеблито в кобура и стисна шмайзера. Още двама, помисли си той. Цял ден, още откакто един паникьосан адютант дотича в квартирата му, ломотейки, че гръцкият крал е изчезнал, беше оглеждал долината от скритата наблюдателница. Беше видял пристигането на самолетите, бурята от десантчици, които се изливаха върху острова, и усещаше как гневът му нараства. Да го вадят от строя само защото някой политик идиот се е разтревожил за крал, чиито поданици дори не го искат? Беше видял Пембертън да излиза от вилата и взвода десантчици да каца в горния край на долината. Тогава напусна поста си и запълзя надолу до двореца. От Дирекцията за специални операции (СО) не го бяха изпратили тук да се пули на кралски особи. Задачата му беше да убива нацисти. И точно това възнамеряваше да направи.

Все така приведен, той се промъкна надолу по източния склон на двореца. Беше имал достатъчно време, за да го изучава отгоре, но сега, когато беше долу сред руините, беше невъзможно да съвмести видяното от високото с хаоса около него. Това място беше мечтата на снайпериста — толкова много укрития на толкова различни равнища, че човек не знаеше накъде да гледа.

— Търпение — каза си той полугласно. То никога не е било неговата сила. Имаше обаче още двама германци, които дебнеха из този лабиринт, и ако сбърка, ще се окаже лесна плячка. По-добре да...

Парче камък от стената до него се откъсна от удара на куршума в нея. Не беше видял откъде дойде изстрелът. Инстинктивно сграбчи шмайзера с намерението да пусне дълъг откос. Цевта изплю два куршума, после стрелбата секна. Засечка. Смъкна оръжието от рамото си и го запрати настрана, докато се хвърляше надясно на земята, защото още няколко куршума профучаха над главата му. Копелето е над мен. Без да се изправя, той се претърколи в плиткия окоп, който някога е бил царски коридор. В края му видя тъмно помещение — мазе, вкопано в хълма. Ако успее да стигне дотам, поне щеше да има покрив над главата, който да го пази. Кръвта блъскаше в слепоочията му. Чувахе как германските войници бързат подире му. Зарязвайки предпазливостта, той се втурна през вратата точно когато друг откос го последва. Беше влязъл в дълго, тясно помещение с поредица ниши, отворени от едната страна подобно на отделенията в обор. Ниски стени ги отделяха и всяко от тях бе заето от голяма глинена урна, която беше по-висока от Грант. За миг си помисли дали да не пропълзи в някоя от тях, за да се скрие, но после отхвърли идеята.

Още изстрели се чува пред вратата, а куршумите вдигнаха фонтанчета прах от сухия под. Той изтича до края на помещението, търсейки врата или поне дупка в стената, но нямаше. Вратата, през която влезе, беше единственият изход. Този мой късмет, помисли си мрачно, да налетя на единственото здраво помещение в цялата тази шибана руина. Последното отделение вдясно от него беше празно: той се хвърли вътре, когато първият преследвач нахлу през вратата.

За миг настъпи тишина, докато германецът изчакваше очите му да свикнат с мрака, и Грант пропълзя до стената. Опита се да надникне иззад нея, но извивката на голямата урна в съседната ниша препречваше зрителното му поле.

— Руди — чу той войникът да вика, — ела, пипнах го.

Не се чу отговор. Това беше добре. Още по-хубаво бе, че гласът прозвуча неуверено. Не знаеше къде е Грант и не му се искаше сам да го търси. Това беше много добре.

Тих като котка, Грант се прехвърли през ниската стена и се спусна в отделението от другата страна зад една от обемистите урни. Освободи с палец ударника на револвера и се наведе напред, усещайки глината грапава и студена под голата си ръка. Къде е германецът?

Револверът му се показа иззад делвата и лъч светлина се отрази в цевта. Само за миг, но това беше достатъчно за нервния десантчик. Оглушителният трясък на изстрелите изпълни помещението и дебели късове глина се посипаха от урната. Единият се стовари върху дясната ръка на Грант и преди да се усети, пръстите му се разтвориха и изпуснаха револвера. Той падна на пода и още един слой звуци се присъедини към какофонията, когато сътресението от удара задейства ударника.

Грант се хвърли зад делвата. Слава богу, минойците бяха строили така, че нещата да траят с векове. Куршумите бяха отчупили парчета от урната, но не успяха да я строят. Междувременно револверният изстрел беше дал на германеца храна за размисъл. Той беше престанал да стреля. Може би очакваше неговия другар да се присъедини към него. Когато надникна, Грант видя чифт черни лъснати ботуши до вратата.

Сега знаеше къде се намира германецът, но не разполагаше с начин да го докопа. Револверът лежеше достатъчно близо, за да протегне ръка за него, но и толкова далече, че със сигурност щеше да умре, ако се опита да го достигне. В ботуша си имаше нож, но никога нямаше да успее да се доближи достатъчно, за да го използва. Тогава оставаше...

Грант погледна надолу към двете бухалки на колана. Сети се за горкия археолог и за ужаса, разкривил лицето му, когато Грант ги взе от мъртвия десантчик.

Съжалявам, старче, прошепна той. След това отви капачето в задния край на ръкохватката на гранатата, напипа шнурчето вътре и го дръпна рязко. Едно... две... Изправи се, изви тяло назад и запрата гранатата към далечния край на входа. Три... Тя се превъртя във

въздуха. Четири... Хлопане, когато удари ръба на делвата до войника. След това се чу тупване, когато падна вътре. Пет...

Облак глинени късове обви германеца, когато урната се разпадна. Грант не се поколеба. Хвърли се в коридора, грабна револвера, претърколи се, застана на едно коляно и даде три бързи изстрела още преди да беше спрял. Двата изстрела след първия не бяха нужни, защото десантчикът се строполи сред купчината назъбени глинени отломки. Лицето му беше окървавено и мръсно, а от дупката под парашутистката значка на лявата му гръд се процеждаше кръв. Войникът не помръдна повече.

Грант погледна надолу към купчината глина и прах, в която не можеше да се разпознае големият артефакт, част от който някога беше. Археолозите ще има какво да сглобят, помисли си той.

Тогава чу изстрела.

Джон Пембертън беше изплашен. От Пацендейл^[1] не беше изпитвал такъв ужас, но тогава поне въпреки мъчителния страх, беше заобиколен от своите другари. Сега беше сам. Отнякъде наблизко, може би точно от другата страна на стената, чу яростна стрелба, настана тишина, после басова експлозия разтърси двореца до основи. Дали се бяха върнали бомбардировачите? Звукови вълни от взрива ехтяха в каменната шахта. Той не чу изстрелите, които го последваха, нито стъпките, които бързо се спускаха по стълбището.

Първият куршум улучи Пембертън в рамото и го завъртя толкова яростно, че вторият изобщо го пропусна. Третият мина между плещите му и изскочи през гърдите. Той падна напред, после се претърколи по гръб. Черна мъгла се спусна пред очите му. Неясно виждаше как от долния край на стълбището към него идва ръмжащо чудовище. В странните смесени сенки на залата му се стори, че от безръбата каска, която носеше, са израснали рога.

Дори в агонията си Пембертън имаше само една мисъл: тефтера. Той се протегна за раницата, но нея я нямаше. Беше я изпуснал, когато първият куршум го блъсна в рамото. Взирайки се със замъглените си очи, я видя да лежи до колоната. Обърна се настрани и се протегна да я издърпа.

Тежък ботуш се стовари върху ръката му. Не почувства болката, но противният звук на трошаци се пръсти го накара да изкрещи силно. Чудовището се засмя, наслаждавайки се на мъките му.

— Това ли искаш? — Гласът беше груб и неясен, звучеше подигравателно.

Без да отмества шмайзера от Пембертън, чудовището се наведе, вдигна раницата и я провеси малко извън обхвата на ранения. Археологът размаха ръка, но не успя да я докосне. Сега дробовете му избухнаха от болка, всяко вдишване едва ли си заслужаваше мъките, а около него започна да се образува локва от кръв. Чудовището беше отворило раницата и извади фенерчето, джобното ножче, двете блокчета шоколад и накрая тефтера.

Пембертън изстена от отчаяние. Чудовището се изсмя — противен презрителен звук, който премина в неразбираемо сумтене, докато прелистваше страниците.

— Какво е това?

— Върви по дяволите.

На Пембертън му бяха нужни всичките сили, за да го каже, и това накара чудовището да изпадне в ярост. То отстъпи назад, запрати тефтера на пода и вдигна шмайзера като тояга. Пембертън нямаше сили дори да трепне. Зад гърба на чудовището съзря неясна сянка, която се движеше зад колоните към стълбите, подобна на трепкащо пламъче. Разбира се, тук вътре не бе горял огън от хиляди години.

Изад колоната Грант не можеше да види германеца, но различаваше черната му сянка, извисяваща се над умиращия археолог. Забравяйки за пистолета, той измъкна ножа от ботуша и скочи от откритото стълбище. Пресече помещението с два подскока. Германецът започна да се обръща, но беше късно. Грант пхна лявата си ръка под брадата му, повдигна я нагоре и заби острието до дръжката в гърлото. За секунда главата на мъжа остана наведена назад и той измуча от болка. Тогава Грант с рязко дръпване измъкна ножа. Кръв бликна от раната и го опръска по лицето, а германецът рухна на земята. Грант го избута с крак настрана и погледна надолу.

От пръв поглед му стана ясно, че Пембертън няма да излезе от това помещение жив. Бузите и устните му бяха побелели, тялото бе

обезкървено. Но в него имаше още две капки живот. Той вдигна трепереща ръка и посочи нещо зад него. Устата му се заизвива в поредица от гримаси в опит да изкара насила няколко последни думи. Грант коленичи и доближи ухо до устните на археолога, докато очите му проследиха линията от протегнатата му ръка. Там в прахта лежеше отворено малко тефтерче с кафява обложка.

— Арх...

Пембертън замълча, защото блъвна кръв и започна да се задушава. Грант повдигна главата му и я облегна на своите гърди. Искаше да му каже да не говори, да запази силите си, но знаеше, че няма смисъл. Каквото и да искаше да каже старецът, нека го направи.

Ръцете му, внезапно придобили сила, се вкопчиха в яката на Грантовата риза. Очи без блясък се вторачиха в него.

— Арханес — прошепна той. — Къщата с кайсиевите дървета. Занеси ѝ го.

Тогава ръцете омекнаха, очите се затвориха и Грант усети познатата кенефна воня на смъртта.

Той изнесе тялото на археолога навън и го положи в разкопаните основи на двореца, покривайки го с камъни, за да го предпази от лешояди. На един от камъните бе издълбан странен символ с три остриета, който напомняше на тризъбец, и той го използва за надгробен паметник. Взе каквото можа от мъртвите десантчици, презареди револвера и след това, също като героите от миналото, тръгна да търси битка.

---

[1] Градче в Западна Фландрия, Белгия, близо до Ипър, където са се водили тежки сражения през Първата световна война. — Б.пр. ↑

1.

— Гняв. Първата дума, изписана някога в западната литература, залага основата на всичко, което следва.

Студентът вдигна глава от есето си, очевидно очаквайки някаква реакция. От другата страна светлосините очи гледаха спокойно над неговото рамо и изучаваха леденото петно, което замъгляваше прозореца. Въглищата съскаха и пукаха зад решетката на камината, но вероятността да се преборят със студа, обхванал цяла Англия от януари насам, не бе особено голяма. Още по-малко в изложените на течение средновековни помещения на Оксфордския университет, в чиито камъни неограничено се бяха просмукали студ и влага, трупани в продължение на петстотин години.

Студентът прочисти гърлото си и продължи.

— Всички герои в „Илиада“ са очертани чрез яростта. Някои от тях смятат, че могат да я управляват, други са пометени от нея. Най-вече умират заради нея, което обяснява защо тази история има такъв отзвук почти три хиляди години, след като Омир я написва. Както показва съвременната история, гневът и насилието продължават да са преобладаващите световни страсти. „Илиада“ не е разказ за миналото, а история на настоящето. Можем само да се надяваме, че подобно на Ахил най-накрая ще позволим на човечността да овладее нашия гняв и гордост и да изградим едно по-добро и справедливо бъдеще.

Настъпи пауза. В другия край на помещението, покрито с книжни лавици, Артър Рийд, професор по класическа филология, се мръщеше.

— Сбърках ли нещо?

Сините очи се откъснаха от заледения прозорец и се спряха върху студента.

— Поезия.

Студентът премигна.

— Моля?

— Това е поезия, а не история.

Младежът се навъси, но преглътна думите, които му бяха дошли на езика, и вместо това попита:

— Да продължавам ли?

Рийд седна на стола си и въздъхна. Войната беше променила всичко. През трийсетте години студентите бяха незрели младежи, ревностни да зарадват и лесни за плашене. Това ново поколение беше различно. Какво би могъл той, който беше прекарал войната зад писалището, да ги научи за героите? Леко почукване на вратата прекъсна часа. Показа се един от портиерите, поклони се, като старателно не обръщаше внимание на студентите.

— Извинете, професоре, в портиерната е някой си господин Мюър, който иска да ви види.

Потънал в креслото с висока облегалка, с одеяло върху краката и с увит около врата дебел шал, който почти поглъщаше главата му, Рийд беше почти невидим за разсилния на вратата. Обаче студентът, който стоеше срещу него, можеше да го вижда ясно и видя странната гримаса, която разкриви чертите му, сякаш бе захапал кисела ябълка.

— Предай му, че ще сляза, когато свърша.

— Професоре, той беше ужасно настоятелен.

— Аз също, господин Гордън.

Рийд свали очилата си и започна да ги почиства с края на шала — сигурен знак за онези, които го познаваха, че разговорът е свършил. След още един поклон разсилният изчезна.

Рийд се вторачи толкова продължително в пепелявобелите въглища зад решетката на камината, че студентът се запита дали не е напълно забравен. В този момент с насилена усмивка и очевидно усилие на волята Рийд спря погледа си отново върху младежа.

— Докъде бяхме стигнали?

Един час по-късно — студентът беше малко по-голям, но Рийд се опасяваше, че не беше кой знае колко по-умен — разсилният се върна. Едва успя да отвори вратата и посетителят се шмугна през отвора. Беше слаб мъж, жилест и стегнат, който вървеше вдървено, сякаш е скован от гняв. Червената му коса беше подстригана късо като подравнен храсталак. Без да си свали палтото, прекоси малкото помещение и се тръшна на овехтелия диван срещу Рийд. Остарелите

пружини пропаднаха под него, сгъвайки го надве в ужасно недодялана ъгловата поза. Тъй като се наведе напред, краката му се разкраниха, придавайки му вид на леопард, който се готви да скочи.

Мъжът потри ръце.

— Съжалявам, че те накарах да чакаш — благо каза Рийд.

— Така и трябва, аз съм зает човек.

— Но дойде чак в Оксфорд, за да се срещнеш с мен. Можеше да се обадиш по телефона.

— Това и направих. Вчера звънях пет пъти и два пъти завчера.

— О, да, съжалявам, но изглежда разсилният е изгубил съобщенията. Както и да е, сега си тук. С какво мога да ти помогна?

Мюър измъкна цигара от табакера от слонова кост и драсна клечка кибрит. Не предложи на Рийд. Когато крайчето се запали, бръкна във вътрешния си джоб, извади корав кафяв плик и го хвърли на масичката за кафе помежду им.

— Какво ще кажеш за това?

Рийд взе плика. Вътре имаше една-единствена снимка, копирана на дебела фотографска хартия. Професорът присви очи, след това стана от креслото и отиде до писалището, опряно в стената. От едното чекмедже извади дебела лупа и я намести над снимката.

— Глинена плочка или част от нея. В долния край на снимката има черна ивица, което я прави трудно различима. Изглежда на плочката има някакъв надпис, но снимката е прекалено размазана, за да може да се види ясно. Нищо друго, като се изключи ръчният часовник, сложен до нея. — Рийд свали лупата от окоето си. — Джон Пембертън ли я е направил?

Мюър се наежи.

— Защо питаш?

— Той ли я е направил?

— Може би. Защо?

Рийд почука по снимката.

— Заради часовника. Пембертън винаги го използваше за мащаб, когато снимаше артефакти. Мир на праха му. — Отново се взря в снимката, а после в Мюър. — Сигурно си чувал за него? Не знаех, че си запален по археологията.

— Когато не разкопаваше изгубени цивилизации, Пембертън работеше за нас. — Цигарата беше изгоряла почти до края. Мюър

запрати фасата в камината. Той вдигна няколко самотни искрици.

— Нас? — попита Рийд.

— Военното разузнаване. Завербувахме го преди войната и го помолихме да си държи очите отворени, в случай че Хитлер си хареса Крит. — Друга цигара вече видимо намаляваше в устата на Мюър. Поне прави нещо за отоплението на помещението, помисли си Рийд.

— Разбира се, всичко това е поверително.

— Разбира се.

— Използвахме Пембертън за установяване на връзки с местните, за създаване на познанства, такива работи.

Като археолог той можеше да отиде почти навсякъде, без на някого да му прави впечатление. Беше голямо нещастие, че умря още през първия ден на нашествието. Върна ни шест месеца назад.

— Ужасно жалко — съгласи се Рийд, като стрелна с кос поглед Мюър изпод белите си вежди. — И сега преглеждате снимките му?

— Открихме я в германски архив след войната.

Рийд се почеса по тила, където шалът го беше погъделичкал.

— Да не би да искаш да кажеш...?

— Че Пембертън е бил предател? — Мюър се изсмя късо и невесело. — Не. Когато германците превзеха острова, установиха главната си квартира във вилата на Пембертън. Затова са имали достатъчно възможности да се ровят из неговите неща.

— Тогава защо...

— Няма значение. — Вторият фас последва първия в отворената камина. Мюър отвори табакерата за следваща цигара, но се спря и я затвори. След това затропа с пръсти по слоновата кост. Ритъмът беше бърз като стрелба с картечница. — От теб искам да науча какво има на тази снимка.

Рийд взе лупата и започна отново да оглежда фотографията.

— Вероятно е от късния минойски или ранния микенски период...

— С прости думи? — Капакът на табакерата щракна и се отвори, когато пръстите на Мюър предадоха самоограничението.

— Добре... Глинената плочка на снимката вероятно е от четиринайсетото столетие преди Христа. И произхожда от Крит или от континентална Гърция. Не е толкова стара, колкото пирамидите, но все

пак е отпреди Троянската война. — Той се усмихна. — Разбира се, ако вярваш в това.

— Така. Значи е гръцка и стара колкото греха. А написаното?

Рийд въздъхна и остави снимката.

— Ела с мен.

Навлече с усилие палтото си и нахлупи подплатената с кожа шапка, след което поведе Мюър надолу по дървените стълби, през четириъгълния вътрешен двор и навън през главния вход на колежа. Високи почти до кръста наклонени купчини изринат с лопати мръсен сняг се издигаха по протежение на пътя. Малцината пешеходци, осмелили се да излязат на ледения тротоар, бяха сгънати надве от вятъра, който свиреше надолу по Търл стрийт. Покривите стенеха под тежестта на снега, а от улуците висяха ледени висулки, остри като ножове. Стените на колежа, които през лятото приличаха на златни, сега изглеждаха сиви като небето.

— Тука ли си учил? — попита Рийд, докато се тътреха през Брод стрийт и покрай готическите кули на колежа „Бейлиол“. Със своето снежно покритие, наподобяващо глазура, те сякаш бяха излезли от приказка. — Имам предвид като студент.

— Кеймбридж.

— О — възкликна Рийд с очевидно искрено съчувствие. — *Procul omen abesto.*^[1]

Продължиха да вървят в мълчание покрай покрит със сняг черковен двор и пресякоха улицата към музея „Ашмоулиън“. Огромният му неокласически портик изглеждаше не на място сред средновековната аскетичност на колежа. Едно кимване на Рийд им осигури минаване покрай пазача, поеха по празните коридори и накрая стигнаха до мрачна задна стая. Тя изглежда беше нещо като шкаф за забравени цивилизации. Високи статуи стояха загърнати в калъфи срещу прах, а мраморните им пръсти се показваха изпод долния край. Картини в позлатени рамки бяха облепнати на стените, витрини без стъкла бяха избутани в ъглите, подобно на неизползвани ученически чинове. По-голямата част от предметите в тях изглежда ги нямаше. Бяха останали само потъмните сенки, които бяха оставили в избелялото сукно. В едната витрина обаче повечето от експонатите си бяха по местата. Рийд отиде до нея и посочи с пръст.

Мюър се наведе, за да вижда по-добре. Експонатът, който Рийд сочеше, беше глинена плочка, потъмняла от вековете и разсечена от три големи пукнатини. Ръбовете бяха неравни, но предната страна — гладка. В повърхността ѝ бяха вдълбани стотици малки паякоподобни букви, почти невидими заради сумрака в помещението.

Рийд запали лампите и подаде лупата на Мюър.

— Какво е това? — Остротата беше временно изчезнала от тона му.

— Открита е, имам предвид писмеността, през 1900 година. Сър Артър Евънс я открил в Кносос на Крит и я назовава „линейна писменост тип Б“. И тъй като по това време е уредник на „Ашмоулиън“, множество плочки попадат тук.

Мюър свали лупата и вдигна снимката до плочката.

— Искаш да кажеш, че има повече от една такава плочка?

— Стотина. Може би около сто и петдесет общо, макар някои от тях да са само отломки. — Рийд вдигна рамене. — Всъщност това не е моята специалност. Чудя се защо си се вдигнал чак до Оксфорд, за да ме занимаваш с тази плочка. Можеше да вземеш такси до Британския музей и да научиш същото. Там са много услужливи.

Мюър не му обърна внимание.

— Можеш ли да прочетеш текста?

Рийд избухна в къс стреснат смях.

— Да го прочита? Вече почти петдесет години учените се опитват да я разчетат. Всички се провалиха. Разчитането ѝ ще бъде най-голямото постижение, откакто Шамполион разчете египетските йероглифи. А той е разполагал с Розетския камък с надписи на три езика, което му е помогнало.

— Ти правил ли си опити?

Рийд поклати глава.

— Както вече казах, това не е в моята област. Освен това не знам защо...

— Защото ми трябваше бърз отговор, а ти си единственият човек с нужния допуск. — Мюър беше оставил снимката и крачеше из помещението, като дъвчеше края на незапалена цигара.

— Допуск? — повтори като ехо удивеният Рийд. — Ако това нещо някога е било секретно, било е преди повече от три хиляди години. Смятам, че вече е разсекретено.

— Тук бъркаш. — Мюър се завъртя и тръгна към Рийд. — Искам да направиш опит. След работата, която свърши за „Ултра“^[2], тази ще е направо фасулска. Този шифър е остарял.

— Всъщност не е...

— Пък и може би ще имам нужда от теб в Гърция. Ако Пембертън е направил снимката там, кой може да каже какво друго е открил?

Сега Рийд доби наистина ужасен вид.

— В Гърция? Та там в момента бушува гражданска война!

Мюър се изсмя сурово и смачка незапалената цигара върху един празен постамент.

— Там поне ще ти е по-топло, отколкото в тази шибана морга.

По времето, когато Мюър се върна в Лондон в сивата сграда на Виктория стрийт, се беше стъмнило. Повечето от служителите вече си бяха тръгнали, но нощният дежурен го пусна в архива. Отне му четири часа, но след като минаха, той разполагаше с име и досие. Започна да чете от края, като бързо прехвърляше скучните страници. Подобно на повечето от досиетата в тази секция, то започваше от края на 1938 г. с непостоянни в началото вписвания: медицински досиета, оценки на подготовката, после по-чести отметки. Между 1940 и 1944 г. докладите се трупаха бързо и бяха дебели — един калейдоскоп на много военни фронтове: от Париж, Москва, Атина, Ираклион, Александрия и Кайро, изпъстрени със смайващо разнообразие от непрекъснато променящи се пароли. През 1945 г. те рязко намаляваха, завършвайки с няколко хартиени поточета, когато бюрокрацията го беше уволнила. На последната страница имаше една-единствена телеграма. След пожълтелите страници на военния дневник хартията беше запазена и чиста.

Мюър изсвири тихичко.

— Шантаво копеле!

Той прекара още пет минути в повторна проверка на отделни части от досието, след това взе телефонната слушалка.

— Трябва да отида в Светите земи. — Пауза. — Не, въобще не ме интересува дали ще е нужно истинско чудо.

[1] Нека ни отмине тази съдба. — Б.пр. ↑

[2] През Втората световна война това е кодовото название на службата, която се занимава с декодиране на радио- и телеграфни сигнали. — Б.пр. ↑

2.

Кесария

Британски мандат в Палестина

Крепостта се издигаше на нос, вдаващ се в Средиземно море. Преди осемстотин години е била издигната от френски рицари, за да държи настрана нашественици, привлечени от равните земи и кроткото море. В крайна сметка се бяха провалили, но замъкът беше оцелял — паметник на необикновеното отношение на кръстоносците към войната, и кротко се ронеше в течение на векове.

Сега едно ново поколение колонизатори я бяха съживили, украсявайки средновековните крепостни стени с невъведения, невъобразими за хората, построили отбранителното съоръжение. Покрай дебелите стени се точеше бодлива тел, а войниците с арбалети в кулите бяха заменени с картечници „Брен“. Но вече те не бяха там, за да държат нашествениците настрана. Крепостта се беше обърнала срещу себе си и здравите укрепления защитаваха района, като държаха хората вътре, а не отвън.

Колата спря пред входа малко преди полунощ. Без да гаси двигателя, шофьорът изскочи и се втурна да отвори задната врата. Ако по дългия път от Йерусалим до тук беше научил нещо, то бе, че неговият пътник не търпи забавянето.

— Чакай тук — чу той късото нареждане. — Няма да се бавя дълго.

Стена от светлина проряза тъмнината и след миг рус мъж в офицерска униформа се показа от сводестата порта, носейки фенерче.

— Лейтенант Каргил, господине.

— Как сте? — Посетителят не се представи, нито стисна ръката, която се поколеба известно време във въздуха дали да се здрависа, или да козирува. — Тук нямате ли електричество?

— Страхувам се, че следобед се повреди генераторът. — Каргил явно се стараяше да бъде приятен. Още не беше открил, че да се натягаш на Мюър, си е чиста загуба на време. — Как мина пътуването?

— Ужасно. — Мюър последва лейтенанта през сводестата порта и надолу под сводест пасаж, след него излязоха в двор, който се беше превърнал в дом на метални жилищни бараки. — Били ли сте наскоро в Йерусалим? Нашето уважавано правителство е превърнало центъра на града в нещо като умален Биркенау и се е затворило вътре. Оградили са се с бодлива тел. И въпреки това не могат да се опазят от шибаните бунтовници от Иргун^[1]. — Той поклати глава невярващо. — Както и да е, нашият човек още ли е тук?

Изненадан от смяната на темата, на Каргил му трябваша няколко секунди, за да отговори.

— Преди да дойдете, наредих да го преместят в стаята за разпити. Там е от няколко часа.

— Добре. Нека омекне малко. Според досието му е кораво копеле. Всякакви героизми по време на войната. Получил е орден за отлична служба, а тях не ги раздават за копане на кенефи.

— Наистина ли? — попита Каргил удивен. — Човек не би очаквал такъв герой да продава на черно оръжия на ционистите.

Мюър се изкиска.

— Три месеца след като са закачили медала на гърдите му, той изчезва. Дезертирал. Нашият господин Грант е сложен човек.

Те стигнаха до далечния край на двора, където се намираще бившата конюшня, която сега беше оборудвана с покрив от гофрирана ламарина и желязна врата. Каргил я отключи.

— Имате ли нужда от помощ? Мога да доведа няколко сержанти...

— Няма нужда. Чакай тук, за всеки случай, ако има неприятности. Въръжен ли си?

Каргил докосна кобура си.

— Бъди готов. Ако някой излезе през тази врата, преди да почука два пъти, застреляй го.

— Наистина ли смятате...

— Както вече казах, нашият господин Грант е сложен човек.

Вратата щракна зад него и Мюър пристъпи в килията. Както и останалата част от крепостта, тя беше странна смесица от старо и ново: средновековни стени се издигаха и подпираха металния покрив, а подът беше от излят набързо бетон. Както през средновековието и сега тя беше осветявана от пламък. В случая един газов фенер висеше

от покривната греда. В средата на помещението два дървени стола бяха поставени един срещу друг, а между тях имаше метална маса. На единия седеше Грант, а дясната му ръка беше заключена с белезници към крака на масата.

Мюър го изучава няколко секунди. Снимката в досието сигурно беше най-малко отпреди десет години, но беше невъзможно да се каже дали отминалото десетилетие е било добро към Грант или не. Разбира се, беше остарял, но същото се беше случило с повечето мъже, които бяха преживели войната. В случая на Грант промените не бяха нито за добро, нито за лошо. По него имаше белези — един на лявата ръка, който се виеше от лакътя почти до китката. Край устата и очите се бяха натрупали бръчици, но те не променяха лицето под тях. Сякаш годините бяха взели младия мъж от снимката и само го бяха заострили, и някак си го бяха пречистили. Дори с белезници, той успя да се отпусне още назад и се усмихна презрително на посетителя.

Мюър отвори един бележник и започна да чете:

— Грант, К. С. Роден през октомври 1917 в графство Дъръм. Образование... на места, които нямат значение. Напуска училище през 1934, емигрира в Южна Африка, след това в Родезия. Пътува надлъж и шир в Южна Африка като търсач на находища за компанията „Кимбърли Даймънтс“. Носят се слухове за връзки с антибелгийските елементи в Конго. Връща се в Англия през 1938, вербуван от военното разузнаване, по-късно прехвърлен в Дирекцията за специални операции. Активна служба в Гърция, Северна Африка, Балканите и Съветския съюз. През юли 1944 награден с орден за отлична служба, през октомври 1944 изчезва, предполага се, че е дезертирал, след едно произшествие близо до Имброс, Крит. След това е свързан с черния пазар в Лондон. По-късно се появяват слухове, че работи в Източното Средиземноморие, доставя оръжия на така наречената Демократична армия на Гърция, Иргун, Хагана^[2] и други ционистки нелегални организации. Местонахождението му в момента е неизвестно. Поправка: местонахождението му в момента е закопчан с белезници за маса в малка лайняна килия в този кучи гъз в средата на нищото. Очаква го дълго гостоприемство от негово величество за удоволствието да доставя оръжие на враговете на империята.

Мюър затвори бележника и се тръшна на свободния стол. В отговор Грант се вторачи в него с широко отворени очи, изпълнени с

подигравателно страхопочитание.

— Още нещо? — Гласът му не беше такъв, какъвто Мюър очакваше. Някъде дълбоко в него можеше да долови грубите гласни на момче от севера, но те бяха покрити с толкова други акценти и интонации, че беше невъзможно да се определят с точност: истински мелез.

— Само това, че оръжията, с които си въртял контрабанда, са откраднати от скривалища, предназначени за снабдяване на гръцката съпротива през войната.

Грант вдигна рамене.

— Никой не ги използваше. Евреите прекараха по-голямата част от последните десет години пред цевта на оръжието. Реших, че най-малкото, което мога да направя, е да им дам нещо, с което да отвърщат на огъня.

— Обаче това оръжие е наше, по дяволите.

Грант пак вдигна рамене.

— Наше? Не мисля, че още съм член на клуба.

— Значи си решил да си отмъстиш, като продаваш нашите оръжия на враговете ни? — Мюър издиша отвратено струя дим през ноздрите.

— Само парите бяха важни.

— Предполагам, че това е ползата да работиш за евреите.

Грант не отговори, но и не сведе очи пред погледа на Мюър.

Той започна да почуква нова цигара по капака на табакерата от слонова кост.

— Както и да е, изобщо не ме интересува какво правиш в момента. Дойдох тук да говорим за Крит и Джон Пембъртън. — Проблясване в очите. — Ти го познаваш.

— Така ли?

Грант се справи добре с усилието да не проличи нищо по лицето му, но Мюър беше провел достатъчно разпити, за да може да надникне зад фасадата.

— Крит, в деня на германския десант. Бяхме те изпратили да потърсиш краля близо до Кносос. Вместо това попадна на Пембъртън. Ти си последният, който го е видял жив.

— И първият, който го е видял мъртъв. Е, и?

— Според твоя доклад ти е предал тефтерчето си.

— Е, и?

Мюър се наклони напред. Разпаленият край на цигарата му се намираще само на няколко сантиметра от лицето на Грант и в очите му влезе дим.

— Искам да знам какво направи с него.

— Дадох го на вдовицата.

— Пембертън не остави вдовица, задник такъв. Жената го е преварила.

— Може би тогава е била сестра му. — Очите го смъдяха от дима, но Грант не премигна. Издържа вторачения поглед на Мюър известно време, след това толкова неочаквано духна дима обратно в неговото лице, че го накара да се отдръпне стреснато назад. — Какво си мислиш, че съм направил с него? Нямах време да се отбия в библиотеката. Захвърлих го и се опитах да намеря неколцина нацисти, за да им видя сметката. Ако си чел доклада ми, знаеш, че се справих доста добре с това.

Мюър се облегна удобно.

— Не ти вярвам.

— Предполагам, че не си прекарал много време на фронта.

— Не вярвам, човекът умира с това тефтерче на уста, а първата ти работа е била да го изхвърлиш. Не любопитства ли защо е толкова важно за него?

— Можеше да ми даде късметлийската си кибритена кутийка или къдрица от любимата му и пак щях да направя същото. — Грант поклати глава. — Прелистих го, но вътре имаше само безсмислици и драсканици. Трябваше да мина много път и не можех да си позволя да нося излишни неща, така че го зарязах.

Мюър ги изгледа продължително, след това рязко се изправи.

— Много жалко. Ако беше у теб или поне знаеше къде се намира, може би щях да успея да ти помогна да се измъкнеш оттук. Може би дори щеше да успееш да изкараш парици. Защото не мисля, че чифутите ти плащат в момента. — Той погледна затворника изпълнен с очакване. — Е?

— Върви по дяволите — отговори Грант.

Колата навлезе между групичката дървета, намали и спря. Фаровете ѝ хвърляха езеро жълта светлина върху полянката, осветявайки един очукан камион „Хъмбър“ с навити страни на чергилото. Група млади мъже в разнородни бойни униформи се облягаха на каросерията, пушеха и преглеждаха оръжията си. Представляваха страховита гледка, но ако пътниците в колата се бяха уплашили, с нищо не го показаха. Никой не слезе. В задната част на колата се чу скърцане на дръжка, когато един от пътниците свали задното стъкло.

Един от мъжете приближи и се наведе, за да хвърли поглед във вътрешността на автомобила. Нощта беше топла, но въпреки това той носеше палто, а на главата върху късо подстриганата му коса бе нахлупена черна барета. Беше въоръжен с автомат.

— Готови ли сте?

В задната част на колата светна връх на цигара, но лицето зад него оставаше невидимо в сенките.

— Намери ли каквото ти трябваше?

Мъжът с черната барета кимна.

— Беше в камиона, както обеща. Готови сме.

— Добре, не оплесквайте нещата и гледайте да го измъкнете жив.

Отведоха Грант обратно в неговата килия, сводестото мазе на рицарската крепост, сега натъпкана с дървени нарове. В пълната тъмнина трябваше опипом да намери пътя до леглото си. Хвърли се на матрака, без да си направи труда да свали поне обувките.

Блесна кибритена клечка, осветявайки на съседния нар младо лице с небрежно разрошена черна коса и маслинена кожа. Момчето запали двете цигари, пъхнати в устата му, подаде едната на Грант и загаси клечката, преди да изгори пръстите му.

Грант прие с благодарност подаръка.

— Благодаря, Ефраим.

— Биха ли те?

Момчето не беше повече от петнайсет или шестнайсетгодишно, но гласът му прозвуча делово. А защо не, помисли си Грант. Ефраим

беше в затвора по-дълго от него, вече почти три месеца, осъден, защото е замерял с камъни британски полицаи в Хайфа.

— Не ме биха.

— Искане ли да разберат къде могат да намерят Бегин?

— Не. — Грант се отпусна назад с ръце зад тила и издуха дима към тавана. — Не бяха обичайните горили. Някакъв агент от Лондон. Не се интересуваше от Иргун. Просто искаше да порови в една отдавнашна история.

— Каза ли му?

— Аз...

Дори през дебелия цял метър стена те почувстваха взрива. Наровете се залюляха, а от тавана се посипа прах. Грант се претърколи и скочи на пода, дърпайки момчето със себе си. Двамата приклепнаха в мрака. Чува се изстрели — първо паникьосани и разбъркани, след това целенасочени и постоянни, когато картечните „Брен“ заговориха.

— Приближават се. — Стиснал рамото на Ефраим, Грант го насочи през стаята, докато не почувства студения метал на вратата. Все още беше заключена. Той се притисна в стената и бутна момчето от другата страна. — Пригответи се. Някой идва.

Лейтенант Каргил се върна в кабинета си и си наля голямо питие от бутилката, която държеше в писалището. Беше срещал много неприятни хора по време на войната и тук, в Палестина, но рядко беше попадал на такива, които излъчваха същата пресметната нелюбезност като днешния му безименен посетител.

На вратата се почука. Уиски плисна над ръба на чашата. Да не би посетителят да беше забравил нещо?

— Инженерът, лейтенанте. Дойдох да оправя генератора.

Каргил въздъхна от облекчение.

— Влезте.

Инженерът беше дребен човек с очила с телени рамки и униформа, която му седеше лошо, пък и сякаш беше преправяна от по-голям размер.

— Твърде късно за оправяне на развален генератор, нали? — Каргил се зае да попива разлятото уиски с носна кърпа. — Нямаше ли да ви бъде по-лесно, ако изчакате до съмване?

Инженерът вдигна рамене. Потеше се обилно.

— Заповед, лейтенанте. — Продължаваше да се приближава към Каргил, стиснал войнишка мешка в лявата ръка. — А сега, лейтенанте, бихте ли ми дали ключовете си?

— Не ти трябвават моите ключове, за да стигнеш до генератора. Ще го откриеш...

Каргил вдигна поглед и видя дулото на един „Люгер“ да се рее на около дванайсет сантиметра от лицето му.

— Какво по дяволите...

— Ключовете ви.

Мъжът протегна ръка и ръкавът на стоящата му лошо униформа се вдигна нагоре. На китката му имаше татуирана редица малки числа с виолетов цвят, напомнящ синина, която никога нямаше да изчезне.

— Няма да сте първият човек, когото съм виждал да умира. Ключовете.

Каргил откачи карабината, с която връзката ключове беше закрепена към колана му, следван от неумолимото око на пистолета. После инженерът, не, чифутинът, поправи се Каргил, извади парче електрически кабел от войнишката мешка и завърза китките му за задната част на стола, а глезените за краката на масата. Каргил понасяше унижението в стоическо мълчание.

— Тези ключове може и да отключат килиите, но няма да те преведат през портата. Не можеш да излезеш просто така през главния вход, следван от твоите гангстерчета от Иргун.

— Ще намерим начин.

Думите още не бяха заглъхнали, когато мощна експлозия разтърси замъка чак до основите. Сигурно взривът беше наблизо, защото Каргил се залюля на стола, не можа да запази равновесие и падна с вик от болка заедно с него, докато краката му бяха още вързани за масата. През праха и пушека видя евреина да грабва ключовете от масата и да докосва козирката на кепето си за сбогуване.

— Шалом.

Сега крачките се чуваха още по-близо. В тях определено имаше някакъв ритъм. Приближаване, пауза, приближаване, пауза. При всяка пауза Грант чуваше викове и дрънчене на метал. Още един откос

картечен огън отвън удави звуците за малко. Когато стрелбата спря, дръннаха ключове пред вратата. Грант се стегна в мрака. От вътрешната страна нямаше дръжка. Единственото, което можеше да направи, бе да се изчака ключът да се плъзне в ключалката, да се завърти, да изщрака...

— Рак как...

Вратата се отвори със замах, но скърцането на пантите беше удавено от радостния писък на Евфраим, който изкрещя в отговор, повтаряйки лозунга на Иргун:

— Рак как^[3]. Слава богу, че дойдохте.

— Слави Бога, когато излезем оттук — измърмори Грант.

Когато излязоха, спасителят вече беше отминал към следващата килия, а коридорът гъмжеше от освободени затворници. В далечния му край до изхода двама войници от Иргун стояха край чувал и раздаваха пистолети.

— Като еврейски Дядо Коледа — подхвърли Грант.

— Кой е Дядо Коледа? — погледна го объркан Евфраим.

Пробиха си път надолу по коридора, минаха край двойката, на която бяха свършили пистолетите, и излязоха в основния двор на крепостта. Осемстотинте години бяха издигнали почвата с почти цял метър над първоначалните основи и пред фасадата на сградата беше изкопан окоп, който да осигури достъп. Сега той беше пълен с бившите затворници и техните освободители, въввлечени в яростна престрелка с английския гарнизон при пропускане край портата. В другия край на двора купчина димящи останки и дупка в стената свидетелстваха, че Иргун са взривили крепостната стена, за да влязат.

— Кой командва тук?

Трябваше да го извика в ухото на най-близкия войник — жилест млад мъж с карабина, която приличаше на тези от Първата световна война. Докато дърпаше назад затвора, за да вкара патрон в патронника отново и отново, той успя да покаже висока фигура с черна барета и шинел, застанала надолу по протежение на окопа. Грант запълзя натам.

— Какъв е маршрутът ви за бягство? През дупката в стената?

Командирът от Иргун поклати глава.

— Това беше маршрутът за влизане. Ще се оттеглим през задната врата — отговори той на английски. Кимна наляво, където западната стена се вдаваше навън към морето.

Когато Грант се вгледа, забеляза неколцина души, които пълзяха в основите ѝ, невидими за британските войници, съсредоточили огъня си върху затворническия блок.

— Ще плуваме ли?

— Не, защото трябва да бързаме.

Грант погледна отново към пропуска и портата. От върха на кулата пламъците от дулото на картечницата „Брен“ просветваха между древните зъбери. Докато се намираха в окопа, бяха в безопасност, но в мига, когато излезеха от него, щяха да се превърнат в лесни мишени на откритото пространство.

— Трябва да я накараш да замълчи, преди да тръгнем.

— Готов ли си да идеш доброволец?

— Защо не.

Нощта започна да се скапва за лейтенант Каргил още от мига, когато се появи тайнственият посетител. Глезенът го болеше там, където се изви, когато падна със стола, но това беше нищо в сравнение с мъчението да бъде принуден да лежи на пода, вързан за канцеларските мебели, и безсилно да слуша, докато навън бушуваше битка. Дори не можеше да прецени кой печели. Но не хранеше илюзии, че нещата ще се оправят, когато тя свърши.

Вратата се отвори рязко. В капан зад своето писалище Каргил видя чифт кафяви ботуши в другия край на стаята. Повдигна глава точно навреме, за да види едно шутовско небръснато лице да наднича с изненада над бюрото. Молбата за помощ умря неизказана на устните на Каргил.

— Ти си контрабандистът на оръжие, нали? — Ужасна мисъл му мина през ума. — Това няма връзка с твоя посетител, а?

Грант не отговори. Той вадеше чекмеджетата от писалището на Каргил и ги обръщаше върху плота. От най-долното изпадна кафяв кобур. Под капака му се виждаха ореховите чирени на револвер „Уебли“. Грант го извади и провери барабана.

Въпреки че беше безпомощен и беззащитен, Каргил не изгуби самообладание.

— Готвиш се да ме застреляш най-хладнокръвно, а?

Грант поклати глава.

— Няма смисъл. Ще го оставя на армията, когато разберат каква каша си забъркал. — Той се замисли за миг. — Какъв размер шапка носиш?

До кабинета на Каргил имаше стълбище с изтрити стъпала, което водеше нагоре към крепостната стена. Грант ги изкачи по две наведнъж и се затича по стената към кулата на пропуска и портата. В бъркотията никой не се беше сетил да заключи вратата. Грант се вмъкна вътре. Тази част на кулата беше празна, като се изключат четирите метални подпори, които държаха оръжейната площадка на покрива. Те проблясваха в мрака, отразявайки битката отвън, докато кухата тръба ехтеше като барабан от стрелбата на картечницата „Брен“ отгоре. Грант нахлупи островърхото кепе на Каргил върху чорлавата си коса, докосна револвера, който сега висеше сигурно запасан на кръста му, след това пое нагоре по дървената стълба, закрепена с болтове в стената.

Картечарят горе едва ли беше чул Грант, но изглежда беше забелязал движението с крайчеца на очите си. За миг отпусна спусъка и се обърна да погледне.

— Какво си мислиш, че правиш? — излая Грант на своя най-добър казармен английски. — Накарай чифутите да се сплескат в земята.

Гласът и познатото офицерско кепе бяха достатъчни за картечаря. Той намести приклада на картечницата на рамото си и пусна поредния яростен откос. Това осигури на Грант времето, от което се нуждаеше. Той прекоси оръжейната платформа и с един добре прицелен ритник запрати картечаря на пода, сгънат надве от болки. Още два силни удара и безпомощният стрелец изгуби съзнание и се просна в цял ръст.

Грант свали колана му и завърза с него ръцете му зад гърба. След това се върна при картечницата, обърна я и пусна дълъг откос по посока на британските части. Усмихна се, когато видя, че това предизвика объркване сред тях. Някои от по-съобразителните отговориха на огъня му, а куршумите им откъртиха парчета камък от каменните зъбери, но повечето прелетяха доста встрани. Стрелбата при затворническия блок оредяваше, докато Иргун използваше объркването, за да измъкне хората си. Грант пусна един последен

откос, след това вдигна картечницата от триногата ѝ и като внимаваше да не докосва цевта, тръгна с тежки крачки към стената и пусна оръжието в сухия ров под кулата. Надяваше се, когато я намерят, него отдавна да го няма.

В окопа бяха останали само петима-шестима бойци. Неколцина лежаха мъртви в пясъка, но повечето бяха успели да избягат. Грант стигна до командира с черната барета.

— Точно навреме — изръмжа той и замълча, за да вкара нов пълнител в автомата си. — Трябва да стигнем до катера. — Обърна се надясно и подаде оръжието на боеца до него. — Дръж англичаните под огън, докато се прехвърлим през стената.

Ръцете на боеца провиснаха от тежестта, но решимостта на младото му лице беше несломима.

Очите на Грант се разшириха.

— Ефраим?

Момчето опря оръжието на бруствера и примижа, взирайки се с яростна съсредоточеност в мерника и мушката.

Грант се обърна към командира.

— Не можеш да го оставиш тук.

— Трябва някой да задържи британците, докато се измъкнем.

— Аз ще го направя — заяви Грант, без дори да се замисли.

Командирът вдигна рамене.

— Прави каквото искаш, англичанино. Ще те обесят, ако останеш.

— Ако си тръгна, ще обесят момчето.

Ефраим се ухили широко и белите му зъби проблеснаха.

— Не могат. Прекалено съм малък. Когато стана достатъчно голям, за да ме обесят, Израел вече ще е свободен.

— Моли се да си прав.

Грант погледна момчето, чорлавата му коса и ярките му очи излъчваха желание да нанесат удар по омразните колонизатори. Може би Грант е изглеждал като него на тези години, когато стъпи на кея в Порт Елизабет без нищо друго, освен един куфар. Част от него, младия мъж, който избяга в Южна Африка, искаше да остане с момчето и да

изживее героичните му мечти. Но една друга, по-студенокръвна част знаеше какво трябва да прави.

Грант се наведе и разчорли косата на Ефраим.

— Не стой на едно място. Това ще ги накара да си помислят, че има повече хора.

Младежът се усмихна, наклони глава над оръжието и натисна спусъка. Автоматът едва не изскочи от ръцете му при първия изстрел, после бавно успя да го постави под контрол.

Командирът от Иргун дръпна Грант за ръкава.

— Да вървим.

Затичаха се покрай основите на стената. Грант се чувстваше под прицел, но нахъсаните откоси на Ефраим продължаваха да отвличат вниманието на гарнизона. В долния край на най-далечната кула той откри въжена стълба. Бързо се изкатери и застана на крепостната стена, насочил поглед към безлунното небе. Малко встрани от скалите, където стената се спускаше до морето, трийсет души чакаха в моторния катер.

— Да слизаме.

Около един от старите зъбери беше вързано въже, което се спускаше отвън по стената. Грант го хвана, прекрачи през ръба и започна да се плъзга толкова бързо, че си протри дланите. Направи две крачки по хлъзгавите камъни и вече гледаше надолу в лодката. Още една крачка, почти прибързан скок, и се просна по корем в трюмната вода. Чу изтрополяване наблизо, когато командирът от Иргун също скочи. След това големият двигател заработи и Грант се претърколи назад, когато катерът започна да набира скорост. Никой не продумваше, всички бяха напрегнати в очакване куршумите да разкъсат открития плавателен съд. Но това не се случи.

Грант се надигна и успя да се намести на пейката, която опасваше бордовете на катера. След четвърт час един от неговите другари запали кибритена клечка и малко след това катерът оживя от запалени цигари и прошепнато ликуване. Грант пое назад към кърмата, за да намери командира от Иргун.

— Къде отиваме?

— В морето ни чака товарен кораб. Ще ни откара до брега на Тир. — Той разпери ръце. — А от там, където искаш.

Грант помисли малко. Посещението на Мюър беше предизвикало едно хрумване, макар да не бе очаквал да получи толкова бързо възможност да го осъществи. Дръпна от цигарата и издуха дима.

— Може ли да ме закарате до Крит?

---

[1] Съкращение от иврит на Национални военни сили на държавата Израел. — Б.пр. ↑

[2] Тайна еврейска военна организация по времето на Британския мандат в Палестина от 1920 до 1948 г. — Б.пр. ↑

[3] Символът е ръка, която държи пушка, а лозунгът: „Само това“. — Б.пр. ↑

3.

Арханес, Крит

Две седмици по-късно

Местните наричаха планината Лицето на Зевс. Тя се извисяваше над селото и заобикалящите го лозя, един висок каменен юмрук, свит срещу небесата. В праисторическите времена почитащите бика минойци бяха издигнали на върха му светилище. Хиляди години по-късно малка варосана черква беше заменила светилището, но всеки август селяните още поемаха на поклонничество по склоновете, за да занесат дарове в храма. Дори идването и изчезването на богове не можеше да промени установения на острова ред.

Около единайсет часа в тази априлска утрин всеки бог, хвърлил поглед надолу, щеше да види стария автобус да пристига с тракане на градския площад и да стоварва група шумни пътници, повечето селяни, които се връщаха от пазара. Мнозина се насочиха към кафенето, за да продължат там своите спорове и клюки на чаша кафе, но един от тях пое в противоположната посока и зави по тясната уличка, която водеше към подножието на планината. Не му обърнаха много внимание, макар всички да го забелязаха. Бяха свикнали чужденци да минават през селото им още от времето, когато дойдоха германците. Придобитият по трудния начин опит ги беше научил, че винаги най-безопасно е да не им обръщат внимание.

Грант стигна до края на селото, където улицата се превърна в черен път, който минаваше между ябълковите градини. Земята започна да се издига, за да се срещне с планината, и тъкмо там, където обработените полета отстъпиха място на скали и дива трева, се издигаше каменна къща. Кокошки кълвяха около ръждясала преса за грозде, оставена в предната градина, връзки незасадени лозови пръчки стояха облежани на стената, но капациите на прозорците бяха прясно боядисани, а от комина излизаше тънка струйка пушек. Встрани от къщата имаше малка горичка от кайсиеви дървета, на които бяха започнали да покарват първите листа.

Грант се спря за миг, загледа се, след това сам си отвори портичката на оградата и влезе, пое бавно нагоре по стълбите към входната врата, която беше на първия етаж, както е обичайно за гръцките селски къщи. Не почука, само изсвири с уста първите няколко такта от една тъжна гръцка маршова песен.

Вятърът, който се спусна от планината, грабна нотите от неговите устни и ги отнесе. Дивите цветя шумоляха в бриза. Един откачен капак се заблъска в прозореца. От страх, че вятърът ще отнесе и шапката му, Грант я пхна под мишница. Беше я купил преди три дена набързо на пазара в Александрия и вързалката му беше малко хлабава.

Той почака още малко и след това реши да се върне по-късно. Обърна се и се закова.

Въпреки цялата му опитност не беше я чул да идва зад него. Носеше обикновена черна рокля, а на главата кърпа със същия цвят. Ако я видиш откъм гърба, ще решиш, че е една от възрастните жени, които обитават всички гръцки села, чепати и съсухрени като маслиновите дървета и по същия начин донякъде част от пейзажа. Но ако я погледнеш откъм лицето, щеше да видиш, че роклята е вталена в кръста, следва извивките надолу, а изпод подгъва ѝ се подават гладки и стройни глезени. Черната ѝ коса беше опъната назад под кърпата, с изключение на един непослушен кичур, който се спускаше край бузата ѝ. Той само подчертаваше дивата красота на нейното лице.

— Грант? — Лицето се изкриви и черните ѝ очи заискриха. — Не мислех, че ще се върнеш. Не вярвах, че ще посмееш.

Гласът ѝ беше същият, какъвто го помнеше, забързан като езика на пламък, докато произнасяше по нейния начин английските думи. Той си сложи шапката само за да я свали с престорена вежливост:

— Марина, аз...

— Ако някога съм искала да те видя отново, било е само за да те убия.

Грант вдигна рамене.

— За това има време. Дойдох да те предупредя.

— Така, както предупреди Алексей?

— Не съм убил брат ти. — Грант говореше преднамерено хладно.

— Не си ли? — Тя направи крачка към него, подтиквана от своя гняв, и Грант се приготви. Никога не я беше подценявал. Повечето от мъжете, които го бяха правили, съжالياха. — Три дни след засадата той тръгна, за да се срещне с теб в пролома Имброс. Никой от вас не се върна, но сега само един от двама ви е жив.

— Уверявам те, че смъртта му няма нищо общо с мен. — Твърдението не беше напълно вярно. Той почти усети отровната жлъч, която запушваше гърлото му, докато чакаше в пролома със своя „Уебли“, а потта пареше на очите. — За бога, та той ми беше почти като брат.

Имаше още много какво да разкаже, но само щеше да влоши нещата. Погледна през рамо, после отново впери очи в Марина.

— Дойдох да те предупредя. — Знаеше, че вече го бе казал. — Помниш ли бележника?

Тя вдигна очи, заварена неподготвена.

— Какво?

— Тефтерчето на археолога, което ти дадох, за да го скриеш. Помниш ли?

Внезапен порив на вятъра свали кърпата от главата ѝ и я отнесе. Тъканта се понесе из градината и се заплете в дървото до оградата. Дългата коса на Марина се плъзна на вълни по гърба ѝ, дива и непокорна.

— Не помня.

— Помниш. Два дни след нашествието го донесох тук — археологът ме помоли. Ти се разстрои, защото го бяха убили.

— Пембертън беше добър човек — тихо каза Марина. — Добър англичанин. — Вторачи се в Грант за още един миг. Сълза заблестя в въгълчето на окото ѝ. Нямах да капне, но и тя нямах да я избърше.

Грант просто стоеше и чакаше.

Тя най-сетне взе решение.

— Влез вътре.

Къщата беше точно каквато я помнеше: кухня, спалня и всекидневна. И трите помещения бяха обикновени, но безупречно спретнати. Един обгорял пън тлееше в каменното огнище, а букетчета сушени диви цветя и лавандула бяха подредени във вази по первазите

на прозорците. По стените висяха фотографии: мъж с широкопола шапка, яхнал магаре, явно полагайки усилия да удържи животното неподвижно пред фотоапарата, две млади жени, които се смеят на брега на река, млад мъж във войнишка униформа. На зърнестата снимка лицето му беше изтощено, докато се опитваше да изглежда смел. Грант не я погледна.

Марина изчезна в кухнята и се върна след малко с две малки кафени чашки и две чаши вода. Грант забеляза, че беше сресала и косата си. Тя остави напитките на дантелената покривка и седна срещу него. Грант отпи внимателно от кафето си и направи гримаса. Беше гъсто като катран.

— Забрави ли вкуса на гръцкото кафе?

— Просто проверявам за стрихнин.

Марина се засмя неволно.

— Обещавам ти, когато те убивам, да го направя с моите собствени ръце.

— Чудесно. — Грант допря чашката до устните си и я изпразни на една глътка. Загледа се как Марина пиеше нейното.

Сега трябва да беше на двасет и седем, помисли си. По-слаба, отколкото в деня, когато влезе, накуцвайки, в къщата ѝ, ала със същата непредсказуема дива красота. Тогава тя и нейният брат си спечелиха имена сред гръцката съпротива. В месеците, които последваха, снабдявани от Грант, те се превърнаха в един от мъчителните тръни в германската пета. Нещо повече, Грант и Марина станаха любовници. Връзката беше тайна, криеха я и от германците, и от гърците: откраднати кратки мигове в овчарски колиби или зад полуразрушени каменни стени. Обикновено по време на дневната горещина преди нощните акции. Грант още си спомняше вкуса на потта по нейната шия, шумоленето на миртата и зокума, нейните стенания и как той се опитваше да ги заглуши с целувки. Бяха груби, жестоки времена, но това само беше направило секса по-нужен и жизненоважен. Докато всичко не свърши през онзи парещо горещ и ясен априлски ден в един пролом в Лефка Ори, Бялата планина, сред миризмата на розмарин и барут.

Грант осъзна, че го наблюдава, и бързо отпи глътка вода.

— Значи си дошъл да ме предупредиш. За какво? За тефтерчето на Пембертън?

Беше успяла да овладее чувствата си и сега говореше с отсечена учтивост, макар бузите ѝ все още да бяха зачервени.

— Това е... — той се поколеба — дълга история.

— Тогава ми я разкажи от началото. — Тя се облегна удобно и скръсти ръце на гърдите. — Кажи ми какво се случи, когато напусна Крит.

— Върнах се в Англия. — Дори това просто изложение съдържаше множество подистории в себе си: надуваемата лодка, която лети към брега на Дувър след спускането на нощта. Спалнята с овехтели кревати над едно кафене на Олд Комптън стрийт, където дърпаше пердетата всеки път, когато по улицата минеше полицай. Полунощни срещи в развалините на бомбардирани къщи. — И един ден вървах надолу по Бейкър стрийт, когато срещнах случайно един човек. По-точно той буквално се блъсна в мен, беше като прием от ръгбито. Започна ужасно да се извинява, много съжаляваше и поиска да ме почерпи чаша чай. Беше толкова настоятелен, че се съгласих.

— Шпионин?

— Мисля, че работеше в „Марк и Спенсър“, това е магазин за дрехи — додаде Грант, когато видя недоумяващия ѝ поглед. — Но пък беше евреин. Разказа ми за негови приятели, които се опитвали да убедят правителството да предаде Палестина на юдеите. Бог знае как са успели да ме намерят, но смятаха, че мога да им помогна да се докопат до оръжия.

— И?

— Наистина имах възможност. По време на войната бяхме складирали оръжия из цялото Средиземноморие и можеше да се предположи с голяма доза сигурност, че някои от скривалищата са си останали недокоснати. Те ми дадоха малко пари, аз купих лодка и влязохме в делови отношения. Знаеш как става. Заемаш се с нещо, разчува се и скоро други хора също започват да чукат на вратата ти, за да искат същото. Тъкмо бяхме свършили една война, но друга вече започваше. Само че днес аматьорите са придобили вкус към воюването, искат да стигнат професионалистите и са готови да похарчат пари за целта.

— А ти им даваш оръжията, за да се избиват едни други.

Грант вдигна рамене.

— Те така или иначе щяха да се убиват. Аз просто помогнах да се изравнят донякъде силите на игрището. Но всичко се прецака преди три седмици. Армията беше научила за търговията и ме чакаха на брега. — Той се наклони към нея. — И тук започва да става интересно. В затвора дойде да ме посети един човек. Английски агент. Не даваше и петак за Палестина, не го интересуваше и моята контрабанда. Искаше да му кажа къде е тефтерчето на Пембертън.

Сега Марина също се бе навела към него, увлечена от разказа. Грант се опита да не обръща внимание колко близо бяха лицата им.

— Но той откъде е могъл да знае?

— Сигурно съм го споменал в доклада си. Че Пембертън ми го даде, когато умря. Мъжът, който дойде да се срещне с мен, просто опипваше почвата. Но трябва да е бил много запален. Дойде чак от Лондон, за да ме пита какво знам. Предложи ми пари и билет за измъкване от затвора. Вероятно щеше да ми предложи и рицарска титла, ако бях настоял.

— Какво му каза?

— А ти какво мислиш? Пратих го да върви по дяволите.

— Все пак те е пуснал от затвора.

— Избягах.

— И дойде право тук? Защо? Да вземеш тефтерчето за себе си?

Грант внезапно се протегна и хвана ръцете ѝ. Тя зяпна от изненада и се опита да ги измъкне, но не можа да се освободи от хватката му.

— За да те предупредя. Този английски агент би целия път до някакъв зандан в Палестина, за да разбере дали е у мен. Шест години след случката. Не мисля, че е мил човек. Знаеше, че тефтерчето е било у мен. Знае за моята връзка с теб и за твоята с Пембертън. Няма да му отнеме много време, за да сглоби нещата. — Той се вторачи в очите ѝ. — У тебе ли е тефтерчето?

Марина се опитваше да се освободи от хватката му, отмятайки гневно глава.

— Какво ще правиш с него? Ще го продадеш на агента ли?

Грант я пусна толкова неочаквано, че тя се стовари върху облегалката на стола. Гърдите повдигаха роклята и немирната къдрица отново се беше провесила напред, опирайки в зачервената ѝ буза.

— Зависи какво ще намерим. Ако става дума за няколко потрошени гърнета и камънаци в земята, защо не? Но ако има нещо по-ценно... — Той замълча. — Ти си работила за Пембертън. Веднъж ми разказа, че когато си била малка, Кносос е бил твоята детска площадка. Ако е намерил нещо ценно, нещо, което си заслужава всички тия грижи, не искаш ли да разбереш какво е?

4.

Марина го поведе към приземния етаж — плевня и склад. По стените висяха добре смазани земеделски сечива, а подът беше покрит със слама. Тя клекна в далечния ъгъл, разпръсна я с ръце, докато не оголи напречна пукнатина, пресичаща една от плочите на пода. Взе лост с лястовича опашка от пирона на стената, пъхна го в нея и бавно повдигна камъка. Грант не ѝ предложи помощта си. Вместо това остана до вратата, откъдето оглеждаше околността. Нещо му се струваше не както трябва, глождеше го някакво предчувствие, което не можеше да определи. Би могъл да махне с ръка на усещането, но от опит беше научил, че рядко си заслужаваше да го пренебрегва.

Чу се дрънчене на метал върху камък, когато Марина остави лоста настрана. След като хвърли един последен поглед на околността, Грант отиде при нея и също надникна в дупката. Спускаше се на около деветдесет сантиметра в земята, беше широка около шейсет и облицована с талпи. Три вързопа, загърнати в козя кожа, стояха изправени край стената, а на пода имаше очукана кутия за муниции. Марина легна по корем, протегна се надолу и я извади. Ключалките изщракаха, пантите изскърцаха и под капака се показа тefтерчето. Кремавите страници бяха пожълтели, а кожената подвързия беше станала на петна от оръжейното масло, но по монограма все още имаше достатъчно злато, за да се прочете: Дж. М. Х. П.

— Хубаво скривалище — отбеляза Грант. — Откъде разбра, че е толкова ценно?

— През четирийсет и трета тук дойде един човек. Нацист на име Белциг. По това време ти беше на континента. Той беше археолог, но не като Пембертън. Беше свиня. Принуждаваше хората да работят за него като роби. Мнозина измряха. Търсеше дневника. Научих от моя братовчед, че е преобърнал вила „Ариадна“, за да търси дневника на Пембертън. Когато не го намери, затвори прислугата, която беше работила там, и им стори неописуеми неща, опитвайки се да научи какво се е случило с бележника.

— За какво му е притрябвал?

— Не съм се срещала с него, за да го попитам. Ако бях, щях да го убия.

Грант се вторачи в тефтерчето, а мислите му се блъскаха. Какво имаше вътре, какво бе толкова важно? Спомни си смъртта на Пембертън: възрастен човек, прекарал живота си в безопасността на миналото, за да бъде изненадан от нова глава в историята, която сама се пишеше. Какво е открил, какво би могло да има такова значение през последните три хиляди години?

— Чела ли си го? — попита той.

— Не.

— Но ти си работила с Пембертън. Не беше ли любопитна?

Тя поклати решително глава.

— Дойде войната и аз забравих този живот. Забравих за археологията, забравих Пембертън. Ако не се беше върнал, вероятно щяха да изкопаят тефтера след хиляда години и да го сложат в някой музей. — Тя го погледна гневно. — Ще ми се да не се беше връщал. Тогава можех и тебе да забравя.

— Тогава да си вървя. — Грант протегна ръка, за да вземе тефтера.

Марина не помръдна.

— Какво ще правиш с него?

— Ще го прочета. За да видя дали... — Той замълча, когато Марина избухна в смях. — Какво?

— Нищо. — Тонът ѝ беше рязък, но ъгълчето на устата ѝ потреперваше. — Вземи го, прочети го. — Тя му го подхвърли.

Грант го улови с една ръка и го отвори. Погледна страницата, прелисти още няколко с нарастващо разочарование.

— Всичко е на гръцки.

— Древногръцки. Дори да знаеше гръцки толкова добре, колкото английски, щеше да е все едно да се опитваш да четеш Чосър.

— Никога не съм се опитвал.

Тя направи гримаса, която му подсказа, че не е изненадана.

— Много от думите ще изглеждат по същия начин, но някои няма да означават онова, което си мислиш, а други ще са ти напълно непознати.

— Боже, не ни е улеснил живота.

— Винаги водеше бележките си на древногръцки. Казваше, че това го кара да се чувства по-близо до миналото.

— Е, сега наистина е близо. — Грант се запита дали трупът на археолога още лежи там, където го беше заровил, в основите на Кносос. — Как, по дяволите, бих могъл да прочета това?

— Намери си речник. — Сега лицето ѝ грееше от несдържаната страст, която познаваше толкова добре. — Също и речник по археология. Плюс купчина исторически книги. Дори да успееш да го разчетеш, ще ти трябват поне шест месеца, за да схванеш за какво става дума.

Грант погледна тефтера. Спретнатите редове от непознати букви сякаш заплуваха пред очите му. Марина му се подиграваше, но му казваше истината. Разбира се, можеше просто да го продаде, да намери копелдаците от специалните части, но как би могъл да поиска реална цена, когато не знае какво предлага? Нещо повече: не можеше да се откаже поради простото желание да разбере какво не искат да научи.

— Не възнамерявам... — Стрелна я с кос страничен поглед.

Тя стоеше до дупката, роклята ѝ беше прашна и стръкове сено бяха полепнали по нея. От усилието да вдигне камъка с лоста лицето ѝ блестеше от пот. Устните ѝ бяха полуотворени в победоносна усмивка, а черните ѝ очи го гледаха предизвикателно. Вече беше взела решение, но щеше да го накара да я помоли.

Той прочисти гърлото си.

— Ще ми помогнеш ли да открия какво е намерил Пембертън?

Внесоха бележника в къщата и го сложиха на масата. Грант искаше да почнат от края, изтъквайки довода, че каквото и да е открил Пембертън, го е направил малко преди да умре. Но Марина настоя да тръгнат от първата страница и да я прочете цялата, като произнасяше думите полугласно. Грант запали цигара. В далечината подрънкваха звънциите на кози, а листата на кайсиевите дървета шумоляха на вятъра. Долу в селото местните вече затваряха капаците на прозорците за следобедния сън. Единственият шум в стаята беше пукането на тлеещия пън и шумоленето на обърната страница.

Грант се загледа през прозореца. От лявата страна, където пътят към крайбрежието лъкатушеше надолу към долината, една кола

пълзеше нагоре по хълма. Изчезна зад завой, появи се наново и пак се скри, отразявайки със стъклата си слънцето като огледало. Грант усети познатото присвиване в стомаха си.

— Още колко — попита, опитвайки се да прозвучи нехайно.

— Цяла вечност, ако продължаваш да ме прекъсваш. — Лицето на Марина беше смръщено от усилието да се съсредоточи. — Повечето е на линейна тип Б. Мисля, че Пембертън се е опитвал да го дешифрира.

Грант не знаеше, какво е „линейна Б“, но в момента не го и интересуваше. Колата беше изчезнала в тесните улици на селото. Може би беше на някой местен големец, който иска да се изфука с богатството си, или на някой чиновник от Ираклион, решил да впечатли селяните, каза си успокоително.

— Тук има ли много коли? — попита на глас.

— Йоргос от горния край на долината има „Форд“.

На неколкостотин метра от тях черна муцуна на автомобил се промъкна по тясната уличка, която се вливаше в черния път, минаващ през ябълковите градини.

Грант докосна револвера, пхнат под колана на панталона.

— В тази кутия за патрони има ли някакви патрони?

— Не, там държах бележника. Патроните изстрелях срещу германците. — По-скоро любопитна, отколкото раздразнена, тя вдигна очи. — Защо питаш?

Колата спря пред портата. Двигателят поработи още малко и внезапно спря. Слязоха двама мъже с черни шапки и шинели. Единият отиде до багажника и измъкна със пакет, обвит в кафява амбалажна хартия.

— Защото имаме посетители.

Грант се промъкна през тесния прозорец откъм задната страна на къщата и скочи на земята. Иззад ъгъла се чуваше желязното трополене на подковани с налчета обувки по пътеката към входната врата. Които и да бяха, не се притесняваха, че някой може да ги чуе. Грант не беше сигурен дали това е добър или лош знак.

Стъпките спряха пред входната врата и юмрук потропа по нея. Непохватен звук, помисли си Грант, изтръгнат от едър мъж, който се

опитва да бъде непринуден. Още едно почукване и потрепването на помръдващите нетърпеливо ботуши.

— Може би са от областната управа — прошепна Грант.

Силен пукот се разнесе из градината, последван от трясъка на строшено дърво, когато вратата полетя навътре. Вероятно избита от подкован с налчета ботуш, предположи Грант. Няколко минути покъсно долетя трясък от преобръщане на мебели и шум от изсипвано на пода съдържание на чекмеджета. Лицето на Марина, застанала до Грант, се беше изкривило от ярост. Той я хвана за ръката и я стисна толкова силно, че заби нокти в китката ѝ.

— В другия край на къщата има ли прозорец?

Тя поклати глава.

— Добре, да вървим.

Скривани от къщата, те се затичаха по неравното поле, прескочиха синора от наредени камъни и се пъгнаха в плитката канавка откъм планинския склон. Камъчета и чакъл скърцаха под краката им, но мъжете в къщата бяха толкова заети да я разпарчетосват, че шумът, който вдигаха, заглуши стъпките на Грант и Марина. От вътрешността на сградата долитаха гневни викове, но бяха толкова приглушени от стените, че не можеше да се различи езикът. Дали беше английски?

Проснати по корем, запълзяха нагоре под прикритието на канавката. Когато Грант прецени, че са стигнали достатъчно далече, той махна на Марина да спре. Обедното слънце напичаше и ризата на Грант беше влажна от избилата го пот. След като извади револвера, той се надигна и надникна над ръба на канавката.

В къщата беше настъпила тишина. От мястото, където беше залегнал, входната врата и колата пред портата не се виждаха. През прозореца на всекидневната обаче се очертаваше оброчена от пердетата черна фигура, застанала в средата на помещението. От движенията и ръкомаханията Грант заключи, че тече някакъв спор. Той се обърна към Марина.

— Тефтерчето още ли е у теб?

Тя го повдигна, за да му покаже. Върху кожената подвързия се бяха появили няколко нови драскотини, но иначе си беше наред.

— Заради него ли са дошли?

— Не мисля, че само заради удоволствието да си побъбрят с теб.

— Кой са?

Грант имаше доста добра представа, но само безразлично вдигна рамене.

— Не са от хората, с които бихме искали да се срещаме.

Той погледна отново надолу. Тъмната фигура беше изчезнала. Двигателят на колата заработи и малко по-късно я видяха да поема обратно към селото. Промъкна се по тясната улица между къщите и изчезна. Марина понечи да се изправи, но на секундата Грант я хвана за китката и я дръпна надолу с такава сила, че едва не я събори върху себе си. Тя се претърколи настрана с яростно ръмжене и когато отново се изправи, Грант видя малък нож в ръката ѝ.

— Какво правиш?

При падането роклята ѝ се беше раздърпала и деколтето ѝ се беше смъкнало надолу, но тя сякаш не забелязваше.

— Не можеш да се върнеш там — предупреди я той. И съвсем преднамерено отмести очи от вдигнатия във въздуха нож към деколтето. Там стърчеше ъгълче бяла дантела.

Тя се загърна с презрително сумтене.

— Защо не? Първо се появяваш ти, когото не искам да виждам повече, а след два часа се домъкват двама чекиджии и ми разбиват къщата като побеснели животни. Да не очакваш да си мисля, че това е съвпадение?

— Почти сигурно е, че не е.

— Тогава от къде на къде ще ми казваш какво да правя?

— Ако влезеш в къщата, това ще бъде последното ти действие в този свят. Виж — посочи Грант.

През прозореца се виждаше бъркотия от сцепени дъски, потрошен порцелан, счупени рамки на фотографии и разхвърляни по пода мебели. Цевта на оръжието едва се различаваше на фона на целия хаос. И дори човек да я видеше, можеше да я вземе за някакъв отломък. Само когато помръдваше, играта на светлината и сенките по нея предупреждаваха наблюдателя.

Марина, която беше прекарала дълги часове в разузнаване, търсейки точно такива издайнически знаци, веднага я различи.

— Един е останал в засада — изохка и се отпусна в канавката. — Дали ни е видял?

— Ако го беше направил, вече щяхме да сме разбрали.

— Тогава ще можем да го изненадаме. — Очите ѝ блеснаха с дивашка радост. Този поглед Грант познаваше много добре от войната. Както германците бяха научили за своя сметка, критяните не обичаха нищо повече от една хубава кръвна вражда. — Ти имаш револвер. Аз ще му отвлека вниманието от вратата, а ти ще му видиш сметката от прозореца. — В очите ѝ проблесна съмнение, когато видя как той поклаща глава. — Защо не?

— Защото всеки час, който той прекара там в чакане, е час повече за нашето бягство.

Те вървяха към големия планински масив, който се издигаше на хоризонта в източна посока. Малко преди здрачаване намериха празна овчарска колиба на високопланинска ливада, чийто предишен обитател беше оставил дърва, две одеяла и няколко кутии с войнишки дажби, вероятно останали от войната. Грант стъкна огън и двамата се увиха в одеялата. Долу в долината може и да беше пролет, но тук в планината зимата още се мотаеше. Снежни петна покриваха дълбоките падини откъм северната част на склона, а върхът още носеше бялата си снежна гугла. Хладен вятър просвирваше около тях и Грант се загърна поплътно с одеялото. Щеше да бъде съвсем естествено да го завие около двамата, както често бяха правили през студените нощи по време на войната, но не посмя да опита.

След като се нахраниха, Марина извади тефтерчето. Вдигна го срещу огъня, за да могат пламъците да осветят страниците. Грант потисна страха си, че някой случайно литнал въглен може да унищожи тяхното търсене, преди още да е започнало.

— Два месеца преди нашествието Пембертън отиде в Атина. Тогава си помислих, че е странно да ходи там. Всички знаеха, че германците идват, и той едва успя да си намери място на ферибота заради войниците, които заминаваха на фронта. Ала настояваше, че трябва да замине. Когато се върна, нещо се беше променило. Нищо не каза, но видях, че има някаква нова мания. Винаги ставаше такъв, когато намереше нов обект или артефакт, които не можеше да класифицира с точност. Лампите във вилата светеха до късно, а той стана занесен и напрегнат. Разбира се, през онези дни всички бяхме напрегнати, така че не се забелязваше много. През април изчезна за

около седмица. Сам. След това научих, че е бил в източната част на острова — Сития. Търсил е нещо.

— Значи затова поиска да вървим на изток?

— Да. — Тя се взря в бележника, а гладкото ѝ лице се набръчка от съсредоточаване. — Ако е намерил нещо, щеше да го запише тук. — Прекара пръсти през освободената си коса. — Но не мога да го намеря.

Грант се наклони, за да надникне през рамото ѝ. Ред след ред спретнато изписани символи се полюшваха на светлината на пламъците. Толкова далечни и непонятни, като хората, които първи ги бяха използвали. Разпознаваше гръцките букви, дори успяваше да разчете някои от по-простите думи, но по-голямата част от страницата съдържаше букви, които никога през живота си не беше виждал. Той протегна ръка, докосна рамото на Марина и посочи с пръст:

— Какво е това?

— Линеино писмо тип Б.

Спомни си, че го беше споменала и по-рано в къщата, преди да пристигнат биячите.

— Какво представлява?

— Азбука. Древна писмена система. Идва от... — За миг замря и разсеяно започна да навива един от кичурите на пръста си. — Чувал си за Тезей и Минотавърта, нали?

— За мита ли говориш?

Тя се засмя.

— Там, където Пембертън работеше, където му помагах, е мястото, на което митът и историята се срещат като реката и морето. — Тя зарови пръсти в земята и извади малко камъче. — Камъкът е нищо. Но ако направя това... — Сложи го в кръга от камъни, които оформяха огнището. — Внезапно той добива значение. В бъдещето някой ще го намери. Да речем, след две хиляди години и дори никога да не е виждал огнище или да не си е представял такова нещо, ще разбере, че едно човешко същество е направило този кръг по някаква причина. И ще се опита да предположи каква е била причината. Може би в средата му ще открие следи от пепел и следи от нагар по камъните. Някоя ръждясала ламаринена кана и фасовете от цигарите ти. И ще предположи...

— Че сме вечеряли тук?

— Че това е обект от примитивна стълпна култура, без съмнение с фалическо подразбиране. Че кръгът от камъни е бил основа за дървена колона, която ние в нашето първобитно невежество сме обожествявали. Че сме носели хранителните приношения в метални кутии и сме пушили слабо психотомиметично^[1] вещество, за да изпаднем в състояние на божествен екстаз. Ще реши, че пепелта и следите от изгоряло са от огън, вероятно последствие от нашествие или война, когато свещеният стълб е бил изгорен. Ще отпечата това в своите научни списания и след това учените ще спорят дали подобните обекти, които са открити по целия остров, говорят за официална религия, или просто са успоредни местни традиции. И ще сбъркат напълно.

Тя взе камъчето и го запрати в мрака. Грант замълча, докато гледаше как светлината на пламъците танцува по нейното лице.

— Какво общо има това с Минотавърра?

— Само исках да кажа, че митовете оцеляват, когато всичко останало е забравено. И че понякога митовете, въпреки всички техни хлъзгави заблуди, ни казват много повече за миналото, отколкото разрушените стени и строшените гърнета. В продължение на три хиляди години никой не е вярвал, че на Крит е имало велика праисторическа цивилизация, но през всички тези хилядолетия Тезей и Минотавърра не са били забравени. Дори децата знаеха легендата. И ето, преди петдесет години тук пристигна Евънс и отиде на мястото, което се споменава в легендите. И намери всичко това. Дворец като лабиринт. Съдове за пиене с формата на бикове, фигурки на бикове, каменни рога — дори рисунки на млади мъже, изпълняващи акробатични номера върху бикове.

— Но не и човешки скелет с бичи рога на черепа и кълбо канап до него?

— Не. — Тя придърпа крака към гърдите си. — Естествено, митовете изкривяват миналото. Но тук, на Крит, се е появила първата цивилизация в Европа. Повече от хиляда години преди Златния век на Гърция и хиляда и петстотин години преди цезарите. А в продължения на три хилядолетия след това единственото място, където е останал споменът за нея, са били митовете. Без тях дворецът в Кносос щеше да е само купчини камъни. И когато Евънс най-накрая го извади на бял

свят, той кръсти тази цивилизация минойска на името на легендарния цар Минос.

На светлината от огнището лицето ѝ грееше, сякаш подобно на древна прорицателка можеше да вижда назад в трийсет века история. Изглежда дори не забелязваше откровено вторачения поглед на Грант, докато с едно дискретно покашляне той не попита:

— Какво общо има това с написаното в дневника?

— Минойците са оставили не само руини и предмети. Те са ни оставили и тяхната писменост. Тя има две разновидности. Едната примитивна, която Евънс нарече линейна тип А и една по-късна, която кръсти линейна тип Б. Повечето от образците са надписи върху глинени плочки, които са се опекли, когато дворецът е изгорял.

— И какво пише на тях?

— Никой не знае. Никой досега не е успял да ги разчете. Това е една от най-големите тайни в археологията.

Грант отново погледна към тефтерчето.

— Пембертън опитвал ли се е някога да я разчете?

— Не може да работиш в тази област и да не опиташ. За археолозите това е като кръстословица или главоблъсканица. Нещо, над което да си блъскаш главата в зимните вечери пред камината. Доколкото знам, Пембертън не постигна успех.

— А тук, в тефтерчето?

— Не — тя прелисти няколко страници, — всичко е прекалено спретнато. Той е преписал някои надписи, но не е правил опит да ги преведе.

— А това? — Грант посочи с пръст в бележника, където над няколко реда от ъгловатата линейна Б, страницата заемаше проста рисунка. Много приличаше на детска: два триъгълника ограждаха малка кутия с шипове, а под нея минаваха две назъбени линии. В горния край нещо, наподобяващо стилизирано животно, сякаш се рееше над кръгъл купол, с птици от двете му страни.

— Трябва да е минойска — измърмори Марина, — но никога преди не съм я виждала. Не е от колекцията в Кносос. — Тя обърна другата страница. На нея имаше само четири стиха на гръцки. След това страниците на тефтера бяха празни.

— Какво означава гръцкият текст? — поинтересува се Грант.

„Смут и Раздор се намесват, а също и Смърт безпощадна, сграбчила воин ранен, още жив, а и други без рани. Трети пък, вече убит, за крака го повлича сред боя, с метната дреха през рамо, обагрена с кърви юнашки. Сблъскват се те и се бият подобно на живи смелчаци.“^[2]

Може би причината беше в дима от огъня, но гласът на Марина стана дрезгав, а очите ѝ се напълниха със сълзи.

— От Омир е. „Илиада“. Сигурно Пембертън я е чел, когато нацистите дойдоха. Това е последното, което е написал в живота си. Няма нищо общо с рисунката. — Тя обърна страницата назад и се вторачи напрегнато в изображението, сякаш с това усилие можеше да изсуши сълзите си. — Иконографията... — Марина замълча и си пое дълбоко дъх. — Иконографията я датира като средно до късно минойска работа. Зигзагообразните линии са просто декоративни, макар че мнозина ги приемат като изображение на вода. Животното в горния край... — Тя присви очи и протегна тефтера към огъня. — Може би е лъв или сфинкс. И в двата случая символизира защитник или пазач. Може да има и някаква връзка с царското достойнство. Птиците са гълъби, които обикновено обозначават светостта на мястото. В този случай това тълкуване е подкрепено със светилището в средата на рисунката.

— Откъде разбра, че е светилище?

— Бичите рога най-отгоре. Това е стандартното изображение на минойски храм. Така както кръстът на покрива ти показва, че това е черква.

Марина се загледа в пламъците. Грант нямаше представа дали размишлява върху рисунката, или мислите ѝ се въртят около Пембертън, но издърпа тефтера от ръцете ѝ, преди да го е изпуснала в огъня. Разгледа рисунката, след това постави дневника на коляното си и натисна бележника да се отвори хубаво. Гръбчето му изпука в протест и накара Марина да вдигне поглед.

— Внимавай.

— Какво означава... — Грант облизваше устни, докато се опитваше да различи непознатите букви — фараги... тон... некрон?

— Фаранги тон некрон. Къде го видя?

Грант вдигна тефтера, за да ѝ покаже. На вътрешната страна на страницата почти под сгъвката между два листа, отвесно до рисунката бяха изписани трите гръцки думи. Марина взе дневника от него и се загледа в написаното.

— Разбира се, Фаранги тон некрон — измърмори тя.

— Тоя пък кой е?

— Това е местност. Една долина. На източното крайбрежие близо до село на име Закрос. Означава... — тя се замисли за миг — ... Долината на смъртта.

— Звучи многообещаващо.

---

[1] Опиати с подобно въздействие имитират психози, включително самоизмами. — Б.пр. ↑

[2] Омир. „Илиада“. Превод А. Милев и Бл. Димитрова, тук и по-нататък цитатите са преведени по това издание. — Б.ред. ↑

5.

Долината на смъртта, Крит

Стени от червени скали се извисяваха право над тях, проблясвайки на слънцето, но долу в пролома групички платани и олеандрови храсти хвърляха сянка. Грант погледна към листата нагоре, засенчвайки очите си с ръка от блясъка на слънцето. Намираха се в огромен каньон, който на извивки се спускаше постепенно към морето. Високо над главите им няколко черни отвора пронизваха заострените скали.

— Това са гробници.

Черната рокля на Марина беше разменена срещу чифт бракувани военни панталони и блуза с къс ръкав, разкопчана само толкова, че да привлича погледа на Грант, когато мислеше, че тя не гледа. Черната ѝ коса беше вързана на тила в хлабава конска опашка. Кожата на лицето ѝ бе потъмняла до светлокафяво от трите дни ходене на открито и липсата на кремове. През рамото ѝ беше праметната намотка въже.

— Хората са погребвани в тези пещери още от минойско време — продължи тя. — Значи това е Долината на смъртта.

— Не ми изглежда твърде плашеща. Слънцето грее, дивите цветя цъфтят, птичките пеят.

— Всъщност при гърците птиците често се възприемат като предвестници на смъртта. Вестители от и за подземния свят.

— О! — Внезапно мрачна нотка се прибави към оглушителното писукане около него. — Тези пещери изследвани ли са някога?

— Често — сбърчи нос тя. — Не минава много време, преди свещените реликви на едно поколение да се превърнат в печалба за някое от следващите. Археолозите откриха няколко древни погребения, но повечето гробници са ограбени преди много време.

— Тогава защо...

— Не сме тук заради гробниците. — Тя извади от джоба си лист хартия. На него беше прекопирала рисунката от бележника на Пембъртън. — Виждаш ли рогата? Търсим храм.

— Не е ли едно и също?

— Минойците не са погребвали своите мъртъвци в храмовете. Древните биха се стреснали от мисълта да внесат мъртвите сред живите. Слагали са ги в градове на мъртвите, некрополи, подобни на тези пещери.

— Добре, къде тогава ще търсим това светилище?

Марина се замисли за миг.

— Хогарт, един друг археолог, провежда разкопки в началото на прохода през 1901 г. Той открива няколко минойски къщи, но не и светилище.

— Може Пембертън да е намерил нещо, което той е пропуснал. — Грант взе от нея копието на рисунката и се вторачи в листа. — Нали каза, че зигзагообразните линии може да представляват вода?

— Вероятно са чисто декоративни. Няма начин...

— Погледни — прекъсна я Грант, обърна листа обратно. — Тези два триъгълника от двете страни са страните на пролома. Морето е пред тях. И тука — той бодна с пръст в центъра на листа — се намира светилището.

Марина изглеждаше неуверена.

— Не мисля, че можеш да предположиш ей така, че минойците са използвали пространствените взаимовръзки в своето изкуство по такъв начин.

— Глупости, рисували са както са виждали нещата.

— Така ли? И откъде знаеш как са виждали света преди толкова хиляди години? В такъв случай, как ще обясниш лъва, който се рее във въздуха? И него ли са нарисували, както са го видели?

— Може да е облак.

— А куполът под него? Може би е чадър, а?

— Добре де, имаш ли по-добра идея?

Тя въздъхна.

— За съжаление не.

Победата на Грант се оказа краткотрайна. Каньонът свършваше на около осемстотин метра от брега, разливайки се в няколко прашни ниви.

— Руините, които Хогарт е открил, трябва да са някъде тук — подхвърли раздразнено Марина. Започна отново да разглежда

рисунката. — Какво може да е видял Пембертън, че да го накара да си помисли за Долината на смъртта?

Мършав вол теглеше ралото в сухата земя на една от прашните ниви. Селянин с вълнен елек стоеше до него и го налагаше с пръчка, докато яката му жена с кърпа на главата гледаше. Двамата наблюдаваха безмълвно приближаването на Грант и Марина.

— Добър ден — поздрави Марина.

— Добър ден — кимна селянинът, облегна се на пръчката и се вторачи в нея.

До него жена му я гледаше така, сякаш беше слязла от покварената пътека на някое парижко ревю.

Като заекваше леко, Марина започна да задава въпроса си. Познанията на Грант по гръцки вероятно бяха достатъчни, за да може да проследи разговора, ако беше поискал да го направи, но на него не му се занимаваше. Нещо друго го вълнуваше. Пембертън беше записал Долината на смъртта в сгъвката на листата в своя тефтер, но това не бе долината. Обърна се и погледна отново нагоре към пролома. Той извиваше наляво, така че от мястото, където Грант бе застанал, изглеждаше, че долината свършва рязко с отвесна скала. А там, издигайки се от средата на пролома, стърчеше хълм с формата на купол.

— Казва, че никого не са виждали.

— Какво?

Изтръгнат от мислите си, Грант се обърна. Селянинът още стоеше невъзмутимо в нивата и ги гледаше. Жената се беше обърнала и показно подкарваше вола.

— Селянинът казва, че никога не са виждали британски археолог. Може би лъже. Британците вече не са много популярни тук, откакто започнахте да подкрепяте марионетните правителства в Атина.

— Нямам нищо общо с това — възрази Грант. — Погледни зад гърба си.

Марина се обърна.

— И какво?

— Това е гледната точка. — Хартията плющеше на вятъра, когато Грант я вдигна и наложи на пейзажа. — Островърхите скали от двете

страни, морето в този край и хълмът в средата на долината. — Високо над хълма с формата на купол един ястреб се рееше мързеливо във въздуха. — Дори птиците се виждат.

— А лъвът?

— Сигурно спи — усмихна се Грант. — Хайде да идем да видим дали можем да го събудим.

Те си запробиваха път през дърветата и падналите скални блокове, които бяха натрупани в коритото на пресъхналата река. Когато навлязоха в пролома и около тях започнаха да се издигат островърхите скали, бързо изгубиха от очи хълма, но продължиха напред, опитвайки да се движат все в права линия.

— Минойците често са издигали храмовете си по върховете на хълмове — подхвърли Марина, дишайки тежко. Беше станало почти пладне и ризата лепнеше за кожата ѝ. — Може би трябва да се опитаме да се изкатерим на скалите.

— Оттам гледката няма да е същата — упорито настоя Грант. — Пък и на рисунката храмът е под върха.

— Вече ти казах, че не можеш просто така... — Марина извика изненадано.

Спусна се покрай Грант към скалния къс, който лежеше до пътеката. На неговия връх, почти скрити от листата на един олеандър, четири камъка бяха подредени в малка грамада. Тя ги размести. Отдолу проблесна квадрат от тънко сребро.

— Минойско съкровище? — възкликна Грант.

— Опаковка от локум „Фрай“. — Тя се обърна, за да му покаже станиола. — Пембертън много го обичаше. Всеки път, когато се връщаше в Англия, се запасяваше.

— Пълно е с ориенталски надежди — измърмори Грант. — Питам се какви ли други изненади ни е подготвил?

Марина се изкатери по скалата и изчезна сред шубраците. С обезсърчено поклащане на глава Грант я последва между дърветата, докато те не отстъпиха място на гол хълм. Няколко метра пред него Марина беше клекнала до надвиснала скала.

— Това ли е храмът?

Скалата изглеждаше прекалено ниска, за да може някой да пропълзи под нея.

— Виж сам.

Грант клекна. На парче зебло бяха подредени търнокоп, права лопата и парафинов фенер. Всички бяха ръждясали, но на дръжките все още можеха да се прочетат буквите: Б. У А.

— Британско училище в Атина — обясни Марина. — Те ръководеха разкопките в Кносос и бяха работодателите на Пембертън.

Грант издърпа правата лопата и почука по скалата. Няколко люспи ръжда паднаха на земята, а из долината се понесе тъжен звън. Грант се огледа виновно.

— Смятах, че се опитваме да не привличаме внимание — укори го Марина с вдигнати вежди.

— Още не сме открили нищо, което да си заслужава да бъде пазено в тайна.

Марина смъкна намотката въже от рамото, завърза единия край за дръжката на кирката и започна да се катери нагоре по нападалите скали. Грант изчака достатъчно дълго, за да се увери, че бутнатите от нея камъни няма да му се стоварят върху главата.

В началото не беше трудно да се прехвърляш от една скала на друга. Обаче скоро големите скали отстъпиха място на камъчета, които се плъзгаха под краката в мига, когато стъпиш върху тях. Изкачването на склона се превърна в състезание, в трескав опит да продължава напред по-бързо, отколкото тракащите камъчета успяваха да го теглят назад. Накрая и това свърши в стръмна, червеникава, заострена скала и Грант трябваше да се хване за оголения корен на дърво, за да не се плъзне надолу по склона. Вдясно от него се полюшваше краят на въжето. Грант го сграбчи и започна да се набира с ръце нагоре, докато в порой от пот и псувни не се изтегли върху скалата.

— Такива неща ли правеше с Пембертън?

— Не, очевидно го е направил сам.

Грант се надигна, вдигна ръка, за да изтупа прахоляка от ризата си, и замръзна от изненада. Бяха се изкачили по-високо, отколкото беше смятал, и бяха стигнали до скален корниз почти на половината път до върха на тристаметровата скала. Тя се извисяваше над тях толкова замайващо стръмна, че Грант не посмя да погледне нагоре, за да не изгуби равновесие. Долу зелената лента на дъното на долината се виеше към морето, проблясващо в далечината. Но пред него на мястото, където заострената скала срещаше корниза, черна пукнатина разцепваше камъка, широка само колкото да се промуши човек. Над

нея, почти невидима в сянката на надвисналата кана̀ра, имаше изсечена каменна ниша.

Грант започна да се промъква натам. Трите хиляди години бяха разяли изсеченото в камъка, оставяйки само едва видими следи от някога гордото изображение. Ноктите и зъбите бяха изгубили своята острота, гривата беше клюмнала, напрегнатите мускули се бяха стопили. Но дори така Грант го позна от пръв поглед. Измъкна смачкания лист от джоба си и го вдигна.

— Ето го и твоя летящ лъв.

Марина поклати глава, макар Грант да не можеше да определи дали е от удивление или гняв. Тя вдигна фенера на Пембертън и го разклати. Вътре се разплискаха няколко пръста стар парафин.

— Няма фитил.

Марина извади нож от джоба на кръста си, отвори фенера и отрязва тънко парче плат от ръкава на блузата си. Зави го ловко с пръсти и го вкара в отвора за фитила.

Грант извади запалката си.

— Дай на мен.

По памучния фитил плъзна пламъче, почти невидимо на рязката слънчева светлина. Марина тръгна към пукнатината в скалите, но Грант беше по-бърз. Той дръпна фенера от ръката ѝ, застана пред нея, а след това измъкна револвера от кобура.

— Аз ще вляза пръв.

След това се промуши през процепа. След около десетина метра проходът се разшири. Той се спря и вдигна лампата, за да се предпази от неприятни изненади — едва има време очите му да привикнат, когато остър лакът се заби в гърба му, запращайки го напред. Той залитна в помещението, размахвайки лампата така, че да не я строши на парчета, ако падне на земята. Накрая успя да възвърне равновесието си и да се обърне.

Марина стоеше в прохода с донякъде виновно изражение на лицето.

— Съжалявам, но не видях, че спря.

— За мой късмет нямаше някой бездънен изкоп, който да ме погълне.

Обаче нямаше време да се ядосва. Пукнатината се беше разширила в помещение, чиито стени още носеха хилядолетните

белези от медните длета, изсекли го в скалата. В далечния край имаше каменна пейка, а над нея в дълбока ниша стоеше обърната ваза. Дървено сито бе облегло на пейката, заедно с мистрия и въже за отвес, четка и друга опаковка от локум. Отгоре, изложени почти като в музей, бяха подредени фигурки и предмети. Грант и Марина коленичиха пред тях — може би по същия начин както вярващите са коленичили там преди толкова хиляди години.

— Това трябва да е нещо като купа за пречистване — каза Марина, докато вдигаше плитка чиния, издялана от червеникав камък.

Гласът ѝ беше тих и благоговееен. Тя остави почитателно съда и взе друг предмет. Беше боядисана фигурка с тънък като на оса кръст, нагънати поли и ръце, вдигнати нагоре като криле. Приличаше много на ангел. Като се изключи, забеляза Грант, че късият жакет, който носеше, беше разтворен, за да се покажат гърдите, които стърчаха напред почти перпендикулярно на тялото.

— Хубави цици.

Марина се намръщи.

— Това е фигурка на минойска богиня. Тяхното главно божество — източник на плодородие и сила. Такива идоли се срещат често.

Грант се наведе, за да я разгледа по-отблизо.

— Какви са тези вълнообразни линии по ръцете ѝ?

— Змии.

Марина я вдигна до лампата. Сега на светлината Грант можа да ги види ясно: една извиваща се змия се плъзгаше нагоре по едната ръка, по голите рамене и надолу към другата китка. Линиите по гърдния кош, за които той беше решил, че са подгъв на жакета, се оказаха още две змии — едната навита на кълбо около гърдите, а другата се спускаше надолу по хълбоците в полите.

— Опасна жена — язвително отбеляза Марина. — Ти не би имал никакъв шанс.

— Богините не са мой тип.

Марина остави фигурката и огледа останалата част от съкровището. Повечето бяха фрагменти, които Пембертън беше сортирал според вида: парчета слонова кост, половин дузина каменни печати с миниатюрни гравюри, две двуостри брадви и множество керамични късове, подредени на различни купчини.

— Това е интересно — подхвърли Марина, вдигна две парчета от най-далечната купчина и ги доближи. — Повечето от находките са от средноминойския период, приблизително отпреди три и половина хиляди години. Но тези са много по-скорошни. Сякаш храмът е бил изоставен, а после наново открит.

— Преди колко години?

— Да речем, преди три хиляди.

Грант се прозя.

— Скъпа, за мен това са стари новини. — Огледа отново подредените артефакти. — Все пак колко струват тези неща?

— От археологическа гледна точка може да са много важни. Статуйката на богинята не е уникална, но е много добре запазена. Вероятно керамичните останки са най-ценни. Ако успеем да съставим добра хронология, те ще ни кажат най-много за модела на селищата по острова. — Тя се намръщи. — Би било полезно да се знае тяхната стратификация. Изненадана съм, че Пембертън не е... — Тя замълча, когато видя изражението на досада по лицето на Грант. — Какво има?

— Не давам и пукната пара колко са интересни за археолозите. Искам да знам колко струват.

— Само това ли те интересува? — Гласът ѝ беше пълен с горчивина. — Половината свят е в развалини, а другата половина дори не може да се изхранва. Няма да забогатееш, разпродавайки трохите от една цивилизация, за която повечето хора не са и чували. Ако искаш да спечелиш богатство, върни се при своите пушки. Хората винаги намират пари за убиване.

Обърна му гръб, но Грант се протегна и я завъртя към себе си.

— Наистина ли смяташ, че искам да занеса тези боклуци в някоя заложна къща, за да взема някоя пара? Помисли. Този мил човек от тайните служби дойде чак в Палестина, за да провери дали бележникът на Пембертън не е у мен, и не ми се вярва да търси колекция за Британския музей. Смятам, че в бележника има нещо ценно. Ценно за онзи вид мъже, които търгуват със стомана, петрол, оръжия и живот. Затова те питам: това тук ценно ли е? Защото ако не е, или те са разбрали погрешно, или ние сме дошли на погрешното място.

Той отстъпи назад. Въпреки горещия въздух в пещерата Марина трепереше.

— Тук има някои неща, които ще бъдат интересни за учените — отговори тя решително. — Иначе... не виждам нищо друго.

— А това?

Грант насочи фенера към нишата в задната стена. Първоначално беше сметнал предмета в нея за обърната наопаки ваза, но сега, когато се вгледа, видя, че това е парче камък с височина около шейсет сантиметра и форма, леко наподобяваща на куршум. Отвън го покриваха издълбани в камъка пресичащи се линии.

— Това... — Марина се загледа в предмета. — Това е много необикновено. Разбира се, не е ценно — добави тя язвително, — но е много рядко. Мисля, че е бийтъл^[1].

— Бръмбар?

— Не, свещен камък. Вероятно оригиналът е бил къс метеорит, макар че този очевидно е копие. Във вдлъбнатината на върха може би са съхранявали парче от метеорита. А може да е и някакъв култов идол. — Тя плъзна ръце по студения камък, сякаш го милваше. — Ходил ли си в Делфи при оракула?

— Някога там вдигнах един влак във въздуха. Не ми остана време да разгледам забележителностите.

— Там се пази нещо подобно. Наричат го омфалос — пъп на света. Колкото до Крит, има фрески, които изобразяват подобни предмети, но никой не е намерил нито един от тях.

— Все още не разбирам защо... Какво беше това?

Грант се завъртя. Уеблито проблесна в ръката му, докато с едно сръчно движение не смачка фитила на лампата и помещението на мига потъна в мрак.

— Стой зад мен — нареди Грант, с протегнатата ръка блъсна Марина в помещението, а той самият направи две тихи крачки наляво, за да не бъде на линията на входа.

— Какво става?

На Грант не му се наложи да отговаря. Отвън долетя трополенето на камъни, падащи по склона, а след това глас, който сипеше ругатни на английски. Грант насочи револвера към входа. Чу триене и приглушени псувни, докато някой се опитваше да се промуши през процепа, след това тихи стъпки. Пръстът му се сви около спусъка.

Бледият лъч на електрическо фенерче прониза мрака, подобно на молец се зарея по стените, тавана, пода и накрая спря върху цевта на

оръжието.

— Надявам се, че не възнамеряваш да ме гръмнеш, нали, мамка му?

---

[1] Игра на думи: на англ. език beetle означава бръмбар. — Б.пр.

↑

6.

Револверът на Грант не трепна. Без да се плаши, новопристигналият се наведе и застана на входа, очертавайки се като силует в сумрачната дневна светлина, която се просмукваше отвън.

— Кой е този? — попита Марина.

— Не мисля, че последния път се представих. — Мъжът насочи лъча на фенерчето към своето лице, осветявайки късо подстригана червеникава коса, тънки мустаци и тясно заострено лице. — Мюър. — Кимна, но не подаде ръка. — С Грант вече сме се срещали. А вие трябва да сте Марина Папагианополу. По-известна на нас и германците, когато имаха работа тук, като Атина.

— Изглежда знаете твърде много.

— Следях геройствата ви с интерес. А през последните три години ви наблюдавах с още по-голям интерес. — Той се изкиска. — Не ни улеснихте. Едва не ви изгубихме, когато се измъкнахте от Арханес.

— Може би не трябваше да изпрацате своите горили.

Мюър вдигна извинително ръце.

— Това няма нищо общо с мен.

— Тогава кои бяха тези хора?

— Конкуренти. Те...

Силна кихавица избухна в прохода зад Мюър. Той се хвърли настрана към стената. Тъкмо навреме, защото гръмотевичният рев на револвера изпълни помещението.

— Боже мили и света Богородице — възкликна Мюър. — Ще извадиш нечие око.

Въпреки че трясъкът от изстрела все още кънтеше в ушите му, Грант чу треперещ глас някъде навътре в прохода, който викаше ужасено:

— Не стреляйте, не стреляйте!

Грант насочи уеблито срещу Мюър.

— Ако се доближиш още с една крачка, ще пръсна мозъка на господин Мюър по тези стени — изрева той по посока на прохода. После се обърна към Мюър. — Кого си довел със себе си?

Фенерчето на Мюър беше паднало на пода, но то хвърляше достатъчно светлина, за да се види бледнината, покрила лицето му.

— Няма защо да се плашиш от него.

Грант се поколеба няколко секунди, после реши да рискува.

— Добре, хвърли оръжието и тръгни бавно към мен.

— Нямам оръжие — протестира паникьосаният глас. — Трябва ли да...

— Просто ела тук.

Марина вдигна фенерчето и го насочи към вътрешността на прохода. Чу се покашляне, след това шум на кожа, която се трие в камък. Със силно премигващи очи, с вдигнати толкова високо ръце, доколкото ниският таван позволяваше, мъжът излезе на светло. Рошава бяла коса обрамчваше кръглото му лице, набръчкано, но още странно младежко, със заруменели от слънчевия загар нос и бузи. Две светлосини очи надничаха изпод надвесените над тях великолепни бели вежди — тревожни, но това чувство скоро се замени с почуда, когато огледа обстановката.

— Забележително! — прошепна мъжът.

В помещението настъпи промяна — настана спокойствие. Грант почувства как контролът му се изплъзва.

— Кой е този? — попита, махвайки с револвера към Мюър.

— Казва се Артър Рийд. Професор по класическа филология в Оксфорд.

— Може ли? — Рийд протегна ръка към Марина. Напълно обезоръжена, тя му позволи да вземе фенерчето. — Забележително — повтори професорът, докато втренчено оглеждаше артефактите, подредени край задната стена. — Предполагам, че това трябва да е някакъв вид бийтъл.

— Това си помислихме и ние — обади се Грант, който изведнъж, без да знае защо, почувства, че трябва да се представи в най-добрата си светлина. Като момченце, което е свалено от къщичката на дървото, за да пие чай с някоя далечна леля.

Мюър посегна към джоба си, но замръзна напред движение, когато видя как ръката на Грант стисна по-здраво дръжката на

револвера, след това се засмя.

— Не се тревожи — подхвърли, после измъкна табакерата от слонова кост. — Искаш ли цигара?

Грант беше почти готов да извърши убийство за цигара, но още не беше готов да приеме щедростта на Мюър.

— Защо не ми обясниш какво, по дяволите, става?

Мюър запали кибритената клечка, добавяйки топлината на нейния пламък към електрическото сияние на фенерчето.

— Предполагам, си мислиш, че ти дължа обяснение?

От задната част на пещерата се чу каменно стържене и тримата рязко се извърнаха. Рейд беше коленичил на пейката под нишата в задната стена. Изглежда беше успял да вдигне свещения камък от високото му убежище или най-малкото го беше бутнал назад, разкривайки сенчестия отвор в него.

— Може ли някой да ми помогне?

Грант и Мюър се гледаха втренчено над цевта на револвера. Сядно изсумтяване Марина пристъпи и застана до професора.

— Има нещо отдолу — обясни той. — Можеш ли да го стигнеш?

Марина бръкна вътре. След няколко секунди ръката ѝ се появи отново, стиснала нещо малко, плоско и твърдо. Тя го огледа, обърна го, зяпна от изненада и го подаде безмълвно на Рийд.

— Забележително — прошепна той.

Грант спусна предпазителя на револвера.

— А сега някой ще ми обясни ли защо е всичко това?

Седяха на ръба на нишата пред пещерата, премигваха и присвиваха очи, защото отново бяха въвн под ярката слънчева светлина. Рийд си беше нахлупил широкопола сламена шапка, седеше на скалата и белеше портокал. Марина държеше револвера все още насочен към Мюър, докато Грант въртеше из ръцете си предмета. Беше глинена плочка, дебела около сантиметър и нещо и приблизително с размерите на неговата длан. Ъглите бяха заоблени, а външните повърхности гладки. Като се изключи долната част, където назъбеният край подсказваше, че е отчупено парче. Вековете, земята и огънят бяха оцветили глината, но формите, изписани по нея, все още бяха ясни. Едната страна беше покрита със странни миниатюрни символи — ред

след ред изрязани в мократа глина, след това изпечени, за да се запазят за вечни времена.

— Това линейно писмо Б ли е?

— Да — отговориха Рийд и Марина в един глас, след това се спогледаха с радостната изненада на взаимното разбиране.

Грант плъзна пръст по символите, проследявайки грубите ръбове и дълбоките извивки, сякаш чрез докосването би могъл да почувства по някакъв начин пулса на древните тайни. Какво ли пише? Той обърна плочката. От другата страна нямаше надпис: глината беше плоска и гладка и по нея още личаха следите от ръцете, които я бяха замесили. Но не беше празна. Грант сложи тефтера на Пембертън на коляното си, отвори на рисунката на храма и постави плочката до нея. Едната беше нарисувана с решителните мастилени мазки на Пембертън, а другата с боя, която беше лошо отчупена и избеляла, но нямаше как да бъде сбъркано тяхното подобие. Защото бяха еднакви. Две планини, страните на долината, един хълм с купол, рогато светилище и чифт гълъби. И над всичко това се рее лъв — същото животно, което все още ги гледаше от високото си място над пукнатината в скалата.

— Пембертън трябва да я е скрил в пещерата, когато си е тръгнал — отбеляза Рийд, след като взе дневника и плочката от Грант и започна да ги проучва отново, прелиствайки няколко страници, докато не стигна отново до цитата на Омир. Той направи физиономия.

— „Сблъскват се те и се бият подобно на живи смелчаци.“ Такъв беше и Пембертън. Смелчага.

— Добър човек — добави Марина, — но бих искала да зная какво толкова ценно е открил? И защо толкова отчаяно го искате?

— Това е секретно — озъби се Мюър. — Тайна.

— Тайна, достатъчно ценна, за да я отнесеш в гроба? — Грант стрелна поглед от края на площадката. — Падането отгук със сигурност ще те убие, но ще бъдеш вече мъртъв, когато потеглиш надолу.

Вдясно от Грант Марина държеше револвера насочен право в Мюър. Дори изящните ѝ ръце да изпитваха затруднение от тежестта на оръжието, не личеше. Мюър погледна първо единия, после другия. По лицата им не откри и капка милост.

С много бавни движения той запали още една цигара. Всеки звук се чуваше необикновено силно в нажежения следобеден въздух: щракването на табакерата, съскането на фосфора, пукотът на клечката, която той счупи на две, след като си запали. По лицето му мина сянка, хвърлена от ястреба, реещ се високо в небето.

— Добре — дръпна дълбоко и по лицето му се изписа удоволствие, — ще ви кажа каквото мога.

— Моли се да е достатъчно.

Мюър извади пачка снимки от джоба на ризата си и подаде една на Грант.

— Прилича на нашата плочка.

— Намерена е от американците през последните дни от войната в научно учреждение, което превзели в Ораниенбург, Германия.

Грант вдигна вежди.

— Това не беше ли в съветския сектор?

— Успели да влязат преди пристигането на руснаците. Прибрали безброй кошове с нацистки документи и дреболии — най-вече доклади, техническа документация, скучни глупости. Както и да е, някой е трябвало да хвърли едно око на плочката, затова я пратили в Щатите на някакъв подкомитет от нули, да я проверят и да им съобщят, че няма за какво да се тревожат. Да забравят всичко. От Германия по това време излиза толкова много информация, че никой не иска да се рови из далечното забравено минало. Но онези досадници продължили да ровят и преди няколко месеца открили нещо интересно.

— Тази снимка?

— В картонена кутия с доклади, което не е необичайно, и една стоманена колба, което вече е. Вътре имало парче метал приблизително с големината на топка за голф. Не знаели какво е, затова го изпратили в лабораториите за анализ. Онова, което открили, е нещо, което никога никой преди не бил виждал.

— И какво е?

— Ами, тъй като никой друг не го бил виждал, нямало си име, затова го нарекли елемент 61.

— Елемент 61? — повтори Грант. — Като химическите елементи?

— Точно така. Виждал ли си периодичната таблица? Е, очевидно в нея има някои празнини. Напомня на незавършен пасианс — знаеш

колко карти ти трябват и къде им е мястото, но не разполагаш с всички. Същото е с тези липсващи елементи. Учените знаят, че трябва да съществуват, и къде им е мястото, но никога не са успявали да ги намерят. Този елемент 61 е една от липсващите карти. Да, естествено, учените глави се развълнували и поискали да разберат откъде е дошла тази топка.

— Ценна ли е?

Мюър смачка остатъка от цигарата с пета и запали друга.

— Ценна? Мамка му, та тя е безценна. Тя е неповторима. Досега всички са мислели, че не съществува на земята.

Настъпи мълчание, докато осмисляха чутото.

— От метеорит е — обясни Рийд.

Когато го погледна, Грант разбра, че чутото и за него е новост, както за тях с Марина.

— Точно така. — На лицето на Мюър се изписа доволство. — Но това не е всичко. Хвърлете едно око и на следното. — Той им подхвърли още три снимки. — Това е пробата, която са намерили. Отпред, отзад и отдолу. Забелязвате ли нещо?

Грант се загледа в снимката. Блестящ къс скала, осветен на фона на парче черен плат. Отгоре и отстрани изглеждаше гладка, почти течна, покрита с малки кратери като ковано злато. Третата снимка обаче беше различна: тук повърхността беше почти равна, насечена от серия вертикални линии в последователни драскотини.

— Изглежда е била срязана с нещо.

— Тези линии, които виждаш, са следи от трион. Парчето, което са открили в Германия, е само върхът на айсберга, или в този случай по-точно би било да се каже на метеорита.

— Свещеният камък — измърмори Рийд.

Главата на Мюър се стрелна нагоре.

— Какво?

— Нищо.

— Както и да е. Янките изчели всички доклади и единственото, което открили, било, че находката е намерена от германците на Крит. Швабите не са имали по-точна представа от нас откъде се е взела тази скала, но се натъкнали на снимка на плочката. И нищо друго, което да ги насочи. Гърция е наш терен или поне беше, докато Атли^[1] не си

събра играчките, та американците ни предадоха всичко, за да изясним въпроса.

— Защо го искате? — Гласът на Марина беше твърд. — Защо този елемент б1 е толкова важен?

Мюър дръпна дълбоко от цигарата.

— Да не мислиш, че ми казват? Аз съм просто разсилен. Половината от онова, което ви казах, дори аз не знам официално. Но със сигурност знам, че янките отчаяно искат това нещо и ще се подредят в редица, за да напълнят с пари шапката на всеки, който им го поднесе. Ако искате, може да ме отстреляте от тези скали като панаирджийска патица, но ако имате малко разум, ще се присъедините към веселата ми група и ще се заловите да копаете.

— Да се присъединя към теб? — Грант подхвърли снимките обратно на Мюър. — Това ще рече ли, че няма да ми забиеш куршум в гърба на мига, щом сваля този пистолет?

— Няма, защото си много полезен. Толкова си далеч от истината, че никой няма да заподозре, че работиш за нас. Пък и си наясно как да работиш инкогнито в тази част на света. — После посочи с пръст Марина. — Това важи и за нея. Тя познава Пембертън по-добре от всички нас.

— А когато престанем да ти бъдем полезни?

— Ще престанете да бъдете полезни, когато намерим тази буца метал. След това може да се разкарате с вашия дял от плячката и повече никога да не се видим. — Той изкриви заострените си черти в гримаса, наподобяваща любезна усмивка. — Онова, което казах в Палестина, още важи. Ти си издирван човек, но мога да направя така, че да те забравят. Колкото до теб... — обърна се към Марина. — Зная всичко за теб и твоя брат. Били сте неповторима двойка. Жалко, че момчето умря по този начин. Куршум от упор. Трябва да го е убил някой, когото е познавал. Питала ли си се някога кой може да е дръпнал спусъка?

Марина го гледаше втренчено, очите ѝ бяха черни и смъртоносни като цевта на револвера.

— Какво искаш да кажеш?

— В Лондон имаме досие на брат ти. Бъди ми полезна и ще ти позволя да го видиш, когато всичко свърши. Ще се учудиш какви неща има вътре.

Той повдигна вежда към Грант, който се опита да си придаде безгрижен вид.

— Ти си истински гадняр.

— Истината е, че ужасно ми се пикае. Така че вземете решение. С мен ли сте или не?

— Това има ли някакво значение? Метеоритът не е тук.

Мюър се смръщи и запрати фасата надолу в пропастта.

— Да съм казвал, че ще е лесно? Може би сме сбъркали мястото.

— Не — намеси се Рийд, който беше останал забравен по време на преговорите, стъпил на една скала и вторачил унесен поглед в лъва над входа. Спокойната увереност в гласа му изненада и тримата. — Бил е тук. Елате да видите.

Един по един те го последваха в изсеченото в скалата светилище. Мюър запали парафиновия фенер и заедно се вгледаха в тъпоносата форма на изсечения камък в дълбоката ниша.

Грант отново беше поразен колко много прилича на куршум.

— Какви са тези бразди по него? — попита той.

— Оригиналният метеорит вероятно е бил увит в свещена мрежа или тъкан — започна да обяснява Рийд. — Когато са изсекли това копие, са прекопирали и вървите.

— Те? — Гласът на Мюър прозвуча достатъчно напрегнато. — Кои, мамка му, са те?

— Хората, които са взели оригиналния метеорит. — Спокойно, сякаш несъзнаващ кипящия гняв на Мюър, Рийд гледаше вторачено свещения камък. — Виждате ли малката вдлъбнатина на върха? Предполагам, че там е лежал фрагментът, открит от Пембертън. Отрязали са го и са го оставили там, за да дадат на изображението силата на оригинала. — Той се усмихна леко, което Мюър не забеляза.

— Те, те, те... За кого говорим? Пембертън? Нацистите? Някой критски овчар, който е влязъл по случайност в пещерата?

— О, не! — Рийд коленичи и започна да преглежда купчините керамични останки, сложени на каменната пейка. — Метеоритът е изчезнал много по-рано. Вероятно по времето, когато са започнали да пишат Библията.

Мюър пребледня.

— Нима искаш да кажеш, че сме закъснели с две хиляди години?

— Не говорим за Новия завет.

Рийд като че напълно изгуби нишката на мисълта си, докато разглеждаше отблизо парче боядисана керамика. Вдигна го близо до лампата и го заобръща от всички страни. След това също толкова внезапно продължи с обясненията.

— Взели са метеорита горе-долу по същото време, когато Моисей е извеждал евреите от Египет. Преди три хиляди години плюс-минус някое столетие.

— Боже мили! — Мюър се стовари на купчина до стената и пъхна незапалена цигара между устните си.

Грант и Марина се спогледаха неуверено, докато в другия край Рийд се занимаваше с глинени чирепчета.

— И какво ще правим сега? — измърмори Мюър, без да се обръща към някого определено.

Рийд се изправи и изтупа прахта от коленете си. Светлината на фенера се отразяваше в лещите на очилата му, а един кичур коса хвърляше на стената зад гърба му сянка, наподобяваща рог.

— Всъщност, мисля, че зная къде са го отнесли.

---

[1] Британският премиер 1945–1951 г. — Б.пр. ↑

7.

Моторен кораб „Калисти“, Северно Егейско море

— Хайде да ми го обясниш отново.

Седяха на палубата на ферибота, който се носеше по Егейско море. Този морски път винаги е бил натоварен. През вековете беше видял герои, богове и хиляди отмъстителни кораби да минават с вдигнати платна на път да плячкосат някой град. Някои бяха все още тук и гледаха отгоре — Близнаци, близнаците Кастор и Полидевк, които плаваха с Язон на „Арго“; Пегас, който пренесе Персей и Андромеда през морето до Гърция; Херакъл, който беше пътувал по този маршрут, за да извърши своите подвизи. Те проблясваха на нощното небе, докато долу във водата луната простираше своята пътека.

— Мисля, че Пембертън се е опитвал да отгатне. Онези редове от „Илиада“, които е записал — не е имал предвид само германците. Сигурно ги е прочел отново, защото е направил връзката. — Рийд се размърда леко на коравата дървена пейка и загърна по-плътно шала около гърба си.

Около него седяха Мюър, Грант и Марина като студенти, които чакат лекцията. На масата между тях лежаха двете парчета от керамичните съдове, глинената плочка и дневникът на Пембертън.

— За да разберете тази история, трябва да започнете от минойците. Или по-точно от техния край. Около 1500 пр.Хр. те са на върха на своята мощ. Постиженията им по това време в областта на архитектурата, рисуването, скулптурата и литературата представляват върха на цялата европейска цивилизация в продължение на хиляда години след това. И тогава...

— Бум!

Рийд погледна строго Грант над рамките на очилата си.

— Господин Грант, запознат ли сте с тази история?

— Логично предположение. Според моя опит, когато всичко върви като по мед и масло, време е да си заредиш пистолета.

— В този случай „бум“ е буквалната истина. Силно вулканично изригване на остров Тера, по-точно на онова, което е било някога остров. Сега е кръг от островчета около една много голяма дупка в морето. При земетресението избухва върхът на острова. Земята сигурно се е разтърсила чак до ядрото. Можете да си представите какво е последвало: още земетресения, приливни вълни, понесли се надлъж и нашир по Средиземноморието, пепелта като сняг е покрила островите. Всички минойски градове били разрушени. Цивилизацията им рухнала.

— Това обаче не бил краят на минойците — намеси се Марина. — Били са съсипани, но не и изтрети от лицето на земята.

— Точно така — съгласи се Рийд и замълча, докато келнерът поставяше пред тях четирите чаши димящо кафе. — Щом прахта се утаила, ако мога така да се изразя, те се съвзели и се опитали да продължат напред. Обаче настъпило още едно усложнение. Изведнъж минойската култура започва да пониква из цяла континентална Гърция.

— Може би цунамито я е изхвърлило на брега на материка — предположи Грант.

Рийд не му обърна внимание.

— В големите гръцки градове като Микена, Тиринт, Аргос, минойското изкуство и керамика печелят все по-голямо влияние. Междувременно на Крит започваме да намираме всякакви екзотични предмети. Нови модели мечове и копия, колесници — оръжия, които на мирните древни минойци не са били необходими.

Мюър отпи от кафето си.

— Струва ми се, че гърците са се възползвали от катастрофата и са нанесли удар на минойците.

— Или е било обратното — възрази Марина. — Може минойците да са започнали да строят колонии в Гърция.

— Твърде невероятно — извъртя очи Мюър. — Танковете се движат в едната посока, камионите с плячката в противоположната. Това никога няма да се промени.

— Учените още спорят по този въпрос — намеси се успокоително Рийд. — Доказателствата не са убедителни. Аз лично съм съгласен с господин Мюър. Крит е разсипан от вулкана точно в момента, когато гърците от континента са нанасяли своя удар. Разумно

е да се очаква, че оцелелите минойци са попаднали в микенската орбита.

— Точно както ние и шибаните янки. Нещастieto на една страна...

Грант се изкашля, за да прочисти гърлото си.

— А кои са микенците?

— Гърци — отговори Марина. — От великата епоха на героите.

— Прагърци — поправи я Рийд. — Епохата, към която се връщат гръцките митове и която описва Омир. Цивилизацията на Агамемнон, Одисей, Менелай и Ахил. Ако вярваш в легендите. От историческа гледна точка, те вероятно са били култура на воители и пирати, хлабава федерация на полунезависими градове държави, които са плащали васален данък на главния цар, чийто дворец бил в Микена. Те процъфтяват през втората половина на двехилядната година преди Христа, но неочаквано около хиляда и двестата... — Рийд погледна многозначително Грант, — бум. Всичко било изгубено и Гърция потъва в мрак, който продължава петстотин години. Нахлуват нашественици, които са най-вероятните предци на днешните гърци. Те видели останките, оставени от микенците — огромните стени, фино изработените съкровища, сложните украси на оръжия и брони... В мрака на своето собствено съществуване не могли да си представят, че хора могат да създадат подобни неща, затова измислили митове, за да си ги обяснят. Огромните основи можело да бъдат положени само от циклопи и гиганти, занаятчийски магьосници трябва да са изработили скъпоценностите, само герои, наследници на боговете, е възможно да са изковали тези оръжия. Подобно на всички варвари, вместо да се издигнат до предизвикателствата на цивилизацията, те намират обяснения за нейните постижения, с цел да оправдаят бедността на своето собствено битие.

— По-късно обаче точно тези хора са положили основите на цялата ви западна цивилизация — подхвърли Марина язвително. Явно беше приела лекцията на Рийд като лична обида. — Философия, демокрация, математика, литература. Колкото до митовете, за тях съществува и друга теория.

Мюър изстена.

— Вие винаги имате някоя друга шибана теория.

— В мига, когато престанем да предлагаме теории, варварите ще дойдат на власт — заяви Рийд убедено.

Това му спечели един изпълнен с повече симпатия поглед от Марина.

— Ами ако митовете не са били написани от нашествениците? — продължи тя. — Ами ако самите микенци са ги създали и са ги предавали от поколение на поколение?

— Това изглежда невероятно — възрази Рийд. — Митовете са толкова заплетени и противоречиви. Самите гърци са изпитали затруднения, когато са се опитали да ги изложат писмено.

— А какво ще кажеш за Омир?

— Омир е бил поет. — Тонът на Рийд, който обикновено беше мек, неочаквано стана твърд. — Митовете са били преждата, която той е използвал, за да изтъче своето произведение, но резултатът... е чиста поезия.

Мюър се прозя.

— Това важно ли е?

Рийд измърмори под нос нещо по адрес на варварите, а Марина отпи от кафето си с кисело изражение.

— От гледна точка на грубата целесъобразност всичко, за което трябва да те е грижа, е, че микенците вероятно са дошли на Крит през втората половина на второто хилядолетие преди Христа. Ако са следвали обичайната практика на нахлуващите армии, можем да предположим със сигурност, че са отнесли със себе си множество съкровища. Включително, твърде е възможно, свещения камък от метеорит. Със сигурност някои от чирепчетата, които намерихме в пещерното светилище, имат микенски произход.

— Това обяснява изображението на плочката — обади се Грант, доволен, че може да каже нещо полезно сред всички тия учени приказки. — Вълните — уточни той, когато забеляза учудените погледи, които привлече. — Те са на предна линия. Нарисувани са така, сякаш ги виждаш от корабна палуба. Фактически... — Той взе плочката и се вторачи в нея. Изображението на долината заемаше по-голямата част от рисунката, но в долния десен край, точно където започваше назъбената фрактура, различи тъмнокафяво петно. Можеше да го вземе за зацапано с пръст място, но ръбовете му бяха твърде

отчетливи. Той го показва на останалите. — Това би могло да бъде носът на кораб.

— Или върхът на друг чифт свещени рога — подхвърли Марина несигурно. — Или... каквото и да е. Вече ти казах, нямаш право да приемаш, че древните художници са виждали света като теб.

— Досега се справяхме добре.

— Да се надяваме, че късметът няма да ви изневери. — Мюър запрати фаса през борда на кораба. — Както и да е. Микенците са дошли на Крит и са направили онова, което армиите от нашественици винаги правят: съборили са дворците, почерпили са се с жените и са ограбили съкровището. След това са отмъкнали нашия свещен метеорит. Къде? Защо не в Микена?

— Биха могли — съгласи се Рийд, — но не мисля, че са го направили.

Професорът се огледа. Толкова късно вечерта повечето от пътниците си бяха намерили място вътре, но тъй като Великден щеше да настъпи след три дни, корабът беше претоварен с островитяни, които си отиваха у дома. Тъмни буци прекъсваха очертанията на палубата, където мъже и жени се бяха свили, за да поспят. По-напред група войници бяха насядали около едно одеяло и играеха карти, залагайки цигари. Белобрад православен свещеник седеше на дървена пейка под голата крушка и размахваше броеница със сребристи зърна. Шляп по кокалчетата, шляп по дланта. Това беше вечен звук, почти като скърцането на кораба или плисъка на вълните.

Рийд се наклони към тях.

— Микенците не са имали нищо против религията на минойците. Цялата идея за религиозна война — да се биеш срещу някого, защото той вярва в друго божество, след това да му предоставиш възможност да си смени вярата или да умре, ако не иска да го направи — е по-скоро модерно изобретение. Друга иновация, за която трябва да благодарим на християнството, доразвита от исляма. Древните са били много по-търпими и възприемчиви в отношенията си към боговете. Когато победиш някого, най-естественото е да му вземеш реликвите и свещените предмети и да ги използваш за себе си. Няма смисъл да оставиш божествената сила да се хаби напразно.

Три изсвирвания на корабната сирена подчертаха неговите думи, сякаш самите божества изреваха съгласието си. Грант погледна над

релинга. От другата страна на водата червен фар намигаше към морето, а пред тях се простираха разпръснати светлинки. Палубата започна да оживява: мъже, които си търкаха очите, жени, които се завиваха с шалове и галеха децата. Войниците прибраха цигарите и картите в джобовете си. Само свещеникът седеше, без да помръдва, и продължаваше да премята броеницата си.

— Пристигнахме — обяви Мюър и допи кафето си. — Лемнос.

— Според Омир, когато Зевс се уморил от намесите на жена си, той я хвърлил от Олимп с чифт наковални, завързани за краката ѝ. Нейният син Хефест, богът ковач, се втурнал да я спаси, затова Зевс изхвърлил и него от небето. Той падал цял ден и се приземил, както аз си представям, с немалък трясък тук, на Лемнос.

Рийд разпери ръце, сякаш искаше да прегърне острова. Те седяха в кафене близо до водите на пристанището, заградило малкия залив на островната столица Мирина. Някога трябва да е била ярка и живописна, но както навсякъде другаде, войната беше изсмукала цветовете. Избяляла боя се лющеше от мазилката, вестници плющяха над строшени стъкла, чайки гнездяха сред потрошените покривни керемиди. Дори островът се беше обърнал срещу своите обитатели: около извивката на пристанището редицата на къщите често се прекъсваше от огромни стърчащи голи скали, сякаш някаква гигантска ръка се беше протегнала, за да смаже градчето между своите пръсти.

Грант отпи от кафето си, слава богу, тук имаха нес кафе, така че му беше спестена обичайната гръцка кал, и продължи да мълчи. Подобно на много поколения студенти преди него, беше разбрал, че професорите водят лекциите си по свои правила.

— За Хефест се грижат, спасяват му живота и той установява тук своята ковачница с помощта на двамата си синове. Да, те са *много* интересни...

Мюър потисна една прозявка.

— Наричали ги кабири^[1]. Полубогове или както гърците ги наричали — демони. Странни създания, които обитават онова мрачно място от неясните очертания на народните приказки, митовете, религиите и магиите. В някои отношения те не се различават много от

английските представи за феите — магически съзнания, чиито сили са малко по-малки от тези на истинските божества.

Мюър покри лицето си с ръце.

— Моля, кажете ми, че не сме дошли да гоним шибаните самодиви.

Като човек, който беше прекарал по-голямата част от живота си сред международната утайка от търсачи на диаманти, агенти на специалните служби и бандити, за Грант ругатните бяха нещо обикновено като прогнозата за времето, но сега в присъствието на Рийд изпита неловкост заради него. Почувства се като ученик, чиято майка го е изненадала на игрището. Неприличният език обаче явно не обезпокои Рийд, който просто завъртя очи, сякаш си имаше работа с особено глупав студент.

— В този случай твоето лишено от въображение изказване е необикновено уместно. Кабирите са били в центъра на тайнствен култ, който продължава с векове.

— И в какво се е състояла тайната?

Рийд въздъхна уморено.

— Очевидно е тайна. Само членове на култа са познавали неговите мистерии и е трябвало да преминават през различни ритуали за посвещаване, докато ги научат. Най-вероятно всичко е започнало като гилдия, начин за предаване на уменията в братството на ковачите. Не бих се учудил, ако ритуалите са напомняли масонските. С времето обаче се превърнал в по-широк култ с присъщото съсредоточаване на вниманието върху мистериите: смъртта и подземния свят, живота и плодородието, което без съмнение е довело до някои сексуални ритуали. В изкуството кабирите често са изобразявани със свръхголеми гениталии. С една дума, твоите самодиви са... въъ... развратничили.

— Доста голям скок — подхвърли Грант. — От местния работнически клуб на ковачите в градски публичен дом.

— Не е точно така. — Рийд се наведе, забравил за кафето. — Коването е едно от най-езотеричните умения в древния свят, смятало се е повече за магия, отколкото за наука. Пещта не е само огнище, в което контролираш една химическа реакция. Тя е порта, обиталище на свещен процес, при който обикновени парчета руда се преобразяват във важните за живота инструменти. Да се използва без подходяща

подготовка би било като да влезеш в черквата и да излапаш причастието и виното, преди да са били осветени. Сигурно е имало ритуали за подготовка на инструментите, за пречистване на ковача, за призоваване на алхимическите сили на божествата. И в техните очи най-близките паралели били с размножаването.

— Правили са го с чукове и ковашки клещи?

— Свещеното обединяване на елементите на живота в женската утроба повтаря сливането на медта и калая в леярския тигел. Не бива да забравяте, че това е бронзовата епоха — още не са открили желязото. Горещина, пот, кръв, и разбира се, винаги присъстващият риск от внезапна смърт. В легендата Хефест се оженва за Афродита, богинята на любовта, за да символизира това обединение. Дори днес много примитивни племена по света използват обработения метал като заклинание за плодородие.

За пръв път Грант придоби заинтригуван вид.

— В Африка имат същите представи. В Родезия попаднахме на пещи, украсени с изображения на раждащи жени.

— Сътворение на раждането на живот — съгласи се Рийд. — Металните инструменти са в основата на цялото земеделие и цивилизацията. Човекът, който е познавал магията на металообработката, не е бил обикновен техник и занаятчия, а жрец, шаман, можел е да общува с боговете. Не е за чудене, че са държали на ритуалите и тайнствеността. — С широко отворени очи и развяващи се от морския бриз бели коси, Рийд съвсем не приличаше на скромния педант, какъвто беше допреди малко, а можеше с лекота да мине за шаман. Сините му очи се бяха вторачили в древното магическо минало, за да беседва с древните духове.

— Интересно — обади се Мюър и запали цигара, — но какво ще правим с шибания метеорит?

Няколко секунди изглеждаше, че Рийд изобщо не го е чул. Но след миг поклати глава, приглади косите си и се огледа с лека изненада.

— Ами, очевидно са го донесли тук.

— Очевидно?

— Метеоритът е бил от почти чист метал. Къде другаде да го занесат, ако не в светилището на кабирите?

Мюър присви очи.

— Моля, кажи ми, че има нещо повече от това предположение.

Рийд извади носната си кърпа, разгърна я и отвътре се показа триъгълно парче керамика. Жълтата му глеч беше нацърбена и напукана, обаче украсата беше все още ясно различима. Обрамчени от пламтящи фитили, две фигури изпъкваха в червено на фона от звезди. Едната беше висока и брадата, а другата ниска и бръсната, но и двете държаха в едната ръка чук, а в другата купичка. Както Рийд вече ги беше предупредил, фигурките имаха огромни пениси, провиснали между краката.

— Запознайте се с братята кабири — обяви професорът. — Приятни малки момчета.

— Защо държат тези купички?

— Вероятно изливат свещени жертвоприношения, макар в гръцката литература кабирите да минават за злостни пияници. — Рийд подаде чирепчето на Марина. — Това е от пещерното светилище в Долината на смъртта, но не е минойско. Този съд е бил изработен в Микена и аз бих се обзаложил на толкова бордо, от колкото и кабирите ще се замаят, че е бил занесен там от мъжете, отмъкнали свещения камък.

— Да, но култът към кабирите се разпростира из целия егейски район — възрази Марина, която дотогава беше закусвала в мълчание. — Дори по-нататък, чак до бреговете на Босфора и дори на Черно море. Култът произхожда от Лемнос, но островът не е единственият му център. Защо не Самотраки, Солун или Тива?

Рийд махна с ръка на нейните предположения.

— Култът се разпространява много по-късно. Тук сме все още дълбоко в праисторията — приблизително 1200 години пр.Хр. Лемнос е един от най-ранно населените острови в Егейско море. Дори гърците не могат да проследят толкова назад своите предци: те са записали, че е бил заселен от пеласгийци — полумитична човешка раса, които били там преди гърците. Вероятно става дума за микенци. Между другото, Пембертън е бил на същото мнение. — Рийд отвори дневника на последната страница, където беше надраскан цитатът от Омир. — Това не е описание на някое от сраженията през Троянската война. Стиховете са от осемнайсата песен, където Хефест изковава нова броня за Ахил в своята работилница на Лемнос. — Той се огледа

сияещ победоносно. — Можем спокойно да поставим равенство между работилницата и светилището на кабирите.

Мюър изгаси фаса в останалото кафе, след това махна на келнера да им донесе сметката.

— Има ли пътепоказатели дотам?

— Няма да е много трудно да го намерим. Според Евстатий от Солун, един от тълкувателите на Омир, светилището на кабирите е точно до вулкана. — Той забеляза изненадата по лицето на Марина. — Какво има?

— На Лемнос няма вулкан!

Рийд премигна два пъти, а кибритената клечка в пръстите на Мюър замря насред път и остана незапалена. На Грант се падна да зададе логичния въпрос:

— А всичко това? — Той кимна към скалистите тапи, които стърчаха из целия град, и огромната оголена скала при входа на пристанището, на чийто връх беше кацнала крепост. — Това са вулканични скали.

— Да, Лемнос със сигурност е вулканичен остров — съгласи се Марина.

— Разбира се — кимна Рийд сърдито. — Евстатий, Хераклит и всички останали древни тълкуватели са единомислещи, че храмът на кабирите е до вулкана.

— Ами, може би е трябвало да посетят острова, преди да пишат за него. На Лемнос не е имало вулкан от милиони години. Това е преди минойците — добави тя, за да я разбере Грант.

— Боже, не е ли останало нещо? Кратер или нещо подобно?

Мюър хвърли няколко монети на масата.

— Можем да се справим и без това. Светилището на кабирите или така нареченият кабирион беше разкопан преди десет години от италиански археолози. — Марина дари Рийд с усмивка. — Но наоколо няма никакъв вулкан.

— Отлично. Как можем да стигнем там?

Държането на Мюър може и да беше грубо, но не можеше да му отречат таланта да схване проблема и да го бърха, докато не се реши. Макар да беше Разпети петък, когато хората се бяха прибрали по

къщите си, за да се приготвят за празника в края на седмицата, Мюър неуморимо чукаше по вратите и викаше през прозорците. Накрая в една кръчма, която мислеха за затворена, намериха онова, което търсеха, прегърбено над дъската за табла. Първоначално рибарят погледна уплашено странната четворка, която питаше за лодката му, след това се изпълни с дълбоко подозрение, но дебелия пачка банкноти, която Мюър пхна в ръката му, изглежда прогони всичките му страхове. Той се ухили и ги поведе надолу към вързаната на пристана широка лодка. Дървената коруба беше издрана и охлузена и вътре водата беше почти толкова, колкото зад бордовете.

Рийд се огледа тревожно, опитвайки се да си намеря място за сядане, което да не е изцапано с масло или рибешка кръв.

— Настина ли няма друг начин?

— През войната германците не се доверяваха на рибарите. Смятаха, че пренасят с лодките си разузнавателна информация и шпиони. — Грант се усмихна криво. — И не грешаха. Това обаче унищожи островите. Без риболов те нямаше какво да ядат. Много от рибарите трябваше да продадат лодките си. Други бяха унищожени от германците.

— Какво е това? — попита Мюър, който отегчено се беше вторачил в дългия стълб, издигнат на носа — острие, готово да среже всеки насрещен вятър. От двете страни бяха изрисувани широко разтворени сини очи, а под тях имаше заковани медни амулети на закръглен, подобен на орангутан човек.

Марина се засмя. Тя развърза косата си и я остави да се спусне свободно по раменете, а когато лодката набра скорост, вятърът притисна блузата плътно в нейните форми.

— Господин Мюър, вярвате ли в поличби? Това е един от кабирите. Те често са били свързвани с моряците. При бури се появявали, за да отведат кораба в безопасност. Островитяните и до днес използват амулети с техни изображения.

Грант погледна нагоре към небето и се запита дали корабът, който преди три хиляди години е отплавал от Крит, е бил защитен от същата муска и дали е успяла да му помогне. На този Разпети петък по небето нямаше нито едно облаче. Въздухът беше толкова чист, че виждаха белия конус на връх Атос на Свещената планина да се издига на хоризонта. Заобиколиха носа при входа на пристанището и рибарят

даде газ, оставяйки дияр от черен дизелов пушек да се вие на талази подире им. Грант се промъкна до носа и когато другите не гледаха, докосна амулета с пръсти. Просто за късмет, каза си той.

---

[1] Деца на Хефест и нимфата Кабиро, те са хтонични божества, чийто култ е процъфтявал на Самотраки, Имброс, Лемнос и в Тива. Броят им се колебае от три до седем. Култът към кабирите се доближавал до орфическите тайнства и имал характер на мистерии, изискващи специално посвещение. — Б.ред. ↑

8.

Беше вече средата на следобед, когато носът се заби в пясъка на малкото заливче. Бе станало прекалено късно да се върнат още днес в Мирина. Разтовариха консервите и одеялата от лодката и се уговориха с рибаря да дойде да ги вземе на следващата сутрин. Той изчезна зад носа в облак дим и четиримата останаха сами на брега.

— В класическата епоха е имало годишен празник, когато гасели всички пламъци на острова в продължение на осем дни. На деветия при светилището на кабирите пристигал кораб, който носел нов огън, свещен огън от светилището на Аполон в Делос. Сигурно е приставал тук. — Рийд се огледа и Грант отново изпита тревожното усещане, че професорът вижда неща, които той не може да види.

— Хубаво, а къде е светилището?

Поеха по козя пътека, която се виеше по хълма, израстващ от заливчето. Безброй диви цветя покриваха склоновете му: макове, лютичета, майски цветя и още много други, но сред тях се криеха тръни и много скоро крачолите им бяха накъсани на парцали. Точно пред тях една изкуствена тераса беше изсечена в склона на хълма, извисявайки се над пенещото се долу море. Беше приблизително с големината на игрище за тенис и равна, като се изключат няколкото пиедестала на колони и останки от основи, които стърчаха от земята. Изоставен скелет от дъски и греди с останки от сламен покрив, които се полюшваха на бриза, беше единствената реликва, останала от археолозите, които го бяха открили.

— Хубаво място — подхвърли Мюър. — Колкото до разкопките обаче, виждал съм полеви кенефи, които изглеждат по-интересни.

— Там отпред има още.

В далечния край тясна пътека се спускаше зад извивката на хълма към втора тераса, която се извисяваше над друг залив. Разкопаните основи очертаваха ясно четириъгълна сграда, преддверие с колони и закрито светилище в единия край. От стените не бяха оцелели повече от трийсетина сантиметра на височина.

— Това изглежда по-обещаващо — изтъкна Марина. — В първия двор е имало класически храм. Този е архаичен.

— На мен всичко ми изглежда шибано архаично.

Марина стрелна Мюър с унищожителен поглед.

— От историческа гледна точка архаичната епоха започва около 750-а година пр.Хр. След около триста години следва класическият период, когато започва възходът на великите гръцки градове държави.

— Това все още е прекалено късно. — Мозъкът на Грант беше започнал да се приспособява към големите дълбини на миналото, които учените възкресяваха. Епоха, която доскоро той би отхвърлил презрително с „имало едно време“. — Ти каза, че микенците са измрели някъде около хиляда и двеста години преди Христа.

Рийд го погледна с доброжелателното одобрение на училищен директор.

— Точно така, но ние се приближаваме.

Грант хвърли поглед към морето, питайки се дали е прекалено късно да сигнализират на рибаря да се върне. Но от него нямаше следа. Само облаче дим се рееше навътре в морето, където се виждаше някакъв траулер. Изглежда стоеше на място.

Целия следобед се движеха между руините, проучвайки всяко, дори и най-малкото парче с надеждата да намерят надписи или рисунки. Но нищо не откриха. Когато обиколиха шестото, Грант се спусна надолу, за да огледа брега. Подводна скала вървеше успоредно на основата на изшилените крайбрежни скали и ту потъваше, ту се показваше над водата. Той я проследи с поглед обратно до залива, където бяха пристанали. В откритото море траулерът все още не помръдваше. От височината, на която се намираще Грант, той приличаше на размазано петно на хоризонта.

Я гледай ти. Под него подводната скала се разделяше в правоъгълен канал, в който се плискаше морето и навлизаше дълбоко под хълма. Той легна по корем и надникна през ръба, простенвайки от парването на горещия камък, който изгаряше и през ризата. Когато провеси глава почти перпендикулярно надолу, можа да види, че каналът продължава под терасата до плитка пещера. Вълничките, които се стоварваха на крайбрежния пясък вътре, се носеха навън кротки и натрапчиво редуващи се.

Водата не изглеждаше много дълбока. Грант развърза високите си обувки, свали колана с кобура на револвера и извади портфейла от задния джоб на панталоните. След това се промъкна през тесния вход на канала и се отпусна във водата. Течението се оказа по-силно, отколкото беше очаквал, вълните за малко не го повалиха с удар в гърдите, но той успя да притисне ръце в скалите и запази равновесие. След това тръгна бавно напред. Наведе се под терасата, отблъсна се и, наполовина ходейки и наполовина плувайки, се понесе към брега вътре. Избърса очи и се огледа.

Пещерата беше почти толкова висока, че Грант да може да стои изправен. Груб купол с обиколка около шест метра беше разделен на почти две равни половини над плитко заливче и бряг от камъчета, който се издигаше леко до задния край на пещерата. Отворът към морето позволяваше да нахлува достатъчно светлина: тя играеше по водата, отразяваше се безразборно със сребристи отблясъци в тавана, но видя само плавеи, изхвърлени от вълните в задния край на пещерата.

Мамка му. Грант се усмихна унило. В близкия край почти до водата имаше тесен проход, който отвеждаше в пукнатина, осветена от слънчева светлина. Той погледна подгизналите си дрехи. Напразни усилия. След като се огледа за последен път, се промъкна през процепа почти на четири крака, след това се обърна, така че главата му се показва навън. Отгоре изглеждаше като пукнатина в скалата. Сигурно я беше прекрачил, без дори да я забележи.

— Охо, Пратолаос излиза на бял свят.

Хванат в капана на цепнатината, Грант примижа нагоре. Широкопола бяла шапка надничаше през ръба на скалата над него.

— Аз съм. Пратолаос — повтори Рийд. — Един от основните обреди в култа към кабирите бил ритуалът на прераждането. Първият човек Пратолаос, роден в пещерата, излиза цял от земята. Източниците твърдят, че неговата поява била съпроводена от „неописуеми обреди“. — Гласът на професора звучеше така, сякаш му харесваше тази представа.

— Тук долу няма нищо неописуемо. Само купчина плавеи.

— Ясно, но те също може да ни дотрябват. — Рийд посочи на запад. Слънцето беше изчезнало зад носа и червеникава омара

осветяваше небето. — Мюър каза, че трябва да си направим лагер, преди да се е спуснала нощта.

— Добре, излизам.

Те проснаха одеялата си на терасата и запалиха огън. Всичко това беше твърде далеч от неописуемите ритуали на свещено познание, които някога са се извършвали тук, помисли си Грант, докато седеше на крайъгълния камък и похапваше яхния от консервата.

Рийд си облиза лъжицата.

— Мислех си за твоята пещера. Чудя се дали не е тази от историята за Филоктет.

— Кой?

— Филоктет е гръцки стрелец по време на Троянската война. Само че той не стига до Троя с флотилията. Раздразнил един от боговете, голяма опасност по онова време, и обиденото божество уредило да бъде ухапан от змия. Раната се подула и забрала, и воняла толкова ужасно, че гръците отказали да го вземат нататък. Изоставили го тук, на Лемнос. Горкият човек живял десет години в пещера, докато гръците не научили от един оракул, че никога няма да превземат Троя без лъка и стрелите на Филоктет. Всъщност лъкът бил на Херакъл, от когото го наследил. Затова Одисей се върнал, без съмнение е стискал носа си, взел го и... останалото е история.

— Дали? — Грант хвърли още един клон в огъня и се загледа в потока искри, които пламъците изплюха в мрака. — Смятах, че Троянската война е просто легенда.

Рийд се изкиска.

— Разбира се, че е. Микенците са били пирати, нашественици, вероятно не много по-различни от викингите. Всички техни истории разказват за плаване насам-натам и ограбване на градове с кървави нападения. Колкото по-кървави, толкова по-добре. По-късно следващите поколения решили, че трябва малко да ги прочистят. Вкарали една красива принцеса, отвлечена от подъл източен пръч, превърнали в герой наранения съпруг, който се опитвал да спаси съпругата си, а не във военачалник, който без съмнение е изнасилвал нагоре-надолу по цялото егейско крайбрежие. Магически брони,

фантастични приспособления, морски нимфи — превърнали са историите в приказка.

Грант вдигна празната консерва от яхнията и я запрати в мрака. Тя се търколи през ръба и падна долу в морето, дрънчейки като камбанка, докато се блъскаше в скалите.

— Да се надяваме, че няма да останем тук толкова дълго, колкото Филоктет.

Грант се събуди изведнъж. Нощта беше студена и раменете му се бяха схванали от твърдата земя под одеялото. Остана неподвижен за миг, позволявайки на ушите си да свикнат с фоновия шум: драскането на насекомите, плисъка на вълните в основата на стръмната скала, лекото хъркане на Рийд. Но нито един от тези шумове не приличаше на онзи, който го беше събудил. Вслуша се отново, напрягайки слух. Звукът беше нисък и далечен, но не можеше да се сбърка: боботенето на работещ на празни обороти двигател, после изведнъж спря.

Грант отхвърли завивката, опипа с ръка наоколо, докато напипа своя „Уебли“. След това тихо се надигна и изпълзя до ръба на терасата. Бялата пяна блестеше като фосфор на лунната светлина, но не се виждаше никаква лодка.

Вероятно някой рибар поставя мрежата си, помисли си той. Изви глава надясно, търсейки с поглед брега, където бяха пристанали следобед, но той беше скрит зад носа. Мина му мисълта да събуди Мюър, но си представи как ще се ядоса агентът. Марина? Погледна към огъня. Нейните одеяла, подобно на неговите, бяха отметнати и лежаха скупчени. Къде можеше да е?

Тръгна бавно по козята пътека надолу към малкото заливче. Чу хора да идват по пътеката, още преди да ги види. Първо хрущенето на камъчетата под твърдите подметки на ботуши, след това сподавена ругатня, сигурно, когато някой по погрешка се беше наврял в трънливите храсти. Грант се огледа отчаяно. Вляво на известно разстояние видя силуета на голяма гърбава скала. С две-три крачки стигна до нея и се скри отзад, прехапвайки устни, когато тръните се забиха в прасците му.

— Какво беше това?

Изведнъж Грант се озова отново във войната, свит в мрака и само неговият верен „Уебли“ му правеше компания, докато се вслушваше във вражеския патрул и се молеше да не са го чули. Но войната беше свършила и сега враговете говореха руски.

Друг глас измърмори нещо в отговор. Стъпките спряха, а Грант се сви още повече, чувствайки как тръните се забиват в дъното на панталоните му.

— Какво беше това? — Трети глас.

Грант започна да се притеснява. Тримата мъже започнаха да се съвещават, а Грант толкова силно стискаше спусковата скоба на револвера, че се страхуваше да не се строши.

Стъпките се чува отново. Грант видя мъжете миг по-късно, изкачваха се по склона до колене в храсталаците. Сърцето му се сви, когато ги преброи. Петима и всички бяха въоръжени. Не смееше да помръдне, ако сега някой се обърнеше да погледне назад, със сигурност щеше да го види.

Никой не се обърна. Грант изчака, докато прехвърлят билото, след това изтича на пръсти до пътеката и ги последва. Знаеше, че трябва да измисли някакъв план, но в момента използваше цялата си съобразителност да не вдига шум по каменистата пътечка. Извън това единственото нещо, за което можеше да мисли, беше: петима мъже, шест куршума. Беше почти сигурен, че Мюър е въоръжен, ала дали щеше да успее да го предупреди навреме... А дори и тогава шансовете им не бяха много големи.

Грант стигна до върха на билото. Там земята ставаше равна за малко, после отново се спускаше към терасата на светилището. В далечината успя да различи слабото сияние на въглените и тъмните очертания на одеялата, прострени около огъня. Мюър и Рийд сигурно бяха заспали бързо, напълно несъзнаващи опасността, която ги грози. Двама от руснаците вече бяха на терасата и пълзяха бавно към тях. Взорът на Грант обходи мястото. Къде бяха останалите руснаци? Една сянка се раздвижи на скалистата стена над терасата. Трима. Нещо изшумоля в подножието на склона и Грант видя отблясъка на лунните лъчи върху стоманата. Четирима. Един оставаше в неизвестност.

Обаче нямаше време. Двамата мъже почти бяха стигнали до одеялата. Единият изостана назад, докато другият се придвижваше

целеустремено към Рийд. Те знаят какво търсят, помисли си той. После отново се огледа. Къде беше петият руснак?

Никога не започвай сражение, ако не знаеш къде се намира твоят неприятел. Това беше урок, който беше научил много преди да им го преподават в Дирекцията за специални операции. Също така го бяха научили и никога да не се колебае. Руснакът почти беше стигнал до Рийд. Имаше само един начин да го предупреди. Затворил едното око, за да може да вижда по-добре в сумрака, Грант насочи револвера към по-близкия от руснаците и дръпна спусъка.

След две хиляди години дим, огън и горещ метал отново изпълниха светилището на кабирите. Грант видя как мишената му се просна възник, улучена право между плешките. Предполагаше, че изненадата ще му спечели време за още един изстрел, затова се извърна наляво, прицели се в мъжа на склона и стреля отново. После се хвърли на земята и се претърколи надолу по хълма в мига, когато един куршум се заби на мястото, където беше стоял преди миг. Тези бяха бързи, и то много повече, отколкото беше очаквал. Първият руснак, когото беше прострелял, още лежеше, може би завинаги повален, а другият на склона не се виждаше. Междувременно зърна в далечния край на светилището три фигури, които се боричкаха. Изстрелите бяха събудили Рийд и Мюър. Това е добре, помисли си. Руснаците трудно биха се решили да стрелят, докато един от техните е близо до мишените. Значи можеха да стрелят само по него...

Град от куршуми надупчи мисълта, преди да я завърши. Този път стрелбата бе от по-близо. В мрака обаче те не можеха да стрелят, без да издадат местонахождението си. Грант забеляза проблясването на огън от дулата: един от хълма, а друг от ъгъла на двора на светилището. Прицели се в по-близкия и стреля. Болезненият вой, който се разнесе, беше доказателство, че добре се е прицелил, макар и не чак толкова, щом човекът имаше сили да вика. Сега беше техен ред, затова Грант не се забави, хвърли се на земята и се изтъркаля надолу по хълма, намирайки убежище зад останки от стена. Дали са го видели? Няколкото изстрела и парчетата камъни, които куршумите откъртиха, показаха, че отговорът е положителен, но поне имаше прикритие. Беше изстрелял три куршума. Дали щяха да се опитат да го заобиколят?

Той зарови земята, докато намери достатъчно малък камък, за да може да го хвърли, но не чак толкова, че да не вдигне шум. И го

запрати вдясно от себе си.

Камъкът изтрака силно, когато се търколи надолу по хълма, но нищо не последва.

Или са изгубили интерес, или са нахитрели. В далечния край на терасата все още се чуваха трескавите шумове на боя. Той надникна иззад зидарията от изсечени камъни, като се стараеше да не се оголи твърде. В мрака, само с осветлението, предоставяно от луната, боричкащите се сенки се сливаха в едно цяло, превръщаха се в триглаво чудовище, което се гърчеше и ревеше на древната тераса. В този момент една от фигурите се откъсна, залитна и падна на земята. Това измени положението. Две от фигурите продължаваха да се боричкат, но вече не толкова яростно. Сякаш единият беше хванал противника си в някаква хватка и го влачеше напред към двора. Грант вдигна револвера, но кого трябваше да застреля?

Падналият на земята се изправи и се затича след преплетената двойка. Грант насочи оръжието срещу него, но се спря. Дори в мрака у него имаше нещо, което не оставяше съмнение кой е — Мюър.

Две проблясвания и за две секунди Грант видя всичко в светилищния двор запечатано като на снимка. В първата двама мъже се препъваха през двора, като единият влачеше другия за косите, а Мюър бързаше да ги настигне. При второто проблясване Мюър беше повален на земята. Грант не знаеше кой стреля, но видя откъде дойдоха изстрелите. Той стреля два път в отговор. Когато нищо не последва, стреля още веднъж. Нещо тежко падна иззад храсталаците и се стовари на пода на светилището. Грант забрави за безопасността, изскочи иззад скалата и хукна към Мюър. Локвата кръв беше черна на лунната светлина.

— Не си губи времето — изстена агентът. — Отвлякоха Рийд.

Грант се огледа. Руснакът и Рийд вече не бяха на терасата. Вероятно се бяха мушнале някъде в храсталаците и се придвижваха към заливчето. Колко от нападателите беше очистил досега? Трима? Или може би четирима? За миг се замисли дали да не се върне до лагера и да презареди револвера, но това щеше да отнеме време, с което не разполагаше. Молейки се да няма руснак, който го държи на мушка, Грант хукна през терасата, после нагоре по далечния склон и след това надолу. Хълмът се спускаше рязко, после отново се издигаше нагоре, и отново надолу, накрая лежеше малкото заливче. Там беше

лодката, полюшваща се в плитката вода, там бяха и мъжете — тъмни сенки на фона на сребристия пясък. Нагазил до колене във водата, руснакът се мъчеше да качи Рийд на лодката, като с едната ръка насочваше пистолет към него, а с другата се опитваше да дръпне шнура на запалването на мотора.

Двигателят заработи — това беше неговият шанс. Скочи на покрития с пясък плаж и спринтира към руснака. Краката му потъваха в мекия пясък, а стъпките се заглушаваха от бръмченето на двигателя. Руснакът още се боричкаше с Рийд. Замахна гневно с пистолета, но професорът отказа да помръдне. Всъщност бавно отстъпваше назад към брега. Руснакът стреля. Сърцето на Грант за малко да спре, но се оказа само предупреждение. Куршумът се заби в пясъка, без да причини вреди. Обаче постигна търсеното въздействие. Рийд спря, треперейки. Руснакът закрачи към него и излезе от морето, точно в мига, когато Грант преодоляваше последните метри. Въпреки мрака руснакът изглежда беше забелязал нещо. Понечи да се обърне, но беше твърде късно. Грант се стовари върху му. Пистолетът излетя от ръката на мъжа, плъзна се по мокрия пясък на брега и потъна в прибоя. Двамата мъже се вкопчиха един в друг на края на плажа. Грант го фрасна с юмрук, който не улучи съвсем целта. Опита се да го докопа за гърлото, но мъжът го притискаше плътно към себе си. Солени пръски покриха лицето му и двамата се претърколиха във водата. Сега той се оказа отдолу и започна да се задушшава, защото руснакът натискаше главата му под водата.

Отливът обаче беше настъпил и сега времето притискаше руснака, затова мъжът нанесе един последен удар в бъбреците на Грант, пусна го и хукна към лодката. Грант скочи на крака и изплю цял литър морска вода. Зад него Рийд крещеше нещо неразбираемо.

— Спри го! Той взе плочката!

Руснакът беше стигнал до лодката и се опитваше да се прехвърли в нея. Натъртен и останал без дъх, Грант намери сили за едно последно усилие. На няколко крачки от него мокър метал проблясваше на лунната светлина, когато вълните на прибоя минаваха над руския пистолет. Грант го вдигна и се прицели.

— Стой! — извика той.

Руснакът се обърна, хванал се за лодката, за да пази равновесие. Другата му ръка започна да се плъзга под якето.

— Спри!

Изтрещяха три изстрела. Руснакът извика веднъж, после омекна и безмълвно падна във водата. Грант се завъртя на пети. Марина стоеше на брега зад него, босите ѝ крака бяха леко разкрачени, стискаше с две ръце пистолет. Макар че сигурно беше тичала, за да стигне до тук, дишането ѝ беше равномерно и овладяно.

— Защо, по дяволите, го направи?

— Защото искаше да извади пистолет.

— Аз го държах на мушка.

Грант прецапа във водата до полюшващия се на вълните руснак, издърпа го обратно на брега и го остави на пясъка. Един уплашен рак се втурна да бяга.

— Както и да е. Къде изчезна и какво те доведе тук точно навреме?

Тя погледна към пясъка.

— Не можах да заспя и тръгнах да се поразходя. Когато чух изстрелите, се върнах и намерих Мюър.

— Щеше да е хубаво, ако беше успяла да се върнеш по-рано. За малко да ни избият горе на хълма.

— Знам, много съжалявам.

— А пистолета?

— Взех го от Мюър. Той нямаше да го използва.

Грант поклати глава и погледна надолу към мъртвеца. Беше нисък, набит и як, с широки скули и вече за вечни времена нацупена уста. Претърси набързо подгизналите му дрехи. Не откри портфейл или лична карта. Намери единствено джобно ножче, няколко драхми на монети и просмукан пакет от кафяв картон, който някога е бил кутия цигари.

— Какво ли искаха от нас?

— Може би това. — Пръстите на Грант бяха в последния непретърсен джоб и се склочиха около твърдата глинена плочка. Бяха извадили късмет, че Марина не я беше потрошила, когато застреля руснака. Той я извади, избърса я в ризата си и я подаде на Рийд. — Каквото и да са искали, знаеха съвсем точно къде да го търсят.

9.

Мирина, Лемнос
На другата вечер

Грант стоеше на хотелския балкон и вдишваше нощния въздух. Пред него примигваха светлинките на пристанището, ясни като звезди, всяка от тях удължена с отражението ѝ във водата. В този миг се чувстваше като капитан, който се опитва да води кораба само по отраженията.

— И какво ще правим сега?

Грант се обърна. Капаците на прозорците бяха отворени и помещението пред него, окъпано в тютюневожълта светлина, беше рамкирано като картина. Рийд седеше на стол до гардероба, очевидно хипнотизиран от вентилатора на тавана, докато Марина се беше разположила на края на леглото и кърпеше ръкава на някаква блуза. Мюър лежеше подпрян на възглавници зад нея с пъхната в устата цигара и смръщено лице. Единият крачол на панталона му беше навит, за да има място за дебелия превръзка, която обвиваше прасеца и пиццала, въпреки твърдението на доктора, който го прегледа, че куршумът не е улучил нищо важно.

Въпросът увисна без отговор в задимения въздух. Днес не бяха разговаряли много-много. Никой не спа след престрелката, будуваха цяла нощ и подскачаха при всеки пукот на клон или по-силен плисък на прибоя. Щом се развидели малко, събраха руските трупове и ги потопиха в залива заедно с напълнената с камъни лодка. След това седнаха да чакат рибаря. За голяма изненада на Грант той наистина се появи.

Мюър изтръска пепелта от цигарата си в пепелника до кревата.

— Първо искам да знам защо се появиха шибаните руснаци.

— Търсеха плочката и едва не я отмъкнаха. — Грант посочи към тоалетката, където плочката лежеше върху дантелена покривчица, окъпана в светлина. — Каквото и да представлява твоят елемент 61, те

също са се включили в издирването му. Което ме кара да се чудя: какво толкова особено има в него, че и янките, и руснаците са по петите му?

Мюър не отмести поглед.

— Казах ти, аз съм само прост куриер. Истинският въпрос, който трябва да си зададеш, е как успяха да ни намерят?

Грант си наля още вино от полупразната бутилка на балкона и го изсипа в гърлото си.

— В тази страна се води гражданска война. Съветските военни съветници са се разпъзели навсякъде. Половината население поддържа Националния освободителен фронт.

— Онези типове, които спуснахме на дъното, не бяха група военни съветници, които случайно са се изгубили в мрака. Както сам каза, знаеха какво търсят, а в добавка знаеха и къде сме. Преди два дни ние самите не подозирахме къде ще бъдем. Някой им е казал. И човек не трябва да търси дълго из тази стая, за да открие шибаната пета колона.

Тежкото мълчание беше нарушено от блясване на светлина, последвано от глух трясък, който отекна из пристанището. Грант се обърна и ръката му инстинктивно се плъзна към хълбока. Това обаче беше само един самотен фойерверк, прелюдия към бомбардировката, която щеше да започне, когато удареше полунощ и започнеше Великата неделя.

— Любопитно как тези традиции са се сраснали с християнството — обади се Рийд. — Става дума за толкова древна идея — да прогониш злите духове със силни шумове.

Не се обърна към никого конкретно и никой не му обърна внимание. Марина се беше вторачила в Мюър с почти същото изражение, както когато застреля руснака на плажа. Този път обаче той мъдро държеше пистолета при себе си.

— Какво каза? — изсъска тя през стиснати зъби.

— Казвам, че е странно да тръгнеш на разходка точно когато руснаците се появиха на нашия праг. Още по-съмнително е как видя сметката на последния останал момък, преди той да успее да ни каже нещо. Нека да не забравяме и онази дреболия със скъпия ти починал брат.

— Той не беше комунист — изстреля Марина, — а герой.

— Той беше забъркан до ушите с Гръцката комунистическа партия.

— Те бяха единствените, готови да организират съпротивата срещу германците, докато всички останали политици искаха просто да си пълнят джобовете. На Алексей не му пукаше за Сталин и диктатурата на пролетариата. Той просто искаше да се бие срещу нацистите.

— А когато те си заминаха? Кой щеше да вземе властта?

— Има ли значение? — Лицето на Марина пламтеше от омраза. — Сталин, Труман или генерал Скоби — каква е разликата? Единственото, което искате, е да получите Гърция за себе си. — Тя изглежда яростно Грант, Мюър и Рийд. — Знаете ли легендата как някога жените на Лемнос се обединили и убили наведнъж всички мъже на острова. Може би идеята им не е била толкова лоша. — Изхвърча от стаята и тресна вратата след себе си. За миг ехото заглуши пукота на фойерверките от пристанището.

Мюър драсна кибритената клечка.

— Хубаво измъкване.

Грант го погледна с отвращение.

— Знаеш, че брат й не беше комунист.

— Тя смята, че е бил. Освен това крие нещо.

— Изпълнена е с гняв заради станалото с брат й.

— Защо тогава не й кажеш истината? Има ли още вино в онази бутилка?

Грант взе бутилката с вино. Тя нямаше етикет и беше покрита с прах от мазето на съдържателя. Вкара тапата с удар и я подхвърли на Мюър, който изстена, когато се протегна да я улови.

— Марина познаваше Пембертън, разбира от археология и може да участва в сражение. Вероятно спаси кожата ни снощи на плажа.

— Я порасни. Уби руснака, защото нямаше друг избор. Ако го бяхме хванали, щеше да ни каже за нея.

Грант поклати глава.

— Не го вярвам. Можеше да застреля мен, а не него. Ти беше ранен, Рийд невъоръжен, плочката беше у руснака. Можеха да се качат на лодката и сега вече щяха да са преполовили пътя до Москва.

Чу се скърцането на стол, бутнат по пода. Рийд беше станал и трепна, когато два гневни погледа се впиха в него и го накараха да

седне отново.

— Мислех... въз... да изляза да глътна малко въздух.

— Не, няма да излизаш. За малко да те изгубим вчера. Не знаем какви изненади дебнат отвън. — Мюър махна към прозореца за повече тежест.

Улицата под прозорците им беше изпълнена с шумове и светлини, докато населението на градчето бързаше към черквата, за да присъства на великденската служба.

— Аз ще го придружа — предложи Грант. И на него отчаяно му се искаше да се махне от застоялия въздух и гнева, които изпълваха стаята.

— Дръж си очите отворени. Особено сега, когато Марина изчезна кой знае къде.

Грант препаса колана с кобура и облече яке, за да го скрие под него.

— Ще внимаваме.

Чистият въздух беше истинско облекчение. Спряха на хотелската веранда и няколко минути дишаха с пълни гърди, потънали в мълчание. Нямаха никаква определена цел наум, но в мига, когато излязоха на улицата, тълпата ги повлече като пълноводно течение. Всички бяха в официалните си премени: бащите в овехтели костюми с жилетки, майките на високи токчета влачеха деца с умити лица и сплетени на плитки коси. Всички, дори най-малките, носеха дълги бели свещи.

— Надявам се, че Марина е добре — обади се Рийд. — Изглежда ми твърде разстроена заради смъртта на брат й.

— С право. Ние го убихме.

— О! — Рийд направи гримаса и не попита нищо повече. След известно време заговори отново. — Предполагам, че не те притесняват подобни неща. Среднощни нападения. Руски агенти, които се опитват да ни отвлекат. Размахване на оръжие, умиращи хора.

— Притеснения? — Грант се засмя. — Може би. Обаче с времето свикваш.

— Предполагам, че е малко смешно, защото аз един вид прекарах целия си живот във война. Имам предвид Омир — додаде

професорът, когато видя изненаданото лице на Грант.

— Но нали каза, че това е приказка?

— Някои от историите наистина са приказки. Обаче Омир... — Рийд направи пауза с полузатворени очи, сякаш дегустираше хубаво вино. — Той връща истината в тях. Не буквалната истина, макар неговите песни да са доста по-малко измислени от повечето версии. Поетичната истина.

— Професоре, не бива да вярваш на всичко, което пишат вестниците. Във войната няма много поезия.

— Моят предмет е войната и състраданието. Поезията е в състраданието^[1].

— Уилфред Оуън е бил безнадежден романтик. Във войната няма и кой знае колко състрадание. Поне толкова успях да науча от татко ми.

Рийд, който беше прекалено пропит от стереотипа на оксфордски преподавател, не попита нищо повече и замълча. Те продължиха да крачат с тълпата към черквата на носа при входа в залива. Светлините от фойерверките осветяваха небето като отблясъци от далечна буря.

— Причината е в миризмата, нали разбираш.

— Моля? — Изненадан от думите на Рийд, които го откъснаха от мислите му, Грант го погледна.

— Легендата, която госпожица Папагианополу...

— Наричай я Марина — прекъсна го Грант. — Ще ти спести няколко години от живота.

— Легендата, която разказа. Лемноските жени не убиват просто спонтанно своите мъже. Били са жертва на проклятие, защото обидили Афродита, която ги наказала с ужасно лош дъх. Естествено, съпрузите им отказвали да ги целуват. Или да им правят други... въъ... брачни услуги. Затова убили мъжете си.

— Това едва ли им е решило проблема.

— Точно това открили и те. Няколко месеца по-късно се появили Язон и аргонавтите на път за златното руно. Жените буквално ги държали под прицел с копията си, докато не ги задоволили.

— Да си аргонавт май не е било лесно, а?

— Какво? — Рийд не го слушаше. — Много е странно как тези стари истории за Лемнос се въртят около миризмата. Вонящата рана на

Филоктет, лошият дъх на жените. Сякаш лемносците са си спечелили име.

Той продължи, изгубен в собствените си мисли, докато стигнаха края на носа. Пред тях изникна квадратна белосана черква, но не можаха да я доближат, защото тълпите местни люде я заобикаляха отвсякъде. Отвътре се носеше монотонното пеене на свещениците, които служеха великденската литургия, макар че хората не обръщаха много внимание. Деца се гонеха из гъстата тълпа, а възрастните се поздравяваха и тихичко клюкарстваха.

— Не е като в англиканска черква, а? — ухили се Рийд.

Към тях се приближи амбулантен търговец с провесени на ръцете наръчи свещи. Грант щеше да му каже да се разкара, но Рийд му махна да се приближи и след къс пазарлък се върна с две свещи, едната от които подаде на Грант.

— Гърците казват, че ако я държиш, докато изгори, ще изгориш греховете си.

Грант огледа дължината на натопения във восък фитил.

— Няма ли по-дълги?

Изведнъж тълпата се умълча. Горе на хълма някаква искра се появи в рамките на църковната врата. Тя се зарея във въздуха и скоро станаха две, след това отново и отново, умножавайки се от свещ на свещ, докато минаваше от човек на човек.

— Първоначалният огън идва от Йерусалим — прошепна Рийд. — Всяка година йерусалимският патриарх пропълзва в Божия гроб, гроба на Христос, и Светият огън се запалва от само себе си във въздуха. Патриархът запалва от него свещта си и предава огънчето на своите енориаши.

— На мен ми звучи като фокусничество. Може би крие запалка в гащите си.

— Може би. — Рийд сякаш отново се вслушваше единствено в звука на собствените си мисли. — Забележително е, като се замисли човек, че в миналото островитяните са чакали лодка да докара свещения огън. И ето ни тук три хиляди години по-късно да правим точно същото.

Грант се разрови из паметта си. Имаше усещането, че през изминалата седмица е научил повече история, отколкото през всички трийсет години, които беше преживял досега.

— Имаш предвид ритуала с огъня? Когато гасели всички светлини в продължение на девет дни?

— Точно така. Интересното е, че според един от източниците, ритуалът трябвало да пречисти острова след случката, за която стана дума преди малко. Мракът е време за покаяние, символична смърт, която трябва да изкупи историческото убийство на мъжете. Светлината пристига и символизира нов живот и прераждане.

— Пратолаос. — Думата неочаквано се появи в ума на Грант. — Първият човек, роден в пещера.

— Не се различава кой знае колко от друг човек, погребан в пещера и възкръснал за живот. — Рийд спря да говори, когато плещестият селянин в лошо ушит костюм се обърна.

Грант се приготви да изслуша някакво оплакване, но човекът само се усмихна и протегна свещта си, като я наклони към тази на Рийд. Фитилите се докоснаха. Рийдовата пое пламъка и се събуди за живот. Капчица восък потече към неговите пръсти.

— Христос воскресе — каза селянинът.

— Воистина воскресе — отговори Рийд.

Навсякъде около тях шепотът на поздрава и потвърждението се носеше като вятър в лятна нощ сред тълпата. Рийд се обърна към Грант и му предложи пламъка.

— Христос воскресе.

— Щом казваш. — Грант запали свещта си и я държеше неловко, внимавайки да не покапе с восък обувките си.

— Неудобно ли ти е?

Грант се усмихна свенливо.

— Объркан съм. Не съм сигурен дали изгарям греховете си, или се извинявам заради онези жени, заклали съпрузите си, дали обожествявам Исус, или се кланям на Пратолаос.

Рийд се усмихна.

— Сега разбираш за какво става дума. Но ти не трябва да пазиш огъня само за себе си, а да го предаваш нататък.

Грант се обърна. Пламъците вече го бяха задминали. Повечето от свещите зад него вече горяха. Но имаше една, която сякаш беше пропуснала момента. Той протегна своята. Двете свещи се сблъскаха, чукнаха се една в друга в някакво тромаво ухажване, накрая застинаха

за достатъчно време, за да може пламъкът да прескочи от едната на другата.

— Христос воскресе — измърмори Грант.

Тя отдръпна свещта си и я задържа пред себе си. Оранжева светлинка огря лицето, а отразеният пламък гореше в очите ѝ.

— Марина? — Грант едва не изгърва свещта си. — Исусе Христе!

— Воистина воскресе. — Тя се обърна.

Грант вдигна ръка, но тя само предаваше огъня на човека зад нея. Когато свърши, се обърна отново към него. Беше плакала и дори сред тълпата изглеждаше странно ранима, сякаш не можеше да реши дали да го заплуе, или да избяга.

— Съжалявам за Мюър — каза Грант. — Той е... задник.

— Не съм те продала на руснаците — прошепна Марина задавено.

— Никога не съм го твърдял. Но можеш да разбереш защо Мюър е нервен. Някой трябва да е казал на червените къде сме. Жалко, че гръмна руснака. Щеше да е полезно да разберем какво знае.

Погледна я косо, но тя не сведе очи.

— Под якето му имаше издуптина и той посягаше натам. А ти какво щеше да направиш?

— Това беше плочката.

— Значи сме извадили късмет, че не я уцелих.

Той протегна внимателно ръка и прибра един кичур, паднал на бузата ѝ. Марина не го спря.

— Както и да е. Мюър вече няма значение. — Духна вятър и Грант прикри с длан пламъка на свещта, за да не угасне. — В това светилище няма нищо. Още преди да започнем, тази следа е била вече на три хиляди години. Не само е изстинала, а направо е замръзнала в дълбините на времето. Можем да се откажем още сега и да се върнем на Крит.

Зад тях се чу леко покашляне. Грант и Марина се обърнаха едновременно и видяха Рийд, който се усмихваше извинително. Стиснал свещта в ръката си, той приличаше на хорист в навечерието на Коледа.

— Всъщност, аз съм на мнение, че следата добре се затопля.

Грант и Марина го зяпнаха с недоумение.

— Как така?

Рийд потупа носа си отстрани.

— Следата се крие в древните легенди — усмихна се той, — просто трябва да следвате носа си.

---

[1] Това е цитат от предговора към излязлата посмъртно стихосбирка на Уилфред Оуън, поет, загинал през Първата световна война, описал реалистично ужаса на окопните битки. — Б.пр. ↑

10.

Терма, Лемнос

На следващата сутрин

— Сигурен ли си, че си разбрал правилно?

Стояха в плитка долчинка в края на пращен черен път. Мястото беше приятно: тополи и кипариси хвърляха сенки върху рекичката, която течеше надолу към долината, а пред тях се издигаше спретната квадратна неокласическа сграда. На Грант му напомняше слабо на нещо швейцарско: покрив с червени керемиди, ослепителнобели стени, прясно боядисани врати и колосани пердета на прозорците. Всичко имаше здравословен и целесъобразен вид. Всичко, с изключение на миризмата, която тровеше долината: предизвикващата гадене миризма на сярата и развалени яйца.

— Може и да не съм — отговори Рийд, който изглеждаше необяснимо весел. — Тук обаче е мястото, където се намира горещият извор. Не знам защо не се сетих по-рано за него. Използват го поне от времето на римляните.

— Съжалявам, че аз трябва да ти го кажа, но горещ извор и вулкан не са едно и също нещо. Сигурно и древните са знаели разликата между тях.

Рийд вдигна рамене.

— Всички легенди за миришещите лошо лемносци са вкоренени в някакъв вид колективна памет. Ако тук е мястото, където се е издигал техният храм, трябва да са миришели доста неприятно след девет дни изпълнение на ритуали.

Тази сутрин бяха извървели пеша няколкото километра от Мирина. Не беше лесно да се пазарува в града на Велика неделя, но Грант и Марина успяха да намерят малко инструменти, газена лампа, навивка въже и магаре, което да ги пренесе до минералния извор в Терма. Сега стояха тук и вдишваха въздуха, който на Грант изобщо не се струваше здравословен.

— И сега какво ще правим? Ще питаме баняджията дали не е намирал един три хиляди годишен метеорит в курните? — Той махна към заключената врата и тъмните помещения зад дантелените пердета. — Май е затворено.

— Национален празник — обясни Рийд и се огледа наоколо. — Минералната вода не извира вътре в банята. Водата е докарана тук по тръби. Хайде да се огледаме наоколо.

Бързият оглед на сградата не разкри нищо. Оставиха Мюър при магарето и се разпръснаха, постепенно пробивайки си път нагоре по склона на долината зад минералната баня. Сярната миризма избледня, удавена от лепкавия аромат на дивите цветя, и крачките им се забавиха, когато навлязоха във високата трева. На върха на склона реката изчезна. Грант прекара безплоден половин час в търсене на извора, но нищо не намери. Приседна на огряна от слънцето скала и се загледа в гущерите, които се стрелкаха насам-натам между камъните. Избеляла змийска кожа лежеше в краката му.

— Какво има там горе?

Рийд се изкатери след него със зачервено лице под широкополата шапка. Сочеше към върха на хълма, който завършваше с някакво подобие на могила, стърчаща над околните хълмове. Долината я беше скривала, но тук, от хребета, я виждаха съвсем ясно. Рийд вдигна бинокъла, който висеше на врата му, и го притисна в очилата си, после го подаде на Грант. Несигурен какво трябва да търси, той завъртя колелцето, докато образът се фокусира.

— Има кръст на върха. — Беше от стомана, висок около метър и осемдесет, и укрепен с четири обтяжки. На църковния кораб бе кацнал сокол и си чистеше перата.

Грант свали бинокъла от очите си.

— Зная, че не съм историк, но черквите не са ли строени малко по-късно от онова, което търсим?

— Виждал ли си римски форум? Когато християните поели империята, те просто зазидали езическите храмове и ги превърнали в черкви. Все още се виждат класическите колони, вградени в стените. В Атина Партеонът е бил използван за черква, а по-късно като джамия, когато турците завладяват полуострова. Сградите идват и си отиват, но свещените места са много упорити в оцеляването.

— Добре, можем да опитаме.

Като избираха безопасни за стъпване места, те започнаха да се катерят към върха по камънака. Откъм хребета върхът имаше нормален вид, ала като заобиколиха от другата страна, формата му се промени. Далечният край сякаш се спускаше съвсем отвесно, но когато приближиха, видяха, че изобщо няма далечна страна. Цялото подножие на върха беше разкопано, така че хълмът приличаше на застинала над него вълна, която всеки момент може да се пречупи. Пещерата под него някога трябва да е била най-малко трийсет метра висока. Сгушена вътре, почти невидима в сянката на хълма, в дъното на белосан двор се издигаше малка черквица.

— Свещени места — измърмори Рийд.

Марина кимна.

— Сякаш наистина природата го е създала специално за целта — една гигантска скална утроба или пещ.

— Да, дори ако присвиеш очи, прилича малко на вулкан — усмихна се той.

— Вижте — извика Марина и посочи към колоната до входа.

Мозайка в стената на златен фон със сини букви съобщаваше: АГΙΑ ПАНАΓΙΑ.

— Агия Панагия — започна да обяснява Рийд — означава Всесвета. Това е една от титлите на Дева Мария. Тя подчертава нейната роля като партньорка на Господ при зачеването на Исус. Ако човек е склонен да мисли еретично, може да я извлече от древните култове към всесилната, всеплодовита богиня, която ражда богове. — Рийд видя ужасеното изражение на Марина. — Разбира се, от чисто антропологична гледна точка.

Влязоха през отворената порта в малък двор. Когато стъпиха под сянката на хълма, въздухът изведнъж стана студен и шумовете, които ги заобикаляха допреди миг, заглъхнаха. Единственият звук беше плисъкът на вода, която се стичаше в мраморен басейн от чучур на стената с формата на змийска глава. Грант я подуши и усети познатата миризма на развалени яйца.

— Сяра.

Рийд и Марина не го чуха, защото вече стояха пред черковната врата. Натиснаха дръжката и тя се отвори. Грант ги последва вътре.

Черквицата беше съвсем обикновена: ниско продълговато помещение с голи стени, издължени като цепки прозорци и заоблен

покрив. Букети изсъхнали цветя кротко се разпадаха по ъглите, а на олтарното стъпало стояха няколко червени стъклени настолни кандила, чиито фитили отдавна бяха изгорели. В задната част на черквата висеше една-единствена икона на Богородица, която ги гледаше. Краката ѝ бяха раздалечени, а ръката повдигната, сякаш благославяше. Детето Исус надничаше към тях от златен кръг в нейния скут.

— Ако ви се стори, че има нещо познато в тази поза — обади се Рийд, — няма да сбъркате. — Той извади опърпания дневник на Пембертън и отвори на една от началните страници. Пред тях се показа скица, направена с мастило: тънкокръста жена с дълги поли, голи гърди и извиващи се по протегнатите ѝ ръце змии. — Богинята майка на минойците.

— Тази има по-хубави цици от Дева Мария — подхвърли Грант. Не погледна към Марина, но с крайчеца на очите видя как се прекръсти.

— Погледнете фигурката на Христос. Сякаш е вътре в нея, в нейната утроба. — Рийд се завъртя, оглеждайки цялата черква. — Чували ли сте за индийската представа за аватарите? Различни страни на божеството се променят при превъплъщенията му, но истинската му същност е вечна.

Марина се намръщи.

— Ако се готвиш да отхвърлиш две хиляди години християнско учение, не можеш ли поне да го направиш отвън?

— Новите религии са ужасни свраки. Обичат да строят върху основите на вярванията, които са разкарали от пътя си. Теологически и физически.

— И какво предлагаш, да разрушим черквата?

— Не, но трябва да направим онова, което вършат археолозите.

— И какво е то?

— Да стигнем до дъното на нещата.

Рийд прекоси помещението по дължина, вторачен в тежките камъни на пода. Приблизително на три метра зад олтара той изведнъж коленичи и започна да стърже нещо. Марина и Грант клекнаха до него. Наравно с пода имаше захваната желязна халка. Рийд успя да я вдигне и дръпна, но нищо не се случи.

Обърна се и погледна извинително Грант.

— Имаш ли нещо против ти да опиташ?

Грант обкрачи камъка, наведе се и задърпа. Цепнатините около капака бяха запълнени с мръсотия, сигурно не беше отварян с години, но скоро започна бавно да отстъпва на неговите напъни. Отвори се пролука и Марина бързо пъкна металната част на лопатата в нея. Заедно задърпаха и с помощта на лопатата повдигнаха каменния капак, докато не се откри отвор, през който да могат да минат. Черна бездна зейна под тях.

— Какво ли има долу?

Грант взе едно от кандилата и го пусна в отвора. То издрънча при удара с нещо твърдо, но не се строши. Успокоен Грант прехвърли крака в дупката и се спусна, увиснал на ръце, надолу. Дори не се изпъна целият, когато краката му достигнаха пода. Главата му все още стърчеше от черковния под и трябваше да се сгъне надве, за да погледне отдолу. Драсна кибритена клечка. Беше застанал на под от утъпкана пръст в ниско помещение, което имаше същите размери като черквата. Околовръст от пода се издигаха каменни колони, за да поддържат църковния под. Някои бяха запазени, все още короновани с богато украсени капители. Други в даден момент очевидно се бяха пречупили и бяха залепени с цимент или поправени с груби обикновени камъни. По пода имаше разпилени стръкове сено, няколко сечива бяха облепени на противоположната стена. Грант различи мистрия, кофа, гребло и коса. Иначе нямаше нищо друго.

— Откри ли нещо? — попита Рийд и надникна през отвора, а главата му напълно препречи пътя на светлината отгоре.

В същия миг Грант почувства паренето на пламъка, който беше стигнал до пръстите му. Той хвърли клечката и изведнъж беше обгърнат от мрак.

— Нищо, освен някои градинарски сечива. Има коса. Това символизира ли нещо? Смърт? — Грант се сети за ветропоказателя на покрива на пристройката на „При лорда“. — Време?

— Клисарят вероятно я използва, за да коси тревата.

Рийд се дръпна и дневната светлина с леки сини оттенъци започна отново да нахлува.

— Трябва да започнем с копането.

Отидоха да вземат магарето заедно с Мюър. Грант закачи фенера между подпорните колони, а Марина заби редица колчета в пода на около метър от най-вътрешната стена. На трепкащата светлина на лампата те се свиха на пръстения под под олтара и се загледаха в стените.

— Черквата е византийска — обясни Марина, — основите обаче са елинистични. От около 200 година пр.Хр., когато процъфтяват множество мистични култове. — Тя посочи грубо изсечените камъни, споени с мазилка. Няколко от тях липсваха и слоеве плоски тухли запълваха дупките. — Вижда се къде са правени ремонти, когато са започнали да строят черквата. Твърде възможно е обаче, тук да е имало постройка много време преди това.

Тя посочи линията, която беше очертала с колчетата.

— Това е северната стена на черквата. Има доказателства, че през християнския период светилището е било преориентирано, така че олтарът да гледа на изток. — Протегна ръка и посочи последователно всяка от стените. — Забелязвате ли нещо на южната стена?

Грант се вторачи натам, опитвайки се да види по-ясно вдлъбнатините в сенките, където колони препречваха зрителното му поле.

— Камъните са по-малки и не пасват така добре един към друг.

— Точно така — кимна одобрително Марина. — Вероятно е добавена по-късно, за да отдели от съществуващата основа достатъчно малка част за подпора на черквата. Вероятно дворът ще ни даде по-ясна представа за размерите на първоначалния храм. Ако съм права, светилището е било някъде тук наблизо.

— Ами тогава да се залавяме с копането.

Работата беше бавна и мъчителна. Тъй като не можеха да застанат изправени, трябваше да се привеждат и да дълбаят утъпканата пръст с къси, непроизводителни удари. След известно време, когато разкъртиха втвърдената земя, си изработиха нещо като система, при която Грант изнасяше кофата с пръст, която пълнеха Рийд, Мюър и Марина, и я изсипваше по склона на хълма.

Въздухът в мазето, който по начало беше задушен, стана задушаваш. Марина завърза краищата на блузата си на корема, а Грант

си свали ризата и продължи гол до кръста. Дори Рийд махна вратовръзката си и си нави ръкавите.

Грант точно изсипваше поредната кофа по склона, когато нещо привлече вниманието му.

— Какво е това?

— Кое? — Рийд се беше изтегнал на тревата да почине, докато Мюър го заместваше. Професорът гледаше право към него, но изглежда не го забелязваше.

Грант не беше сигурен какво вижда.

— Ето там. — Нещото се появи отново — поредица проблясвания, които идваха от края на хребета в близост до един почернял бор. Грант се опита да ги преброи, питайки се дали не е някакъв вид съобщение. Но до кого?

— Може да е парче станиол от цигари или парче строшено стъкло — предположи Рийд.

— Или някой ни наблюдава — допълни Грант, сложи си ризата и запаса кобура с револвера. Започна да се спуска по склона, като избираше предпазливо пътя си между преплетените храсталаци и камънаците. Трябваше да внимава къде стъпва и когато отново вдигна глава, проблясванията вече не се виждаха.

В подножието на хълма прекоси една рекичка и започна да се изкачва от другата страна. Когато наближи хребета, забави крачка. Вече виждаше почернелите клони на изгорелия бор да надничат иззад стръмния склон, издигащ се над главата му. Духна ветреца и между ароматите на дивите цветя и тревите той подуши тютюнев дим. Някой стоеше там, но нищо не се чуваше. Грант сви наляво, опитвайки се да заобиколи хребета откъм задната страна. Пеперуда прелетя през пътеката, в храсталаците наоколо жужаха пчели и мухи. Навсякъде другаде щеше да е чудесен ден да легнеш в тревата със студена бира и някое момиче. Той стисна револвера по-здраво.

Над главата му с внезапен рев заработи двигател. Забравяйки предпазливостта, Грант пробяга последните няколко метра нагоре по склона и погледна надолу. Облак прах бавно се спущаше обратно върху черния път, който се виеше около следващия хълм. Грант хукна по него до завоя и стигна там точно навреме, за да види как един мотоциклет изчезва в далечината. Спря и се загледа подире му, нищо друго не можеше да направи.

Изруга и пое обратно нагоре по хълма. Малка вдлъбнатина увенчаваше едната страна на хребета и гледаше точно към качулатия връх. Тревата там беше измачкана и пет-шест бели картонени тръбички се търкаляха наоколо. Грант вдигна една от тях и я подуши, после надникна вътре. Беше фас от цигара, но около три сантиметра от цигарата е била куха, сякаш на производителя не му е достигал тютюн, затова я е напълнил само до половината. Пък и евтин тютюн, прецени Грант, докато го душеше.

Имаше само едно място на света, където произвеждаха такива ужасни цигари. Беше изпушил лично няколко по време на краткото си пребиваване на Източния фронт, по-скоро за стопляне, отколкото заради никотина. Петимата мъже, които потопиха с лодката им в залива, очевидно не са били единствените руснаци на острова.

— Следили са ни.

— По дяволите! — Мюър хвърли фаса си в мраморното корито на чешмата. Той изсъска и угасна. — От колко време са били там?

Рийд премигна.

— Съжалявам, но изобщо не ги забелязах.

— Занапред ще трябва повече да внимаваме. — Той се обърна към Грант. — Смяташ ли, че ще се върнат отново?

— Може би. Заради онази вечер внимават да не ни доближават много.

— Да се надяваме, че ще си остане така.

Денят помрачня. От запад долетяха облаци и се скупчиха над върха на хълма. При едно от отиванията си да изсипе кофата Грант видя слънцето, спуснало се ниско между облаците и небето, застинало в яростна пурпурна бъркотия. Следващия път, когато излезе, вече беше залязло. Нощта се спусна, но мазето остана осветено от постоянната сумрачна светлина на газените лампи. Изкопът срещу стената вече беше дълбок почти шейсет сантиметра: когато Грант се спускаше долу, другите трима му приличаха на джуджета, които се трудят в недрата на земята.

Работата стана по-бавна. Бяха разкрили горния слой на основи и се спуснаха до по-ниско равнище — широки плочи, поставяни без хоросан. Сега почвата стана по-твърда, смесица от пръст и отломки.

Трябваше да ги вадят парче по парче. Скоро ръцете им се ожулиха, ноктите им се начупиха и мускулите започнаха да ги болят.

В девет спряха да вечерят. Седнаха в двора и леко треперейки в хладния въздух, похапнаха хляб и сирене, които хотелиерът им беше дал сутринта. На небето нямаше звезди.

— Докъде стигнахме? — любопитства Грант.

— Големите изсечени камъни са много стари. — Марина беше наметната със сакото на Рийд, но очите ѝ бяха безжизнени. — Трябва да сме близо.

— Ако изобщо има нещо за намиране — приземи ги Рийд. Пораншното му въодушевление беше изчезнало, смазано от умората. — Може да се намира в друга част на храма, а може и изобщо да не е тук.

— Има само един начин да разберем. — Грант изпи последната глътка вода и стана. — Аз ще копая.

Усилията му продължиха твърде кратко. Беше копал само четвърт час, когато след поредния удар удари на камък. Клекна в изкопа и с ръце се опита да освободи краищата на скалния блок, до който беше стигнал. Ала не напипваше друго, освен камък. С ръце и с помощта на правата лопата той почисти парчето непокътната скала, което се простираше от единия до другия край на изкопа.

Марина откачи единия от фенерите и го спусна в трапа.

— Основа — изруга тя под нос. — Това трябва да е бил подът на първоначалния храм. Виждате ли следите от длетата, където са го подравнявали?

— Е, поне не се налага да копаем по-дълбоко. — Грант хвърли на земята лопатата и потърка покритите си с мехури ръце. — Вече е твърде тъмно, за да се спускаме сега по хълма. Ще се върнем утре заран.

Събра инструментите и ги подаде на Рийд, който беше останал отвън. Марина не им обръщаше внимание. Тя стоеше в изкопа, потънала до кръста, и оглеждаше стената от издялани камъни, от време на време сваляше залепналата пръст с малка четка. Когато Грант подаде и последните инструменти, той се обърна. Марина беше клекнала пред камъка с лице на сантиметри от него и проследяваше нещо с пръста си. Порази го обаче нейното лице. То сияеше от яростно съсредоточаване, а черните ѝ очи бяха разширени от страхопочитание. Умората на Грант изчезна на мига, той прекоси ниското помещение и

скочи при нея в изкопа. Тя нищо не каза, а сграбчи ръката му и я притисна в стената. Кожата ѝ беше топла върху неговата, а скалата под дланта му — студена. Тя плъзна ръката му по камъка с бавно вълнообразно движение.

— Усещаш ли?

Да, усещаше го. Извита черта от малки бразди, изсечени в скалата. Вдигна ръка и се взря отблизо. Изминалите три хиляди години я бяха изтрили почти напълно, беше останала само отсянка, но дланта му беше подсказала какво да търси. Отново плъзна пръсти по рисуњка. Лунен сърп, завъртян настрани. Чифт бичи рога.

— Трябва да го извадим! — Марина разтвори джобното си ножче и се помъчи да вкара острието в тънката като косъм цепнатина по краищата на плочата.

— Сигурно тежи около тон — отбеляза Грант със съмнение в гласа. Камъкът беше широк около метър, висок трийсетина сантиметра и вероятно също толкова дълбок. — Ще ни е нужен динамит, за да го изкараме.

— Микенците не са разполагали с динамит. — Марина продължи да опитва с ножа.

Притеснен, че острието може да се строши, Грант излезе от изкопа. Мюър пъкна глава в отвора на църковния под.

— Ей, тук ли смятате да прекарате нощта?

— Марина мисли...

Грант се обърна, когато силен трясък изпълни мазето. Марина стоеше в изкопа, стиснала своето джобно ножче, и дори на светлината от газената лампа той видя, че лицето ѝ е бледо като платно. Каменен блок лежеше в краката ѝ, строшен от удара в скалната основа. Над него в каменната стена беше зейнала черна паст.

— Беше каменна... — Марина трепереше, защото на косъм беше успяла да се запази от падащия блок. — ... врата.

— Някой явно е забравил да смаже пантите.

Грант скочи отново в изкопа. Отворът на вратата имаше същите размери като разбилият се каменен блок, който го беше крил, и човек трябваше да се наведе, за да мине. Протегна ръка и опипа вътрешността.

— Разширява се, когато минеш през вратата. Не много, само колкото да ти даде възможност да се завъртиш.

Той взе фенера от края на изкопа и го пъхна в стенния отвор.
Пламъкът огря гладко изсечени каменни стени, но отвъд цареше мрак.
— Да видим какво има вътре.

11.

Влизането беше все едно се напъхваш в пощенска кутия. Грант и преди се беше оказвал на разни тесни места, например докато търсеше диаманти в Родезия през трийсетте години, но никога не му се беше случвало нещо подобно. Той наведе глава, глътна си корема и започна да се извива и гърчи като червей, за да мине през каменната уста, а Рийд и Марина го бутаха отзад. Изведнъж премина и се просна по корем, дишайки тежко. Нещо докосна глезена му, който още стърчеше навън в мазето.

— Вързах въже за глезена ти — прозвуча гласът на Марина, плашещо далечен, — ако откриеш нещо, дръпни два пъти. Ако заседнеш, дръпни три пъти и ние ще те издърпаме.

Грант не си направи труда да отговори. Намираше се в тунел, по-висок от входа, но не и по-широк. Ако застане на колене, гърбът му щеше да опира в тавана. Не се виждаха камъни и тухли — навярно беше изсечен в самата скала.

Поне няма опасност да се срути, утеши се сам.

Грант запълзя напред. Тунелът не беше толкова висок, че да държи лампата вдигната. Трябваше да я бута пред себе си по земята и да пълзи след нея. Въздухът беше тежък. Със сигурност никой не го беше вдишвал в продължение на три хиляди години. По-тревожен беше киселият лъх на газ, който усети. Винаги когато ти трябва канарче, няма откъде да намериш, помисли си той.

Продължи да пълзи. Единствените звуци бяха подрънкването на лампата, когато я преместваше напред, и шумоленето на дрехите му, когато се търкаха в стените. Който и да беше прокопал този тунел, беше свършил отлична работа: никъде не се отклоняваше и проникваше право в сърцето на хълма. Опитва се да си представи мъжете, които го бяха издълбали. Колко ли време им беше отнело с техните каменни чукове и бронзови длета?

— Къде сте се опитвали да стигнете? — запита той на глас. — Дали си е заслужавало?

Поклати глава. На светлината на лампата нещо проблясваше пред него. Изтласка се напред, бутна лампата пред себе си и едва успя да я хване, преди да е паднала. Пред него се простираше лъскавата повърхност на малък басейн с вода, изсечен в пода на скалата. Грант протегна ръка и вдигна лампата над водната повърхност. Водата беше чиста, светлината докосна скалистото дъно, което се спускаше на около метър. Щеше лесно да го прецапа, помисли си Грант. Но пък безсмислено, тъй като от другата страна тунелът и басейнът опираха в скалната повърхност.

Грант се вторачи в нея за няколко секунди, след това повдигна крак и опъна два пъти въжето. За миг се зачуди дали изобщо са усетили, но след малко далеч зад себе си чу шум — сумтенето и пъшкането на някой, който се опитваше да се промуши през вратата на тунела.

Докато чакаше, насочи вниманието си към езерото. Сигурно се пълнеше от някакъв подземен извор. Иначе не беше възможно да остане пълно с вода в продължение на толкова векове. Дали не е същият водоизточник, който захранваше чешмата в двора на черквата? Наведе се над водата колкото посмя — да, без съмнение имаше същата серниста миризма. А щом има път за водата да влиза...

Той спусна лампата, докато стъклото едва не докосна водата. Беше трудно да види от този ъгъл, но му се стори, че далечната стена не стига съвсем до дъното. Близо до основата сякаш се виждаха черните очертания на отвор.

Звуците от триене в тунела зад него, които се усилваха от известно време, спряха. Една ръка стисна крака му и той изви глава назад. Черни очи го гледаха от полунощния мрак зад гърба му.

— Ето ни нас. Тезей и Ариадна в лабиринта.

— Да се надяваме, че няма Минотавър.

Грант се изви настрана и се притисна в стената, така че Марина да може да погледне покрай него. Очите ѝ се ококориха.

— И какво ще правим сега?

— Не мисля, че са изсекли тунела чак до тук само защото са били жадни. Развържи ми обувките. — Грант посочи към зеещата сянка в подножието на скалата, макар че Марина не можеше да я види. — Там има отвор. Ще отида да проверя къде води.

Тя развърза високите му обувки и ги свали, но остави въжето около глезена.

— Бъди внимателен. — Гласът ѝ беше тъничък и глух в мрака.

Грант се изтегли и се плъзна с лицето напред във водата. Тя беше изненадващо топла, почти като гореща вана. Той се потопи в нея, наслаждавайки се на рядкото усещане за простор. Дори можеше да се завърти, за да погледне към Марина. Тя беше изпъзляла до ръба на езерцето и за секунда лицата им почти се докоснаха.

— Дай ми две минути, а след това тегли с все сили.

Водата се затвори над главата му като ковчег. Той се гмурна към дъното, загребвайки с ръце, докато не напипа отвора в скалното подножие. Изглежда беше със същите размери като горния тунел — достатъчно широк, за да се движиш напред и твърде тесен, за да се обърнеш. Той ритна с крака, за да влезе, и си удари коляното в скалистото дъно. Минералите във водата залютяха на очите му, така че ги затвори. Така или иначе нямаше какво да гледа. Единственото, което можеше да прави, бе да притиска длани в стените на тунела, изгладени от вековното въздействие на водата, и да ритна с крака.

Две минути. Колко беше дълъг тунелът? В място без светлина, без звуци, без горе и долу, как може човек да измерва времето? Грант не знаеше от колко време е тук, нито колко далече е стигнал. Имаше ли значение, когато си в неведение колко далече трябва да стигнеш? В началото се опитваше да брой колко пъти е ритнал с крака, обаче скоро обърка бройката. Бавна болка пропъзля в белите му дробове и движенията му изгубиха сила. Скоро щеше да се наложи да се връща. Две минути!

Тунелът се разшири. Стените му изчезнаха от обхвата на ръцете и последната връзка на Грант с твърдия свят изчезна. Беше повесен в пространството — безтегловен, безчувствен, безвременен. Забрави всичко и се превърна в нищо. Беше сам с боговете — малка рибка, извиваща се напред, тласкана от съдба, която не можеше да разбере.

Болка прониза темето му. Явно беше изплувал, защото си удари главата в скалистия таван. Сега дробовете му пареха. Той отвори уста, но успя да поеме само глътка вода. Тук нямаше въздушни джобове. Изобщо имаше ли достатъчно кислород в дробовете, за да се върне обратно?

Отвори очи и се ококори въпреки пронизващата болка. Пред него водата сякаш блещукаше със златиста светлина — най-топлата и златиста светлина, която някога беше виждал. Испита желание да бъде близо до нея. Знаеше, че ако успее да стигне дотам, всичко щеше да бъде наред. Болката изчезна, тялото му се отпусна. Той ритна отново, сякаш насън. Златистата светлина сега беше по-близо, заобикаляше го от всички страни, и той се издигаше, издигаше...

Главата му изскочи на повърхността с плисък и зяпна облекчено. Болката се отдръпна, но този път, когато отвори уста, усети вкуса на въздуха. Пое си дъх и затвори очи, за да ги предпази от водата, която падаше върху лицето му. Едва когато белите му дробове бяха задоволени, когато вече нямаше чувството, че ще се пръснат на парчета, изтри очи и ги отвори.

Светлината едва не изгори гледците му, топъл лъх го облиза по лицето. Той запляска назад в ужас, когато пред него заиграха пламъци, а водните капки се превърнаха в пара. Затвори парещите го очи, а след това ги отвори съвсем малко. Беше излязъл в басейна на друго скално помещение, но вместо със скала, това беше запушено с огнена стена. Грант зина от удивление. Пламъците сякаш излизаха от самата скала, а стените около тях бяха черни от сажди, налепени като разтопен восък. Грант зарита във водата и протегна пръсти, докато не напипа дъното. Не беше много дълбоко. Все още се възхищаваше на огъня, когато едно дръпване за крака го извади от равновесие. Марина. Зарита и замаха диво, опитвайки се да намери опора в стените. Марина беше силна, тя дърпаше здраво, почти отчаяно. Единствено му оставаше да продължи да се бори, за да не бъде изтеглен обратно в тунела. Имаше чувството, че тя ще му откъсне крака. Опита се да избута клупа, но беше прекалено стегнат, а нямаше как да го стигне с ръце, без да изгуби опората си. Можеше само да се държи и да се моли.

Въжето омекна. Грант го дръпна нарочно два пъти с крак, изчака няколко секунди и го дръпна още два пъти. След няколко секунди усети две дърпания в отговор. Въжето отново се опъна, след това започна да потрепва, докато Марина се набираше ръка след ръка по него. Грант се подпря на стената, за да действа като противотежест. Тя се приближаваше все повече, после една ръка се впи в бедрото му, пусна го и тя изскочи на повърхността като делфин. Грант протегна ръка, за да я задържи настрана от огъня.

Тя изтръска водата от главата си и прибра назад косата, която беше полепнала по лицето ѝ.

— Внимавай — предупреди я Грант, — отвори бавно очи.

Тя направо ахна. Звукът се понесе из помещението.

— Какво е това?

— Газов отдушник. — Сега, когато му беше останало време да помисли, Грант си спомни как една вечер край лагерния огън близо до Замбези си бърбеха с геолозите на диамантената компания. „Метанът излиза през дупки в скалите и спонтанно се запалва. Никой не знае как точно става. Очевидно...“ Той свали ризата си и я омота на хлабав вързоп. С бързо движение разсече водата и натисна мократа тъкан върху пламъците. Със съскане и стълб от пара пещерата потъна в мрак.

Грант отстъпи рязко назад, дърпайки ризата от отвора, и се блъсна в Марина. Тя изпищя и го прегърна изотзад, обгръщайки голите му гърди. Зърната ѝ се притиснаха в гърба му, а подгизналата ѝ блуза не представляваше особена преграда между телата им. Но точно в този миг нямаше време да го оцени. Пламъците избухнаха отново, неподвижни и постоянни като в газовите камини на градските всекидневни.

Точно както бяха казали: „Винаги се samozапалва“, възхити се той.

— Опасно ли е?

— Не бива да закриваш отвора твърде продължително време, за да не се събере много метан. — Обяснението обаче предизвика друго хрумване. — Щом гори, трябва да получава кислород отнякъде. Водата запушва пътя, по който дойдохме. Значи трябва да има нещо зад огъня.

С едва доловима неохота той се откъсна от прегръдката на Марина, пристъпи напред и отново задуши пламъка с ризата. В мрака зад гърба му се чу плисък, след това блесна искра. Нова светлина изпълни пещерата, когато Марина вдигна високо запалката си. На нейното пламъче видяха тъмен тунел, който започваше в далечния край на газовия отдушник.

Грант измъкна въжето от глезена си и го подаде на Марина.

— Чакай тук.

Тя поклати глава.

— Няма да влизаш там сам.

Нямаха време. Миризмата на метан вече започваше да изпълва пещерата и ако се подпалеше от пламъка на запалката, щяха да бъдат буквално изпечени.

— Трябва. Не можем да оставим отдушника запушен, така че някой трябва да го изгаси, ако се върна. — После се поправи: — Когато се върна.

Грант се измъкна от водата, като много внимаваше да не размести ризата, и се хвърли напред. Секунда по-късно усети горещината с ходилата си, когато Марина дръпна ризата. Сега виждаше прохода. Беше нисък и тесен както досегашните, но този път въздухът беше по-свеж. По лицето си усещаше лъха на ветрец, който не можеше да се сбърка. Продължи напред още по-бързо, използвайки през сянката, която хвърляше пламтящият зад гърба му огън.

Тунелът завършваше при друга скална стена, но този път нямаше басейн в основата ѝ. Грант се огледа наоколо. Светлината от газовия отдушник едва достигаше толкова навътре в прохода, но все пак успяваше да разрежи сумрака. Когато очите му свикнаха с него, стори му се, че различава неясна светлина, която подобно на ореол се рееше над главата му. Протегна ръка нагоре, но нищо не усети, освен хладния лъх на вятъра.

Опипа за ръб на дупката над главата му. Черният базалт беше изгладен и полиран до блясък, който не беше изчезнал през изминалите триста столетия мрак. Беше почти съвършен кръг, но изглеждаше ужасно тесен. По-тесен дори от цепнатината, през която едва се промъкна, за да влезе в тунела.

Няма друг път, каза си той. Откопча колана и си свали панталоните. Ако искаше да мине, всеки милиметър по-малко щеше да е важен. Глътна корема си и се премести така, че да застане точно под отвора. Вдигна ръце над главата и ги притисна като гмурец, който се готви да скочи. След това се изправи.

Камъкът беше тесен като клуп. Грант се заизвива и загърчи, промъквайки се милиметър след мъчителен милиметър. Скалата не се оказа толкова съвършено гладка, както си беше помислил. Всяка малка неравност се превръщаше в остър бръснач за голата му кожа. Стисна зъби да сподави болката. Кръвта поне смазваше малко ръба на дупката. Раменете му преминаха, след това гърдният кош, макар да му се

струваше, че някой е изстискал въздуха от дробовете му. Сега можеше да използва ръцете и краката си. Бяха му нужни всички сили, за да прекара хълбоците си през тесния отвор. Дали щяха да минат? Можеше да остане в капан, неспособен да помръдне нагоре или надолу, докато плътта му изгние и падне от костите, и отворът най-сетне пусне скелета му.

Нещо поддаде, слава богу, не в него, а наоколо, и той мина. С едно последно усилие се повдигна и се озова гол, облян в кръв и мокър, в най-необикновеното помещение, което някога беше виждал.

12.

След като беше прекарал толкова време притиснат в тунела, мястото му се стори огромно и го замая.

Той лежеше на пода на нещо, което приличаше на гигантски пчелен кошер: кръгло каменно помещение, чиито стени бавно се извиваха, докато се срещнат в някаква точка високо над него. Точно под нея, на няколко метра от мястото, където се намираше, кръгла дупка потъваше в земята подобно на кладенец. На дъното обаче нямаше вода. Беше огнен кладенец. Пламъци облизваха страните му, огромен газов котлон, който осветяваше цялото помещение със сумрачен оранжев блясък. От едната страна на отвора, през който се беше промъкнал Грант, чифт каменни рога се издигаха над монолитен каменен олтар.

Грант тръгна покрай стените. Украсата беше невъобразимо сложна, ивици концентрични фризове, оградени от цяла менажерия птици и животни, издялани в камъка. Бяха покрити със сажди, но въпреки това очертаванията им се различаваха достатъчно ясно. На друго равнище Грант различи гномските фигури на кабирите, издути и с огромни гениталии, те танцуваха и се веселяха на светлината на огъня. Над тях армии отиваха на война с маршова стъпка, а селяни събираха реколтата по полетата — една изгубена цивилизация, безупречно опазена в камъка.

— Грант?

Гласът отекна в сводестото помещение, след това бързо се смени със смаяно ахване. Главата на Марина се показа от дупката в земята и тя заоглежда всичко с широко разтворени очи. Ококори се още повече, когато погледът ѝ се спря на Грант. Засмя се късо и смутено, отмести очи, но дори на светлината на пламъците личеше, че се е изчервила. Грант изведнъж осъзна, че все още е чисто гол.

— Не е нещо, което да не съм виждала преди — опита се да подхвърли с безразличие, но не ѝ се удаде съвсем.

— Чаках започването на неописуемите ритуали.

— Струва ми се, че си закъснял. — Тя извади увитите на топка панталони от дупката и му ги хвърли. — Ето, вземи се облечи, преди кабирите да започнат да ревнуват.

— Не ти ли казах да чакаш при газовия отдушник?

— Не исках да съсипеш находката, преди да я погледне археолог.

— Каква находка? — Той се наведе, за да я издърпа през дупката, след това се поколеба. — Можеш ли да минеш обратно по тунела?

— Надявам се.

— Тогава по-добре иди да доведеш останалите. Не биха искали да изпуснат това.

За разочарование на Грант Марина можа да мине през входа, без да става нужда да се съблича. Колкото до Рийд, той направо изскочи от дупката, като дяволче от кутийка. Вместо да го обезсърчат, мъките на преминаването през тунела сякаш му бяха влили допълнително енергия. Той подскачаше из помещението като момченце в магазин за играчки, оглеждаше всичко и надаваше приглушени и изпълнени със страхопочитание възклицания. В единия ъгъл откри трикраки железни гърнета, чиито крака бяха извити като стебла.

„Сребърнонога Тетида пристигна в двореца на Хефест, вечен и звезден, най-хубав от всички дворци на безсмъртни, меден го беше изваял за себе си куцийт Хефест. Тя го намери да шета покрай меховете си потен. Той едновременно двайсет триножника нови ковеше, за да ги в низ подреди край стената в двореца си дивен.“

— Точно както Омир го е описал. Това трябва да е бил първият култов център, преди да го преместят на брега. — Той поклати глава удивено. — Току-що бяхме въведени в клуб, който от две хиляди години не е приемал нови членове.

— Много хубаво, защото иначе някой можеше да гласува против приемането ни.

Главата на Мюър се показа от дупката. Грант и Марина го изтеглиха.

— Очевидно са липсвали някои елементи на ритуала... — Рийд се отдалечи, за да огледа отблизо един фриз. — Тунелът, по който минахме, със сигурност е бил пътят на посвещаването в култа. Първо, символичната смърт във водата...

— Изобщо не беше толкова символична — възрази Грант, когато си спомни ужасяващата празнота в черния басейн. — Пък аз си мислех, че водата трябва само да те пречисти.

— За древните смъртта и пречистването са били тясно свързани. Водата, която е пречистила твоето тяло или душа, може по същия странен начин да изтрие паметта ти. Лета, реката на забравата, нея пресичаш, за да влезеш в Хадес. Според гърците, щом забравиш кой си, ти може и да си мъртъв. Ако вземем християнското кръщение, водата не само те пречиства. Когато те потопят в нея, ти умираш за греха. След това огънят запалва нов живот, ти се промъкваш през детеродния канал и изскачаш тук, гол като новородено. Пратолаос, прероден в свещените мистерии на Хефест и неговите синове кабирите.

— Пленително — подхвърли Мюър, — а сега да видим дали можем да разрешим загадката с шибания метеорит.

Те се разпръснаха, за да претърсят светилището. Грант и Марина се заеха да оглеждат ъглите, надничайки във всяка вдлъбнатина и сянка. Мюър се захвана с другата страна. Рийд изглеждаше странно незаинтересуван от техните занимания. Беше успял да пренесе мощно електрическо фенерче през тунела и сега се утешаваше с разглеждането на фризовете, очертавайки с мощния светлинен лъч каменните фигури.

— Елате тук.

Грант отиде при Мюър зад олтара с рогата. Онова, което първоначално бе сметнал за друга ниша, беше врата, която водеше в малко странично помещение. То беше квадратно и много по-просто от главния купол, и в него имаше само една ивица с релефи, изсечени в стената. В средата на помещението на височината на коленете се издигаше плоска отгоре скала от корав синкав камък. Зад нея в пода беше изкопана подобна на гърне вдлъбнатина. Извити глинени чирепи лежаха наоколо.

— Какво е това? — попита Грант. — Още едно светилище?

— Мисля, че това е примитивна пещ — обади се Марина, промъкна се край тях и клекна край вдлъбнатината в земята. Бръкна в нея и извади ръката си черна. — Смятам, че мога да изкажа предположение къде е отишъл метеоритът.

— Къде? — Мюър се завъртя вихрено, докато очите му обхождаха помещението.

В гласа на Марина обаче нямаше радост, а по-скоро примирение и умора. Грант проследи погледа ѝ, впит в черния отвор на пещта, зейнал пред краката ѝ.

— Ти каза, че като се изключи елемент 61, пробите са показали, че метеоритът се състои основно от желязо.

В главата на Грант започна да се заражда ужасяваща мисъл.

— Но нали това става в бронзовата епоха — възрази той. — Смятах, че желязната епоха идва след това.

— Точно така. — Рийд влезе в помещението и се спря на прага. Някаква мисъл го караше да бърчи чело. — Интересното е, че идеята за желязната епоха първо хрумва на поета Хезиод. Горедолу съвременник на Омир. За него тя няма нищо общо с технологиите, а с блясъка на дадена цивилизация. Той е смятал, че нещата стават по обратния начин — от варакосаните постижения на един златен век, надолу през сребърен и бронзов до простата грозота на желязото. Едва в нашите научно настроени времена започва да се гледа на желязото като на напредък. По-твърдо, по-остро, по-евтино — много по-добро за изковаване на оръжия и машини. Да не забравяме бодливата тел.

— Да, професоре, сигурен съм, че това е много интересно — нетърпението беше ясно доловимо в гласа на Мюър, — обаче въпросът е могли ли са микенците да обработват желязо?

Рийд изглежда се изненада от въпроса.

— Разбира се.

— Но ти каза, че става дума за бронзовата епоха.

— Новата епоха не започва, когато часовникът удари полунощ. Желязната, бронзовата, каменната епоха — това са етикети, които лепим за удобство. Преходът между тях е бил постепенен и не рязък. Процес, траял в продължение на десетилетия, а може би и на векове. Пък и не бива да забравяме практичната страна. Доколкото знам, обработката на желязото не е особено трудна. Просто трябва да се

загрее до нужната температура. Извличането на желязото от рудата — ето това е по-трудната част.

— Всички най-ранни предмети, изработени от желязо, имат метеоритен произход — потвърди Марина. — Остриетата на брадви, главите на стрели, ножовете... Всъщност египетската дума за желязо се превежда буквално като „метал от небесата“. Те не са познавали никакви други източници.

Умора обзе Грант. Вън, където светът не беше спирал за три хилядолетия, сигурно вече беше полунощ. Той се отпусна на плоската повърхност на скалата в средата на помещението и се вторачи в пода.

— Значи микенците намират това сочно парче метал, смесен с елемент 61, в критското светилище и го донасят тук...

— ... за да го разтопят — вметна Марина и думите ѝ дълго кънтяха в помещението.

— Да, разбира се. Трябвало е да го направят. Ти сигурно седиш върху наковалнята, където са го изковали.

Всички се вторачиха в Рийд, объркани от неговото весело и сякаш възбудено поведение.

Той от своя страна изглежда остана силно изненадан от тяхното мрачно настроение.

— Не ви ли казах? Елате да видите.

Когато се върнаха в главното помещение, Рийд насочи фенерчето към фриза, който обикаляше помещението на височината на главата. Жълтият сноп светлина само вдълбочи сенките около изсечените в камъка фигури и те сякаш изскачаха от каменната си рамка и оживяваха.

— „Сблъскват се те и се бият подобно на живи смелчаци.“ Спомняте ли си стиховете от „Илиада“ в бележника на Пембертън?

— Ти обясни, че са от осемнайсета песен, където се описва ковачницата на Хефест.

— Така ли? — Рийд май се изненада. — Добре, донякъде. Поточно би било да се каже, че се описва метално произведение, което Хефест създава в своята ковачница. Запознати ли сте с понятието екфразис?

— Не.

— За екфразис говорим, когато поетът прекъсва своя разказ, за да направи дълго и подробно описание на някое скъпоценно произведение на изкуството. Обикновено става дума за оръжия или брони.

— С една дума, отклонение по тангентата — подметна Мюър.

— Да, може би е тангенциално по отношение на историята, но интегрално за поезията. Някои от тези екфрази са най-драматичните места в цялата Омирова „Илиада“. И най-дългата и драматична сред тях се случва тука на Лемнос в работилницата на Хефест. Той изковава щит, инкрустиран с най-красивата украса, която човек може да си представи. Цял един микрокосмос на света — сцени от всекидневието и военни сцени. Смесица между картина на Брьогел и гоблена от Байо^[1]. В градовете мъже и жени танцуват и се забавляват, докато законотворци и политици спорят на форума. В полетата годишните времена се сменят: посевите се засяват и жънат, гроздето се изстискава, за да се направи вино. Овчарите карат стадата си на паша. Армии нахлуват, водят се войни. Всичко това е изобразено на щита.

Докато Рийд разказваше, Грант преживя изключителното усещане, че се рее откъснат от действителността. Лъчът на фенерчето се стрелкаше насам-натам из помещението, осветявайки частите на фриза една по една, така че всяка беше осветена за секунда. Изображенията навлизаха в съзнанието му като филмови кадри — една оживяла панорама на света. Ето ги пред него: младежи и гъвкави девизи танцуват, толкова живи, сякаш се извиваха в трепкащата светлина на фенерчето. Волове теглеха рала из полетата, а браздите раждаха жито, което жътварите жънеха със сърпове и го връзваха на снопи. Нишка мъже се извиваше по пътя през далечни хълмове към голям град, където армии си съперничеха под стените. Под клонест дъб стоеше кротък спънат бик, жени сплитаха венци около рогата му, а мъже точеха ножовете си.

Лъчът на фенерчето спря своя танц, когато Рийд завърши описанието си. Филмът свърши и в пещерата отново настъпи тишина.

— Стори ми се като приказка — наруши най-накрая мълчанието Грант.

— И на мен. Но Омир... — Рийд говореше нерешително, сякаш проверяваше всяка от думите си, дали ще издържи тежестта на заключението му. — Омир го описва. Описва го точно там.

— На един щит?

— На щита на Ахил. — Той произнесе името с учудване. — Предполагам, че има логика. В бронзовата епоха желязото е най-редкият съществуващ метал. Четирийсет пъти по-скъп от златото. Да намериш толкова голямо парче метеорит е било все едно си открил диаманта „Кохинор“. Не биха го стопили за джобни ножчета и брадви. Биха го превърнали в нещо изключително — нещо легендарно. Нещо, за което поетите биха пели песни поколения наред, което дори три хилядите изминали години не са успели да заличат.

Рийд се облегна на олтара. Каменните рога, които го украсяваха, се извиваха покрай него като криле.

— Добре де, но къде ще го намерим?

---

[1] Най-големият единичен гоблен, изобразява събитията, довели до норманското нашествие в Англия. Споменат за пръв път в инвентара на Байоската катедрала през 1476 г. — Б.пр. ↑

13.

— За да разбереш тази история, трябва да знаеш определени неща. — Рийд насочи фенерчето си отново към фриза, и по-точно върху каменната армия под градските стени. — Гърците, които са отишли пред Троя, са били цветът на воините през тяхната епоха: Менелай, царят на Спарта, чиято жена е Елена Троянска. Неговият брат Агамемнон е цар на Микена. Одисей, геният на стратегията, и силният като бик Аякс. Но по-велик от всеки от изброените, без когото гърците не биха могли да се справят, е бил Ахил. Битува вярване, че „Илиада“ разказва цялата история на Троянската война: хилядите кораби, десетгодишната обсада, смъртта на Ахил и накрая превземането и плякосването на града. — Рийд изду устни с умореното изражение на човек, прекарал целия си живот в уморителната битка с невежеството. — Всъщност в „Илиада“ се разказва само за четиринайсет дни от войната през последната година на обсадата. Агамемнон и Ахил се скарват за разпределението на пляката, в случая за една робиня, и Ахил си тръгва със закана, че ще остави гръцката армия да види доколко може да се оправи без него. Оказва се, че не много добре: троянците, водени от Хектор, се възползват от цупенето на Ахил и едва не унищожават гърците. Ахил отказва да си мръдне пръста, но неговият другар Патрокъл облича доспехите му и излиза на полесражението. Всички смятат, че това е Ахил, военното щастие се обръща и нещата се развиват блестящо за гърците, докато не се появява Хектор, който разрушава илюзията, като убива Патрокъл и взема доспехите като плячка.

Лъчът на фенерчето трепна и се прехвърли на следващото изображение. Сега армиите си противостояха от двете страни на голяма река, замервайки се с копия, докато колесниците бързаха да докарат подкрепления в тиловете.

— Случилото се поставя Ахил в донякъде затруднено положение. Той отчаяно иска да отмъсти на Хектор, но няма доспехи. Така че неговата майка, морската нимфа Тетида, отива в ковачницата

на Хефес на Лемнос и му възлага да направи нов комплект оръжия и доспехи. Щитът очевидно е най-забележителната част, но с него вървят и наколенници, нагръдна броня и шлем. Подходящо снаряжен, Ахил намира Хектор на бойното поле и в двубой го убива. След това завързва трупа за колесницата си и го влачи около града, докато Приам, царят на Троя и баща на Хектор, не отива в неговата шатра да моли за трупа на своя син. Ахил е толкова трогнат от скръбта на възрастния човек, че му минава гневът и предава трупа. Това е краят на приказката и оттогава всички живеят щастливо, като се изключи това, че не е така.

— Смятах, че Ахил е убит с отровна стрела в петата.

— Всъщност, това е поредното широко разпространено недоразумение. Петата на Ахил е по-скоро мит.

— Че то цялото е шибан мит — подхвърли Мюър пренебрежително.

Рийд придоби раздразнен вид.

— Ще стигнем и дотам. Онова, което се опитах да кажа, е, че петата на Ахил не е част от първоначалната легенда. В най-ранните източници не се споменава, че е бил улучен в петата, нито пък, че е особено уязвим на това място. Подобно твърдение не се среща в никой писмен източник чак до първи век след Христа — седемстотин или осемстотин години след Омир. Омир изобщо не разказва за смъртта на Ахил. „Илиада“ завършва преди неговата смърт и известно време след това „Одисея“ подема историята.

— Добре де, щом Омир не говори за нея, кой го прави?

Рийд леко се наведе към него.

— В края на класическата епоха Омир се е превърнал в крайъгълния камък на гръцката цивилизация. Неговите песни са като Библията, Шекспир и крал Артур в едно. Омир не е измислил тези истории, а ги е приспособил към своята поезия. Приказките за Троя вече съществуват в припокриващи се и понякога противоречащи си версии, устно предавани стихове и народни приказки, митове и легенди. В началото неговата интерпретация сигурно е била една от многото. Постепенно се е превърнала в предпочитаната, а накрая и в най-авторитетната. Такава е силата на неговата поезия.

Обаче останалата част от традицията също оцелява. Поемите на Омир не биха имали смисъл, ако не беше така. Има огромен брой

поети, писатели и драматурзи, които избират Троянската война за своя тема: Софокъл, Есхил, Вергилий, за да спомена само няколко, още Шекспир, Тенисън, Чосър.

Списъкът наистина е безкраен, защото две хиляди и петстотин години след като Омир за пръв път ги написва, той продължава да се попълва.

— Какво се е случило с Ахил?

— Традицията твърди, че е убит от Парис, може би улучен в крака от стрела, докато се сражава пред портите на Троя. Според едно кратко обобщение в „Одисея“, след това гърците го кремират, прибират праха му в златна урна близо до устието на пролива Дарданелите, известен по онова време като Хелеспонт.

„Ние, свещената рат на аргейските копиеносци, сипахме после въз тебе грамадна прекрасна могила пред Хелеспонта безкраен въз нос, възвишен над вълните, за да я гледат от много далече плувци мореходни — всички, които са днес, и далечните наши потомци.“^[1]

— Това истина ли е? Гробницата още ли е там?

— По бреговете на Босфора има гробни могили — отговори Марина. — Археолозите са правили разкопки, но никога не са откривали нещо важно. И със сигурност не такъв щит.

— Между другото, по времето на желязната епоха кремацията става обичайна практика. Микенците пред Троя сигурно са погребвали своите мъртъвци в гробници. Това е анахронизъм в поемата.

Мюър се изправи.

— Анахронизъм? Всичко е анахронично, мамка му. Опитваме се да намерим нещо жизненоважно за страната, а единственото, което можеш да ми дадеш, са три хиляди годишни дрънканици и някакви измислени следи. Няма никакво значение дали Ахил е бил улучен в петата или главата, бил ли е кремиран или погребан. Мамка му, та той не е съществувал!

— Някой е съществувал. — Тонът на Рийд остана неотстъпчив. — Може и да не се е казвал Ахил, петата му вероятно не е била по-уязвима от останалата част от тялото му, и аз доста се съмнявам, че

неговата майка е била морска нимфа, но някой е съществувал. Ако лемноските ковачи са изработили този щит, някой го е взел. Някой необикновен, който е заслужавал такова безценно и свещено защитно оръжие. Някой, който би вдъхновил приказки и легенди, колкото и изопачени и объркани да са от времето. Някой, чийто живот е оставил незаличима следа в историята.

— Историята? Мислех, че разговаряме за литература, за митове.

— Преди сто години всички са смятали, че Троянската война е мит, пълна измислица. Тогава Шлиман започва разкопките си. Няма опити и грешки, нито издирване с години. Той отива право на мястото на Троя и забива лопатата си там. След това отива до Микена, столицата на Агамемнон, и прави съвсем същото.

Грант се размърда.

— Как е разбрал къде да отиде?

— Всички са знаели. — Рийд беше отишъл в средата на помещението. Светлината на подземните пламъци сякаш го обгърна. — Ето това е толкова необикновено. Знанието никога не е било изгубено. Ние все още разполагаме с пътеводителите отпреди две хиляди години, които описват тези места за любителите на класическия туризъм. Единственото, което сме изгубили, е била вярата — увереността, че в тези истории има някаква истина. А Шлиман им е повярвал.

Мюър загаси цигарата си в олтара и хвърли фаса в огнената пещ.

— Чудесно — гласът му беше твърд от подигравателно неверие, — какво искаш да направя? Да ида в Турция и да разкопая всяка могила, която видя, за да проверя дали вътре няма щит?

— Няма нужда да правиш такова нещо — каза Рийд с доста помек тон. — Ако историите са верни, щитът няма да е там.

— Ти каза, че Ахил е бил погребан край Троя.

— Точно така, но неговите доспехи не били погребани заедно с него. Били са прекалено ценни. Гърците са провели състезание и Одисей го спечелил.

— Боже мили, няма ли край това? И какво е сторил с тях?

— Никой не знае. На това място доспехите на Ахил изчезват напълно от легендата. Естествено, самият Одисей не изчезва, защото „Одисеята“ разказва за десетгодишното му връщане в Итака. Доколкото знам, в нея не се споменава нищо за доспехите на Ахил,

освен кратък намек, че ги е спечелил. Одисей претърпява толкова корабкрушения на път за дома, че е немислимо да са стигнали до родния му остров заедно с него.

Мюър отвори табакерата си, пръстите му поровиха из нея, но беше празна. Той вдигна очи и погледът му срещна този на Рийд.

— Давай да свършваме с тези дрънканици. Имаш ли някаква идея къде бихме могли да намерим този щит, или да пратя телеграма в Лондон, че търсенето е приключило?

Няколко секунди Рийд и Мюър стояха впили погледи един в друг.

— Нямам представа къде е щитът.

Табакерата щракна и капакът се затвори. Мюър се обърна да си върви.

— Обаче знам къде да започна търсенето.

---

[1] Омир. „Одисея“. Превод Г. Батаклиев. Цитатите тук и по-нататък са по това издание. — Б.ред. ↑

14.

*„Палио Фалиро“, Атина
Два дни по-късно*

Беше светла, ясна пролетна утрин. Ниските хълмове на планините, които заобикаляха града, бяха зелени от зимните дъждове, а по високите части още проблясваше сняг, подобен на мрамор. Грант и останалите се бяха разположили на терасата на хотела на първа линия между планината и проблясващото море, между зимата и лятото, между миналото и... кой знае какво? Точно в този момент на Грант изобщо не му пукаше. Имаше чувството, че е прекарал цялата изминала седмица в мрак — полунощни фериботи, морски пещери, клаустрофобични тунели и подземни кухни. Засега му беше достатъчно, че седи на слънце и пред него има студена бира.

Това беше Гърция, каквато не беше виждал по-рано — Гърция на парите и средната класа, далеч от бедните градчета и рибарските селца, с които беше свикнал. Елегантни вили от края на миналия век се редяха по крайбрежието, дебелостволи палми хвърляха сянка върху трамвайните релси по кея, а малки яхти изпълваха яхтеното пристанище пред хотела. Тук можеше почти напълно да забравиш, че страната е опустошавана от гражданска война.

От другата страна на масата Рийд отпиваше малки глътки от чашата чай.

— Трябва да се върнем в началото. — Той разви глинената плочка и я сложи в средата на масата. Грант беше удивен, че след всички техни приключения още е цяла. — Всичко е започнало, когато Пембертън я е открил. Мисля, че първият въпрос трябва да гласи: откъде се е взела?

Марина остави чашата си, взе глинената плочка и плъзна пръстите си по ъгловатите писмена като по брайлов шрифт.

— Може да я е намерил на Крит, но мисля, че е попаднал тук на нея. Когато се върна от последното си пътуване до Атина, изглеждаше възбуден.

— Точно така. — В тона на Рийд се промъкна лека нотка на нетърпение. — Но важното е откъде е дошла? Трябва да е изкопана някъде. Тези плочки с линейна писменост Б са откривани из цял Крит и в микенските центрове на материка. Доколкото знам обаче, в Атина никога не са се появявали. Мисля, че можем да отхвърлим възможността Пембертън да я е откраднал от някой музей. Или някой му я е дал, или е попаднал на нея в някой от антикварните магазини. Сега...

Той замълча с въпросително повдигнати вежди. Ревът на двигатели заглуши думите му, когато малък хидроплан прелетя над главите им. Спусна се към морето, отскочи веднъж и се плъзна по вълните сред фонтани от пръски. Вероятно някой наследник на корабовладелец се опитва да впечатли гаджето си, каза си Грант.

— Това има ли значение? — Мюър издуха дима през ноздрите си. — Плочката е у нас и това е най-важното. Ако можеше да разчетеш шибания надпис, можеше и да има полза от нея.

— Ако ме беше оставил на мира в Оксфорд, може би вече щях да съм постигнал някакъв напредък. Но ти ме довлече тук, където стреляха по мен и едва не ме отвлякоха, за да ме влачат от единия край на Егейско море до другия. — Рийд гледаше над ръба на чашата си как хидропланът плава към кея. — Всъщност, исках да кажа, че дори да бях разчел линейната Б и дори плочката да сочеше пътя към щита, щеше да ни доведе само до тук. — Той я вдигна и посочи с пръст назъбения ръб, откъдето беше отчупено парче. — Приблизително до средата на пътя.

— Искаш да кажеш, че плочката не е цяла? — Мюър шумно сложи чашката си върху чинийката. Чаят се разплиска. — Как, по дяволите, ще намерим липсващото парче?

— Като установим откъде е дошло това. — Рийд я пхна под салфетката, за да избегне вторачените погледи на останалите гости. — Толкова важно парче не може да е стояло забравено сто години в нечий килер. Предполагам, че е била изкопана наскоро, малко преди началото на войната. При цялата тогавашна бъркотия не е за чудене, че не е предизвикала внимание или че направо е попаднала на черния пазар.

Грант направи гримаса.

— Въпреки това е възможно да е открита случайно. Може би, когато някой стопанин е орал нивата си, или иманяри са попаднали на

нея в нечий гроб.

— Малко вероятно. Мисля, че от всички плочки с линейно писмо Б, които се появиха на бял свят, никоя не е била открита случайно — намеси се Марина. — Каквото и да пише на тях, били са скъпи играчки и досега са намирани само в дворцови комплекси. А за да ги разкопаеш, се изискват немалко усилия.

Рийд се обърна към нея.

— Ще ти бъда благодарен, ако идеш в Министерството на културата и разбереш на кого са давали разрешителни за разкопки през 1940 и 1941. По това време половината свят беше във война, така че не може да са кой знае колко. — Той стана и взе плочката, все още увита в салфетката.

— Къде отиваш с това? — попита Мюър подозрително.

— В стаята си и след това в библиотеката.

— Ще дойда с теб — каза Марина и скочи на крака, и двамата с Рийд изчезнаха в хотела.

Грант разклати чашата с последната си глътка бира и я изпи на един дъх. Над рамото му Мюър гледаше как хидропланът приставя на кея. От кабината скочи висок мъж с бели панталони и изрязана по врата бяла фланела, и започна оживен разговор с пристанищните служители.

— По-добре върви с Рийд — обърна Мюър глава. — Атина сигурно гъмжи от комуняги. Не искам нашият професор да попадне в чужди ръце. И си купи костюм, защото си заприличал на плашило.

Грант не обърна внимание на обидата.

— Наистина ли смяташ, че е на прага? Да разчете линейно Б?

Мюър стрелна Грант с хитроват поглед и грижливо претегли отговора си.

— Той поработи за нас в областта на дешифрирането по време на войната. Между другото, това е поверително. Може и да изглежда като излязъл от оперетата „Гилбърт и Съливан“, но е страшно умен, мамка му. Дешифрира унгарския дипломатически код точно за три дни.

— Сложен шифър ли беше?

Мюър се изсмя ехидно.

— Пет пари не давам, защото важното е, че той не знае унгарски.

Грант настигна Марина и Рийд пред хотела и заедно се качиха на трамвая за центъра на Атина. Марина беше сменила армейските панталони и блуза с проста вталена синя рокля. Седеше целомъдрено с притиснати едно в друго колене, стиснала дамската си чанта в скута — просто още едно младо момиче, което слиза в центъра, за да позяпа магазините или да иде на кино. Рийд гледаше през прозореца прелитащите градски картини. Изпревари ги открит камион, пълен с войници. Жени с мрачни лица дърпаха децата си по-далеч от бордюра на тротоара. В останалата част от Европа войната може и да беше свършила, но в Гърция продължаваше да тлее дивацината на гражданската война.

— Кой е бил Шлиман? — попита Грант, сетил се за нещо, казано от Рийд.

Професорът изненадано го погледна.

— Шлиман? Археолог. Дори може да се каже най-великият археолог. Фактически той е измислил тази наука, създавал я в движение.

Марина направи гримаса.

— Това не е единственото, което е измислил.

— Мисля, че Марина намеква за неговия ентузиазъм. Както казах, Шлиман е вярвал напълно на Омир. Бил е романтик, но също така и дарен с неизчерпаемо въображение. Вярно е, че понякога е позволявал на своите предубеждения и на усета си за драматичност да диктуват представянето на онова, което е открил.

— Носели са се слухове, че половината от съкровищата, които е открил, преди това е заровил сам.

Рийд махна презрително с ръка.

— Глупости. Не е заровил циклопските стени на Троя или Львската порта в Микена. Може и да не одобряваш неговите методи или да оспорваш интерпретацията му, но не можеш да отречеш постигнатото от него. Той спаси Троянската война от митологичното измерение и я върна в действителния свят.

Грант го гледаше вторачено.

— Но щом Шлиман е доказал, че тези истории са истински, защо ти продължаваш да настояваш, че са приказки?

Рийд се усмихна смутено.

— Моята вяра не е толкова силна като тази на Шлиман. Или по-скоро аз бях еретик. — Погледът му стана отнесен. — Видях го веднъж. Бях на десет. Изнесе публична лекция в Кралското географско дружество. Баща ми ме заведе. Отидохме с влака и на гара Падингтън ми купи лимонов сладолед. Странно е какви неща си спомня човек. Както и да е. Шлиман ми направи изключително впечатление. Облечен в своя германски редингот и с немския си акцент ми приличаше на съчетание между капитан Немо и Поразяващата ръка. Единият час отлетя като сън, като неделен следобед, когато прелистваш любимите си книги и препрочиташ всички най-вълнуващи места. С тази разлика, че този път всичко беше истина. Тази вечер реших, че искам да бъда като Шлиман.

— И какво се случи? — любопитства Грант.

— Пораснах. — Тъжна въздишка. — Заминах за Оксфорд и заседнах там. Стори ми се най-доброто място за млад човек, изпитващ страстно увлечение по класиците. Но то постепенно изсмука страстта от мен. Не можеш да прекараш цял живот в наслаждение на вълшебната топлина, която извличаш от Омир. Трябва да изследваш, анализираш, обясняваш. И колкото повече се вторачваш, толкова повече се отдалечаваш. Първият прилив на чувството се разтрошава на крайно рационални елементи, които от своя страна се строшават отново и отново. Все едно да направиш дисекция на семейното куче, за да разбереш защо толкова го обичаш. Когато свършиш, него вече го няма. — Рийд избърса челото си с носна кърпа. Трамваят беше пълен и от горещината по челото му бяха избили капчици пот. — Между другото, дори с всичко намерено от Шлиман, все още е сериозна стъпка да твърдиш заради няколко порутени крепости по хълмовете, че Омир е бил прав. Ние сме професионални скептици. Ако вярваш, предпочиташ да го държиш в тайна като нещо позорно. С времето вярата се превръща в неудобство, а по-късно в смешка. Накрая вече не си спомняш какво точно си виждал в нея.

— Ти обаче промени мнението си.

— В пещерата. Като видях всички онези изсечени сцени, точно както Омир ги е описал... — Рийд поклати удивено глава. — Спомних си какво ме вдъхнови онази вечер в Кенсингтън. Не беше поезията — тя дойде по-късно. Не бяха дори историите, въпреки тяхното реално съществуване. Беше вероятността, надеждата, че заровено под цялата

наука и легендите, може да има нещо действително. Нещо истинско. — Той се усмихна свенливо. — Започнах отново да вярвам. Като Шлиман или Евънс. Като стана дума за него...

Той скочи на крака и дръпна въженцето на звънеца. Трамваят постепенно спря. Грант също стана, но Марина не помръдна.

— Това не е моята спирка. Ще се видим в хотела.

— Бъди внимателна.

Марина повдигна малко дамската си чанта. Тя изглеждаше изненадващо тежка — явно вътре имаше нещо повече от обичайните червило и пудра.

— Мога сама да се грижа за себе си.

Рийд и Грант слязоха и се озоваха пред вратите на голяма бяла сграда в неокласически стил, разположена далеч от улицата в огромен парцел и оградена с висока каменна стена. На бронзовата плочка на единия от стълбовете на вратата пишеше: „Британско училище в Атина“.

— Мястото изглежда твърде заспало. Със същия успех можеха да окачат „Не ме безпокойте“.

— Да, вероятно по-голямата част от преподавателите са си заминали за великденската ваканция, но ако имам късмет... — Рийд въодушевено задърпа шнура на звънеца, докато от сградата не се покаже млада жена в сива жарсена рокля.

Тя ги огледа подозрително — Рийд в неговия старомоден костюм, а Грант с високи обувки и навити ръкави на ризата. Името на професора обаче действа като вълшебна дума. Звукът от произнасянето му отнесе цялата ѝ враждебност и тя застина в нещо като нямо обожание. Пусна ги през вратата и ги поведе нагоре по едно малко възвишение, през градина с маслинови дървета, борове, кипариси, олеандри до хладното с висок таван фоайе.

— Съжалявам, но директора днес го няма, иначе щеше да дойде лично да ви посрещне. Щеше много да се зарадва на вашето посещение, професор Рийд. Моля, бихте ли се подписали в книгата за почетни гости? — Тя я плъзна по масата и му подаде писалка.

Рийд се разписа артистично и предаде писалката на Грант.

— Всички посетители ли трябва да се разписват? — попита Грант, който драсна нещо нечетливо под името на Рийд. Една малка хитрина за всеки случай, която се беше превърнала в навик.

— Разбира се. Дори нашите най-високоуважавани гости. — Тя погледна Рийд извинително.

— Нали нямате нищо против, ако хвърля едно око? — Грант запрелиства книгата назад. Тя приличаше на артефакт по свое собствено право, една реликва от миналото, която е изтърсена от прахта и върната отново на рафта. Страница след страница, пълни с имена и дати, чието подреждане в редове не даваше представа за капризите на променливото време, което ги разделяше. Понякога имаше дузина и повече на една и съща дата, после, но само веднъж, нещо съвсем различно: две спретнати черти, пресичащи страницата като рана, които разделяха април 1941 от януари 1945. Цели четири години, помисли си Грант. Четири години, през които светът беше направил всичко възможно, за да се разкъса сам. И всичко това в празното пространство между две самотни успоредни черти.

На страницата преди този водораздел Грант намери онова, което търсеше. Той обърна книгата така, че да може и Рийд да види.

— Пембертън е бил тук на 21 март 1941.

— Познавали сте Джон Пембертън?

— Срещал съм го само веднъж. По това време тук ли бяхте?

Тя поклати глава.

— Повечето от служителите, както и аз, дойдохме след края на войната.

Грант помисли малко.

— Доколкото знам, това училище е финансирало разкопките на Пембертън на Крит. Дали са запазени документите за неговите разноски?

Момичето изглеждаше объркано от молбата. То погледна несигурно Рийд, който кимна успокоително.

— Мога да проверя, но това ще отнеме малко време. Ако архивът е запазен, вероятно е в мазето.

— Ще ви чакаме в библиотеката.

Грант никога не си беше падал много по библиотеки, но Рийд се чувстваше като риба във вода. Докато Грант седеше до прозореца и прелистваше един брой на „Таймс“ отпреди три седмици, Рийд се носеше между стелажите, вадеше книги и ги трупаше на масичката за четене като птица, която си вие гнездо. Грант хвърли поглед на златистите букви по техните гръбчета: „От баски до минойски“; „Дири в критските писмена“; „Дворецът на Минос“ — от А. И. Евънс в четири тежки тома, от които масата се беше огънала, и сърцето на Грант се сви. Съдържаха повече страници, отколкото човек можеше да прочете за цяла година.

— Ти наистина ли ще прочетеш всичко това?

Главата на Рийд изникна иззад един особено заплашителен на вид том.

— Може би. От петдесет години хората се опитват да разгадаят тази загадка. В някои отношения тя кара „Ултра“ да прилича на кръстословица в жълт вестник.

— „Ултра“?

Рийд се изчерви до корените на косата. Мърморейки нещо за Мюър, той се скри зад сигурното укрепление от книги. Грант отново заби нос във вестника.

Почукването на вратата му предостави добре дошла възможност да се разсее. Беше момичето, което носеше две картонени папки, завързани с връв. Тя ги остави на масата пред Грант. Нежна миризма на розова вода и лилии лъхна от нея, когато се приближи до него.

— Това са сметките за Кносос от последните месеци на 1941, преди служителите да бъдат евакуирани. Нещо специално ли ви интересува?

— Интересувам се дали Пембертън е купил нещо по време на последното си идване в Атина.

Тя седна до него и започна да разгръща счетоводната книга. От другата страна на читателската маса Рийд си тананикаше и гризеше задния край на молива.

— За този период няма кой знае какво — обясни момичето. — Сезонът за разкопките още не е започнал. — Тя го стрелна с кос поглед, защото не беше сигурна доколко е запознат с археологията. — Честно казано, нямам представа защо е продължавал да стои в Крит.

Ако знаеше, направо щеше да се шашнеш, помисли си Грант, но иначе се ограничи с уклончиво мърморене.

— Ето тук има вписване — каза тя, а ръкавът на роклята ѝ се отърка в дланта му, докато задържеше страницата отворена. — На 21 март петдесет британски лири. Единственото обяснение е „Покупка на музеен експонат“. Подписано е от директора.

— Пише ли откъде го е закупил?

Тя развърза втората папка и извади снопчета билети, купони, заявки и фактури.

— Нещата са малко разбъркани. Заради идването на германците не са имали време да ги подредят. — Започна да разстила документите един по един като крупие. Въпреки малко старомодното ѝ излъчване ноктите ѝ бяха лакирани в яркочервено. — Не, не, не... а това какво е?

Тя сложи най-отгоре на купа документи омачкано парче кремава хартия. Фактурата беше написана на английски и гръцки с гъсто синьо мастило: „Късномикенска глинена плочка (част от нея отчупена), произход неясен. Петдесет английски лири“. Горната част на листа беше украсена с пищни кръгове, а под тях бе отпечатано: „Елиас Молхо, търговия с редки антикварни предмети“.

— Не го е купил от битпазар. — Грант държеше листа с два пръста. — Знаете ли адреса на антикваря?

Грант остави Рийд зад неговата барикада от книги и взе автобуса за центъра. Не разполагаше с карта, но беше прекарал достатъчно време в Гърция, за да успее да си присвои местния обичай, и питаше на всяка будка за вестници или павилион. Постепенно отговорите, които получаваше, се промениха от случайно разпознаване в истинско знание — някакъв вид човешки ехолот. Скоро попадна в тиха, леко разнебитена уличка, по протежение на която се редяха магазини, виждали и по-добри времена. Много от сградите още бяха осеяни с дупки от куршуми, макар че Грант не можеше да каже дали са комунистически или фашистки, от местен или чуждестранен произход. Вероятно дори и атиняните му бяха изгубили края. Няколко деца ритяха топка край платан в долния край на улицата, а едно мършаво червеникавокафяво котенце гонеше опашката си на стълбите към вратата на неработеща фурна. Иначе беше пуста.

Грант намери адреса от фактурата. Номер двайсет и три. Там все още пишеше „Елиас Молхо, търговия с редки антични предмети“, но за него напомняха само избелелите букви на фирмата над вратата, която никой не си беше направил труда да поднови. Самото магазинче беше станало шивачница. Грант изстена.

Тогава чу бързото шляпане на боси крака. Обърна се и видя босоног мъж да тича по пустата улица към него. Две неща привлякоха вниманието му: първо, че беше бос, и второ, че носеше нещо, което приличаше на бутилка водка със стърчащ от гърлото ѝ парцал. Грант протегна ръка за револвера си, но мъжът едва ли го беше забелязал, защото профуча край него и продължи нататък.

Децата, които допреди секунди весело ритяха футбол, бяха изчезнали. Единствените живи същества на пустата улица бяха Грант и бегачът. Грант не знаеше кой е този човек и защо бяга, но през войната беше виждал достатъчно подобни сцени, за да е наясно, че неприятностите не са далеч. Той изтича нагоре по стъпалата и влезе в шивачницата точно в мига, когато иззад ъгъла изскочи американски джип, каран от гръцки войници.

Един прегърбен възрастен мъж вдигна очи от вестника, когато Грант прекрачи прага. Лавици със сака и фланелени панталони събираха прах покрай стените. Джипката профуча край вратата.

— Търся господин Молхо — обясни Грант.

— Господин Молхо не е тук. — Старецът говореше бавно, произнасяйки отчетливо всяка дума. Може би това се дължеше на годините му, но в лешниковите му очи проблясваха искрици, които накараха Грант да предположи, че у него има още доста живот. В далечината чу свиренето на гуми, викове и залп от изстрели.

— Знаете ли къде е отишъл?

— Замина. — Старецът взе шивашкия метър и парче креда, и излезе иззад тезгяха. — Нямате ли нужда от костюм? — Погледът му казваше, че Грант спешно се нуждае от такъв.

— Къде отиде? — Той се промъкна зад една маса, върху която имаше поднос с вратовръзки. — Трябва да го намеря.

— Замина — настоя шивачът. — Замина по време на войната.

Опря шивашкия метър в рамото му и Грант разбра, че е победен.

— Ако се върне, дайте му това. — На тезгяха лежеше бележник. Грант взе молива и бързо написа своето име и адреса на хотела с

гръцки главни букви. Подхвърли го на възрастния шивач, който отскочи назад, и бележникът падна на земята. Нервните му ръце бяха оплели шивашкия метър на възлесто кълбо.

— Вие не разбирате. Той няма да се върне. Беше евреин. Чифут. Няма да се върне.

— Шибана задънена улица. Буквално.

Мюър набоде парче агнешко с вилицата. От месото капеше кръв и мазнина. Хотелският ресторант беше напълно празен. Грант, Рийд, Марина и Мюър седяха величествено в средата на голямата трапезария. Те бяха в значително малцинство сред смръщените служители, които се разтакаваха около вратата на кухнята, клюкарстваха и пушеха.

— Тя извади по-голям късмет — мушна с ножа си той по посока на Марина. — Показа циците си на министъра и научи много неща.

Марина го изгледа с едва сдържано отвращение и продължи да си играе със закопчалката на дамската си чанта.

— През зимата на 1941 са издадени само четири разрешителни за разкопки на минойски или микенски обекти. Едното е на Пембертън...

— Знаем това — прекъсна я Мюър с пълна с агнешко уста.

— Другите две са за швейцарци, които са провеждали вторични разкопки на Орхоменос. Четвъртото е на един германец, д-р Клаус Белциг, който е щял да разкопава нов обект в Кефалония.

— Белциг? — Грант и Марина се спогледаха.

— Познавате ли го? — попита Мюър.

— Беше на Крит по време на войната и търсеше дневника на Пембертън. Някои от нещата, които извърши...

— От това може да се заключи, че е нашият човек... Какво, по дяволите, е правел швабата в Гърция преди войната?

— До последната минута правителството правеше всичко възможно, за да избегне нашествието. Не искаха да предоставят на германците какъвто и да е повод.

— А той е правил разкопки в Кефалония, нали така каза? — Рийд вдигна очи от мократа купчина спанак в неговата чиния. —

Кефалония — повтори той, сякаш в името се криеше някакво тайнствено значение. — Забележително.

Мюър тутакси се завъртя към него.

— Мамка му, и какво е толкова прекрасно в Кефалония?

— Кефалония е главният остров сред групата, която включва Итака. Родният остров на Одисей. Ако той е взел доспехите...

— Не можем ли да спрем гоненицата с детските приказки? Ако тези доспехи съществуват, няма да ги намерим пазени от едноок гигант и чифт пеещи морски сирени. Докъде стигна с писмото на плочката?

Рийд гледаше втренчено чинията си и си играеше с листенцата на спанака. Когато вдигна очи, те бяха ясни като лятното небе.

— Постигнах известен напредък.

— Колко време ще ти трябва, за да я дешифрираш?

Рийд се изсмя късо и толкова снизходително, че прозвуча като обида.

— Някои от най-бляскавите умове в света се опитват от половин столетие. Ще ми отнеме повече време от един следобед. Дори още не съм стигнал до символите.

— Какво искаш да кажеш? — полюбопитства Грант.

Рийд отмести чинията си и се облегна удобно на стола.

— Като се замислиш, писането по принцип е форма на код. Пишещият взима езика и го преобразува във визуални символи, които обученото око превръща отново в думи и човек ги произнася. Модерната криптография се опитва да преобразува писмото, обикновено математически, до такава степен, че само някой с предварително предоставен ключ може да го трансформира обратно. Обикновено писменият език има множество повтарящи се модели. Често срещани букви, често срещани буквени съчетания, често срещана последователност от думи. Ако имаш достатъчно текст, например при обикновения шифър със заместване — при него всяка буква се дешифрира с все една и съща буква или символ и може винаги да бъде разбрана, ако знаеш езиковите модели на изходния език. Модерните шифровчици изразходват много усилия, време и изобретателност, за да превърнат подредени в някаква последователност букви в поредица числа, и то така заплетени, че да изглеждат напълно случайни.

— Ти май знаеш всичко по въпроса — отбеляза Марина.

— По дилетантски съм се занимавал. — Един гневен поглед от страна на Мюър пресече словоохотливостта на Рийд. — Проблемите, пред които плочката ни изправя, са съвсем различни. Можем да предположим, че хората, които са писали по тези плочки, не са се опитвали да маскират написаното. Напротив, искали са да бъде колкото може по-просто. Три хиляди години по-късно обаче не само сме изгубили ключа за шифъра, но също така и всякакви познания за езика, който е бил зашифрован. В такъв случай има два подхода. Можеш да започнеш с проучване на символите или да се опитаеш да предположиш какъв е носещият ги език и да установиш как символите го представят.

— Тези плочки са на три хиляди години — възрази Грант, — откъде можем да знаем как са говорили?

— Не можем да знаем, но това не е спряло учените да опитват да приспособят други езици или техните хипотетични предходници към образците на линейно писмо Б. Предлагали са какво ли не: хетски, баски, древногръцки, протоиндийски, етеокипърски^[1], етруски, което е особено странно, защото никой още не успял да преведе и него. По-голямата част от тези усилия са глупост, безпомощна смесица от незначителни съвпадения и преднамерен оптимизъм.

— Това ми звучи като поредната задънена улица.

— Напълно съм съгласен, затова вместо да се опитваме да разгадаем езика, ние се заемаме със символите. Опитваме се да открием техните шаблони, тяхната вътрешна логика и правилата, които ги ръководят, за да видим какво можем да научим за езика, който ги носи. Проблемът е, че дори не знаем с колко символа си имаме работа.

— Вероятно те всички са надраскани на плочката — ехидно подметна Мюър.

Рийд повдигна едната си вежда — жест, който беше докарвал множество студенти до отчаяние.

— Така ли? — Той извади автоматична писалка от джоба си и нарисова една главна буква на покривката, без да обръща внимание на ужасените келнерски погледи.

— Коя буква е това?

— Г — каза Грант.

— Игрек — включи се Мюър.

— Р — заключи Марина, която седеше срещу Рийд и я гледаше обърната обратно.

Рийд се облегна, обгърнат от тайнствения ореол на задоволството.

— Дали? Или У, или З? А може Ц и дори Щ? Може и госпожица Папагианополу да я разчита правилно и да е Ре или Ри. Както и просто едно драсване с писалката. Минойците не са използвали букволеярници за азбуката си. Те са драскали букви в мократа глина с тръстикови писалки или клонки. Понякога забързани, крепейки плочката на коляно. Дори в своята най-несвършена форма много от символите крайно си приличат. Преценката каква част от различията са истински и каква е просто разновидност в изписването, изисква Соломонова мъдрост. И това е само за да застанем на старта.

Над масата се спусна мрачно мълчание. Грант ровичкаше из храната си, докато Мюър наблюдаваше дългата колонка пепел, която се готвеше да падне от цигарата му.

— Пропуснал ли съм нещо?

Двойната врата на трапезарията се отвори рязко, сякаш духната от силен вятър, и един висок широкоплещест мъж се понесе между празните маси към тях. В него имаше нещо потискащо благоприлично — гуменките за тенис, младежката прическа, белите панталони и бялата риза с отворена яка, толкова безупречно изгладена, колкото усмивката му. Човек дори да не беше чул още акцента му, безпогрешно можеше да предположи, че е американски. Дори да беше забелязал удивлението по четирите удължени физиономии, които гледаха към него, сияещото му лице не го подсказа с нищо.

— Джексън — представи се той. — Марти Джексън. — Протегна ръка на Марина, след това се обърна към Рийд. — Позволете ми да отгатна. Професор Рийд. Прочел съм всичко за вашите книги. А вие трябва да сте Сам.

Той се обърна, взе стол от другата маса, завъртя го на единия крак и се напъха между Грант и Марина. Грант погледна Мюър въпросително.

— Да не сме попаднали във вестниците?

Джексън махна на един от келнерите и си поръча бира.

— В тая шибана страна никога не я охлаждат както трябва — измърмори той добродушно. — Но все пак е по-добра от виното. Чух, че го правят от шишарки. Смятате ли, че е вярно?

— Господин Джексън е командирован към Съюзническата военна мисия — обяви Мюър. Това беше крайно неподходящо обяснение. — Долетя тази сутрин.

— Да държим фронта срещу комунягите. Чухте ли какво каза Труман миналата седмица? „Трябва да помогнем на свободните народи да изковат своята собствена съдба така, както те искат.“ Точно затова съм тук.

— Военен ли сте? — Само за секунда сърдечността изчезна и зад небрежната усмивка Грант зърна нещо напрегнато и кораво. После усмивката отново цъфна на лицето му.

— Предполагам, че всички сме от един отбор, нали?

— Господин Джексън...

— Наричайте ме Марти.

Мюър трепна.

— ... поддържа връзка с нас в издирването на елемент 61.

— Разбрах, че сте извършили невероятни неща — каза той вече сериозно и опря лакти на масата. — Онази пещера на Лемнос... Искате ли да бях там.

Рийд измърмори нещо, което прозвуча като съчувствие.

— Сега обаче трябва да дадем малко газ. Разузнаването твърди, че червените са напъплили към тази работа като чифути в банка. Възложили са операцията на едно от големите им имена — полковник Курхозов. — Джексън извади снимка от джоба на ризата си и я сложи на масата. Явно беше направена тайно, не на фокус и недоекспонирана, така че не се виждаше нищо повече от високи скули

и очи, които едва се различаваха под козирката на големия каскет. На Грант му трябваше известно време, докато осъзнае, че всъщност едното око липсва и е покрито с черна превръзка.

— Това е единствената снимка, с която разполагаме, но сме слушали много за него. Спечелил си е име в Сталинград, но не в сраженията с германците, а в разстрелването на дезертъори. Предполагам, че това се е харесало на Съветите — работещите в Ленгли признават, че Курхозов е златното момче на Чичо Джо^[2].

Грант оглеждаше снимката.

— Да, мисля, че налетяхме на неколцина от тези типове в Лемнос.

— Мюър ми разказа. Значи трябва да се доберем до това нещо, преди те да го направят.

— Хубавото е, че разполагаме с плочката. Тя изглежда най-добрата следа. Професорът обаче току-що ни обясни още колко много работа има, преди да стигне до някакви резултати.

— Ако мога да помогна с нещо, само ми кажете.

Рийд сякаш леко се изненада от предложението, въпреки че то беше искрено.

— Междувременно смятаме, че проследихме появата на плочката от едни разкопки в Кефалония.

— Прекрасно. Утре сутринта това ще бъде първата ни работа. Аз имам самолет. — Каза го толкова небрежно, сякаш ставаше дума за чифт обувки. — Сам, чух, че е хубаво човек да те има подръка, затова ще дойдеш с мен.

Грант настръхна и първият му импулс беше да откаже, но преглътна възражението си. Нямаше смисъл да превръща Джексън във враг. Поне засега.

После американецът се обърна към Рийд.

— А вие се връщайте в библиотеката и продължете да работите върху плочката.

Стрелна с поглед Марина.

— Ти също, скъпа. А Мюър може да остане да ви пази гърбовете. Накрая изгледа всеки един от седналите около масата втренчено.

— Нямайте представа колко е важно това.

[1] Праиндоевропейският език, говорен на Кипър през желязната епоха. — Б.пр. ↑

[2] По време на Втората световна война англоезичната пропаганда нарича така Сталин, за да улесни подпомагането на СССР. — Б.пр. ↑

15.

Кефалония, Йонийско море

Самолетът целуна морето, разтърси се и след това се понесе леко към брега. Когато водата под понтоните му стана около шейсетина сантиметра, Джонсън изгаси двигателите и остави вълните да ги избутат последните няколко метра до брега. Грант скочи от кабината и задърпа самолета за окачването на понтоните, за да го изтегли на пясъка. Когато машината беше обезопасена, той извади картата, купена тази сутрин в Атина, и започна да я проучва.

— Според молбата, която Белциг е попълнил в министерството, разкопките трябва да са някъде там — посочи един скалист хълм, който увенчаваше плоската крайбрежна ивица.

— Изглежда приятно място.

— За засада — подхвърли Грант кисело.

Ярката слънчева светлина и морският въздух не успяха да го измъкнат от лошото му настроение. Още от първия миг той изпита недоверие към Джексън и двата часа, прекарани в самолета, през които трябваше да слуша веселите баналности на американеца, не промениха с нищо това усещане.

— Можем да се справим — каза уверено Джексън, свали кожената раница от гърба си и измъкна от нея пистолет „Колт“. — Всъщност, какво очакваме да намерим там?

Грант вдигна рамене.

— „Микенски останки“, както пише в молбата за разрешително на Белциг. Рийд смята, че търсим двореца на Одисей.

— Одисей? Неговият дворец е бил на Итака. — Той забеляза изненадата на Грант. — Какво? Не си ли чел „Одисея“ в гимназията?

— Не.

— Велика книга. Но щом професорът казва така, значи може и да е вярно. Той е истински Айнщайн, нали?

Грант пусна тънка усмивчица.

— Предполагам, че може и така да се каже.

Намериха пътека, която водеше през блатистата земя недалеч от брега, и поеа по нея. Почвата започна да става твърда и взе да се издига към долината, която отделяше хълма от планинската верига в западна посока. На мястото, където пътеката се разделяше, двамата тръгнаха наляво и постепенно започнаха да се изкачват по серпантините на един ставащ все по-стръмен склон, докато не излязоха на обраслия с гора връх. Когато погледна назад, Грант видя хидроплана на брега, който блестеше като огледало на слънцето, в обятията на залива.

Двамата се разделиха, пробивайки си път между дърветата. Въздухът беше топъл дори тук в сенките, но Грант беше нащрек. Макар че би трябвало да оглежда земята за следи от скорошни разкопки, той продължи да се озърта наоколо. Скрит от погледа му, Джексън тропаше и трошеше клоните като глиган. Беше невъзможно да чуе нещо, а това допълнително го изнервяше.

Ето ти на. Дърветата едва не я скриха, но вляво от него му се привидя нещо като боядисана стена. Той забрави страховете си и се запуска по склона към нея. Дърветата оредяха и Грант излезе на малка полянка. Тя приличаше на огромна къртичина: навсякъде имаше струпани купчини пръст с вид на недокосвани от години. Бурени и диви цветя покриваха техните страни. Дори от върха на едната беше покарало дръвче. В края на полянката се издигаше крива колиба, а вратата ѝ висеше на пантите.

— Ехо, насам, насам. — Гласът му прозвуча неприятно силно сред дърветата, които приглушаваха шумовете. Зачуди се кой ли друг може да го чуе. Всъщност това едва ли има значение, помисли си той. Вече са чули Джексън.

Американецът изскочи като слепец на полянката, като пътьом строши три ниски клона. Изглежда и той се чувстваше несигурен, защото, когато изскочи на открито, Грант го видя да пъха колта си в джоба на панталона, който се изду застрашително.

Джексън надникна в изоставената колиба.

— Май някой ни е изпреварил.

— Сигурно местните са разбили вратата, за да задигнат инструментите.

— Мамка им — поклати Джексън глава, — не е чудно, че червените са толкова популярни тук.

— Те умират от глад — изтъкна Грант без заобикалки. — Не са имали храна от шест години, а сега се превръщат в международна футболна топка, която си запращат различните държави. Просто се опитват да оцелеят. Затова комунистите се справят толкова добре. Те са единствените, които им предлагат надежда.

Джексън го погледна смаяно.

— Ти да не си мръднал? Не можеш да говориш такива неща. След случилото се на Лемнос човек може да си помисли, че червените вече са ни стиснали за гърлото.

— Да, те със сигурност имат навика да се появяват изневиделица...

Той се обърна и револверът неочаквано се оказа в ръката му, но вече беше късно. От другата страна на полянката едно присвито око го гледаше през мерника на пушка.

Рийд и Марина седяха един срещу друг на дългата читателска маса в библиотеката, разделени от купчина книги. Разбъркани листове внасяха безредие на страната към Рийд: наполовина довършени координатни мрежи, списъци, диаграми, задраскани места — всичко напомняше на състезания по краснопис. От другата страна Марина се беше задоволила с една-единствена книга, бележник и подострен молив. За разлика от Рийд листът на нейния бележник беше почти празен.

Тя въздъхна по начин, който подканваше за питане. От другата страна на масата бялата чорлава коса остана наведена над работата си. Марина надраска яростно нещо на хартията.

— Всичко е толкова объркано — подхвърли тя, избирайки по-пряк подход.

Костените рамки на очилата на Рийд се показаха иззад купчината книги.

— Моля?

Той изглеждаше смаян, дали от някакво откритие, което току-що беше направил, или от това, че му е припомнила присъствието си, Марина не можеше да определи.

— Преглеждах отново „Одисея“, за да видя дали не мога да намеря някакви указания какво е направил Одисей с щита.

— Изследователите и филолозите от столетия се опитват да картографират скитанията на Одисей — отговори Рийд. — Но това не може да се направи.

На лицето ѝ се изписа разочарование.

— Защо да не може?

Рийд зави капачката на автоматичната си писалка и отмести тома „Дворецът на Минос“, който им пречеше да се виждат добре. Той разсеяно бутна очилата си нагоре.

— Кой мислиш, че е написал „Илиада“ и „Одисея“?

Тя се засмя.

— Ако си учил в Гърция, знаеш само един-единствен отговор на този въпрос — Омир. Пембертън ме закачаше, че мисля така. Казваше ми, че това е въпрос капан, защото никой не е написал песните. Обясняваше, че те са продукт на векове устно предавана традиция, текстовете са предавани от едно поколение на следващото. — В гласа ѝ се прокрадна тъга. — Казваше, че опитите да се открие оригиналът в окончателните творби е като да се вглеждаш в лицето на бебе, за да откриеш чертите на неговия прапрапрапрадядо.

— Да, Пембертън имаше свое мнение, но аз не съм съгласен с него. Не мисля, че група поети са съчинили тези песни. Смятам, че е бил нужен един мозък, една визия, за да се сътвори нещо с подобно съгласувано великолепие. Няма съмнение, че поетът или поетите, не твърдя, че „Илиада“ и „Одисея“ непременно са написани от един и същи човек, са имали на разположение изобилен материал, от който да черпят. Съкровищница, пълна с митове, генеalogии, народни приказки, спомени и традиции. Някои от подробностите в творбите са необичайно точни — реки, които Омир не би могъл да види, защото по негово време вече са били затлачени, видове оръжия и доспехи, които по времето, когато пише, вече не се използват от петстотин години. Виждала ли си шлема с глигански зъби, който Шлиман изкопа в Микена? Съвършено точно описан от Омир.

Той забеляза, че вниманието ѝ се разсея. Рийд поклати глава и оправи вратовръзката си.

— Съжалявам, но исках да кажа за „Одисея“, че поетът е разполагал с различни легенди, от които да черпи.

— Да, и изглежда е използвал всичките, размесвайки ги напълно. В някои части на „Одисея“ Одисей сякаш плава из Западното

Средиземноморие. В други части се оказва някъде близо до Египет, а песните от десета до дванайсета са пълни със символични елементи — сблъскващи се скали, сирени, островите на слънцето, които обикновено се свързват с Черноморския район. Та това е смешно! Как може да очаква от нас да повярваме, че Одисей, най-умният сред гърците, ще отпраши на изток към Черно море, когато иска да се прибере у дома в Итака? — Тя изстреля думите, сякаш се чувстваше лично обидена.

— Може би това е причината Омир да е толкова неясен по въпроса. В края на краищата, не може да се каже, че няма чувство за география. Когато поиска, може да бъде точен като Британската картографска агенция. Той е слепил всички тези различни истории и се е опитал по някакъв начин да запуши пукнатините.

Марина въздъхна.

— Като че ли имаме нужда някой още повече да обърка нещата...

Двамата вдигнаха погледи, когато вратата се отвори и Мюър влезе в библиотеката.

— Някакъв напредък?

Рийд почеса една от бухлатите си вежди.

— Марина и аз току-що обсъждахме многостранността на Омир.

— Боже мили — Мюър се отпусна на един от столовете, — човек не може да ви остави за пет минути. Няма да намерите търсеното в шибаната поезия. Освен ако Омир не е написал едно отдавна изгубено продължение, в което описва точно къде може да бъде намерен щитът. За предпочитане е да бъде придружено от карта. — Той блъсна стола си назад и вдигна ранения си крак на масата. — Телеграфирах в Лондон за нашия приятел д-р Белциг, германския археолог, за да проверя дали ни е бил известен. Излезе, че имат досие за него, дебело като надървен хуй. Бил е изтъкнат член на господарската раса, един от добре платените учени на Хитлер, изпратен, за да открие доказателства за малоумните им теории. През 1938 е провеждал разкопки в Кайро, на следващата година си е пъхал носа из Спарта, и след това през есента на 1940 се е озовал в Кефалония. Изкарал войната на Крит. Срещу него има многобройни обвинения за използване на робски труд при разкопките, местните го сравняват с Гестапо и сравнението не е в

негова полза! — Той погледна Марина. — Както знаете, за наш срам, не можахме да го пипнем.

— Какво се случи?

— През 1944 подуши накъде вървят работите и духна за Берлин. Може би е смятал, че неговият любим фюрер ще го спаси. Обаче се е излъгал. Вместо нас го пипнаха руснаците. Лондон казва, че за последен път е видян в един страшно претъпкан влак за Сибир.

— Как смяташ, дали е казал на руснаците за плочките?

— Ако са се сетили да го питат. Ала като се имат предвид скорошните произшествия, вероятно са го направили. Затова ще съм ви благодарен, ако престанете да си играете на поезия и се съсредоточите върху превода на шибаната плочка.

Вторащи се гневно в Рийд, но това беше напразно усилие. През цялото време на неговия монолог професорът седеше втренчен в страницата пред него, сякаш хипнотизиран от нея. Сега премигна два пъти, усмихна се удивено, вдигна очи и попита:

— Моля? — След това замълча, взимайки мълчанието на Мюър за знак, че е задал въпрос. — Точно се чудех дали в тази библиотека имат „Христоматия“?

Грант стоеше вторачен в дулото на пушката и присвитото око зад мерника. Можеше да види само половин лице, почти изцяло покрито с рунтава гъста черна брада. С каскета, кадифените панталони и късото палто мъжът му напомни за лесничейте, които през детството му обикаляха земите на местното имение. Сега, както някога, отново го бяха хванали да браконьерства.

— Кой сте вие? — изръмжа мъжът на гръцки. След това повтори въпроса на немски със силен акцент: — Кой сте вие?

— Казвам се Грант. — С бавни движения и неслизаща от лицето му широка усмивка, той прибра револвера в кобура. Пушката следваше всяко негово движение. Продължи на гръцки: — Ние търсим... — Той замълча. Какво всъщност търсеха? Виждаше ясно, че всяка секунда забавяне караше мъжа да нервничи все повече. — Разкопките...

Нещо изшумоля между дърветата. Грант се напрегна — колко още имаше? С крайчеца на очите видя ръката на Джексън да се

промъква към пистолета в джоба, но гъркът също го забеляза и цевта на пушката описа малък полукръг. Джексън отпусна ръка.

Шумът сред дърветата се усили. Нещо се движеше из шубраците. Грант се напрегна още повече.

С шумолене и пукот, съпроводени от грухтене, огромно прасе изскочи от шубраците, заклатушка се надолу по склона и зарови зурла в една от купчините пръст.

— Водя го да яде жълди — обясни мъжът с пушката, сочейки прасето.

— Какво каза? — настоя Джексън. Ръката му продължаваше да е напрегната, сякаш някаква невидима сила я теглеше към джоба с колта.

— Обяснява, че си води прасето на паша. Всъщност прасетата — поправи се Грант, когато още четири свини изскочиха на полянката и започнаха да ровят по земята за вкуснотии.

— Хубави свине.

— Какво му каза?

— Казах, че има хубави прасета.

Гъркът свали пушката и кимна.

— Вярно, хубави са. Жълдите правят месото им много сладко.

— Преди време един човек е идвал да прави разкопки тук. Германец. Тук ли работеше?

Свинепасът го погледна дяволито.

— Вие германци ли сте?

— Не, англичани.

— Елате. — Той облегна пушката на близкото дърво и бръкна в ленената торба, която висеше през рамото му. Извади самун и парче сирене, увито в кърпа. Откъсна комат хляб и го подаде на Грант.

— Благодаря. — Грант откачи манерката от колана си и предложи на мъжа да пийне.

Тримата седнаха на тревясала купчина пръст и загледаха как прасетата се хранят.

— Германецът...

— Белциг. Казваше се Белциг.

Пулсът на Грант се ускори. Той се опита да не го покаже.

— Познаваше ли го?

Отново подозрителен поглед.

— А, познаваше ли го?

— Не.

Грант претегли възможностите, които бяха открити пред него, и реши да рискува.

— Жалко, защото имаме нещо негово. Нещо, което е намерил тук.

Свинепасът вдигна жълд и го запрати към най-близкото прасе, което започна въодушевено да го души.

— Огледай се — простря той ръка към полянката. — Толкова история е заровена под земята. Ние прекарахме цял живот в опити да я изкопаем, но настоящето винаги я зарива.

— Какво казва? — попита жално Джексън.

— Копал ли си тук?

Гъркът кимна утвърдително.

— Да, работих за Белциг. Не е нацист — подчерта той и потупа задната част на цевта на пушката. — Убил съм много. Но преди... преди войната работех за Белциг. Копях за него.

— Какво намерихте?

— Камъни. — Свинепасът посочи камъните, които стърчаха като бивни от земята. — Стари парчетии.

— Керамика?

— Да, съдове. — Откъсна си още един комат хляб и го задъвка шумно.

— А глинена плочка? Глинена плочка, приблизително толкова голяма. — Грант показва размерите с ръце. — С древни букви от едната страна и рисунка от другата?

Свинарят престана да дъвче и се вторачи сериозно в него.

— Виждал ли си я?

— На снимка — съобрази Грант да отговори.

— Да-а... — В очите на гърка се появи отнесен израз. — Имахме специално празненство, щом я намерихме. Белциг каза, че досега никога не е намирал нещо подобно. Каза, че е карта на скрито съкровище. Да-а, но трябваше да мълчи, защото Сократис чу.

— Кой е Сократис?

— Братовчед ми. Той също работеше за Белциг. Една нощ влезе в палатката му и я открадна. Белциг беше страшно ядосан и искаше да застреля всички. Но така и не успя да намери Сократис.

— А какво стана със Сократис?

— Мисля, че е заминал за Атина да я продаде. Войната продължаваше и ние бяхме много гладни. Крадахме от германците...
— Той вдигна рамене. — Те крадяха много повече от нас.

— Сократис върна ли се?

— Не. Чичо ми казва, че отишъл при андартите. — Мъжът подхвърли един жълд във въздуха и се усмихна тъжно. — Да-а, така Белциг си е отмъстил.

— А той самият? Някога връщал ли се е?

— Не. Мисля, че отнесе намереното в Германия. Никога повече не е идвал в Кефалония.

Грант помисли малко.

— А плочката, която намери, само една ли беше? Не две?

— Не, само една и Сократис я открадна.

— Какво е христоматия? Мамка му, звучи като някаква болест, за която не искаш да разкажеш на жена си.

Лицето на Рийд си остана приветливо и любезно. Само лекото потрепване на ъгълчето на устата му подсказваше възмущението му.

— „Христоматия“ е книга или по-скоро е била. Сега е оцеляла само на фрагменти.

— Отново проклетите фрагменти. И как ще ни помогнат те?

Рийд пусна тънка иронична усмивка.

— Може да ни дадат онова, което търсим.

— Речник за линейната Б?

— Не, отдавна изгубеното продължение на Омир.

Рийд се надигна от стола, избърса изцапаните си с мастило пръсти в панталоните и издърпа дълго чекмедже с фишове от каталога. Той запрелиства пожълтелите каталожни картички, като си мърмореше.

— Аха, ето те и теб. — Огледа гъсто наредените лавици като човек, който се опитва сред тълпата на гарата да открие лицето на познат. Погледът му постепенно се прехвърляше все по-нагоре, докато не се спря на последната лавица на най-високия стелаж, който беше висок два пъти повече от него.

— Аз ще я сваля — предложи Марина и издърпа стълбата на колелца.

Съоръжението изпука и се заклати тревожно, когато младата жена започна да се качва. Рийд хвана стълбата за по-сигурно, Мюър също се присъедини, но за да надникне под полите ѝ.

— Ако е отдавна изгубеното продължение, защо го има в каталога? Не ми казвай, че никой не се е сещал да го потърси през последните две хиляди години.

Рийд не му обърна внимание, и то до такава степен, че Мюър започна да се чуди дали изобщо е произнесъл въпроса си на глас. Протягайки се опасно от последното стъпало, Марина заизмъква от лавицата дебела книга в кожена подвързия. Вдигна се облак прах, тя кихна, изгуби равновесие и се залюшка стреснато насам-натам, в опит да си го възвърне. Това не помогна и стълбата се заклати и изскърца толкова силно, та на Рийд му се стори, че ще рухне на парчета. С лек писък Марина пусна книгата и се хвана за рафта.

Книгата падна като камък и издумтя в обятията на професора. Той изстена, сложи я на пода и отново хвана стълбата, докато Марина слезе на земята в безопасност. Тя оправи роклята си, която се беше вдигнала почти до кръста в цялата бъркотия. Рийд сложи книгата на масата и я отвори. Между корицата и титулната страница лежаха две умрели мухи.

— Може би никой не я е поръчвал в продължение на две хиляди години — опита се да бъде остроумен Мюър.

— „Христоматия“ е литературна антология. Един вид класически „Рийдърс Дайджест“. Била е съставена около пети век сл.Хр. от учен на име Прокъл, за когото не знаем почти нищо.

Докато Рийд прелистваше страниците, останалите видяха, че не става дума за обикновена книга. Приличаше повече на произведение от изрезки. Те бяха съставени изцяло от малки късове с печатен текст, изрязани с ножици и залепени на празните страници. На много места се бяха разлепили и някой ги беше закрепил с лепенки. Приличаше на произведение в развитие — много от изрезките бяха изрязвани или поправяни с мастило, или върху им бяха залепени нови парчета текст. Някои не бяха по-дълги от едно изречение, други стигаха до цяла глава. Всички текстове бяха на гръцки.

— Това е сбирка от фрагментите, които са оцелели. — Рийд плъзна пръста си надолу по страницата.

— Фрагменти? Имаш предвид парчета хартия, пергамент или на каквото са били написани?

Рийд поклати глава.

— Почти няма такива. В повечето случаи става дума за откъси от текст, които са стигнали до нас благодарение на цитирането им в други произведения. Вземете Шекспир например. Дори ако тестовите на пиесите му не бяха изцяло запазени, ние пак щяхме да можем да ги възстановим, вярно частично, от написаното от по-сетнешните учени, които са го цитирали. Някои от цитатите щяха да се припокриват и в такъв случай бихме могли да ги сглобим. За други бихме могли да предположим къде приблизително би трябвало да се намират в пиесата, тъй като ще знаем за какво се разказва в нея. Времето и историята правят всичко възможно да изличат нашите човешки стремления, но е трудно да ги унищожат напълно. Те оцеляват като керамични парчета зарити в земята. Ето търсенето.

Пръстът му се спря на един дълъг откъс, който почти заемаше страницата.

— „Етиопиада“ от Арктин от Милет.

— Защо си мисля, че обяви за автор този Прокъл? — попита Мюър.

— Прокъл е автор или по-точно съставител на „Христоматия“ — обясни търпеливо Рийд, — той само обобщава делото на други автори — в случая на Арктин. По-късно някои от преписвачите, когато преписват „Илиада“, добавят откъси от Прокъл като допълнителен материал.

— Направо е неизтребимо — възхити се Марина. — Като вирус — минава от един гостоприемник в друг, докато не намери такъв, който да оцелее.

— Добре де, това няма значение — излая Мюър. — Какво пише там?

— Може би трябва да извикаме ченгетата — подхвърли Джексън.

Двамата с Грант се спускаха по хълма, а под подметките на високите им обувки пукаха клони и жълъди.

— Братовчед му е свил плочката, нали? Значи сигурно знае повече, отколкото казва. Както аз виждам нещата, добре е да накараме местните момчета със сини униформи да го приберат за разпит. Вероятно са приятели, но на кого му пука. Все ще успеят малко да го размекнат.

Най-сетне забеляза невярващия вторачен поглед на Грант.

— Какво? Прочетох досието ти от войната. Зная какво си правил. И момичето. Тя също е била невероятна.

— Не трябва да набъркваме полицията, освен ако не се наложи — настоя Грант и поклати ядно глава. Нещо не се връзваше, но не можеше да установи какво. Все едно редиш пъзел, липсва ти само едно парче, но кутията е празна.

Изведнъж осъзна, че Джексън продължава да говори.

— Какво?

— Казах, че можем да докараме екип, да разкопае хълма. Опитваме се да намерим другата половина на плочката, нали така? Щом свинарят казва, че са намерили само едното парче, тогава останалата част все още е някъде там горе. И професорът каза това.

— Второто парче! — Грант спря на място. — Белциг е знаел каква е стойността на плочката. Ако е намерил само половината, защо по-късно не се е върнал, за да потърси другата половина?

Джексън доби объркан вид.

— И защо?

Грант вече беше забравил за него. Той хукна нагоре по хълма, шумугвайки се лудешки между клоните. Бързането го накара да забрави предпазливостта. Кракът му се плъзна на един свободно лежащ камък и той полетя напред. Залитна, разпери ръце и ги размаха, и почти успя да запази равновесие, но точно в този момент един оголен корен го блъсна право в глезена. Грант залитна, полетя през шубраците и падна с лице в мръсотията.

Две свински очета се вторачиха в него от издължената като цев дебела зурла. Прасето поклати глава и след това с укорително грухтене се зае отново да похапва жълъди.

В далечния край на полянката се беше изправил свинарят.

— Да не сте забравили нещо?

Грант се надигна и изтупа дрехите си. Половината му лице беше в кал, а едната ръка кървеше, порязана в някакъв камък.

— Плочката с писмена и рисунка — намерихте само едно парче, така ли?

— Да, само едно.

— И това парче открадна братовчед ти?

— Да.

Грант си пое дълбоко дъх, усещайки вкуса на пръст в устата.

— Кажи ми, когато намерихте плочката, тя счупена ли беше? Или здрава? Цяла или само парче?

Гъркът сякаш се учуди на този въпрос.

— Защо парче? Ние намерихме цяла плочка.

— Да, обаче... — Грант разкопча ризата си, измъкна снимката на Пембертън и я пхна в задебелите от работа ръце на гърка. — Това ли намерихте?

Свинепасът се вторачи в нея. Двойната експонация беше направила изображението размазано и неясно, но очертанията на плочката се различаваха напълно.

— Е?

Свинарят поклати глава.

— Не, ние намерихме цяла плочка. Тук има само половин.

Рийд отново вдигна очилата си на челото.

— Както знаете, „Илиада“ и „Одисея“ черпят от един вече установен цикъл разкази за Троянската война. Те включват определени епизоди — например гнева на Ахил или връщането у дома на Одисей. Но след като Омир постига такъв успех, други поети също започват да си опитват перото с Троянската война. Особено са се стремели да запушат пролуките в Омировия разказ, така че накрая цялата история за Троя — от отвличането на Елена до завръщането у дома на победителите, да бъде разказана в епически стихове. Вероятно работата им е била бездарна, затова техните текстове не са оцелели. Никой не вярва, че качеството на „Хамлет“ ще се повиши след още пет пиеси с предмет датската средновековна история.

Той погледна към Мюър.

— „Етиопиада“ е смятана от дълго време за изгубеното продължение на „Илиада“, което ти искаше. В нея са описани последната битка на Ахил и неговата смърт... — Той плъзна пръст по

ситните редове с нечетливи гръцки букви, произнасяйки думите шепнешком. — Какво се случва после? Те полагат трупа на Ахил. Неговата майка, морската нимфа Тетида, пристига заедно с музите и оплаква своя син. След това го вдига от кладата и го занася на Белия остров.

Пръстът му трепереше, докато се рееше над редовете, но лицето му пламтеше от удивление.

— Разбира се, Белия остров!

16.

„Палио Фалиро“, Атина

Бяха се върнали в хотела и поглъщаха храна, която подозрително приличаше на остатъците от снощната вечеря. Тази вечер имаше повече гости, въпреки че не бяха достатъчно, и заетите маси бяха далеч една от друга, разхвърляни като отдалечени острови в морето на голямата трапезария.

— Белия остров бил нещо като гръцка Валхала, място, на което мъртвите герои са се наслаждавали на задгробния живот — обясни Рийд.

— Чувал съм, че това място са Елисейските полета — обади се Грант. Беше доволен, че може да покаже известни познания по класическа литература, макар да ставаше дума за нещо, научено от едно момиче на Шанз-Елизе в новоосвободения Париж. Сега очакваше Рийд да оцени неговия принос. Вместо това професорът сякаш се раздражни.

— Да, да — и заби вилицата си толкова силно в парчето месо, че зъбите ѝ изскърцаха неприятно по порцелана. — За да бъда точен, трябва да кажа, че гръцките представи за задгробния живот са били малко неясни. Популярната версия, която е стигнала до нас: Хадес за осъдените на мъки и Елисейските полета за онези, които ще се радват на вечно блаженство, са сравнително късна редакция. Тя вероятно отговаря до голяма степен на нашите собствени представи за рай и ада и желанието ни да ги наложим. Със сигурност може да се каже, че при Омир в „Илиада“ не съществува идеята за живот след смъртта, като нещо развиващо се. Безсмъртието идва от делата ти и славата, която си спечелваш. Когато умреш, остава само сянка, сиво копие на човека, който си бил.

— Чудесно, но къде се вписва Белия остров? — любопитства Мюър.

Рийд се намръщи.

— Всъщност от космологична гледна точка той представлява известна аномалия. Има няколко подобни идеи: описаните от Пиндар Острови на благословените, нещо като островни Елисейски полета. За Градината на Хесперидите, където се съхраняват златните ябълки на живота, също се смята, че се намира на остров на края на света, но двете представи не са идентични. Винаги се е смятало, че географското разположение на Белия остров е някъде в Черно море.

— Защо там?

— За древните гърци земята е диск, около който тече голямата космическа река — Океан. Средиземноморието е оста в средата. Като минеш през протока Гибралтар, навлизаш в западния Океан. Като минеш през Босфора и влезеш в Черно море, преминаваш в източната част. — Той се облегна на стола. — Черно море е било извън границите на гръцкия компас. Намирало се е на края на света, където човешкото царство се смесва с това на божествата. Обикновено, когато не можело да се определи мястото на нещо в познатия свят, приемало се, че се намира там. Особено ако се свързва с митичната или духовната сфера. — Бухлатите му вежди се повдигнаха и сближиха, когато видя изражението на Марина. — Какво, не си ли съгласна?

— Черно море — повтори тя и огледа насядалите около масата, сякаш удивена, че не разбират какво има предвид. — Не виждате ли връзката? Може би не само географското удобство кара гърците да разположат Белия остров там. Голяма част от пътуванията на Одисей сякаш са из Черно море, но няма причина той да плава там, защото пътят за дома му не минава по този маршрут.

— Вероятно става дума за по-късна история, която е вмъкната в мита.

— Но ако не е? Ами ако Белия остров е действително място, изгубен олтар или храм за мъртвите герои? Одисей сигурно е имал причина, за да отплава на изток, когато домът, в който искал отчаяно да се върне, се намира на запад. Може би е тръгнал да положи доспехите на Ахил в този храм на Белия остров.

Джексън едва не се задави с бирата си, остави халбата на масата и попита:

— Извинявай, нима искаш да кажеш, че Одисей е бил действителна личност?

— Разбира се, че не — намеси се Мюър. — Няма да стигнем доникъде, ако преследваме разни митове и легенди. — После се обърна към Рийд: — Докъде стигна в превода на плочката, преди нашата гръцка сирена да те отклони да гоните Михаля?

— Добих груба представа за буквите — отговори Рийд и разгъна един лист. Той беше изпълнен почти до края с мрежа от кабалистични символи, горе-долу около сто. Някои бяха свързани със стрелки, до други имаше въпросителни, а до тях ситно изписани бележки. — Някои са малко съмнителни, но те и без това не са от много често срещаните. — Той погледна към Грант. — Още ли е у теб снимката на Пембертън?

Грант я извади от джоба и я подаде на професора.

— На нея не можеш да различиш писмената, прекалено неясна е за това.

— Аха — кимна Рийд, който всъщност не го слушаше.

Мюър запали цигара.

— И така, сега разполагаш с азбуката. Какво следва от тук нататък?

— Какво? — Рийд не отмести поглед от снимката. — Всъщност, това не е точно азбука. Общо казано, съществуват три начина за възпроизвеждането на даден език на хартия. Най-точният е с азбука. Всяка буква предава един звук от езика. Това позволява да бъде записано всичко, което би могъл да произнесеш. Азбуката е много силно и гъвкаво нещо, но от историческа гледна точка е сравнително късно изобретение.

— Колко късно?

— Преди малко повече или по-малко от две хиляди и петстотин години в окончателната си форма. Тук, в Гърция. Древната гръцка азбука е първата изцяло фонетична азбука в света. Приема се, че тя е ключът към изключителния разцвет на цивилизацията, който настъпва през следващите четиристотин години. Предходните форми писменост са по-груби и неизящни системи. Думите са пасивни вместилища, годни за водене на архив, но за нищо повече. Гръцката азбука е първата, която прекрачва тази граница — да превърне написаната дума в точно копие на мислите в ума на човека. От назадничаво и статично писането се превръща в онзи прекрасен инструмент за разширяване на обсега на съзнанието.

Всичко това обаче се случва по-късно. Преди това съществуват два типа символи: идеографични или сричкови. Идеограмите са подобни на египетските йероглифи или модерните китайски букви — всеки символ представлява дума или идея. Те са чисто графични, няма връзка между написаното и изречената дума. За разлика от тях сричковият комплект символи разбива езика на всяко възможно съчетание между съгласна и гласна и ги представя чрез символи. Така например в английския бихме имали един символ за „ба“, друг за „би“, после за „бе“, за „бо“, „бу“, за „ка“, „ке“, „ки“ и така нататък, та чак до „зу“. Модерната японска азбука хирагана използва точно тази система. — Той не обясни откъде е толкова добре запознат с японския — имаше само неколцина души в света, които имаха право да знаят тази част от историята на неговия живот и един от тях седеше сега на масата.

Грант направи набързо сметка наум — пет гласни по двайсет и една съгласни.

— Така ще имаме сто и пет букви.

Лицето на Рийд засия.

— Да, в английския. Което по една случайност не е много далече от броя на буквите, който установих в линейна Б. Деветдесет и три, за да бъдем точни. Недостатъчно, за да са идеограми, макар да подозирам, че може да има няколко за особено често срещани думи, и твърде много, за да бъдат чиста азбука.

— Прекрасно — подхвърли Мюър подигравателно. — При тази бързина можем да очакваме резултати след три години.

— Това няма да ни е от кой знае каква полза без остатък от проклетата плочка — заяви Джексън необичайно мрачно, докато режеше пилето си. — Ако този гръцки чекиджия е задигнал плочката, кой знае какво е станало с останалата част?

— Всъщност — обади се Рийд, — смятам, че мога да направя предположение.

Той огледа присъстващите, безкрайно доволен от недоверието, което е предизвикал.

— Ти да не си Шерлок Холмс или гадател? — удиви се Джексън.

— Честно казано, винаги съм предпочитал да гледам на себе си като Майкрофт^[1] — озъби се Рийд. После вдигна чантата, оставена на пода до неговия стол, и извади фрагмента от плочката. Тя беше все така в салфетката, с която я беше загърнал предната вечер. — Хайде да

започнем с онова, което знаем. Според вашия свинар, Белциг е намерил плочката цяла. Един от работниците му след това я открадва и тя по някакъв начин се озовава у Молхо, атинския антиквар. По времето, когато Пембертън я открива в магазина, цялата плочка се е превърнала в две парчета. Някъде по този път плочката е била строщена на две. Твърде вероятно е, че на някого му е хрумвало, че от две парчета може да се изкарат повече пари, отколкото от едно.

— Хубаво, но какво се е случило с другото парче?

Рийд сложи снимката до плочката.

— Забелязахте ли нещо странно?

Грант, Джексън, Марина и Мюър се надигнаха, за да виждат по-добре. Снимката обаче беше толкова размазана, че беше трудно да се различат някакви подробности.

— Те са различни. — Рийд замълча за малко, за да може околните да осмислят важността на казаното. — Фрагментът на снимката е различен от парчето, което намерихме в критското светилище.

— Как...

— Сигурно и двете парчета са били в магазина. Това е чиста догадка, но аз бих предположил, че Пембертън е имал пари само за едното, затова е снимал другото.

— Как никой не го е забелязал преди това? — изуми се Джексън.

Рийд вдигна рамене.

— Снимката е ужасно лоша. Едва след като се вторачвах дълго време в символите, забелязах разликата.

— Браво! — Джексън и Марина зяпаха Рийд сякаш беше нещо като магьосник, докато изражението на Мюър говореше, че изобщо не му пука.

— Значи двете парчета от плочката са били в антиквариата. Прекрасно, но това няма да ни е от особена полза, след като антикварят е получил еднопосочен билет за Аушвиц. Кой...

Той замълча, когато забеляза един от келнерите в бяло сако да се носи между морето от маси към тях. Келнерът се наведе към ухото на Грант и дискретно прошепна нещо.

Грант избута стола назад и се изправи.

— Някой ме търси по телефона — обясни той и последва келнера.

Четири погледа го проследиха: подозрителен, любопитен, изненадан и враждебен.

На рецепцията дежурното момиче сръчно пъкна контакта в гнездото и му подаде слушалката.

— Господин Грант? — Гласът беше мек, с прецизен изговор и удължаваше непознатите гласни.

— Аз съм.

— Слушайте. Пред хотела ви очаква кола. Съветвам ви да се качите в нея. Разполагате с две минути.

— Кой, по дяволите, сте вие? — попита Грант.

— Човек, с когото бихте искали да се срещнете. Като доказателство за добрата ми воля, можете да си доведете другарче. Можете да вземете и револвера си, ако това ще ви успокои, макар че няма да имате нужда от него. Две минути — повтори гласът, след това се чу щракване и линията заглъхна.

Грант махна на един от хоповете във фойето и му даде банкнота от една драхма.

— В трапезарията има маса с трима мъже и една жена. Кажи на жената да слезе веднага във фойето.

Той не разполагаше с време за обяснение, да не говорим за обсъждане с Мюър и Джексън.

Марина излезе от трапезарията минутка по-късно. Грант я огледа преценяващо. Беше се постарала за вечерята: високи токчета, найлонови чорапи, червило — цялата гама. Не ѝ отиваше много, реши той. Някои жени в празнични дрехи изглеждат по-недостъпни, но на Марина придаваха още по-уязвим вид, едно сериозно момиче, което се опитва да достави удоволствие. Макар че изглеждаше достатъчно добре, за да привлича продължителни влажни погледи от костюмите и униформите във фойето.

— Какво става?

Грант ѝ предложи цигара, поднесе ѝ огънче и я хвана под ръка.

— Ще ти обясня в колата.

— Каква кола?

Поведе я към вратата, усещайки втренчените погледи, които привличаха. Портиерът я отвори със замах и те се озоваха на стъпалата. На алеята за автомобили под една разлистена палма на

жълтеникавата светлина на няколкото крушки проблясваше с черната си боя лимузина с дълго торпедо. Двигателят бръмчеше тихичко.

— Качвай се.

Колата беше „Мерцедес“. Освен шофьора вътре нямаше никого, а и той не продума, докато им помагаше да се качат в разкошното купе и затваряше вратата след тях. Когато Грант се облегна удобно, усети някаква бучка под рамото си. Обърна се. Малка дупчица приблизително с размерите на куршум 38-и калибър беше пробита в кожата и след това грижливо закърпена. Грант почука с пръст по кръпката.

— Май някой не се е насладил на пътуването.

Колата ги понесе нагоре по празния път, който се виеше край морския бряг. Грант беше предположил, че ще отидат в Атина, но шофьорът пренебрегваше всички отклонения и продължаваше направо. Постепенно пред тях, но твърде високо, се появиха светлини в нощта. В първия момент Грант реши, че трябва да са планински селца, но след това се досети, чувствайки се глупаво, че нощта го е излъгала. Бяха пристигнали в Пирея, пристанището на Атина, и светлинките като наниз перли в черното небе следваха очертаванията на крановете и издигащите се високо корабни бордове. Грант се обърна към прозореца и ги загледа през затворените решетести порти и оградите с бодлива тел, докато прелитаха край тях. Имаше чувството, че го возят бързо из музей, а всеки кораб играеше ролята на експонат, окъпан от светлината на прожектори. Някои бяха тихи и призрачни, други кипяха от живот, докато хамалите като мравки ги освобождаваха от техния товар. Изписан на ръка плакат на гръцки и английски висеше на борда на един от товарните кораби: „САЩ хранят патриотичния гръцки народ“.

Излязоха от главния път и се понесоха из плетеница от задни улици и пасажи, всяка по-тясна от предходната, докато колата не спря. В първия момент Грант реши, че шофьорът е завил по погрешка и не може да мине, но в същия момент мъжът изскочи от колата и им отвори вратата. Грант има време само да зърне затворени с капаци прозорци и политически лозунги, надраскани по стените. След това шофьорът ги поведе надолу по влажна стълба. Метална решетка пазеше вратата, което явно беше необходимо, ако се съдеше по вдлъбнатините и драскотините по дървото. Един очукан знак над нея

представяше фигура, обвита в черно, застанала в плавателен съд, наподобяващ кану. С премигващи неоновы букви до нея беше изписано: „Харон“.

— Харон — преведе Марина, макар че Грант можеше и сам да го прочете на гръцки, — лодкарят към подземното царство.

Един свят от цигарен дим и музика се блъсна в Грант, когато отвори вратата. Димът беше толкова гъст, че можеше да го убие, масивен облак, който го стисна за дробовете, сякаш някой го беше ударил в слънчевия възел. Не се носеше или въртеше, а просто си висеше под конусите от светлина, които хвърляха ниско окачените лампи. Освен острия мирис на тютюн Грант усещаше и сладкия вкус на хашиш, а когато се огледа, видя на почти всяка маса в помещението заоблените шишета на наргилета.

Натъпкалите се около тях клиенти представяха всеки възможен слой на гръцкото общество: дами с палта от норка и перлени огърлици, други с руж по бузите и изкуствени диаманти; мъже във вечерни костюми, други в гащеризони, в опърпани някогашни униформи, по ризи и износени жилетки — всички скупчени около наргилетата, предавайки си заострения мундщук един на друг. Никой не обърна внимание на Грант и Марина.

На ниска сцена в предната част на помещението седеше петчленен, прегърбен над своите инструменти оркестър: цигулар, лютняр, барабанист, стиснал барабанчето под мишница, и още един с плосък инструмент, приличащ на цимбал, легнал на крака му като поднос. Единственият, който осъзнаваше наличието на публика, беше певецът с разкопчана черна риза, който се беше вторачил в микрофона с дълбоко хлътнали туберкулозни очи. Грант не можеше да разбере думите, но песента беше бърза и тъжна до невъзможност.

Келнер се появи до тях и ги поведе към задната част на помещението, където редица кръгли сепарета се гушеха покрай стената. Повечето от тях бяха натъпкани с толкова хора, колкото можеха да поберат кожените пейки, но едно близо до края беше почти празно. Вътре имаше само двама мъже: единият едър, набит, издут на всички нелицеприятни места; другият беше дребен и лек, сивата му коса бе сресана гладко назад, а мустаците — грижливо оформени. Макар и да изглеждаше незначителен край своя другар, по лицето и

поведението му човек можеше да определи кой на кого се подчиняваше. С жест той покани Грант и Марина да седнат срещу тях.

— Господин Грант — протегна той дясната си ръка през масата; лявата криеше от погледите и тя почиваше на коляното му под масата, кожата на лицето му беше суха и восъчна, — аз съм Елиас Молхо.

---

[1] По-интелигентният брат на Шерлок в романите на А. К. Дойл. — Б.пр. ↑

17.

— Елиас Молхо. Търговец на редки антики. — Дим се виеше около езика на Грант, когато произнесе думите. — Мислех, че сте мъртъв.

Сивокосият се усмихна и разпери ръце.

— Аз съм... такъв, какъвто ме виждате.

— Чух, че нацистите ви били пипнали.

От неудоволствие устните на Молхо потрепнаха.

— Може би са ме пипнали, а може би ми е било удобно хората да мислят така. Толкова хора изчезнаха, че дори германците му изгубиха края. Аз предпочетох да изчезна при условия, които сам си избрах. — Той бръкна в джоба на панталона си и извади парче хартия. — Грант разпозна листчето от шивалнята, на което беше написал адреса на своя хотел в Атина. — Но защо вие, господин Грант, задавате въпроси за мен?

Преди да успее да отговори, келнерът се появи отново и постави две чаши уиски пред него и Марина, и си тръгна, без да остави касова бележка.

— От Америка — обясни Молхо. — Първата вноска от програмата на Труман за помощ.

Грант отпи внимателно. Беше изпил достатъчно некачествен алкохол в разни долнопробни барове от Кейптаун до Москва, за да различи оригинала веднага, щом го вкуси.

— С това ли търгувате? На черния пазар?

— Че да не би да има някакъв друг в Гърция? Сега всички наши пазари са черни. — Лицето на Молхо си остана спокойно и любезно, но очите му бяха корави. Той кимна към сцената, където едрогърда жена в сребриста рокля беше заела мястото зад микрофона. — Господин Грант, познавате ли нашата музика, наречена рембетико? Преди войната беше нещо екзотично. Музика на наркомани и крадци. Рембетико беше култ към меланхолията и само посветените в него

разбираха истината за страданието. А сега се е превърнала в наша национална музика...

Той разклати напитката в чашата си. Едрият мъж до него не продума, но не сваляше поглед от певицата и потропваше с пръсти по масата в ритъма на песента.

— Търся един артефакт. Една минойска плочка. — Грант изстреля думите, като едва не заекна от бързане. Всичко от телефонното обаждане насам му се беше сторило подобно на сън и се страхуваше, че ще се събуди, преди да е успял да го досънува. — Точно преди да нахлуят германците, един английски археолог е дошъл във вашия магазин. Купил е глинена плочка, или по-точно половината от нея. С писмо от едната страна и рисунка от другата. Спомняте ли си я?

Молхо дръпна от сребърното си цигаре.

— Продавал съм много артефакти преди германците да затворят антиквариата ми.

— Но не и много такива. Тази плочка е уникална или поне е била, преди да я строшите на две. — Грант погледна Молхо в очите.

Гъркът кимна.

— Вижте, аз съм търговец. Каквото и да продавам — американско уиски, руски цигари, глинени късове, трябва да получа възможно най-добрата цена. За онова, което хората искат най-много, са готови и да платят повече. Ако клиентите ми поискат десет цигари, а не двайсет, или половин литър уиски, а не цял, или половин глинена плочка, а не цяла — готов съм да им продам нужното. Разбира се, има риск. Понякога вместо двойна печалба си създавам двойни трудности. — Молхо се облегна на кожената облегалка. — Господин Грант, трябва да ви кажа, че не сте първият човек, дошъл при мен да пита за плочката. Скоро след окупацията в магазина ми дойде един германец. Д-р Клаус Белциг. — Очите на гърка се присвиха. — Виждам, че сте чували това име?

— Не съм се срещал с него. Но вие сте му казали, че господин Пембертън е купил плочката.

— Д-р Белциг беше останал с погрешното впечатление, че плочката е била цяла. Аз не го разсеях. А и защо да го правя? Той ме попита какво е станало с плочката. Казах му, че съм я продал на един британски археолог от Крит. Дори му показах копие от фактурата.

— Затова Белциг поема за Крит. Пембертън обаче е вече мъртъв.

— Колко жалко за д-р Белциг. И може би добър късмет за господин Пембертън... Методите на д-р Белциг бяха... прословути. — Молхо извади лявата си ръка изпод масата.

Марина извика от ужас. Златно копче държеше белия маншет на ризата, но вътре нямаше ръка. Молхо вдигна малко ръкава, за да се види нещастното чуканче със заоблен връх и множество белези от шевове, подобни на пукнатини.

Дори Грант леко пребледня при гледката.

— Белциг ли направи това?

— Аз бях само някакъв си евреин... — Молхо се изсмя горчиво. — Каза ми, че съм извадил по-голям късмет от мъжа, който откраднал плочката от него. Той ми взе едната ръка, а аз му дадох едно име. Знаех, че Пембертън е англичанин. Нямах представа, че вече е мъртъв, но реших, че щом е англичанин, сигурно е напуснал Гърция и се намира в безопасност. Белциг никога нямаше да научи, че съм му дал само половин плочка, защото нямаше да успее да я намери.

— Боже мили!

— Може би Белциг ми направи услуга. И преди се носеха слухове сред евреите. Някой имал чичо в Германия или братовчед имал гадже във Варшава. Но никой всъщност не им вярваше — как може да повярваш подобно нещо? След срещата с Белциг видях на какво са способни нацистите и затова изчезнах.

Ръкопляскания отекнаха в задименото помещение, когато певицата завърши песента. Тя слезе от сцената, хлътна в едно от сепаретата и жадно засмука поднесения ѝ мундщук на наргилето. Мястото ѝ беше заето от слаб и кокетен мъж. Черната му коса беше пригладена назад и с малките си мустачки много приличаше на нацист. Грант се запита дали това не трябва да се разбира като ирония.

Певецът стоеше скован пред оркестъра. Бузукито започна първо, музикантът плъзна пръсти по струните и те лудо хукнаха по грифа.

Грант се наведе към Молхо.

— Какво стана с другата половина от плочката?

Търговецът издържа вторачения му поглед.

— Каква стойност притежава за вас тази информация? Бихте ли взели другата ми ръка?

Електрически вой проряза заведението, умълчавайки всички разговори и шумове. Горе на сцената певецът се беше вкопчил в микрофона като удавник. Тялото му се виеше около него; човек трудно би повярвал, че толкова слаб мъж може да изкара подобен звук. Воят започна да потреперва, после се изви до писък.

Лицето на Грант не трепна.

— Аз само питам. Но има и други хора, които я искат. Мъже като Белциг. Ако ви намерят...

Молхо допи чашата си.

— Господин Грант, нима се опитвате да ме уплашите?

— Не, само почтено ви предупреждавам.

— Вярвам ви, но нали разбирате, аз съм търговец. Ако някой дойде в моя магазин и поиска да купи нещо, например глинена плочка за сто драхми, аз се питам дали няма да склони да плати двеста. И дали няма друг човек, който ще е готов да плати триста. А вие? Не ви попитах защо я искате, тъй като съм добре възпитан. Но не смятам, че сте археолог като господин Пембертън или колекционер. Търсач на съкровища ли сте? От моите източници научих, че сте заедно с още двама англичани и един американец. Плюс прекрасната ви придружителка. Чудя се за кого ли работите?

Грант пусна тънка усмивка.

— Да, и аз се чудя понякога.

— Разбирам, вие не можете да бъдете откровен с мен. Затова и аз не мога да бъда откровен с вас. Нали разбирате? — Молхо се усмихна и се изправи.

Тежката категория до него също стана за всеки случай, да не би на Грант да му хрумне нещо глупаво.

— Ще обмисля вашата молба, господин Грант, и може би, когато реша колко струва, ще ви съобщя своята цена. Ако стане така, ще се свържа с вас в хотела.

Грант се наведе, но се сблъска с дебелата лапа на телохранителя, който я опря в гърдите му.

— Не се бавете прекалено дълго. Твърде много хора я търсят. И то опасни.

Молхо вдигна лявата си ръка и помахна на Грант и Марина за едно смразяващо „довиждане“.

— Знам това.

Мерцедесът ги взе бързо обратно по празните улици. Грант и Марина седяха на задната седалка и мълчаха. В коридора пред стаята им се спряха. Всички минаващи щяха да ги вземат на любовници, които са се върнали късно от танци. Грант беше преметнал сакото през рамо и навил ръкавите си до лактите. Марина беше свалила обувките с високи токове, защото краката ѝ бяха свикнали повече с ботуши, отколкото с токчета. Една от презрамките на роклята ѝ се беше плъзнала и паднала от рамото.

— Лека нощ — каза Грант. В тихия коридор, застлан с дебел килим, поглъттащ шумовете, тонът му прозвуча по-рязко, отколкото беше възнамерявал. — Освен...

Той пристъпи към нея. Косата на Марина беше напоена с ароматите на нощта и музиката: цигарен дим и пот, алкохол и парфюм. Може би хашишът в клуба го беше замаял леко. Вдигна ръка, погали я по бузата и отмести назад кичура коса, който беше паднал пред очите ѝ. Тя не се отдръпна. Грант остави ръката си да се плъзне надолу по бузата, шията и рамото. После нежно вдигна презрамката на място.

— Имам бутилка бренди в стаята. — Беше наясно колко изкуствено прозвуча, но имаше нужда от лъжата за прикритие. Беше толкова отдавна, че не можеше да приеме каквото и да било за сигурно.

— Само по едно питие — съгласи се Марина.

Изрече го като замаяна, сякаш на автопилот. Позволи му да я хване под ръка и да я поведе към вратата на своята стая и остана облегната на него, когато той зарови в джобовете си за ключа. Плъзна го в ключалката и спря. Уискито на Молхо го сгръваше отвътре, парфюмът на Марина направо го разбиваше, но имаше инстинкти, които никога не забравяш.

Тя усети, че се напруга, и наклони глава настрани, за да погледне към него.

— Какво има?

— Шшт. — Грант се беше вторачил в рамката на вратата. Малко ъгълче жълта хартия стърчеше от цепнатината между заключената врата и рамката — беше почти невидимо, ако не се вгледаш внимателно. Винаги го слагаше, когато излизаше от стаята, но не беше

на съвсем същото място. Те не само бяха влезли, които и да бяха, но бяха забелязали капана и се бяха опитали да го нагласят наново.

Грант извади ключа, но остави ръката си върху дръжката.

Марина се отдръпна и го погледна объркано.

— Носиш ли пистолета си? — попита той беззвучно.

Без предупреждение вратата се отвори рязко навътре. Все още стиснал дръжката, Грант беше повлечен в помещението. Той залитна, препъна се в нещо и се стовари по корем на пода. Някой се хвърли към него, но Грант се оказа прекалено бърз за противника си, претърколи се, скочи на крака и му стовари силен удар в слънчевия възел. Чу се стенание и някой измърмори приглушено:

— Мамка му.

Грант задържа удара си насред движението и се дръпна назад. Мъжът пред него беше превит надве от болка, но късата военна пострижка, широките рамене и морскосиният блейзер не можеха да бъдат сбъркани. Малко по-назад Мюър седеше с цигара на края на леглото му.

— Къде беше, по дяволите?

18.

Душна тишина цареше в библиотеката. Отчасти се дължеше на времето, което след седмица априлски ветрове, беше станало горещо и задушно. Отчасти на присъствието на повече читатели в помещението. Великденската ваканция беше свършила и шарената смесица от студенти, творци и учени, които съставляваха посетителите на Британското училище, започваше да се връща. Бяха накацали по читателските маси из помещението, задълбочени в книги, които изглеждаха не по-малко стари от цивилизациите, за които се разказваше в тях. Седнал до прозореца с вестник в ръка, Грант се чувстваше не на място, както винаги се беше усещал, потиснат от стойностните цели на всички около него. А също и от реакцията на Мюър предната вечер.

— И това е всичко? Той ти казва да тръгнеш и ти поемаш като някакво шибано кученце?

Грант не си направи труда да спори.

— Той беше на своя територия, а до него имаше телохранител, в случай че ми хрумне да опитам нещо.

— Ако ни беше казал къде отиваш, вместо да се измъкваш с момичето, сякаш ще го крадеш, можехме да те проследим. Щяхме да знаем много повече, ако ни беше предупредил.

— Нямахме време. Молхо го беше организиран нарочно така, за да стане всичко бързо. Ако се бяхте опитали да ни проследите, вероятно щяха да ни зарежат по пътя. — После се сети за дупката в седалката. — Или нещо по-лошо.

Мюър размаха ръката с цигарата опасно близо до лицето на Грант.

— В момента този малък чифутин е единствената ни връзка с плочката. Следващия път, когато се обади, да не си посмял да взимаш шибаната си приятелка. Ще извикаш мен, защото иначе ще те извадят от екипа и ще те пратят толкова бързо в някоя килия в най-лайнното кьоше на империята, че няма да успееш да мигнеш. Разбра ли?

Грант остави вестника и отиде при Марина. Нейната купчина книги също беше пораснала, макар че имаше още място, преди да стигне размерите на камарата на Рийд, който седеше срещу нея. Грант надникна през рамото ѝ.

— Какво четеш?

Тя се облегна назад, за да може да види. Беше странна книга със залепени изрезки на гръцки. Под тях в спретнат ред с курсив някой беше написал нещо, което приличаше на поредица безсмислици: „Павз. III:19-11; Страб. VII:3-19; Лик. Алекс: 188; Ар. Опис: 21“.

— Това някаква гатанка ли е?

Марина въздъхна.

— Това са бележки, които посочват местата в древните текстове, където се споменава Белия остров. Павзаний написва един пътеводител за Гърция, един вид античен „Бедекер“. Страбон е древногръцки географ, Ликофорн е автор на една почти невъзможна за разшифроване поема за Троянската война, а Ариан е римски чиновник, който прави описание на Черно море, за да достави удоволствие на император Адриан.

— Има ли нещо полезно вътре?

— Всички пишат, че е някъде в Черно море. — Тя остави молива. — Като изключим това, се разминават във всичко. Павзаний и Ликофорн твърдят, че се намира при устието на Дунав. Ариан само споменава, че е някъде в открито море, а Страбон го разполага на около петстотин стадия от Днестър.

— Колко далече е това по днешни мерки?

— Около сто и шейсет километра, но той не споменава в коя посока. — Тя зарови из бележника си. — Също така открих едно упоменаване у Плиний, който пише, че всъщност Белия остров е разположен при устието на Днепър. Не можеш да разчиташ на древните географи за разстоянията, но устията на Дунав и Днепър се намират на приблизително сто километра от Днестър.

Грант се почеса по главата.

— Значи е или край Дунава, или край Днепър, или кой знае къде. — Той хвърли поглед към масата на Рийд, който се беше задълбочил в

бъркотия от символи и фотокопия. — Май професорът каза, че този остров е легенда — един вид митичен рай за героите.

— Според мен, греша. Във всички бележки, които намерих, единственият герой, който се споменава, е Ахил, а понякога и Патрокъл, който е бил негов другар. Белия остров не е всеобщ рай. По-скоро е свързан определено и неизменно само с Ахил.

— Смяташ ли, че това повишава вероятността да е истина?

— Ами трябва да има някаква причина. Подобна легенда за друг герой няма.

Тя придърпа една от книгите към себе си.

— Според Ариан на този остров има храм, посветен на Ахил. Плиний отива по-далече, като твърди, че там е неговата истинска гробница. — Очите й блестяха ярки като живота в прашната библиотека. — Представи си, ами ако наистина е действително място? И там е изгубеният храм на Ахил и неговата гробница! Никой досега не го е намерил!

— Защото не са могли да се разберат за местоположението. И между другото, дори всичко да е истина, кой може да каже дали този магически щит ще бъде там?

— Аз мисля, че точно там Одисей го е занесъл на път за Итака, като жертвоприношение за мъртвия герой. Толкова голяма част от пътуването му е в Черно море, че би трябвало да е отишъл там по някаква причина, иначе няма смисъл.

— Може да е бил отнесен там случайно?

— Няма такъв вятър, който да издуха кораб от Троя чак до Черно море. На всички е известно колко трудно се плава през Дарданелите. А и когато Одисей стига в Черно море, продължава да се движи на изток. Виж — грабна друг лист, на който точки бяха съединени със стрелки, — това са случките, чиято образност подсказва, че се развиват в Черно море. Всички стават почти една след друга, което навява мисълта за един вид географска свързаност. А централното събитие, смисълът на неговото пътешествие дотам, е слизането му в подземното царство.

*„С кораба свой щом нашир Океана ти вече
преплаваш,*

дето е пустият бряг и свещеният лес Персефонин

*от чернолисти тополи и неродовити ракити,
кораба там закотви до въртопа дълбок океански,
ти пък самият навлез в плесента на дома на Аида.“*

— Одисей отива там. В пропаст, където се срещат две реки, той прави жертвоприношение и отваря вратите към Ада, или Хадес. — Тя изви книгата така, че Грант да може да вижда. На една от страниците гравюра илюстрираше казаното с тежките си линии. Кораб беше заровил нос в брега, обрасъл с тополи и плачещи върби, толкова високи и прави, че по-скоро приличаха на решетка от клетка. В средата на картината две бели реки се спускаха от двете страни на подножието на черна планина и на мястото, където се срещаха, една дребна като джудже фигурка стоеше под извисяващите се черни зъбери. Завързан с въже бял овен чакаше от лявата му страна, черна овца — отдясно, а пред него беше зейнала пропаст.

Въпреки горещината в помещението Грант потрепери.

— Значи Одисей се е спуснал в ада?

— Призовал е духовете на мъртвите. За древните гърци Хадес не е място, където отиваш физически. Отиването там е духовен процес, едно пътуване на душата. Те са вярвали, че има определени свещени места, където преградите между световите изтъняват, и че ако отидеш там и изпълниш определените ритуали, ще можеш да общуваш с мъртвите. В песента, когато Одисей стига до другата страна на реката, той изкопава плитък окоп. Около него наръсва мляко, вино и мед, и го напълва с кръвта на овцете, които е пожертвал. И духовете идват. Тирезий, прорицателят; Агамемнон, убит от съпругата си Клитемнестра; Ариадна и цар Минос. — Тя замълча многозначително. — И Ахил.

Грант реши, че трябва да изглежда много впечатлен.

— Смяташ, че храмът на Ахил с неговата гробница е мястото, откъдето Одисей е слязъл в подземното царство?

— Или е отишъл в гробницата на Белия остров, за да поднесе щита като приношение на Ахил, и по-късно историята е била погрешно изтълкувана като слизване в подземното царство.

— Значи единственото, което трябва да направим, е да го намерим — въздъхна Грант. Той погледна отново двете животинки,

които гледаха към чудовищната пропаст в очакване на своята съдба. — Трябва ли да пожертваме овце, за да стигнем там?

— Да се надяваме, че няма да се наложи да жертваме нещо друго.

Грант остави Марина и професора сред техните книги и излезе навън, за да изпуши една цигара. Тревожни картини изпълваха съзнанието му: високи върхове и пропасти, локви кръв, духове като облачни привидения, лешояди, които крещат от скалите. Образите бяха толкова могъщи, че забрави да гледа накъде върви. Мина през вратата на библиотеката и се блъсна право в мъжа, който идваше срещу него, и го повали на площадката. Купчина листа се разлетяха във въздуха, зареяха се из коридора като снежинки.

— Извинете. — Грант протегна ръка, за да помогне на мъжа да се изправи.

Жестът му беше пренебрегнат. С раздразнено кашляне човекът се изправи и започна да си тупа дрехите. Беше нисък, набит и грозен, с квадратна глава и много късо подстригана рядка руса косица. Кожата му беше червена и грапава, сякаш имаше някакъв гаден обрив, а близо разположените му очи бляскаха от гняв.

— Внимавай — изграчи той на немски. Свинските очета се ококориха, после се присвиха. — Следващия път трябва да внимаваш.

Английският му език беше тежко оцветен от немския акцент, но дори така Грант усети нещо уклончиво в него. Огледа мъжа повнимателно. Дали не го познаваше? Не, не си спомняше. Но не можеше да се освободи от усещането, че това гневно избухване беше всъщност прозрение на разпознаването. Мъжът си беше събрал листовите и профуча край Грант към библиотеката. Когато надникна през стъклото на вратата, го видя да сяда на централната маса, на две места от Рийд.

— Вероятно няма нищо — измърмори Грант в опит сам да се успокои. През последния половин час си беше обещавал цигара, а и Марина беше там да държи нещата под око.

Той се усмихна на момичето на пропуска и излезе навън. Въздухът беше почти толкова горещ, колкото дима в неговите дробове, но беше приятно да се освободиш от задухата в библиотеката. Запита

се как е възможно мъже като Рийд да прекарват живота си, затворени в подобни места. На него твърде много му напомняха мавзолеи, некрополи на мъртвите страници и езици.

Бумтенето на работещ на празен ход двигател наруши сутрешното спокойствие. От другата страна на улицата пред входа на колежа малък ситроен беше спрял до тротоара. Един мъж седеше зад волана и четеше вестник. Друг се беше облегал на задната врата и си човъркаше зъбите с клечка.

— Имаш ли огънче?

Грант се завъртя. Марина беше застанала под сянката на един чинар с леко изненадан вид, че се е обърнал толкова рязко. Тя протегна цигарата в очакване.

— Кой пази Рийд?

— Той е в библиотеката. — Тя се усмихна смутено. — Исках да говоря с теб. Снощи...

— Не сега. — Грант едва не я повали в лехата с цветя от бързане. Влетя през входа, след това покрай пропуска и надолу по коридора. Група озадачени очилати лица се вдигнаха изненадано от маси и сепарета към вратата на библиотеката, която той едва не изкърти.

Рийд още беше точно там, където го беше оставил, и надничаше над купчините книги. Изглеждаше повече изненадан, отколкото раздразнен.

— Господин Грант.

Момичето от пропуска сигурно беше тичало, за да успее да го настигне толкова бързо. Лицето ѝ беше зачервено, а няколко кичура бяха изскочили от кока ѝ. Тя го гледаше със смесица от учудване и възмущение. Най-накрая погледът ѝ се спря на цигарата, която все още димеше в устата му. Грант я изплю и стъпка на дървения под с пета. Дори на него му беше трудно да скрие неловкостта си. Остави вратата да се затвори и тръгна със засрамено лице към Рийд. Един по един учените навеждаха глави и отново се залавяха за своята работа.

— На какво се дължи тази малка драма? — попита Рийд, когато Грант седна на стола до него. Професорът се огледа виновно, сякаш се притесняваше, че ще го свържат с този правец глупави грешки варварин, нарушил светостта на библиотеката.

— Помислих... — Столът на две места от професора, където седеше германецът, беше празен. Но какво от това? Вече нямаше

война, когато всеки чуждестранен акцент беше подозрителен и всеки германец — враг. — Помислих, че може да имаш неприятности — довърши Грант неубедително.

— Имам неприятности единствено с прекъсванията.

— Какви ги вършиш? — Марина се беше върнала при тях. Иззад гърба на Рийд тя го изгледа обвинително.

— Имаше един човек — зашепна Грант, тъй като привлече възмутените погледи на седящите наоколо читатели, — който ми се стори подозрителен. — В гласа му се долавяха предизвикателни нотки. Знаеше колко посредствено звучи казаното, но инстинктът му се беше оказвал прав толкова често, че нямаше намерение да се извинява.

— Е, не се опита да ми пререже гърлото. — В тона на Рийд прозвуча леко раздразнение, защото искаше да се върне колкото може по-скоро към бъркотията от драсканици. — И не ми е откраднал — той погледна надолу с привичното движение на човек, който си проверява часовника — чантата.

Грант също погледна надолу. Четири дървени крака на маса. Два крака в панталони от каша, чифт малко по-очукани обувки модел „Оксфорд“, но не и чанта.

— Чантата ми — повтори объркано Рийд — я няма.

— Имаше ли нещо важно в нея?

— Важно? Плочката беше там.

Грант изскочи през вратата и хукна надолу по коридора. Пред гишето на пропуската се спря с плъзгане.

— Един германец, русокос, в кафяв костюм, оттук ли излезе?

Яростната му настойчивост пропъди всяко желание у служителката да го мъмри. Момичето просто кимна и посочи вратата. Ръката ѝ още стоеше вдигната, когато Грант излетя навън, взе трите стъпала към алеята на един скок и хукна надолу между дърветата към портата. Зеленият ситроен още беше там, вратата тъкмо се затвори с трясък и колата подскочи напред.

Грант изтича на улицата точно навреме, за да се нагълта с дим от ауспуха и прахоляк. Той извади револвера и го изпразни подир отдалечаващата се кола. Задното стъкло се пръсна, по каросерията се появиха дупки, колата занесе. Шофьорът се опита да я овладее, но нямаше късмет. Ситроенът прескочи бордюра и се блъсна челно в една къща. Парчета боя и мазилка се стовариха върху предния капак, от

който излизаше пушек. Мъжът на седалката до шофьора трескаво блъскаше вратата, но от удара каросерията се беше изкривила и тя не помръдваше.

Пушек и пара от повредения мотор започнаха да замъгляват видимостта. Грант видя задната врата да се отваря и крадецът да изскача с мъка. Кожената раница на Рийд висеше през рамото му. Той извика нещо на шофьора и след това хукна надолу по улицата.

Мъжът на пътническата седалка продължаваше да блъска вратата, когато Грант стигна до колата. Беше извадил пистолет и с него удряше по страничния прозорец, докато той не се строши и не останаха назъбени парчета в рамката на вратата. В трескавите си усилия да се измъкне не беше забелязал идването на Грант, който не му остави никакъв шанс. Преди мъжът да успее да стреля, той се пресегна през строшеното стъкло, хвана го за ръката и я изтегли навън. Мъжът все още стискаше пистолета за цевта, опита се да го обърне, но Грант блъсна ръката му в назъбените стъкла на счупения прозорец. Мъжът изрева и пусна оръжието. Без да пуска ръката му, Грант се наведе, вдигна пистолета и го простреля два пъти в гърдите. Протегнатата навън окървавена ръка се отпусна. Грант го остави и затича да заобиколи колата, видя как шофьорът се препъва към него. Мъжът имаше все още замаян вид от удара, едната му ръка беше вдигната, дали за защита, или за да се предаде, Грант не можеше да каже, но другата ровеше за нещо във вътрешния джоб на сакото. Грант не знаеше колко куршума можеше да похаби, но нямаше повече време. Той простреля шофьора — от това разстояние точността не беше проблем, и когато залитна, го препъна. Щом мъжът се строполи на земята, мина покрай него и хукна след крадеца.

Плячката му беше успяла да измине известно разстояние надолу по улицата, но мъжът беше по-нисък и дебел от Грант. Освен това раницата на Рийд му пречеше. Кафявият му ленен костюм плющеше, краката му в кожени обувки шляпаха по плочките, хората на улицата го гледаха втренчено, когато прелиташе край тях, но никой не направи опит да го спре. При толкова много зяпачи наоколо Грант не посмя да стреля. Но пък напредваше бързо. Крадецът стигна до един ъгъл, озърна се и видя как Грант се носи към него, размахвайки револвера като луд. Откачи чантата на Рийд и я пусна в канавката, след това спринтира през улицата. Грант го видя и затича по-бързо. Булевардът

беше широк и по него нямаше движение. Ако можеше да го спипа там, щеше да има свободна огнева линия.

Някакъв звънец вляво от него започна да звъни, но Грант не му обърна внимание. Стигна до ъгъла, отпусна се на едно коляно и вдигна оръжието. Редица циментови кашпи запушваше средата на булеварда, но главата и раменете на крадеца се очертаваха съвсем ясно над тях, като силует на стрелбището. Подобни изстрели Грант беше произвеждал безброй пъти.

И в този момент мъжът изчезна. С тракане и дрънчене някаква кафява стена го скри. Трамваят зави и пое по булеварда, глух за Грант, за спешния случай, за всичко друго, освен своя маршрут. Неколцина от пътниците изглежда забелязаха раздърпания англичанин на ъгъла, размахващ револвер: те го сочеха и лепяха лицата си по стъклата, обръщайки глави, тъй като трамваят продължаваше неумолимо напред.

Грант скочи и се втурна да тича, заобиколи задницата на трамвая и рипна върху една от кашпите. Огледа околните улици и тълпата от сиви костюми и черни рокли. Германецът беше изчезнал.

Полицейска кола се носеше по широкия булевард и спря със свирещи гуми до него. Грант остави пистолета сред цветята и слезе от кашпата. От тълпата на тротоара, която бързо се събираше, изскочи познато лице. Марина най-сетне беше успяла да го настигне. Захвърлената чанта на Рийд висеше на рамото ѝ.

Грант вдигна ръце в знак, че се предава, когато полицаите го заобиколиха.

— Оставил ли е плочката? — провикна се той.

Тя поклати глава.

— Няма я.

19.

Хотел „Великобритания“, Атина

— Божичко, много ти се удава да създаваш бъркотии.

Намираха се в една стая на хотел „Великобритания“. Мястото далеч не беше толкова велико, колкото звучеше наименованието му. Приемайки името за чиста монета, британската армия се беше нанесла тук след освобождението през 1944 г. и все още не си беше отишла напълно. Стаи се реквизираха, инсталации се местеха, стени се събаряха, мебели се подменяха, издигаха се разделителни стени и се срутваха, и в резултат луксозният апартамент сега се беше превърнал в претъпкана канцелария, нищо че стените бяха покрити с орнаментирани тапети, а от тавана висеше кристален полилей.

Грант седеше на корав дървен стол. Беше неудобен като онзи, на който го бяха сложили да седне, когато за пръв път срещна Мюър в Палестина. Но за разлика от тогава сега Мюър беше ядосан.

— Двама мъртви руснаци гният на улицата и всички, като се почне с шибания британски посланик и се свърши със скапания библиотекар, искат да знаят как са се озовали там.

Грант се опита да се намести по-удобно на стола и скръсти ръце на гърдите.

— Значи са били руснаци?

— Очевидно не могат да говорят, но колата е регистрирана на Понтийската корабна компания, която е местното прикритие на съветската държавна сигурност. Цигарите, монетите и обичайните дреболии в джобовете им сочат в същата посока. — Забеляза, че Грант го гледа изненадано. — Защо? Да не би да си очаквал Армията на спасението?

— Крадецът, техният съучастник, беше германец. Аз се блъснах в него на входа, преди да избяга с чантата.

— Жалко, че не можа да го гръмнеш и него. Успя ли да го разгледаш поне?

— Пясъчноруса коса, червендалесто лице, набит. Ще го позная винаги, стига да го видя отново.

Мюър присви очи.

— Така ли? — Той отвори чантата си и измъкна едно дебело досие, започна да го прелиства, докато не намери търсената страница. След това я подаде на Грант. — Какво ще кажеш за този?

За разнообразие снимката беше добра и ясна, обектът беше позирал, а не беше сниман тайно. Но това не я беше направило по-привлекателна. Мъж във военни бричове и ботуши за езда стоеше на върха на купчина пръст и отломки. Държеше лопата, която беше забил в земята — завоевател, който издига флага си над останките от покорения от него град. Беше по-млад, по-слаб и привлекателен от мъжа, когото Грант беше блъснал на излизане от библиотеката, но нещо в гордото лице, което се усмихваше към камерата победоносно, беше останало непроменено.

— Той е. Кой е човекът?

— Клаус Белциг. Археолог, нацист — изобщо отвратително същество. Досието пристигна тази сутрин с дипломатическата поща.

— Спомена, че е изчезнал от Берлин през 1945. — Мозъкът на Грант работеше бързо. — Ако придружителите му са били руснаци...

— Трябва да са го изкопали в Сибир, размразили са го и са го докарали да помага в лова. Те са наясно какво търсят.

— Белциг е човекът, намерил плочката.

— И сега си я върна.

Нещо свързано с плочката предизвика пристъп на тревога, една наполовина завършена мисъл, която Грант не успяваше да довърши. Преди да успее да се съсредоточи, Мюър продължи.

— Можеше да бъде и по-лошо. Рийд каза, че вече е разчел писмената върху плочката. Ако той не може да дешифрира написаното, предполагам, че и те няма да успеят.

Другата половина. Изведнъж на Грант му стана ясно какво го тревожи и му стана гадно от мисълта.

— Молхо не е казал на Белциг, че е разделил плочката на две. Белциг е смятал, че е здрава и Пембертън е купил цялата плочка.

— Е, и?

— Сега вече знае и ще подгони Молхо.

Мюър стана и отиде в предната стая, вдигна слушалката и нареди:

— Хотел „Евридика“! — Докато чакаше да го свържат, барабанеше с пръсти по писалището, след това махна на Грант да се приближи, подхвърли му слушалката и обясни: — Ти говори с тях, защото знаеш езика.

— Обажда се Грант от трийсета стая. Някой да е оставил някакво съобщение за мен?

— Един момент.

Грант покри с длан микрофона, докато чакаше.

— Успяхте ли сутринта с Джексън да намерите клуба на Молхо?

Мюър кимна.

— Капази, решетки, катинари — никой вкъщи.

Грант му махна да замълчи, защото чу, че момичето от рецепцията се връща.

— Не, нямате съобщения.

Затвори, след това набра отново оператора и поиска номера на клуб „Харон“. Остави телефона да звъни безспирно, докато звукът не се превърна в ехо, отекващо в мозъка му.

— Ало? — Глас на жена, сънлив и изпълнен с подозрение.

— Молхо там ли е?

Никакъв отговор.

— Ако дойде, кажете му, че се е обаждал Грант. Трябва да говоря с него. Много е важно. Разбрахте ли?

Жената затвори.

Не можеше да отиде в библиотеката, затова се върна в хотела. Легна на леглото и се опита да заспи. Би трябвало да е уморен, но гонитбата на Белциг го беше претъпкана с адреналин. Слънчева светлина проникваше през тънките жълти пердета — разлята и вечна. Някой, вероятно Рийд, беше оставил на нощното му шкафче книга — превод на „Илиада“. Грант я взе и започна да прелиства страниците. В един момент трябваше да беше заспал, защото го събуди чукането по вратата. Той скочи от леглото, грабна револвера и се промъкна по килима до вратата.

— Кой е?

— Аз — чу се гласът на Мюър. — Вземи си шапката и револвера. Човекът на Джексън току-що се обади. Молхо е пристигнал в клуба.

Двамата излязоха почти на бегот от хотела. Около рецепцията цареше някаква бъркотия, а когато минаха, на Грант му се стори, че едно от момичетата го вика по име, но той вече беше наполовина излязъл от вратата и не й обърна внимание. Мюър подкара един предвоенен „Уолсли“, беше го взел от гаража на посолството. Шофирането му беше така агресивно, както и цялото му държане — подгони колата по крайбрежния булевард, без да се съобразява с летовниците, магаретата и пешеходците, които съставляваха основната част от движението.

Когато стигнаха до „Харон“, разбраха, че нещо не е наред. Пред входа на пасажа беше спрял военен джип и го препречваше. Един американски войник го пазеше, а друг пехотинец стоеше на пост пред стъпалата, които се спускаха към входа на клуба.

Пехотинецът при джипа пристъпи към уолслито и едва не беше сплескан от шофьорската врата, когато Мюър изскочи от колата.

— Тук ли е Джексън?

Американецът ги чакаше вътре заедно с един мъж в син костюм, когото Грант не познаваше. Димът от предната вечер още изпълваше помещението, но музикантите ги нямаше. Столовете бяха обърнати и подредени върху масите, а краката им стърчаха във въздуха като бодлите на морски таралеж; половин дузина пюпитри бяха прибрани зад завесата; бърсалка за пода се оттичаше в кофата. По някакъв странен начин всичко това напомни на Грант двореца в Кносос. Някой археолог можеше да намери тези артефакти след хиляда години и никога да не успее да разбере какво се беше случило тук.

Молхо лежеше в средата на помещението под бяло платно — покривка за маса, която някой се беше сетил да сложи върху му. Не можеше да е мъртъв от дълго време. Червени петна покриваха покривката — сякаш някой невнимателен келнер беше разсипал кана с вино, а изпод края й набъбваше растяща черна локва.

— Ужасна работа — каза Джексън. — Те наистина са му разказали играта. Зъбите, ноктите, цялата програма. — Говореше жестоко безстрастно, като търговец, който представя сметката. — Каквито и тайни да е криел, бъдете напълно сигурни, че ги е споделил

с тях. — С върха на обувката повдигна края на покривката, за да открие лицето. — Това ли е той?

Лицето на Молхо представляваше ужасяваща гледка. Грант беше виждал и по-страшни през войната, макар и не много, и това беше достатъчно, за да успее да запази самообладание.

— Да, това е той. Горкото копеле. — Мъжът му беше допаднал за краткото време, което бяха прекарвали заедно. Изглеждаше непоносимо жестоко, че беше оцелял през войната и всички нейни ужаси, за да намери края си по такъв начин. Да, но светът, както го познаваше Грант, можеше да бъде непоносимо жестоко място. — Покрий го, за бога!

С обувката си Джексън бутна покривката обратно на място.

— Майк — посочи той към мъжа със синия костюм — наблюдаваше клуба. Когато Молхо пристигнал, хукнал да търси телефон, за да ми се обади. Пропуснал е да види как лошите момчета влизат. Срам!

Майк направи гримаса.

— Не разбрах, че са вътре, докато не излязоха. Скочиха в един черен мерcedes и си заминаха.

— Видя ли номера? — попита Мюър.

— Видях го, но... — мъжът се размърда неловко — тези проклети гръцки букви. Човек не може да ги разпознае.

— Молхо имаше черен мерcedes — намеси се Грант. Съобщи им номера, беше го запомнил — друг навик, който беше усвоил в Дирекцията за специални операции.

— Ще накараме местните ченгета да го включат в списъка за издирване. Вероятно нищо няма да излезе, но трябва да опитаме. Имаме хора на пристанищата и летищата, които вече са вдигнати под тревога. Може би нападателите ще се появят на някое от тези места.

— Сигурно все някъде ще се появят — сухо каза Мюър. — Мисля, че руснаците са дошли тук, за да зададат същите въпроси, които и ние искахме да му зададем. Също така мисля, че не са го оставили да умре, преди да са получили отговорите. След смъртта на Молхо д-р Белциг е нашата единствена връзка с другата половина на плочката.

— Ти смяташ, че трябва да го търсим? — Три чифта очи се обърнаха към Грант. — Дори Белциг да разполага с цялата плочка, той

няма да може да я прочете. И тогава кого ще иска да пипне?

Джексън и неговите хора останаха да претърсят сградата за архив, какъвто беше възможно Молхо да е имал. Мюър и Грант отидоха с колата до библиотеката, за да вземат Рийд и Марина. Никой не продума, докато се връщаха по крайбрежния булевард в хотела. Над морето висеше ниска мараня, замъглявайки силуетите на островите на хоризонта. Тя улавяше лъчите на залязващото слънце и ги смесваше в мъглявина от розово и златисто, която се оглеждаше във водата.

Четиримата влязоха мълчаливо в хотела. Грант си мечтаеше за хладен душ и чаша студена бира. Ала когато минаваха край рецепцията, едно от момичетата изскочи иззад плота и го заговори:

— Господин Грант, има съобщение за вас — и пъкна лист хартия в ръката му.

На него имаше само една дума, грижливо изписана с главни букви на латиница. Който и да я беше написал, очевидно бе имал трудности с непознатата азбука: грижливите чертички и несигурните заоблености напомняха на детски почерк: СУРСЕЛ.

— Вие ли приехте съобщението? — попита Грант момичето.

Тя кимна.

— По телефона. Той го продиктува много грижливо.

— В колко часа?

Тя посочи малката бележка в ъгъла на листа: 13:47. Сигурно беше звъннал точно преди да пристигнат руснаците. Грант изстена, когато си спомни вида на трупа.

— Какво е това? — Мюър издърпа бележката от ръката му. — Сурсел? Какво, по дяволите, значи пък това?

— Може би е името на мъжа, който е купил другата част.

— Мамка му, и как ще го намерим? Ще разлистим телефонния указател на Париж? Или да звъннем във френското посолство?

Мюър му обърна гръб отворен. Марина изведнъж се развълнува. Тя бръкна в дамската си чанта и измъкна малкия бележник, който използваше в библиотеката. Започна да прелиства страниците и после спря. Без да каже и дума, го подаде на Грант, като с два пръста го държеше да не се затвори.

Страницата беше изпълнена с нейния ситен и спретнат почерк. Всичко беше на гръцки, като се изключи една дума, която се заби като куршум в челото на Грант: Сурсел.

20.

*Северно Беломорие, близо до Солун
Два дни по-късно*

Хидропланът се носеше високо над водата като вестител на боговете. На заслепяващото слънце крилете му сякаш се къдреха като разтопено стъкло в пещ. Не беше за чудене, че Зевс често се е явявал като орел, защото това беше божествена гледка към страна, която само боговете са могли да сътворят. Облаците под тях обгръщаха цял архипелаг от стърчащи високо планински върхове, докато по на запад, където облаците се разкъсваха, слънцето грееше над морето и го превръщаше в неспокоен сапфир. Той замърмори под нос: „... и на нозете си върза вълшебните златни вечни сандали, които я носеха и над вълните, и над земята безкрайна с гальовния лъх на зефира. Бойното копие взе си, заострено с меден завършек, яко и мощно, с което сразява пълчища от воини“.

Какво ли е щял да напише Омир, ако би могъл да види страната си оттук, запита се Рийд.

Беше им отнело по-голямата част от деня, за да открият Сурсел, ден, прекаран в крещене в телефонни слушалки и разпращане на телеграми от канцеларията в хотел „Великобритания“. От малкото помещение запитванията обхванаха като пипала цяла Европа: първо до консулства, библиотеки, университети и най-често до сивата сграда от другата страна на Виктория стрийт^[1]; след това постепенно започна включване на данъчни служби, кметове и местни полицейски началници. В края на деня Мюър най-сетне можа да докладва на Джонсън в хотела.

— Люк дьо Сурсел. Натурализиран грък, но по рождение французин, както може да се предположи от името. Семейството му произхожда от Бордо. Занимавали са се с корабно строителство и това е първоначалната причина да дойде в Гърция. Наследява богатство, което в по-голямата си част влага в колекцията си от древногръцки находки. Той е вманиачен на тази тема — обсебен е от епохата на

героите. Кореспондирал си е с вдовицата на Шлиман, от време на време се появява, за да тормози някой скромен европейски археолог. Те го коткат, защото се надяват, че ще ги финансира. Никой не го казва открито, но всички го мислят за шантав. Пословично саможив, вдовец, има една дъщеря, живее в голямо имение в Македония, извън Солун. Преди десет години е написал монография, публикувана с негови пари в Париж: „Смъртта на Ахил и неговият задгробен живот“. Това е неговата специалност. Марина я откри, докато търсеше материали за Белия остров. Затова името му беше в бележника ѝ.

— И какво пише вътре?

— В библиотеката я нямаха — намеси се Марина. — Аз открих отпратка за нея в една бележка в друга книга.

— Ясно. И смятате, че това е човекът, купил втората част от плочката на мъртвия чифутин?

— Има логика. Него би го заинтригувало написаното, а освен това отзад има рисунка. Рийд смята, че може да е съдържала нещо, което да наемква за Ахил, за щита или за самия Бял остров.

— Успяхте ли да се свържете с човека?

— Опитвахме се да се обадим, но не успяхме да осъществим връзка. В Северна Гърция има доста бунтовнически атаки и линиите вероятно са прекъснати.

Джексън се смръщи.

— Ами тогава по-добре да го посетим. И да се надяваме, че ще стигнем там преди червените.

Солун беше мрачен град, прострян край залив. Призрачни богаташки къщи се издигаха покрай крайбрежния булевард. Пристанището още носеше следи от скорошната война. Отвъд него няколко минарета се извисяваха в небето — спомен от по-стари нашествия. Дори сега усещането беше като във фронтови град. Когато хидропланът кацна и влезе в пристанището, те заплаваха между военни и товарни кораби, които чакаха, за да се освободят от своя товар. Корпусите им бяха сиви като небето над главите им.

На пристанището ги посрещна кола, черен пакард, управляван от американски войник. Военният номер беше изписан с боя по дължината на предния капак и отстрани на предните врати.

Той се представи:

— Лейтенант Кирби — като повтори надписа на неговата униформа.

Лейтенантът не можа да скрие изненадата си, когато огледа останалата част от групата. Рийд с неговия суховат вид, костюм от туид и очила, Мюър, който според Грант приличаше на черноборсаджия с модния си костюм и стрелкащи се насам-натам очи, Марина в скромна черна рокля, пристегнатата на кръста с колан, и Грант, когото той сигурно сметна за механик.

— От щаба ми казаха да ви закарам където пожелаете, господа.

— А нещо друго казаха ли?

— Да не задавам въпроси.

Джексън го потупа по рамото.

— Добро момче. Ние трябва да стигнем до място, което се казва вила „Пелион“. Знаеш ли къде е?

— Не, господине.

Кирби извади картата и я разтвори върху предния капак на пакарда. Грант се приближи да погледне и той, и се изненада, че всички надписи бяха на немски.

— Гърците не могат да правят карти като хората — обясни лейтенантът. — Затова е по-лесно да използваме онези, които дойчовците са оставили.

Джексън потупа картата с молива си.

— Ето, това е мястото.

Кирби придоби загрижен вид.

— В този район червените са много дейни, господине. В колата имам радиостанция. Ако желаете, мога да поискам подкрепление. Може да отнеме малко време, но...

Джексън си погледна часовника.

— Няма време, лошите също искат да пипнат този човек. Закарай ни там колкото може по-бързо.

— Слушам.

Преди да тръгнат, Кирби започна да рови из багажника и извади автомат „Стен“ със сгъваем приклад. Даде го на Грант, който беше свит на предната седалка до Джексън.

— Нали знаете как да се оправяте с това.

Грант кимна.

— Дръжте го в готовност. За всеки случай.

Излязоха от града и поеха покрай пасища и житни ниви, които заемаха крайбрежната равнина. След толкова глад насажденията най-сетне бяха почнали да растат, пробивайки си път между бетонните бункери и изкривените метални противотанкови заграждения. Другите препятствия също не бяха част от миналото. Три пъти трябваше да спират за проверка на пропускателни пунктове, охранявани от гръцки войници. Всеки път униформата на Кирби им осигуряваше лесно преминаване, а Джексън раздаваше снимки на Белциг с нареждане, ако се появи, да бъде задържан.

— Какви са последните новини от гражданската война? — полюбопитства Джексън по пътя между последните два пропускателни пункта. — Печелим ли?

— Сигурно знаете по-добре от мен — отговори Кирби, без да отмества очи от пътя. — Аз пристигнах наскоро. Официално ще пристигна едва след три месеца. От нещата, които чувам обаче, положението не е розово. ГНОА...

— Какво е това ГНОА? — попита Рийд от задната седалка. Беше пребледнял от дупките и неравностите по пътя и за да се държи, притискаше ръка в тавана на колата.

— Гръцка народноосвободителна армия. — Марина изстена, като чук как Кирби изопачава родния ѝ език по същия груб начин, както сменяше скоростите на пакарда. — С други думи, комунягите. От това, което чувам, справят се доста добре. Вече не се говори само за стрелба по конвои, опитват да превземат и градове. Сталин ги снабдява през Албания, България и Югославия. Сега британците се измъкнаха, нищо лично, и ако ние не ги задържим тук, ще ни гонят чак до Атина. — Той поклати глава. — Страшна работа. Но и ние удряме здраво. Както аз виждам нещата, причината е, че тия мъже са прости селяни, крадци на овце. Няма да имат куража за битка лице в лице.

— Не бъди толкова сигурен — предупреди го Грант. — Те изучиха занаята срещу нацистите. Преди това изкараха пет години в нелегалност, съпротивлявайки се на диктатурата на Метаксас^[2]. Те знаят всичко за воденето на малки мръсни войни.

— Извадиха късмет, че имаше кой да ги снабдява с оръжие — сухо подметна Мюър.

Очите му срещнаха погледа на Грант в огледалото за обратно виждане, преди той да го сведе към автомата в скута му. Ако изпитваше някакво разкаяние, не го показа.

След няколко километра пътят напусна равното поле и започна да се вие нагоре към хълмовете. Колкото по-високо се изкачваха, небето сякаш се спускаше все по-ниско. Твърд таван от облаци ги натискаше надолу, запълваше празнините между мършавите борове, които пъстреха склоновете. Пътят се превърна в горски коловоз. Кирби имаше уморен вид от усилията да се бори с кормилото, докато се промъкваше по безкрайните остри завой, коловози, паднали камъни и дървета, които запушваха техния път. Останалите се държаха за каквото могат, като през кратките затишия се опитваха да си поемат дъх, а Грант стискаше автомата и очите му оглеждаха непроницаемата гора.

Минаха край някакво село — сиромашко място, наполовина изоставено. Щяха да решат, че е напуснато, ако не бяха сенките, които се движеха зад строшените прозорци и разбитите порти, наблюдавайки ги как минават. Джексън, притиснат между Грант и Кирби, направи акробатично усилие да бръкне под сакото си, за да стигне до своя колт в кобура под мишницата.

Излязоха от завоя по склона на планината и най-накрая видяха къщата. Трудно можеха да я пропуснат. Голяма площ от върха на хълма беше отрязана и теренът бе заравнен, превърнат в две широки тераси пред лицето на планината. По-ниската от тях изглежда подслоняваше градини. Над тях, подпрян с огромна подпорна стена, беше кацнал замък, който можеше да съперничи на всяка подобна постройка в долината на Лоара. Всичко в него, като се почне от оловните плочки на високия заострен покрив, мине се през белите стени от пясъчник и се стигне до живия плет и пътеките, които го заобикаляха, можеше да бъде внесено на едро от Франция. И може би наистина беше така.

Пътят свършваше пред порта от ковано желязо. Два мраморни лъва гледаха вторачено от колоните, сдържани и надменни. Грант слезе от колата и опита вратите. Бяха заключени, но в едната колона беше вграден месингов звънец с черен бутон. Той го натисна и зачака.

Кирби показа глава от прозореца:

— Май няма никого въщи, а? — Гласът му прозвуча слабо и колебливо на фона на могъщото мрачно присъствие на планината.

Облаците и боровете сякаш я поглъщаха.

— Казаха, че бил саможив. Може би...

Грант прекъсна думите си и погледна към покритата с чакъл автомобилна алея, и се взря с присвити очи.

Скована фигура в черен шлифер и бомбе вървеше към тях, а отривистите ѝ крачки стържеха по чакъла на алеята. В лявата си ръка държеше черен чадър, изправен нагоре, а в лявата връзка ключове. Напомняше на банков чиновник или гаров служител. Той се спря на около метър от портата, вторачи се в тях през железните пречки и попита на френски:

— Да?

Тежка капка дъжд падна на врата на Грант, когато Рийд се показа от прозореца на колата и каза на същия език:

— Предайте на господин Сурсел, че професор Артър Рийд е дошъл да се срещне с него.

Икономът, Грант си помисли, че сигурно е такъв, мина зад една от колоните на портата и извади телефонна слушалка, скрита в ниша. Каза няколко думи, изслуша отговора и кимна.

— Господин Сурсел се чувства поласкан, че професор Рийд е изминал толкова път да се срещнат. С голямо удоволствие би го поздравил, но за съжаление, е зает.

Грант потисна желанието си да пусне един откос с автомата.

— Кажете на господин Сурсел, че е много важно. Отнася се до глинената плочка, която е купил в Атина през 1941. Кажете му, че животът му е в опасност. Не съм аз причината — уточни той най-накрая.

Икономът го изгледа втренчено — черни очи в дълбоки орбити. С видимо нежелание взе слушалката и изрече още няколко думи.

— Да, да, добре. Господин Сурсел ще ви приеме.

Икономът отвори двукрилата порта и те пое нагоре по автомобилната алея между цветни лехи и морави и редици върби и лаврови дървета. Нататък през тополите, които се издигаха по границите на имението, Грант забеляза алабастровите очертания на класически храм с купол. Вероятно глупава прищявка, но до къщата изглеждаше почти на място.

Колата спря в подножието на стълбището, което водеше в замъка. Дъждът вече се беше усилил. Зарязвайки приличието, всички

изскочиха от пакарда и вдигайки сака и чанти над главите, хукнаха нагоре по стълбите и през отворената врата. Закакаха там, треперейки подгизнали, да се върне икономът, за да им покаже пътя.

Вътрешността на двореца, никой сред тях не можеше да мисли за сградата като за вила, беше скована и студена. Всичко беше изсечено от бял мрамор: подовете, стъпалата, коринтските полуколони, вградени в стените. Древни мраморни бюстове гледаха втренчено от пиедестали, мраморни атлети напругаха мраморни мускули в мраморни ниши.

— Имам чувството, че съм в мавзолей — подхвърли Джексън, потрепервайки.

Единствените цветни петна бяха пищните маслени картини, окачени на стените между колоните. Белогърди нимфи изкушаваха неспокойни герои. Алабастрови богини превръщаха безпомощни мъже в камък. Русокоса жена с венец от цветя се възхищаваше на образа си в огледалото. Криво джудже притискаше желязна броня към гърдите на някаква жена. Всичко в платното беше черно, с изключение на жената, която сияеше с почти неземна белота. Зад нея се вееше кървавочервен шал.

Рийд се закова пред картината.

— Ван Дайк. Жената е Тетида, а джуджето Хефест. А това — пръстът му закръжи около железния нагръдник и се спря на сантиметър от платното — са доспехите на Ахил.

— Хубаво е да имаме представа как изглеждат — измърмори Джексън.

Икономът ги въведе във всекидневна, където мебели от Втората империя^[3] бяха подредена срещу мраморна камина. Тъмните брокати и дамаски изглеждаха още по-богати заради липсата на украса наоколо, сдържани и елегантни в празното помещение. Високи френски прозорци покриваха задната стена и водеха към терасата. Водни капки замъгляваха стъклата и градината отдолу беше вече почти невидима в сумрака.

Из къщата затътна гръмотевица, сякаш цялата планина се беше откъснала от основите си. Миг по-късно блесна светкавицата — за части от секундата всичко в помещението беше залято в магическа сребриста светлина. Огънят в камината избълва искри, а мижавата светлина от електрическите крушки премигна. След миг очите на

Грант се приспособиха и се ококориха от изненада. Някакъв мъж стоеше до огъня точно пред един шезлонг. Сигурно е лежал на него, но Грант не беше го видял. Лицето му беше бяло и осеяно с бръчки, кожата полупрозрачна, което я караше да проблясва на светлината от огъня. Гривата сребристобяла коса беше сресана назад и се спускаше почти до раменете му. Носеше копринено сако от смокинг и свободни панталони. Краката му бяха боси.

— Приятели мои, добре дошли.

---

[1] Намек за Скотланд Ярд. — Б.пр. ↑

[2] Гръцки военен, управлявал от 1936 до смъртта си през 1941 като диктатор. — Б.пр. ↑

[3] Период от историята на Франция под управлението на Наполеон III. — Б.пр. ↑

21.

Настаниха се на коравите мебели. Икономът постави още една цепеница в огъня и се оттегли. Сурсел гледаше Рийд, както и всички останали. Всички усещаха, че е нужна необикновена сила, за да си съперничиш с французина на негова територия.

— Професор Рийд, вашето идване е чест за мен. Трябва да знаете, че се възхищавам от вашите научни трудове. Но кои са вашите приятели?

Рийд се изкашля, за да прочисти гърлото си.

— Господата Джексън и Мюър са представители на американското и съответно на британското правителство. Госпожица Папагианополу е била сътрудничка на Джон Пембертън, английския археолог на Крит, преди той да умре. И... — той замълча, защото не можа да измисли точно описание — господин Грант.

Сурсел стрелна Грант с преценяващ поглед — не враждебен, но предпазлив.

— Добре дошли. Бихте ли желали малко коняк или калвадос?

— Не, благодарим ви — отговори Рийд от името на всички, въпреки че Грант с благодарност би изпил нещо сгряващо.

— Добре. — Сурсел се излегна отново на своя шезлонг, намествайки се като котка. От масичката за сервиране до него взе дълго сребърно цигаре, пхна цигара в него и си дръпна дълбоко. Ореол от цигарен дим се изви около главата му.

Всички го чакаха, но той изглеждаше напълно съсредоточен и сякаш беше забравил за тяхното присъствие.

— Преди шест години сте купили една минойска глинена плочка в Атина от антиквар на име Молхо — започна Рийд предпазливо, като студент, който чете лошо подготвената си писмена работа пред курса.

Сурсел вдигна рамене, обикновения начин за изразяване на безразличие.

— Плочката не е била цяла — продължи Рийд. — Била е счупена на две.

— От антикваря, който ви я е продал — добави Грант.

Очите на Сурсел заблестяха като змийски.

— Каза ли ви това? Другото парче е продал на Джон Пембертън.

Погледът на Сурсел се спря на Марина.

— Вие видяхте ли я? Имате ли доказателства?

— Плочката беше у нас допреди два дни. Един германец ни я открадна, макар че може да се каже, че просто си я е взел обратно, защото той я е намерил.

— Как изглеждаше?

— Толкова голяма — показва размерите Рийд с ръце. — Десетина реда с линейно писмо Б на лицевата част. На задната — избеляла рисунка, изобразяваща обичайната иконография, свързана с минойските светилища. Предполагам, че вашата изглежда по същия начин. Може би като тази?

Той измъкна снимката на Пембертън, сега с изръфани краища и омачкана, и я подаде на натурализирания грък.

Сурсел я погледна само с крайчеца на очите си.

— Това може да е кой знае какво. Имам множество екземпляри в моята сбирка. Мисля, че това е най-добрата частна сбирка от минойски артефакти в света. Частна колекция — подчерта той. Малки облачета дим излизаха от устата му, докато говореше. — Тя не е за обществен достъп.

— Ние не сме обществото — възрази Грант. — А и не сме единствените, които ще дойдат тук, за да търсят плочката. Защо не звъннете в атинската полиция, за да научите какво се е случило с Молхо? Вече беше изгубил една ръка, докато ви е защитавал от Белциг. Знаехте ли това? — Грант погледна французина в лицето — кожата му беше като почистен за ново писане пергамент и реши, че вероятно знае. — Сега загуби живота си, но този път не е могъл да ви предпази. Белциг знае, че парчето е у вас. И ще дойде тук. Вероятно вече е на път. Искате ли да научите какво е направил на Молхо? Никак не е приятно.

— А ако ви я покажа? Какво ще направите с познанието, което ще придобиете? Чудя се знаете ли изобщо какво в действителност търсите? — Сурсел погледна Грант с пронизващ поглед, не получи отговор, и се отвърна презрително.

— Белия остров — каза Марина. Тя не отмести очи от Сурсел, пренебрегвайки подозрителните погледи, които ѝ отправиха останалите. Сурсел издържа на погледа ѝ. Устата му се повдигна в ъгълчетата, сякаш се усмихваше, но Грант не можеше да каже дали това се дължи на уважение, или на някаква негова лична и известна само на него победа. — Белия остров е вечното жилище на Ахил, където неговата майка го пренася след смъртта му пред Троя. Също така е мястото, където се слага начало на геройския култ към него. В плочката е ключът за намирането му.

Сурсел се изсмя леко подигравателно.

— Може би? Но как ще я разгадате? Намерихте ли кода на минойската писменост? — Той прочете отговора по техните лица. — Да, мисля, че не сте. Мнозина са се опитвали да я разчетат. Аз лично съм опитвал, и то много пъти. Плочките са като жените. Притежаваш тялото ѝ, но тя запазва своите тайни за себе си.

Той издуха кръгче от цигарен дим.

— Знаете ли какво е представлявал оригиналният музей? Не е бил изложбена зала, където невежите маси могат да влизат и да зяпат реликви, които никога няма да разберат. Бил е храм на музите, музейно светилище на богинята на паметта. Мъжете, които работели там, били свещен орден от жреци и поети — не излетници, които плащат няколко монети, за да бъдат забавлявани.

— Да, но и ние не сме туристи — изтърси Джексън. — Професор Рийд е от Оксфордския университет.

Сурсел се засмя.

— Бил съм в Оксфорд. Когато бях младеж, посетих всички столици на науката. Бях в Париж, Берлин и Оксфорд. Седях в краката на големите учени и ги питах за Троянската война. Те ми се смееха. Дори след като Шлиман доказа, че Омир е бил прав, пак не можах да го приемат. Плетяха лъжи за него: че е подправял своите открития с джунджурии, които купувал по атинските пазарища. Че отчетите за разкопките му са измислици, че не може да различи отделните слоеве на своите открития. Клевети. Когато тръгна за Троя, те твърдяха, че нищо няма да намери. Когато откри не един, а половин дузина градове, казаха, че нито един от тях не може да бъде търсеният — били или твърде стари, или твърде късни или че няма следи от война. Подигравах му се, защото въображението им беше прекалено слабо,

за да вярват. Същите тези хора сметнаха, че аз съм друг Шлиман — малко момче с пари, което ще използва богатството си, за да строи измислени замъци. Те нямаха време за героите. Те са дребни хорица с посредствени умове, които не могат да разберат истинския размах на героите. Тези хора не са достойни. Затова реших, че доколкото мога, ще събирам реликвите от епохата на героите и ще опазя тяхната памет с почести.

Между другото, Белия остров не е скрит, както и Троя и Микена не бяха скрити. Ако хората са изгубили пътя до него, причината е, че не вярват. Помните ли историята на Касандра, троянската прорицателка, чиято съдба била да казва истината, но никога да не ѝ вярват? Тя е истинската героиня на тази история, а не Елена, Ахил или Одисей. В продължение на три хиляди години истината в приказката за Троя е била известна на всяко поколение, ала в своето малоумие то отказвало да повярва в нея.

— Но всички първоизточници си противоречат — възрази Марина. — В зависимост от това на кого вярвате, на Плиний, Павзаний, Ликофорн, Страбон или Ариан, островът може да лежи пред устието на Дунав или Днепър, или някъде в открито море.

Сурсел кимна. В неговото одобрение имаше нещо почти бащинско, баща, който се възхищава на своята скъпа дъщеря, но същевременно и нещо ненаситно, глад да я подмами. Той стана и отиде до библиотеката до стената, измъкна тънък кафяв том от един от рафтовете и го сложи на ниската масичка в центъра на помещението. Грант видя на корицата името на Сурсел, изписано със златни букви. Домакинът го разгърна до мястото, където имаше карта, разположена на две страници, и ги натисна, за да изправи гръбчето на книгата, докато другите се приближиха, за да може да виждат.

— Черно море. — На дебалата кремава хартия то приличаше на някакъв телесен орган с различните реки, протоци и притоци, които наподобяваха вени, вливащи се в него. — Ето — посочи той северозападния край — устието на Дунав. А тука — пръстът легна на най-северната точка — Днепър. А между тях почти по средата — Днестър. Между всяка от реките разстоянието е около сто километра. Тогава...

Той извади дървен компас от метална кутия.

— Госпожице, може да ни покажете къде са петстотин стадия от устието на Днестър.

Марина калиброва компаса според мащаба на картата, след това го постави в центъра на малкото заливче при устието на Днестър и го завъртя. Колебливият кръг, който очерта, докосваше устията на Дунав и Днепър.

— Не виждам как това ще ни помогне — обади се Рийд.

Сурсел не му обърна внимание.

— Плиний е, как му казвате вие, дезинформатор. Тук — той почука по устието на Днепър със сребърен молив — е била гръцката колония Олбия. Основана е през шести век преди Христа от колонисти от Милет, които идват да търгуват със скитите кожи и скъпоценни камъни. Ахил бил местният герой, светецът покровител, разбирате ли? Те вдигат малък храм в негова чест на островче, където реката се влива в морето. Обаче го правят, защото историята за Белия остров вече се знае, защото Ахил вече е свързан с това място. Векове по-късно писатели и географи си спомнят историята за Белия остров, спомнят си, че е имало храм на Ахил на остров близо до Олбия, и решават, че това трябва да е той.

— Щом като не е там, трябва да е при устието на Дунав.

— Възможно е. Така смятат Павзаний и Ликофорн, а в устието на Дунав има множество острови. Павзаний обаче никога не е посещавал Черно море. Той повтаря онова, което е прочел в един много по-стар източник. И бърка при превода. Правилният прочит е не „при“, а „срещу“ устието на Дунав.

С пръст Марина проследи дъгата, която беше очертала с молив — навън от устието на Дунав през открито море и обратно към северния бряг. Пръстът ѝ се плъзгаше по картата и след това в най-северната точка на кръга се спря за миг — на върха на нокътя ѝ, почти заличена от моливната линия, една черна точка петнеше хартията. Можеше да бъде както мастилено петънце, така и наплюто от мухи, обаче, когато Марина се взря по-внимателно...

— Това е остров. — Тя започна да мига, за да приспособи зрението си към светлината в помещението. — Как се казва?

— На руски се нарича Змейни, а на турски Иланда. — Сурсел се усмихна на озадачените им физиономии. — И двете наименования имат едно и също значение. Гръцкото име е Офидонис.

— Змийски остров — извикаха Марина и Рийд почти едновременно.

Сурсел кимна.

— Наясно сте какво символизира змията. Тя пълзи и влиза в най-тъмните земни дупки и се спуска до най-дълбоките кътчета, където човек не стъпва. Тя владее силата на смъртта, но и на живота.

— На живота? — попита недоверчиво Грант.

Сурсел начерта една синусоида в ъгъла на страницата, след това я разполови с права черта.

— Нали познавате символа на фармацевтите? Змия, обвита около тояга? Това е древногръцки символ — жезълът на Асклепий. Змията е един от най-ранните символи на примитивния живот — безстрашни, вечни, способни да се прераждат, като отърсят старата си кожа и я оставят зад гърба си. Те също така били свързан с дарбата за прорицание. Змиите близват Касандра, бъдещата прорицателка, по очите и ушите, когато родителите оставят детето само, и оттам идват нейните сили. Жрицата на Аполон в Делфи, Пития, е женски питон с човешки форми, тя изпада в транс, за да направи предсказание.

— Подобно на минойската жена змия — подхвърли Грант.

Изображението на змиите, които се виеха около хълбоците и гърдите ѝ, беше останало запечатано в неговото съзнание.

Сурсел повдигна изненадано вежди — учителят беше изненадан от момчето на последния чин.

— Много добре! Според Ариан в храма на Ахил на Белия остров е имало оракул. Къде е най-добре да се вдигне храм на този безсмъртен герой, къде да е вратата към подземното царство, ако не на Змийския остров?

— Но това е в шибания Съветски съюз — избухна Джексън. Той посочи книгата с пръст. — Нима искате да ми кажете, че през цялото време руснаците са седели върху това нещо?

Отвън светкавици прорязваха нощното небе над долината, а дъждът чукаше по стъклата като куршуми. Звучите на течаща вода ги заобикаляха отвсякъде, струи се стичаха от покривите и уллиците и надолу по планинския склон.

— Някой ходил ли е там? — попита Мюър по-спокойно.

Сурсел махна със сребърното цигаре като с диригентска палка.

— През 1823 година един руски офицер от Черноморския флот, капитан Критски, слиза на брега. Той предава своя доклад на някакъв академик на Императорската академия на науките и изкуствата в Санкт Петербург.

И петимата бяха напрегнати, наклонени напред в столовете си. Цепениците изпукаха и избълваха искри, които се завъртяха като вихрушка и изчезнаха в комина.

— Намерил ли е нещо?

— Открил, че островът напълно отговаря на името си. — Сурсел запали нова цигара и я пъкна в цигарето. — Бил пълен със змии. Също така и с много птици. Не можел да направи повече от две крачки, без да стъпи върху тях. Прочетохте ли за това у Ариан? — попита той внезапно, като се обърна към Марина.

Тя кимна бавно.

— Той пише, че островът е пълен с морски птици. Всяка сутрин се гмурвали във водата, намокряли крилете си във вълните, след това се издигали в небето и поръсвали храма с водата. После кацали и измивали двора на храма с крилете си.

Джексън се размърда на стола си.

— Може ли да прескочим детските приказки? Нямаме време, не и ако тези неща са в задния двор на шибания Чичо Джо. Намерил ли е нещо важно този Критски или Руски, или както там се е казвал?

Сурсел го изглежда така, както само един французин може да изглежда американец. След това нарочно се обърна към останалите.

— Открил древен храм.

Никой не знаеше какво да каже. Всички се бяха вторачили в Сурсел, затъпели от надежди, алчност и страх, какви ли ще бъдат следващите му думи.

— Намерил ли е нещо друго? Нещо... въъ... ценно?

Очите на Сурсел се присвиха и вторачиха в Джексън, без да примигват.

— Странен въпрос. Господин Джексън, направо се удивлявам: отговорих на досадните ви въпроси колкото можах по-добре, приветствах ви с добре дошли под моя покрив, макар че ми предложихте само опасност, но сега започвам да се чудя защо искате да знаете толкова много за Белия остров? Вие археолог ли сте? Какво доведе петима толкова различни и, моля за извинение, странни хора

пред моя праг в тези толкова опасни времена? Бяхте ли вие честни с мен? Не, не мисля така!

Той се огледа: Мюър имаше предизвикателен израз, Джексън беше откровено раздразнен, Рийд гледаше обувките си — никой не поиска да срещне неговия поглед.

— Легендата разказва, че на острова има голямо съкровище — каза спокойно Марина, но помещението се наелектризира.

Мюър издаде приглушено гъргорене, сякаш е получил удар. Ръката на Джексън се плъзна под сакото към колта под неговата мишница. Грант посегна за всеки случай към револвера. Само Рийд и Сурсел останаха неподвижни и нащрек.

Французинът даде знак на Марина да продължи.

— Според Ариан храмът на Белия остров получавал големи приношения от моряците, които спирали там. Той описва купища сребърни купи и златни пръстени, безброй скъпоценни камъни. Истинско съкровище.

Сърцето на Мюър отново започна да бие, ръката на Джексън бавно се показва изпод сакото. Ръката на Грант остана стиснала ръкохватката на уеблито.

— Според текста също така се дарявали и много кози. — Сурсел и Марина размениха заговорнически усмивки.

На Грант това изобщо не се понрави.

— Но все пак, не. Доколкото знам, капитан Критски е намерил само камъни. Не и съкровище. Може би е скрито в недрата на острова. Но е по-вероятно да е ограбено преди много, много столетия. Черно море винаги е било рай за пиратите и крадците. — Той се наклони към тях с усмивка. — Ако отидете там, внимавайте какво ще откриете. Има причина древните гърци да са се страхували от Черно море, то е място извън пределите на света, трудно за възприемане място, обитавано от диваци. Диви амазонки, плътоядни лестригони^[1], сирени и змии.

Не бива да се заблуждавате от целомъдреното име на острова. Прекалено голямата порция християнство ни е накарала да смятаме задгробния живот за щастливо място с арфи, хорове и меки облаци. Гърците са били по-големи реалисти. Дори за героите мястото е било мъчително и събуждащо гняв. Има една история за Белия остров у Филострат, че духът на Ахил нарежда на минаващ търговец да му доведе една робиня от Мала Азия. Когато търговецът изпълнява

желанието му, Ахил го нагощава кралски в своя храм, след това го изпраща. Но когато търговецът отплава, чува от острова виене, ужасни писъци от непоносима болка. Ахил късал крайниците на момичето един по един.

Джексън стана.

— Е, господин Сурсел, благодарим ви за всичко. Предполагам, че е по-добре да си вървим. Вие бяхте... тъъ... оказахте ни голяма помощ.

Останалите не помръднаха от местата си.

— А плочката? — намеси се Мюър. — Затова сме дошли.

— За какво сте дошли? — Черен гняв покри лицето Сурсел. Той стана от шезлонга. Огънят хвърляше дълги сенки из помещението. — Не сте дошли в къщата ми да изисквате каквото и да било. Моята колекция си е моя собственост. Не я споделям с никого. Освен ако не можете да ми предложите нещо в замяна!

— Хайде да си вървим — настоя Джексън. — И сами можем да намерим този остров. Нямаме нужда от плочката. Така или иначе, не можем да прочетем шибаната писменост.

— И какво ще правим, като слезем на острова? — Рийд изглеждаше по-гневен, отколкото Грант го беше виждал някога. — Ние никога не бихме започнали това търсене без информацията от плочката. Ами ако на второто парче има скрити важни указания? Каквото и да има на този остров, то очевидно не се търкаля на показ.

— Дръж си устата затворена — озъби му се Джексън.

За миг тримата мъже, които се бяха вторачили гневно един в друга, забравиха Сурсел в неговия собствен дом. Той ги наблюдаваше, застанал до камината, и ги слушаше с разсеян интерес.

Тъжният екот на звънец се разнесе из празната къща. Всички се вторачиха в домакиня, който вдигна рамене.

— Звънецът на вратата. Жак ще види кой е.

— Очаквате ли някого? — Грант вече беше протегнал ръка за револвера си.

— Не.

— Вероятно е Кирби — обади се Джексън. — Сигурно се чуди какво се е случило с нас.

Звънецът прозвуча отново. По лицето на Сурсел проблесна раздражение.

— Къде ли може да е Жак?

Той отиде до френските прозорци и ги отвори. Нахлу студен и влажен вятър заедно с плющенето на дъждовните капки. Сурсел надникна през дъжда, макар че градината почти не се виждаше в това време.

— Кой е?

— Не! — Грант осъзна какво става само с миг закъснение. След като дръпна Марина на земята, той се хвърли към отворената врата. Беше все още във въздуха, когато първият куршум долетя.

---

[1] В гръцката митология народ от великани човекоядци. — Б.пр.

↑

22.

Прозорците се пръснаха в буря от стъкла и олово. Сурсел беше отхвърлен назад от силата на куршумите и се блъсна в Грант във въздуха, преди двамата мъже да се строполят на пода. Вероятно това предпази Грант от най-лошото. Джексън, който стоеше най-близо до прозореца, не извади такъв късмет и се завъртя настрана, притиснал ръце върху лицето си. Избиха тънки струйки кръв подобни на племенна татуировка.

— Назад! — ревна Грант. Куршумите все още летяха над главата му, но той не можеше да види откъде се стреля. — Идете в коридора.

Промъквайки се на колене, той издърпа Сурсел в ъгъла. Французинът всъщност беше стоял до отворения прозорец, така че парчетата строшено стъкло го бяха пропуснали, но това не му помагаше. В гърдите му зееха три рани, където го бяха улучили куршумите, а след него по белия мраморен под се точеше широка кървава следа. Грант се огледа за нещо, с което да спре кървенето, но наоколо не откри подходящо.

— Плочката? Къде е плочката?

Гръмотевица забоботи по склоновете на планината, временно заглушавайки тракането на автоматите. Тя удави в тътена си и отговора на Сурсел. Грант се наведе и почти допря ухо в устата на французина, като същевременно се опитваше да държи под око и разбития френски прозорец.

— Къде?

— Галерията. — Оръжията бяха замълчали, но сега дори дъждът едва не удави гласа му. — В източното крило на последния етаж. — Той вдигна безчувствена ръка към гърлото си и задърпа напоената с кръв яка.

Грант я разкъса вместо него. Беше предположил, че умиращият човек просто иска да диша по-лесно, но пръстите му продължаваха да ровят в пазвата. На врата му висеше кожен шнур. Грант го издърпа изпод ризата и накрая се показа малък месингов ключ.

— Горгоната — прошепна Сурсел. — Зад горгоната.

После се отпусна. Грант не можеше да направи нищо повече. Притиснал гръб в стената, той се промъкна през помещението до изхода. Рийд държеше книгата на Сурсел до гърдите си. Сигурно я беше грабнал от масата.

— Сурсел я е купил — обяви Грант. — Плочката е на горния етаж.

— Няма да имаме голяма полза от нея, ако не можем да излезем — подхвърли Мюър гневно. — Дори нямаме представа срещу какво сме изправени.

— Кирби спомена, че има радиостанция в колата — обърна се Грант към Джексън. — Можеш ли да я използваш, за да вдигнеш под тревога американската главна квартира?

Джексън кимна.

— Обаче на самолета ще му трябва малко време, за да стигне до тук.

— Ще ги пресрещнем на половината път. От другата страна на планината има летище. Сигурно не фигурира в техните карти, но се намира приблизително между селата Ениспе и Страти в долината.

Джексън го погледна смаяно.

— Откъде знаеш?

— Използвах го през войната.

Американецът може би се готвеше да спори, но в същия миг силна експлозия разтърси всекидневната под тях. Облак прах и късове мрамор се разлетяха в коридора. Въпреки пищенето в ушите Грант чу викове пред терасата и още изстрели. Те се втурнаха надолу по коридора покрай безоките мраморни глави. Древните герои ги гледаха отвисоко, замръзнали в своите битки. Спряха в края при ъгъла, който водеше към входната врата и главното стълбище.

— Дай си шапката — нареди Грант и Джексън му я даде.

Един бюст на Сократ стоеше на височината на гърдите върху колона в началото на коридора. Грант му нахлупи меката шапка, след това клекна и започна да бутва колоната, която се плъзна леко по полирания мраморен под към фойето...

Пукотът на два изстрела почти се сля в един: някой стреля с пистолет и куршумите изкопаха мрамора. Половината от дясната буза на Сократ се откърти и падна на пода. Преди да се строши, Грант скочи

зад колоната, пхна цевта на уеблито в тесния процеп между нея и стената и стреля два пъти. Меката шапка падна на пода, а при входната врата нещо по-тежко се сгромоляса с тъп звук.

Грант стрелна поглед към Джексън.

— Прикривай ме. — Изскочи във фойето и се хвърли зад стълбището. Никой не стреля по него. Надникна иззад една колона. Труп в зелена камуфлажна униформа и червена звезда, защита на ръкава, лежеше с разперени крайници на прага. Там нямаше други хора.

Грант махна на Джексън да тръгне. Американецът спринтира през фойето, прилепи се до стената при входната врата и рискува един бърз поглед навън.

— Колата още ли е там?

— Да, но не виждам Кирби.

— Важното е радиостанцията да е там.

След знак на Грант Джексън се хвърли навън през входната врата и се претърколи по стълбите до колата. След това потърси укритие зад задната гума. Грант зачака да се посипят куршуми, за да отговори веднага на огъня, но явно никой не ги беше видял.

Джексън се промъкна до багажника и измъкна преносимата радиостанция. Превисе под тежестта ѝ и с мъка я пренесе при стоповете на пакарда, за да провери дали има някаква опасност. Потрепери, защото трупът на лейтенанта лежеше прострян на земята и кървеше в чакъла.

Но сега нямаше време за скръб. Зад един от живите плетове нещо се раздвижи. Грант го забеляза, излезе през вратата и стреля два пъти, давайки достатъчно време на Джексън да изтича нагоре по стълбите. Той залитна под протегнатата ръка на Грант с револвера и падна на колене.

— Внимавай да не я счупиш — каза Грант, след това стреля още веднъж и блъсна вратата да се затвори. — Поискай от главната ви квартира да изпратят самолет на това летище. Ще ги намерим там. След това открий някоя задна врата и се измъквай оттук. — Насочи поглед към Марина. — Ти ще дойдеш с мен.

— И къде ще ходите? — попита Мюър, изглежда го беше яд, че получава заповеди от Грант.

— Отиваме да намерим плочката.

Грант и Марина оставиха другите и се втурнаха нагоре по извитото стълбище. Щом се качиха на първия етаж и продължиха нагоре, звуците зад тях избледняха и утихнаха. Стъпалата свършиха на следващия етаж с квадратна площадка и коридори, водещи наляво и надясно, и кръгъл прозорец по средата, който гледаше надолу към градината и автомобилната алея. Грант надникна през него.

Продължаваше да вали силно, земята се бе превърнала в грубо платно от зелени и сиви петна, но на него му се стори, че видя група мъже, които се криеха зад подпорната стена под автомобилната алея. Проблесна нещо, което не беше светкавица, и се чу пукот, който не беше гръмотевица. Реши, че няма смисъл да рискува изстрел. Беше прекалено далече за револвера, а и не искаше да издаде местоположението си.

— Къде каза Сурсел, че държи плочката?

Въпросът на Марина го върна обратно към предстоящата задача.

— Източното крило. — Замисли се за миг, след това посочи надясно. — Натам. И още нещо... мисля, че каза да гледам за горгона. Имаш ли представа какво означава това?

— Горгона е чудовище, жена със змии на главата вместо коса, бивници вместо зъби и бронзови лапи вместо ръце.

— Сигурно е била гадна кучка.

— Тя е въплъщение на всичко, от което се страхуват в женската сексуалност. Един нейн поглед е можел да те превърне в камък. — Тя му метна поглед, който не беше далеч да постигне същото въздействие.

Поеха надолу по коридора и отваряха всяка срещната врата. Тази част от къщата изглежда не беше ползвана често — спални с голи матраци, бани, в които ваните бяха пълни с прах, но въпреки това беше изложено цяло съкровище от артефакти. По-голямата част беше керамика, а не скулптури: вази, амфори, стомни и делви със смайващо разнообразие от форми. По извитите им страни герои водеха умалените си битки. По стените висяха още картини: издължени портрети, рамкирани с тежко злато. Грант ги оглеждаше, търсейки горгоната. Някоя от жените не се вписваше в описанието. Те се изтягаха върху ивици тежки тъкани, без да ги е грижа за голотата им, и гледаха, докато сериозни герои водеха битки. Един от мъжете беше яхнал крилат кон и забиваше копие си в някакво създание, което приличаше на чудовищен хибрид между лъв, козел и дракон.

Грант повика Марина.

— Да не е това?

— Не, това е химера. В митовете горгоните са нейни лели.

— Забелязвам семейната прилика. Ти откри ли нещо?

— Не.

Стигнаха края на коридора. Огромен портрет в цял ръст покриваше почти напълно стената, но жената на него съвсем не беше чудовище. Кожата ѝ беше бледа като лед, а очите сини и пронизващи. Носеше островръх шлем и сребърен нагръдник от люспеста броня, а в ръцете си държеше копие и щит със сложна украса. Грант предположи, че това е Британия, но не можеше да си представи защо един французин ще я иска в дома си.

— Може би има нещо на някоя от делвите — предположи Марина. — Аз не ги огледах. Може би...

Викове в стълбищната шахта пресякоха думите ѝ.

Грант се обърна.

— Погледни картината.

— Не искам да те притеснявам, но проблемите ни не идват оттам.

— Погледни картината — повторя тя настоятелно. Хвана го за рамото и го завъртя. — Щита.

Стъпките се чуваха все по-ясно. Поне двама — предположи Грант. Те се спряха на долната площадка и Грант ги чу да се съвещават с приглушени гласове. Неохотно погледна към онова, което Марина сочеше. Щитът стигаше почти до главата му и беше толкова близо, че можеше да види отделните точки сива и бяла боя. И тогава я видя. В центъра на щита, изковано релефно, но сякаш със свой собствен живот, едно смразяващо лице се показваше от метала. Пепелянки се виеха от главата ѝ, извити бивни висяха от устата като ками. Но най-ужасното нещо беше нейното изражение, изкривено в озъбена, безкрайна, непреклонна омраза. Макар да беше само нарисувана, Грант почувства как тялото му изтръпва.

— Жената с щита е Атина. Когато Персей убива горгоната Медуза, той отрязва главата на чудовището и я занася на богинята, която я слага на щита си. Това е горгоната.

Грант хвана богато украсената рамка и откачи картината. Съвсем тънка цепнатина очертаваше врата в гладката стена отзад, а една малка

ключалка очакваше ключето.

— Побързай — подкани Марина.

Изглежда единият от двамата мъже беше тръгнал да провери първия етаж, а другият продължи да се качва нагоре. Грант чу как човекът зави, когато стигна на площадката точно под техния етаж.

— Дай ми револвера.

Грант подаде на Марина уеблито, след това извади ключа на Сурсел от джоба си и го пхна в ключалката. Механизмът се задвижи гладко. Чу щракването на езичето и натисна вратата.

Тихо скърцане се понесе по коридора, когато пантите се завъртяха. За миг Грант замръзна, питайки се дали другите са чули звука. След това реши, че е твърде късно да се тревожи за това. Той опря рамо във вратата и я блъсна навътре. Тя се отвори със силно скърцане в знак на протест. Това унищожихи всякакви остатъци от надеждата, че не са ги чули, но вратата беше отворена.

— Хайде — извика Грант.

След като бутна Марина през прага, той се хвърли напред точно в мига, когато един автоматичен откос преряза коридора. Врагът се криеше зад последната колона на перилата. Беше показал оръжието си иззад нея и стреляше напосоки. Делви и вази се пръскаха в облаци червеникав глинен прах, а броните на нарисуваните герои бяха раздрани от дупки. Грант и Марина едновременно блъснаха вратата да се затвори точно навреме, за да чуят първите куршуми да се разплескват в нея. Тя потреперваше от ударите, но нито един не успя да премине. Грант я заключи отвътре. Едва тогава се обърна да погледне къде ги беше довела съдбата.

Първото му впечатление беше, че се намират в нещо като параклис. Преценката на Марина се оказа по-точна: намираха се във вътрешността на умален храм. Коринтски колони се издигаха от двете страни на тясното и високо помещение. Те завършваха с ниски релефни фризове, които според нея не бяха репродукции. В далечния край под високия покрив Сурсел май беше монтирал целия фронтон на класически храм в комплект с мраморна плоча с богове. Високи остъклени шкафове бяха разположени в празното място между колоните. В долната им част имаше чекмеджета, горните рафтове стенеха под тежестта на скулптурите, съдовете и фигурките, които бяха подредени по тях. Някои бяха толкова високи, че в ъгъла стоеше

дървена стълба, с която да бъдат достигнати. Нямаше прозорци, но високият покрив беше направен от стъкло, като онези в оранжерии или зимните градини.

— Тия неща не изглеждат много ценни — каза Грант, докато оглеждаше подредените експонати.

Сравнени с фино украсената керамика във фоайето или мраморните глави с естествени размери на долния етаж, тези експонати приличаха повече на детска игра. Фигурите на каменните плочи не показваха характер или уникалност, делвите бяха украсени с дебели негледжосани цветни ивици.

Марина взе една фигурка — позната форма, богинята с протегнати ръце, макар и без подробностите на онази, която бяха намерили в критската пещера.

— Това е най-ценната част от сбирката на Сурсел. Всички неща, с изключение на фриза, са от края на микенската цивилизация.

Тя издърпа едно от широките ниски чекмеджета. Върху тъмносиньо кадифе лежах четири глинени плочки с големината на пощенска картичка, покрити с дребните драскулки на линейна писменост Б. Тя погали с пръсти една от тях, усещайки писмената като грапавостта на кожа. Изстрелите в коридора отвън бяха утихнали. Единственият шум в помещението беше трополенето на дъжда по оберлихта. И той беше по-слаб, сякаш валежът утихваше, но може би просто така им се струваше след оглушителната стрелба.

— Сигурно са отишли да извикат подкрепления — предположи Грант, когато тръгна да проверява чекмеджетата едно по едно, започвайки от едната страна на помещението.

Марина се захвана да прави същото от другата, но по-бавно и методично. Не във всички чекмеджета имаше плочки. Някои бяха пълни с фигурки, каменни плочи или брошки. Част от експонатите бяха здрави, от други бяха останали само парченца.

— Ето я! — Марина вдигна парчето от чекмеджето пред нея и го обърна. Макар да знаеше какво да очаква, все пак ахна. Ето я рисунката в същия стил като онази, която ги беше отвела до пещерата на Крит. Очертанията бяха избледнели с времето, но мислеше, че различава лодка, зигзагообразните линии на вълните и бичи рога.

Грант притича, хвърли бегъл поглед и подкани:

— Давай да се махаме от тук.

Изведнъж помещението сякаш се затресе, когато няколко откоса се впиха във външната врата, приглушено и глухо като удари с дървен чук. От каквото и да беше направена, засега вратата изглеждаше достатъчно здрава, за да ги удържи.

— Върнаха се — отбеляза Грант.

— Как ще се измъкнем?

Грант извади револвера.

— Закрий си очите.

— Какво?

— Гледай надолу. — Без повече обяснения той вдигна оръжието и стреля три пъти в стъкления таван. После прегърна Марина през кръста, защитавайки я с тялото си от водопада стъкло и дъжд, които се посипаха отгоре. Когато стъклата престанаха да падат, Грант погледна нагоре. Дъждът нахлуваше през една назъбена дупка в стъкления покрив.

Той взе изправената в ъгъла дървена стълба и я премести под дупката. Залюля се опасно, докато се изкачваше между изложбените витрини все по-високо и по-високо. Но височината на стълбата не беше достатъчна. Дори от последното стъпало не му достигаше близо метър.

Цялото помещение сякаш се измести с няколко сантиметра, когато силен взрив разтърси двореца. Експонатите загракаха в своите чекмеджета и няколко парчета стъкло от покрива паднаха на пода. Грант се олюля насам-натам като в края на въже. Марина се хвърли напред отчаяно, опитвайки се със собствената си тежест да подпре стълбата. Зад нея вратата беше почти изкъртена от пантите.

— Опитват се да я взривят — извика тя нагоре.

— Знаем.

Грант се огледа трескаво. На рафта в стената видя старо метално острие, което някога може би е било меч. Взе го и го пхна в рамката, където досега беше стояло строшеното от него стъкло.

— Пази се — извика, защото отново започнаха да падат парчета.

Дъждът валеше пред дупката в покрива и пълнеше очите му. Острието се хлъзгаше в ръцете му и ризата лепнеше мокра по кожата, но той успя да махне повечето от назъбените стъкла по рамката.

— Дръж здраво.

Той остави древното острие, пусна края на стълбата и се подпря на стената. С две бързи стъпки изкачи последните две стъпала като вѐжеиграч, след което се оттласна, за да се хване за рамката на оберлихта. Пръстите му се впиха в нея и едва не се пусна още на секундата — все още от оловната заливка стърчаха остри стъкла. Те се забиха в дланите му, той изстена и по ръцете му започна да се стича кръв. Грант стисна зъби. Беше все едно да се набиращ върху назъбеното острие на боен нож, но нямаше път за отстъпление. Блъскането по вратата се усилваше. Той се набра през отвора и се прехвърли на покрива, и рухна в бъркотия от кръв и вода.

Нямаше време за почивка. Надникна през дупката в стъклото. Марина стоеше в основата на стълбата и му се стори много дребна и уплашена.

— Качвай се — извика ѝ сред шума от дъжда. Зад нея една черна муцуна се беше промъкнала през цепнатината между извитата навътре врата и касата. Оръжието стреля, но ъгълът беше прекалено малък и куршумът улучи една от витрините вместо Марина. Нещо древно и безценно се разби на прах и малки късчета.

Марина се закатери по люшкащата се стълба. Грант свали колана си и го сложи върху рамката, за да предпази ръцете ѝ от строшеното стъкло. След това се протегна надолу колкото можа повече.

Замъкът отново се разтърси и този път Грант видя жълтите пламъци на експлозията да лижат около вратата и след това взривната вълна я събори навътре. Марина скочи, стълбата се залюля, наклони и след това падна назад върху каменния саркофаг в средата на помещението. Ръцете на Грант се склучиха около китките на Марина. Дланите му бяха нарязани и кървави и за миг усети пронизваща болка и ужасното, спиращо сърцето усещане как се изплъзват от пръстите му. Тогава тя заби нокти в неговата плът, а той стисна по-здраво. Тя престана да се хлъзга надолу и се прехвърли през хребета на покрива в мига, когато първият от враговете им нахлу през взривената врата, и докато се оглеждаше и се питаше къде може да са отишли, Грант му пусна два куршума в черепа.

— Това ще подобри съотношението на силите — обясни той и зареди револвера.

Двамата се втурнаха към задния край на покрива и погледнаха надолу. Пространството зад замъка не беше толкова добре поддържано

както предната градина. Там се простираха морави, които завършваха изведнъж при първите редици дървета от боровата гора. Три подгизнали фигури се криеха между дърветата.

— Този път ти си първа.

Грант почти изблъска Марина през покрива, когато намериха улука. Щом краката ѝ докоснаха земята, той я последва, пързаляйки се надолу по гладката метална тръба, като се опитваше да не обръща внимание на паренето в дланите. Всеки, който надникнеше през прозореца, можеше лесно да ги застреля, но това беше риск, който се налагаше да поемат. Затичаха се през моравата, краката им потъваха в меката почва, докато най-сетне успяха да се хвърлят под защитата на дърветата.

— Радвам се, че успяхте. — Мюър беше свит зад ствола на един бор, а пистолетът му сочеше към замъка, готов да отговори на огъня. — Божичко, изглеждаш ужасно.

— Намерихте ли плочката? — попита Джексън иззад една скала.

Марина извади влажната плочка изпод колана си и я подаде на Рийд. Ръцете на професора, бели и подпухнали от влагата, потрепериха, когато я взе.

— Успя ли да вдигнеш под тревога главната ви квартира?

Джексън кимна.

— Няма твоя представа къде е твоето летище, но ще изпратят една „Дакота“ на посоченото място. Това е добрата новина. Лошата е, че според тях червените са плъзнали из цялата планина като екзема. Не са сигурни дали ще успеем да преминем. Другата лоша новина е, че този следобед провеждат въздушно нападение срещу комунягите... Човекът в главната квартира обеща, че ще се опитат да върнат бомбардировачите... — Той вдигна рамене. — Но аз ти донесох това. — Джексън подаде автомата „Стен“ на Грант. — Има само един пълнител, затова не прекалявай, освен ако не се наложи.

Грант пъкна револвера в кобура и пое автомата.

— Аз ще остана, докато вие се оттегляте.

— Не — заяви твърдо Джексън, — ти си единственият, който знае къде е шибаното летище. Идваш с нас.

— Тогава да тръгваме.

23.

Тръгнаха. Придвижването беше бавно, защото гората беше гъста, със сплетени клони, а почвата мека. Марина особено се измъчваше със своите обувки с високи токчета. Най-накрая свали обувките и найлоновите чорапи и тръгна боса по килима от борови иглички. Всички бяха напрегнати и се ослушваха за признаци, че ги преследват. Дъждът отдавна беше спрял, но те не разбраха, защото от дърветата продължаваше да капе вода.

— Сега, когато Сурсел е мъртъв, поне не трябва да се тревожим, че ще изпее на руснаците онова, което знае. — Джексън избута един провиснал ниско клон. Той се стрелна обратно и опръска Рийд с капки вода.

Грант, който вървеше пред американеца, се обърна отворен назад.

— Какво? Не ме гледай като праведник. От значение е не само какво ти знаеш, но и какво те не знаят.

— Никога не съм смятал, че убиването на цивилни е най-добрият начин да постигнеш предимство.

— Така ли? А какво ще кажеш за онези чифутски командоси, на които си доставял оръжия?

Американецът повдигна вежди.

— Мюър ми разказа малко от мръсното ти минало. Нали знаеш какво направиха в хотел „Цар Давид“? Деветдесет и един убити. Да не би да смяташ, че им пука за цивилните?

— Те водят война.

— Ние също.

Джексън сякаш се готвеше да каже още нещо, но Грант му обърна гръб. Спря и се взря в небето, а главата му се наклони, сякаш се вслушваше в нещо. Миг по-късно и Джексън го чу. Бученето на самолетни двигатели високо над главите им.

— Дали са нашите? Възможно ли е вече да са стигнали дотук?

Грант поклати мрачно глава.

— Това не е „Дакота“.

— Сигурен ли си?

Той не си направи труда да отговори. Беше изгубил чет колко пъти свит в плитки окопи или зад скали се беше ослушвал за звуците, които щяха да донесат избавление.

— По-скоро можем да приемем, че твоят човек не е успял да върне бомбардировачите.

— Мамка му!

Пукот, който нямаше нищо общо с дърветата, разтърси гората. Грант се обърна. Стволовете бяха високи и черни както винаги — не можеше да различи пътя, по който бяха дошли. Там обаче имаше нещо.

— Очаква ли се да има и сухопътна офанзива?

Джексън и останалите се разтревожиха.

— Не.

— Значи ни преследват.

— Какво ще правим?

— Ще тичаме и ще се надяваме, че бомбите няма да ни улучат.

Рийд изобщо не беше имал представа за същинския физически ужас да си беглец във враждебна земя. Беше воювал с молив и хартия в бараките на Блетчли Парк. Не беше лесно, през някои нощи вълчите глутници на подводниците ловуваха и напрежението нарастваше, за някои дори прекалено. За Рийд обаче неподвижността на кодовете винаги беше място на спокойствието — онова ъгълче на войната, където битките се решаваха разумно. Потокът от числа, с които се сражаваха всеки ден, можеше да те обезкуражи, учуди и заблуди, но зад тях стоеше фундаментален порядък, колкото и успешно да се опитваха машините „Енигма“^[1] да го объркат. Също като древните гърци Рийд никога не се страхуваше от рационалното.

Но сега настъпи хаос. Всички онези животински сили, които гърците се бяха опитали да затворят в митовете: харпиите, фуриите, горгоните и вакханките, тровили развинтеното им въображение. Рийд имаше чувството, че сънува, и стискаше плочката като талисман. Беше сигурен, че ако я изпусне, преследващата ги глутница ще го настигне на секундата. Затова тичаше.

*„Двамата смело се впуснаха, почнаха бой пред
вратите,
наподобяващи диви глигани, които дочуват
вдън планините надигащ се шум от мъже и от
псета,
мятат се в разни страни и трошат, и повалят
дървета,
цели из корен ги къртят и тракат ужасно със зъби,
докато някой стрелец ги улучи, живота им вземе.“*

Поезията блъскаше в сърцето му. Осъзнаваше как другите около него — Грант, Мюър, може би Джексън, спираха своя бяг и се обръщаха, за да отвържат на огъня. Никога не беше тичал толкова дълго и толкова бързо. Усецаше краката си като желе. Когато гората оредя в гола полянка от редки дървета и шубраци, той се опита да ускори своя бяг, за да стигне до прикритието на леса, но не можа.

Грант се обърна и пусна няколко откоса с автомата. Все едно някоя безформена зла воля ги гонеше смъртоносно из черната гора. Може би трябваше да застанат на позиция. Така поне щяха да намалят опасността да получат куршум в гърба. Гората обаче се простираше на всички страни, а и техните преследвачи със сигурност ги превъзхождаха по оръжие, а вероятно и по численост.

Той стигна края на открита местност, където свлачище беше отнесло дърветата. Напред виждаше Рийд, който трескаво лъкатушеше между скалите. Грант пусна кратък откос към гората. Това щеше да ги накара да помислят и да му осигури време да прекоси полянката.

Кръвта бучеше в ушите му, но като се изключи това, битката беше странно безшумна. Изстрелите бяха спорадични и влажната тишина бързо ги поглъщаше. Затова, въпреки че бомбардировачите бяха високо над техните глави, той чуваше ясно и силно бученето на техните двигатели. Въпреки дебнещите наоколо опасности вдигна очи.

Бурята беше отминала и хладен вятър разкъсваше облаците. Грант виждаше светлосиньото небе през късовете сиви облаци, а пред тях минаваше тъмна сянка като на муха или птица. Тя се разцепи на

две и като че част от нея се откъсна и започна да пада към земята, докато другата продължаваше спокойно напред.

— Бягайте!

Другите вече почти бяха пресекли полянката. Нямахте кой да чуе думите му, освен той самият. Хвърли се след тях, заобикаляйки скалите и прескачайки корените и пъновете, които се опитаха да го сграбчат. Които и да бяха техните преследвачи, явно бяха стигнали до края на гората. Чуха се изстрели и на около метър от него от една скала се вдигна бяло облаче, когато в нея се удари куршум. Неговият непостоянен курс на зигзаг между препятствията го правеше трудна, но не невъзможна мишена. Краят на откритото пространство беше мъчително близо — само на около двайсетина метра, но рискът да ги премине беше твърде голям. Хвърли се на земята зад две скали, разделени от голяма цепнатина, и надникна оттам.

За секунда ги видя ясно: бяха седмина души в бойни униформи. Бяха се разпръснали в редица в края на гората, а от раменете им висяха оръжия. Грант вдигна автомата, чудейки се колко ли патрони са му останали. Зад преследвачите между дърветата се заби черна комета.

Светът сякаш беше погълнат от пламъци. Огнен стълб, три пъти по-висок от самите дървета, се издигна между редиците им, превръщайки сухата дървесина в огнен ад. Беше взрив, какъвто Грант никога не беше виждал. Вместо да отмине, шумът нарасна като трясъка на влак, който нахлува в тунел. Силна въздушна вълна помете голата поляна. Грант беше запратен срещу скалата, когато гладният огън погълна всичкия въздух, който можа да докопа. Въздушната вълна повали преследвачите, повдигна ги като парцалени кукли и ги запрати в пламтящата гора.

Черен дим се издигна над огнената стена и я погълна. Ударната вълна отслабна и се върна обратно над Грант подобно на вълна, която се връща към брега. Той хукна с нея, препъвайки се по неравната земя към линията, където гората започваше отново. Останалите го чакаха там.

— Мамка му, какво беше това? — попита Грант, който имаше чувството, че белите му дробове са притиснати от десеттонна скала.

— Напалм — обясни Джексън, поставил шарена кърпа пред устата си. — Използваме го да пържим червените.

— Ясно. Ако не се махнем оттук бързо, нищо чудно и ние да се опечем. — Далечният край на гората беше избухнал в пламъци и някои вече се прехвърляха по обиколката на полянката.

— Видяхте ли Белциг в двореца?

— Нямах време да гледам — сопна се Грант и погледна през рамо.

Една почерняла фигурка изскочи на полянката с писъци. Пламъците бяха погълнали косата на човека и сега черепът блестеше гол, а дрехите висяха на огнени парцали, вкопчени в обгорялата плът като демони. Три куршума от револвера на Грант прекратиха мъките на нещастника. След това всички хукнаха.

Черни облаци отново скриха небето, но сега те бяха огнени, а не дъждовни. Пипала от пушек се извисяваха между дърветата и ги гонеха. На Рийд те напомняха Лернейската хидра — хлъзгава топка от извиващи се шици и хапещи глави. Огънят сякаш беше намалял леко, но всеки път, когато поглеждаше през рамо, той все още беше там — матов оранжев блясък зад дърветата. Стигнаха до голо място на планинския склон, каменисто, високо и напълно обезлесено. Оттам се виждаха дълбоките долини, хълмовете и върховете в далечната страна на планината. Долините бяха черни и гъсто залесени. На места се връзваха бели петна, където течеше някоя бърза река.

Мюър мина покрай Рийд и стигна до края на голото място на склона.

— Е, къде е шибаното летище?

Грант посочи ниската седловина между долините точно под тях. Планинските склонове от двете страни я притискаха, а самият хребет изглеждаше тесен дори за козя пътека.

— Невъзможно е самолет да се приземи там.

— Правил съм го вече.

Металическото щракване на затвор, плъзгащ се на мястото си, изкънтя в празното пространство като изстрел. Те се обърнаха. Нямаше смисъл дори да правят опит да насочат оръжията си. Десетина мъже стояха около тях в полукръг. Всички бяха въоръжени. Още силуети се виждаха между дърветата и шубраците в гората.

Един от мъжете пристъпи напред. Беше мършав и твърде дребен за оръжието, което носеше. Изглеждаше силно съсредоточен. Когато се обърна да каже нещо на един от подчинените, на ръкава му проблесна

червена звезда подобна на онази, която Грант беше видял на убития в къщата на Сурсел. Мъжът погледна отново към тях, странна усмивка изпълзя на лицето му.

— Сам Грант — каза на английски със силен акцент, — ето че отново се срещаме.

Грант прибра револвера в кобура и отговори с неспокойна усмивка:

— Здравсти, Панос.

---

[1] Многороторна шифровъчна машина, използвана от Вермахта през Втората световна война. — Б.пр. ↑

24.

— Кой, по дяволите, е този? — настоя Джексън. — Познаваш ли го?

— Панос Русакис, запознахме се през войната. Воюваше срещу германците на Крит.

Джексън посочи оръжието.

— А сега срещу кого се бие?

— За Гърция! — Панос изпъна рамене и сякаш стана по-висок, когато го каза, ръцете му стиснаха оръжието по-здраво.

— Няма да ти харесат неговите политически разбирания — предупреди го Грант, — така че не задавай много въпроси.

— А тези? — Панос посочи с оръжието си другарите на Грант. — Кой...

Замълча, вторачен в Марина, сякаш беше видял привидение.

— Ти? Защо си тук?

Изглеждаше загрижен, объркване се беше изписало на мършавото му лице. За пръв път Грант изпита безпокойство. Русакис погледна Джексън, след това нагоре към небето — бъркотия от синьо, черно и сиво. Бомбардировачите бяха изчезнали, но миризмата на изгоряло продължаваше да изпълва въздуха.

— Защо сте ги довели тук?

— Бомбардировачите нямат нищо общо с нас. Това е дълга история, а ние не искаме да оставаме дълго тук. Един самолет ще дойде да ни вземе от летището. Ако ни оставиш да отидем там, ще ти се махнем от главата.

Русакис излая нещо на един от помощниците си. Партизаните се приближиха.

— Ще дойдете с нас.

Те предадоха оръжията си и поеха в индийска нишка надолу по планинския склон. Нямаха друг избор. Хората на Русакис ги обградиха и пазеха, докато се промъкваха надолу, заобикаляйки камъни, корени и пънове. Слънцето беше изгряло и въздухът беше тежък от влагата,

която се изпаряваше от мокрия листак. На Грант му напомняше повече на басейна на река Конго, отколкото на Северна Гърция.

Джексън, който вървеше зад него, попита:

— Откъде познаваш този човек?

— По време на войната работихме заедно на Крит. Той командваше група партизани.

— Значи е познавал и Марина?

— Не много добре. Той и нейният брат... — Грант се поколеба.
— ... бяха на различни мнения.

— И така може да се каже — обади се Мюър.

След, както им се стори, безкрайното спускане склонът премина в равно пространство. Грант спря и подуши въздуха. Отново се усещаше миризмата на огън, но не на лепкавите мазни пламъци, които беше донесъл самолетът. Този беше оцветен със сладката миризма на борова смола и цвъртящата мазнина на печачо се агнешко. Гладът срязва болезнено стомаха му. Не беше ял нищо от закуската насам. Сега вече беше почти зазоряване.

Изведнъж дърветата оредяха. На неколкостотин метра напред слънцето огряваше тясна ивица, изрязана в гората — самолетната писта. Тя не беше на върха на хребета, а на естествената тераса под него, така че дърветата отгоре я скриваха от почти всеки зрителен ъгъл. Партизаните бяха направили лагера си в гората наблизко: няколко палатки, огнище за готвене и сандъчета с муниции. Две жени в камуфлажни униформи печеха агне на шиш. На Рийд, чието ежеседмично забавление в Оксфорд беше ходенето на кино, тази сцена му напомни „Приключенията на Робин Худ“ и едва ли не очакваше Ерол Флин да се появи измежду сумрачните дървета със своята шапка с перо. Вместо това видя нещо по-изненадващо. В края на лагера бяха струпани клони, които оформяха недодялана отворена колиба с покрив от листа. Грубо изсечени пейки от дънери бяха подредени околоръст, на тях седяха деца, които гледаха внимателно към предната част на помещението, където един сивокос учител пишеше нещо по черна дъска. Няколко от децата се вторачиха любопитно в новодошлите изпод перчемите и тънките плитчици. Учителят почука с показалката по ръба на дъската и те послушно обърнаха глави.

— Какво правят? — полюбопитства Джексън.

— Бащите им са издирвани и не могат да ходят в местните училища, затова семействата им ги водят тук — обясни Русакис.

Той махна на хората си, които подкараха Грант и останалите като стадо към края на самолетната писта. Единственият шум беше неспокойният детски хор, който пееше детска песничка под ръководството на учителя.

— Последния път, когато се срещнахме, ти казах никога повече да не се връщаш.

Грант направи крачка встрани. Веднага дулото на пушка ядно се заби в ребрата му.

— Панос, за бога, знаеш, че съм на твоя страна.

— Дали? Някога може би, но сега те виждам с фашистите.

Джексън не можа да се сдържи.

— Фашисти? Ние сме добрите. Ако досега не си го забелязал, прекарахме четири години да помагаме на хора като теб да се отърват от фашистите. Искаш ли да знаеш кои са истинските наследници на Хитлер? Трябва само да питаш другарчетата ти в Москва.

— Един човек от Москва дойде тази сутрин. Полковник от КГБ. Има само едно око. — Русакис закри с длан дясното си око, за да наподобя превръзка.

— Курхозов.

— Аха. Значи го познаваш. И той те познава. Каза, че търси един американец и трима англичани. Врагове на социализма и много опасни. — Русакис отиде до едно от сандъчетата и извади пистолет с цев като тръба. Никой не посмяваше да продума. — Той ми предложи пари, злато и много оръжия, ако му помогна да ви намери.

— Ти обаче не си го направил.

Русакис зареди сигналната ракета в пистолета.

— Придружава го един човек, германец. Познавам този тип от Крит. Фашист. Наричат го Белциг. Уби много гърци по време на войната. Превръщаше ги в роби. Караше ги да копаят, убиваше ги. Свиня. Затова отказах.

Грант издиша.

— А какво стана с Курхозов?

Русакис вдигна рамене.

— Има много хора в тази долина. Може би ще намери друг, който е готов да му свърши работа.

— Мисля, че налетяхме на тях.

Русакис не отговори. Далечният шум на самолетни двигатели проби листака над главите им. Това не беше остро боботене на бомбардировачите, а кухото бръмчене на „Дакота“.

— А тя? — Русакис посочи Марина със сигналния пистолет. — Не за пръв път хващам член на фамилията Папагианополу да работи с фашистите.

Русакис насочи цевта към небето и дръпна спусъка. С остро съскане сигналната ракета излетя във въздуха и със сух пукот се пръсна в облак червен дим над дърветата. Неколцина от хората на Русакис заеха позиции по протежение на пистата.

— Случилото се с Алексей няма нищо общо. — Изведнъж всички цевы сякаш се насочиха обвинително към Грант. Усещаше болезнено и вторачения поглед на Марина.

— Какво искаш да кажеш? — В гласа на Марина се прокраднаха истерични отсенки. Над главите им мина сянка. Дакотата прелетя ниско, за да огледа пилотът пистата. Никой не погледна към машината. — Какво за Алексей?

Очите на Русакис се присвиха.

— Грант не ти ли каза?

— Беше убит от засада — отчаяно се намеси Грант. Влажният въздух му тежеше, чувстваше се зле.

— Британците го убиха — заяви Марина. — Страхувах се, че след като германците се оттеглят, съпротивата ще се опита да завладее цяла Гърция и да докара комунистите на власт. Смятах, че като премахнат комунистическите водачи, ще успеят да запазят Гърция за себе си. Затова са уредили брат ми да бъде убит.

— Нищо подобно. Не е убит, защото беше комунист, и не са му видели сметката британците. Те се опитаха наистина, изпратиха човек да свърши работата, но той се провали. — Русакис стрелна Грант с презрителен поглед. — Но аз го последвах, отидох там в клисурата и убих Алексей.

Марина се вторачи в него.

— Ти? Защо?

— Помниш ли какво се случи три дни преди той да умре? Всички ваши хора бяха избити от германците. Оцеляха само трима: ти, Алексей и Грант.

— Алексей ни беше изпратил в Ретимно, да разузнаем един германски горивен склад.

— Защото е знаел. Знаел е какво ще се случи. Не се ли сещаш защо германците са намирали вашите хора? Защото Алексей им е казал.

Марина потрепери сякаш някой я беше ритнал в корема. Лицето ѝ пребледня. Грант протегна ръка, за да я подкрепи да не падне, но тя я отблъсна.

— Защо ще ни предава? През целия си живот се сражаваше с германците.

Русакис вдигна рамене.

— Защо хората предават страните си? Може би заради момиче, може би заради злато. И после — сбогом. И аз не знам. Но го погледнах в очите там, в клисурата Имброс, и разбрах, че е истина.

Останалото, което може би искаше да каже, беше удавено в рева на дакотата, която мина ниско над тях и с глух тътен кацна на пистата. Колелетата едва отскачаха от влажната след дъжда земя. Пилотът беше кацнал добре, но сега му бе потребна цялата дължина на пистата, за да може да спре машината навреме. Хората на Русакис, заели позиция по протежение на пистата, започнаха да приготвят оръжията си и чакаха неговия сигнал. Той погледна несигурно към тях и в тази частица от секундата Марина се спусна. С едно движение го обхвана през врата и го стегна в задушаваша хватка, а с другата ръка измъкна пистолета от дланта му и го притисна към дясното ухо.

— Лъже ли?

Хората на Русакис я обкръжиха като глутница, размахваха оръжия и ѝ крещяха да го пусне. Горещ вятър ги обгърна, когато усетиха струите въздух от перките на дакотата. Но отговорът, изписан на лицето на Грант, беше ясен.

— Заклех се, че ще светя маслото на човека, убил Алексей — изсъска тя.

Русакис махна на хората си да останат на място.

— Ако ме убиеш, умираш и ти. Умират и твоите приятели. Всички ще умрат.

В далечния край на пистата самолетът направи остър завой и се приготви за излитане. Грант виждаше как пилотът наднича през

предното стъкло, за да види къде са неговите пътници. Партизаните, скрити зад дърветата, очевидно бяха невидими за него.

— Мога ли да направя едно скромно предложение — обади се Мюър.

Всички очи и оръжия се насочиха към него.

— Ти? — изплю Марина. — Ти пък какво има да казваш? Ти ли даде заповедта да убият Алексей?

— Няма нищо общо с мен. Беше си работа на Дирекцията за специални операции, а аз бях от разузнаването. — Мюър отвори табакерата си от слонова кост и запали цигара. — Така както виждам нещата, можем да изкараме целия „Хамлет“ и да завършим с купчина трупове. Или пък да използваме малко шибан здрав разум. Всички, които искат да умрат днес и тук, да вдигнат ръце!

Той огледа групичката мъже, тълпата от корави и гневни лица.

— Добре. Брат ти е мъртъв и това е твоята трагедия, но ако господин Русакис не го беше пипнал, някой друг щеше да го направи. Може би щеше сама да го сториш, ако бе научила истината. Защо тогава да не сключим сделка? Пусни Русакис да си върви, а той ще ни позволи да се качим на самолета и всеки ще може да се махне от пътя на другия и да се заеме с по-важни неща.

Пръстът на Марина върху спусъка се напрегна още. Кръгът мъже около нея се стесни малко повече.

— Ако те пусна, ще ни оставиш ли да се качим на самолета?

— Ако ви оставя, ръцете ми чисти ли са? И между нас няма нищо? — Русакис едва можеше да говори, задушен от хватката й.

— Да.

— И самолетите на янките ще престанат да идват?

Джексън се смръщи:

— Не мога да обещавам...

Мюър направо подскочи.

— Джексън, за бога, мисли за важните неща.

— Окей, окей — вдигна ръце американецът в знак, че се предава, — ще спрем бомбардировачите. — Поклати глава с отвращение и погледна към Русакис. — Да знаеш, няма да спечелите тази война.

Марина свали пистолета и разхлаби хватката си.

Русакис започна да разтвива врата си.

— Не може вечно да спирате един по-добър свят.

Те се качиха на самолета, като се привеждаха във въздушния поток на витлата. Слънцето се беше гмурнало сред облаците, а на високите планински склонове гората продължаваше да гори. Видяха цялата долина изпълнена с лепкава златиста омара. Рийд притисна плочката към гърдите си, а Марина извърна глава към илюминатора, опитвайки се да скрие сълзите си.

— Помисли си само какво ще каже Курхозов, като разбере, че неговите собствени хора са ни помогнали да избягаме — разпалено изтъкна Джексън, когато най-сетне се успокои, — а ние вече ще сме измъкнали щита изпод неговия нос.

Грант се обърна към него.

— Ще изпълниш ли обещанието към Панос? Ще изпратиш ли бомбардировачите някъде другаде?

— Разбира се — кимна Джексън безгрижно.

Самолетът се наклони и пое курс към Солун. Грант погледна назад, надявайки се за последен път да зърне златистото небе. Но слънцето беше залязло и долината беше потънала в пушек и мрак.

25.

Вече се беше стъмнило, когато се върнаха в Солун. На летището ги посрещна щабна кола и ги закара в малък хотел. В него нямаше ресторант и единственото място, където можеха да им сервираат храна, беше мръсна пивница, пълна с възрастни мъже, които играеха табла и карти. Келнерът им донесе купа с маслини и сарми от лозови листа, които те погълнаха лакомо.

Когато чиниите бяха разчистени и на масата се появи шишето с узо, Рийд извади плочката и я сложи на покривката. Молхо не беше успял да я счупи точно на две половинки. Половинката на Сурсел беше по-голяма от тази на Пембертън и представляваше квадрат със страни около петнайсет сантиметра. Всички се вторачиха в рисунката на задната страна. Беше разделена на три квадрата, отделени със зигзагообразните линии на стилизирано море. В най-горния точно пред назъбената линия, където Молхо беше строшил плочката, две фигури, мъж и жена, стояха от двете страни на могила със странна форма.

Грант си пое дълбоко дъх. Дори след три хиляди години можеше да разпознае издълбания лемноски хълм, където бяха открили светилището на кабирите. И наистина, когато се вгледа по-внимателно, видя две шкембести фигури да танцуват и да размахват чукове. Между тях имаше нашарен диск.

— Това трябва да са кабирите. Представям си, че двете фигури в краищата са Хефест, богът ковач, и Тетида, майката на Ахил. — Академичното поведение на Рийд не можеше да скрие напълно неговото възмущение.

— А този кръг — попита Джексън — би трябвало да е щитът?

Рийд потърка чело и подръпна къдрица от чорлавата си коса.

— Да, предполагам, че е щитът.

— А това — Джексън посочи следващия квадрат — трябва да е Троянската война, така ли?

Тук боята беше избеляла, но изображението беше достатъчно ярко. Грант се сети за изсечените сцени в лемносското светилище.

Колесниците летяха към полесражението, докато под стените на издигащ се на върха на хълм град две редици въоръжени мъже се бяха изправили една срещу друга. Между тях двамина се сражаваха. Единият беше запратил своето копие, което трепкаше в щита на другия, той пък се опитваше да извади своя меч.

— Ахил и Хектор — промълви Марина и протегна ръка, за да докосне изображението, но се спря, сякаш щеше да извърши светотатство.

*„Тъй рече Хектор Приамов и меча си остър извади,
който огромен и як до бедрото му беше увиснал.
Леко приведен се спусна тъй, както орел нависоко
литнал на воля, се стрелва от облаци черни в полето
агънце кротко да грабне или пък уплашено зайче;
също тъй Хектор се втурна, размахвайки меча си
остър.
Но и Ахил връхлетя, преизпълнен с диво геройство.
Той си гърдите прикриваше с щита, пламтящ като
огън,
четиривърхия шлем с главата си силно тресеше.“^[1]*

Джексън погледна остро Рийд.

— Пламтящ щит? Какво означава това?

Рийд вдигна рамене.

— Това е често срещан епитет, използван за доспехите на Ахил. Щитът бил покрит със злато. Предполагам, че на слънцето е пламтял като огън.

— Аха.

— А това трябва да е Белия остров — посочи Мюър към долния край на плочката.

По краищата боята беше доста олющена, но в десния долен ъгъл можеше да се различи още една планина, боядисана в черно. На нейния връх се издигаше бяла кула, увенчана със свещени рога.

— Това трябва да е храмът — тихичко каза Рийд. — Храмът на Ахил в подземното царство.

Той извади лист кадастрон от чантата си, върху който беше прерисувал в оригинални размери плочката на Пембертън. Пъхна го под плочката. Назъбеният край на плочката и прерисуваният съвпадаха почти напълно. Най-сетне можеха да видят цялата рисунка. Светилището в Долината на мъртвите попадеше в най-горния ляв ъгъл на четвърти квадрат, отделен от изображението под него със заострените вълни. И петимата се наведоха над масата и застинаха в благоговейно съзерцание.

— Явно ще е нужно сериозно проучване. — Рийд обърна плочката, очевидно интелектуалното му настроение беше променливо като времето в Оксфорд. — Сега поне разполагаме и с останалата част от текста.

— Можеш ли вече да го прочетеш? — попита Мюър.

— Не е там работата. Важното е, че имаме чист пример на линейна Б. Досегашните ми предположения за езика бяха подсказани от надписите на притежаваното от нас парче. Сега, когато разполагам с нов текст, мога да проверя хипотезите си и да видя дали правилата, които извлякох, са верни. Ще бъда в отлична позиция да започна с опитите за дешифриране.

— Да започнеш с опитите за дешифриране! — Джексън едва не се задави с узото. — Не можеш ли просто да го направиш? Колко време ще ти отнеме?

— Не знам. — Сухата любезност на Рийд се беше изпарила, заменена от груба сприхавост.

Марина беше забелязвала същото преображение у Пембертън, когато някаква нова идея го обсебваше. Любезността, търпението, тактът — всичко отиваше по дяволите, когато съзнанието потъваше в себе си.

— На Шамполион му трябваха две години, за да разчете йероглифите. А той имаше на разположение Розетския камък.

— Две години? — Всички в пивницата вдигнаха глави от игрите и чашите с узо, за да погледнат към масата на чужденците в ъгъла. Джексън заговори по-тихо: — Може би не си забелязал какво се случи през последните два дни, но не разполагаме с две години. Може дори да нямаме и две седмици на разположение, ако червените са по петите ни. Налага се да вземем този щит, и то бързо, иначе ще бъдем откъм губещата страна в последната война в историята.

Всички около масата го зяпнаха.

Джексън избърса уста с носната си кърпа, осъзнавайки, че е казал твърде много.

— Да го кажем така: няма да ви се иска да сте наоколо, когато руснаците го пипнат. Сурсел почти ни съобщи къде се намира Белия остров. Според мен трябва да идем там веднага, преди Белциг да се е сетил къде е.

— Но островът е съветска територия — възрази Грант.

— Ето още една причина да се замъкнем там колкото може по-бързо. Ако комунистите разберат, че се намира в задния им двор, ще завлекат щита в Москва, преди да успеем да мигнем.

Рийд поклати глава.

— Дори да отидеш на острова, не можеш просто така да се изкачиш до храма на Ахил и да потропаш на вратата. Без помощта на указанията от плочката няма нищо да намериш. Иманярите от векове копаят в критската Долина на мъртвите, но не са успели да намерят храма с метеорита, докато не се появи Пембертън с парчето от плочка.

— Това не е проблем. Разполагаме с уреди, които могат да открият елемент 61. Ако щитът е на този остров, ще го намерим.

Когато се върна в стаята си, Грант свали ризата и се изми над спукания умивалник в ъгъла. Сякаш целият ден беше полепнал по кожата му: турският тютюн от сребърното цигаре на Сурсел, засъхнала кръв, където го бяха порязали стъклата на оберлихта, сажди от огъня и масло от самолета. Изтърка се колкото може, избърса внимателно нарязаните си длани и след това се стовари на дюшека.

Леглото беше твърдо и тясно, но след деня, който беше изтърпял, му се стори като райски пух. Полежа известно време бос и гол до кръста, наслаждавайки се на полъха на въздуха върху влажната кожа.

На вратата се почука. Грант се обърна и хвана дръжката на револвера, който лежеше на нощното шкафче.

— Отворено е.

Влезе Марина. Носеше обикновена бяла блуза и черна пола с висока талия, която подчертаваше тънкия ѝ кръст. Косата ѝ падаше свободно на раменете. Тя се спря за миг, когато видя полуголото тяло на Грант, но след това влезе в стаята. Босите ѝ крака стъпваха

безшумно по дюшемето. Седна на края на леглото и Грант видя следите на скорошни сълзи по бузите ѝ.

— Не мога да спра да мисля за Алексей — промълви някак извинително. След това вдигна глава и погледна Грант в очите. — Вярно ли е?

— Коя част?

— Всичко.

Грант вдигна ръка и погали косата на момичето, след това я спусна надолу и я задържа на гърба ѝ. С дланта си усещаше топлата кожа под тънката блуза.

— Не ти трябва да знаеш.

— Разкажи.

— Помниш ли засадата в Кастро? Цялата група — Никос, Софокъл, Менелай и всички останали бяха разстреляни от германците. Два дни по-късно главната квартира ме повика. Очевидно Алексей ни беше предал. Наредиха ми да го поканя на среща в една долина в Бялата планина близо до Имброс.

— Отишъл си да го убиеш.

Грант замълча за миг, докато си припомняше вкуса на прах в устата. Тази ужасна последна прегръдка, която и двамата знаеха, че е неискрена. Как запрегна чукчето на уеблито и как се промени лицето на Алексей, когато осъзна случващото се.

— Не можах да го направя. Гледах го, ала виждах теб. Не знаех, че Панос ме е последвал.

Марина вдигна някакво боклуче от чаршафа и започна да го върти в пръстите си.

— Никога не ми каза.

— Беше по-добре да не знаеш. Искях да помниш Алексей като герой. — Грант престана да я милва по косата. — А между другото, нямах и възможност. Русакис едва не уби и мен. Сигурно реши, че съм бил ортак с Алексей. Заплаши, че ако ме види още веднъж на Крит, ще ме убие. А кариерата ми в Дирекцията за специални операции така и така беше приключила: аз не изпълних заповед. Те вече никога нямаше да ми поверят мисия, затова се изпарих.

— Не знаех.

— Алексей беше неудобство за британците. Не искаха да се разчуе, че един от техните най-смели съюзници е бил завербуван от

германците. Със смъртта му заметоха случилото се.

Дълго, сякаш цяла вечност, никой от тях не помръдна. Грант лежеше на леглото с глава на възглавницата, а Марина седеше на ръба със скован гръб и неподвижна. Грант видя, че бърше още сълзи. След това се обърна към него, наведе се и го целуна по устата.

— Трябваше да ми кажеш — прошепна тя. — Въпреки това, благодаря ти.

Грант реагира инстинктивно. Прегърна я и я придърпа надолу върху себе си. Тя се съгласи с готовност. Устните ѝ докоснаха бузата му, меки и сухи върху покаралата му брада, а езикът ѝ се стрелкаше, докато го целуваше бързо. Той притегли главата ѝ обратно към своите устни и тя напъха езика си в устата му. Усети вкус на анасон и вдъхна мириxa на тютюн и парфюм, когато косата ѝ се разпиля по лицето му.

Тя притисна ръце в гърдите му и се надигна, за да го прекрачи. Полата ѝ се вдигна над бедрата и разкри копчинените ѝ гащички. Грант мушна ръка в тях и след това насочи пръсти в нея. Марина си пое шумно въздух и се завъртя, за да го яхне. Пресегна се нагоре, за да разкопчае блузата си, но Грант беше по-бърз, хвана я за подгъва и я дръпна, късайки копчетата, за да разголи гърдите ѝ. Тя вдигна ръце над главата. Лампата на нощното шкафче я обля с оранжев блясък. Когато Грант погледна нагоре, видя сянката ѝ да се полюшва на тавана. Гърдите ѝ бяха полуголи под разкъсаната блуза, полата — вдигната на кръста, и тя сякаш се беше превърнала във възплъщение на минойска богиня — примитивна, сурова, трепкаща от силите на сътворението.

Марина съблече блузата. Той протегна ръка, за да обхване гърдите ѝ, но тя го хвана за китките и го притисна надолу, търкайки зърната си в неговите. Когато усети, че Грант е престанал да се съпротивлява, пусна едната му ръка и започна да му разкопчава колана. Плъзна ръка надолу и откопча копчетата на дюкяна му едно по едно, обхващайки еректиралния пенис с длан.

Внезапно той се размърда и движението я накара да залитне. В този момент Грант се извъртя и двамата се претърколиха. Сега той беше отгоре. Марина се извиваше и гърчеше под него, издра дълбоки резки в гърба му с нокти, но не можа да го свали от себе си. Той разтвори бедрата ѝ и тя го обгърна с крака. Грант пъкна ръка под нежните ѝ рамене и леко я повдигна, така че цялото ѝ тяло беше извито към него.

Влезе в нея и тя го погълна в своя влажен мрак.

---

[1] Тук е направена малка промяна в българския превод на А. Милев и Бл. Димитрова заради определението в английския превод Поуп „пламтящ“, използван в романа. — Б.ред. ↑

26.

*Черно море, близо до Змийския остров
Двайсет и четири часа по-късно*

Беше нощ и летяха ниско. Единствената светлина в самолета беше мъждивото осветление на приборите, макар че от време на време виждаха сигналните лампи на кораби, които пореха морето под тях, малки звезди, подобни на фосфоресциращ планктон в мастилената вода. Никой не говореше. Всички имаха ясна представа за опасността, на която се излагаха.

Джексън, който седеше на пилотското място, погледна през прозореца към веригата размазани светлини далече напред.

— Това е границата. Току-що навлязохме в съветското въздушно пространство.

— Ако някой мисли да дезертира, сега му е времето — каза Мюър и стрелна със зъл поглед Марина.

Грант я почувства как се напруга, защото се беше облегнала на него.

— Какво е това? — попита Рийд от седалката на помощник-пилота и посочи през предните стъкла.

Под и пред тях бяла светлина пулсираше в мрака.

— Ако се вярва на справочника „Черноморски пилот“, на най-високата точка на острова се издига фар — обясни Марина.

— Значи това трябва да е — отсъди Джексън, — защото наоколо няма други острови. — След това наклони самолета наляво, намали оборотите и започна бавно да се спуска.

Бяха улучили времето добре. През прозореца вдясно Грант видя как мракът се оцветява в тъмносиньо над хоризонта.

— Да се надяваме, че не ни очакват гневни богове, които да ни откъснат крайниците един по един.

Кацнаха върху вълните точно в момента, когато слънцето започна да изгрява, и навлязоха в плитък залив. Всички се бяха вторачили напред и им беше трудно да повярват къде са се озовали. В представите си, без дори да го осъзнава, Грант беше очаквал нещо блестящо и величествено: горди остри върхове от алабастр, отразяващи слънчевата светлина като сняг, или мраморна стена, която израства от морето. Дори нещо подобно на белите скали край Дувър щеше да го задоволи. Ала единствената белота, беше торта на прелитащите птици, от която имаше в изобилие.

— Сигурен ли си, че това е точното място? — усъмни се Мюър.
— Не ми изглежда много бял.

— Името вероятно е метафорично. — Гласът на Рийд прозвуча изпълнен със съмнения и разочарование, каквито усещаха всички останали.

Мюър изтананика няколко иронични такта от песен на Вера Лин^[1]. Пред тях в северозападния край на острова се виждаха бетонни стъпала, които се спускаха по червеникавите скали до малък кей. Джексън изгаси мотора и остави самолета да се плъзга по инерция. Машината се разтърси, когато понтоните ѝ се блъснаха в пристана. Грант скочи на единия от тях и от там на кея, и завърза въжето около един ръждясал кнехт. Погледна от другата страна на кея, където за ръждясала халка беше вързана гребна лодка с издраскана боя.

— Колко противници очакваме?

— Първо, пазачът на фара. От Лондон смятат, че може да има и неколцина съветски инженери, които изграждат някаква радиоантена.

— Значи е чудесно, че пристигаме подготвени — засмя се Джексън и раздаде автомати МЗ и чанти с резервни пълнители и гранати. За Рийд нямаше автомат, но за негов ужас получи малък пистолет „Смит и Уесън“.

— Не мога да го използвам — възрази той. — През живота си не съм стрелял.

— За всеки случай — обясни Джексън. — Ако искаш мир, готви се за война. Мога да го кажа и на латински: *Si vis pacem, para bellum*. Аристотел. — Лицето му засия, когато видя изненадата на професора.
— Не си очаквал да го знам, нали?

— Така е, никога не бих предположил — сдържано отговори Рийд.

Джексън напъха пистолета в ръката му.

— Това е предпазителят, а това — спусъкът. Този край насочваш срещу лошите хора. Не го използвай, докато не се приближат толкова, че да не можеш да пропуснеш. — После се изкатери обратно в самолета и се провикна към Грант: — Ще ми помогнеш ли?

Двамата свалиха дървено сандъче с големината на каса за бира. Беше изненадващо тежко. Предната вечер Грант беше видял как Джексън го натовари и сега беше любопитен какво ли има вътре. Единственият намек за неговото съдържание беше някакъв сериен номер, изписан напреко на капака.

Джексън си погледна часовника.

— Грант, според теб колко е часът?

— Пет и петнайсет.

— Добре, да се надяваме, че още спят.

Започнаха предпазливо да се изкачват, като внимаваха да не се подхлъзнат на птичия тор, напръскан по стъпалата като разлята боя. Грант и Джексън носеха дървения сандък, а Марина разузнаваше пътя напред. Беше заменила блузата и полата с торбести бойни панталони и камуфлажна риза, но дори те не можеха да скрият напълно извивките на кръшното ѝ тяло. Грант усети как нещо го пробожда под лъжичката, когато си спомни миналата вечер. За миг пред очите му се мярна картината — вълнуваща смесица от коприна, парфюм и мека кожа. Точно тогава високата му обувка не улучи стъпалото, той залитна напред и за да запази равновесие, протегна свободната си ръка и се подпря на скалата, но попадна в дебел слой гуано. Група гургулици възмутено размахаха криле и излетяха от скалите.

Джексън го изгледа гневно.

— Опитай се да не ги караш да правят услуга на комунистите.

Стигнаха до горния край на стълбите и надникнаха от площадката. Пред тях само на около двеста метра от стълбището се издигаше фарът. Той стоеше върху малко възвишение и представляваше осмоъгълна постройка, извисяваща се на петнайсетина метра. До него бе долепена едноетажна къща. Камениста пътека, изровена в сухата почва на острова, водеше нагоре до нея.

Джексън му направи знак да оставят дървения сандък на земята. След това извади синя шапка с червена лента от чантата си и я сложи.

Грант го погледна косо.

— Ако те хванат, ще те застрелят за шпионаж.

— Ако разберат кои сме, така или иначе ще ни разстрелят.

След като остави Рийд и сандъка на площадката в края на стъпалата, Грант тръгна след Джексън нагоре по каменистата пътека. Огледа околността, като продължаваше да следи фара и къщата с крайчеца на очите. На острова нямаше прикритие, никакви дървета или храсталаци, дори цветя липсваха. Мъртво място, което не служеше за друго, освен за убежище на птиците. Гнездата им бяха навсякъде и Грант се запита откъде ли намират клоните, с които ги бяха направили.

Тъмна сянка изскочи от едната страна на пътя им и пресече пътеката. Джексън подскочи, свали автомата от рамото и дръпна мълниеносно лостчето на затвора, преди да види каква е причината: тънка черна змия, чиято челюст беше зинала широко, стиснала осеяно с петънца яйце. Влечугото се скри в дупка до пътя.

— Спокойно — каза Грант и посочи фара. — Нали не искаме да си помислят, че сме нервни.

— Прав си.

Стигнаха гребена на хълма. Фарът се извисяваше над главите им, а останалата част от острова се простираше около тях. Не беше голям: може би километър и половина дълъг и по-малко от деветстотин метра широк. Липсата на дървета го правеше да изглежда още по-малък. Грант не можа никъде да види следи от храм. На запад се издигаха няколко неестествено прави гребени, остри ръбове в зелено покривало от трясотата. Иначе единствените постройки бяха фарът и долепената до него едноетажна къща.

— Май изобщо не е имало нужда от модните ти одежди — подхвърли той на Джексън.

Никой не се виждаше около фара. Бяха достатъчно близо, за да чуят бръмченето на двигателя, който все още въртеше фенера, като детска играчка, чиято пружина бавно се развива. Чайки се рееха горе.

Джексън махна с оръжието си към къщата. Дървените капаци, побелели от солени пръски и ветровете, бяха плътно затворени.

— Предполагам, че инженерите са вътре.

Грант и Марина изтичаха до вратата и се притиснаха от двете ѝ страни. Джексън и Мюър заеха позиции срещу тях, за да ги прикриват.

Грант погледна Марина въпросително и безгласно попита:

— Готова ли си?

Тя кимна. Вятърът развяваше лентата, с която беше вързала косата си, а очите ѝ блестяха от възмущение.

Той вдигна три пръста и започна да ги свива: едно, две...

Частица от секундата, преди да избие вратата с ритник, тя се отвори рязко навътре. Нелепа фигура по наполеонки и с вълнена шапка на главата застана на прага, като си търкаше очите.

— Какво става?

Така и не разбра горкият какво му се случи. Високата обувка на Грант го улучи в слабините с цялата сила, предназначена за избиването на вратата. Мъжът се сви надве, изпищя от болка и залитна назад от силата на удара. Грант също изгуби равновесие и полетя след него, двамата се сблъскаха и се стовариха на пода в хаос от преплетени крака и ръце. Той първи скочи на крака и едва не се блъсна в Марина.

— Боже мили!

Грант се огледа. Намираха се в малко помещение с маса в единия край, желязна печка в средата и три двуетажни койки, подредени покрай стените. Четири от леглата бяха заети от млади новобранци, които го гледаха с объркване и ужас.

Грант насочи автомата към тях и заповяда:

— Никой да не мърда.

Мъжът в краката му със стенания се повлече по бетонния под към най-близката празна койка. Грант долови някакво движение зад гърба си и стрелна бърз поглед през рамо. Джексън и Мюър се бяха доближили до вратата и надничаха вътре.

— Тук ли са всички?

— Така изглежда. Аз...

Някакво щракване се чу от другия край на помещението. Грант вдигна очи и за пръв път забеляза, че има врата в далечната стена. Наруга се, изтича до нея, заби три куршума в шперплата, в близост до бравата, и след това я изби с ритник. Там беше банята с метална мивка в единия ъгъл, в другия имаше клекало. През отворения прозорец нахлуваше свеж вятрец. Грант погледна навън точно навреме, за да види една полугола фигура да тича към фара. Опря автомата в рамката

на прозореца и стреля, но беглецът вече не се виждаше. Куршумите само откъртиха парчета от варосания бетон в основата на кулата.

— Мамка му.

Грант профуча през спалното покрай Мюър и Джексън. Стигна навреме колкото да види как вратата на фара се затвори с трясък и резето отвърте изщрака. Вдигна автомата, ала го свали почти веднага. Вратата беше класическо произведение на съветското занаятчийство — стоманена плоча, изработена да издържи всички пристъпи на черноморските бури.

Мюър дотича от къщата и застава зад него.

— Мамка му, какво става?

— Един от тях току-що се заключи във фара.

Мюър изруга, после вдигна рамене.

— Предполагам, че не е опасен. Нищо не може да направи.

— Напротив, може — възрази Джексън и посочи гнездото от кабели, увито около върха на фара. — Това е антена.

Грант заобиколи тичешком осмоъгълната кула. Предназначена бе да подпомогне корабоплаването, а не за отбрана. От тази страна в зида имаше забити метални пръчки, които образуваха груба стълба, водеща до галерията, където се намираще самият фар. След като праметна автомата на гърба си, Грант започна да се изкачва. Фарът беше в доста окаяно състояние. По-светли кръпки показваха къде е бил наскоро поправян, а прозорците още бяха облепени с вестници, за да не бъдат нацапани с боя.

Докато се изкачваше все по-високо, вятърът се усили. Пред него се разстла целият остров и морето отвъд границите му. Без да прекъсва изкачването си, той огледа хоризонта: няколко товарни кораба, петролни танкери, но нищо опасно. Още не.

Стигна края на стълбата и се промуши под перилата. Където и да беше отишъл руснакът, не се беше качил дотук. Остъкленото помещение беше празно, като се изключи покритият с огледала фенер на фара, който продължаваше да се върти около оста си. Най-хубавото беше, че се виждаше врата. Грант опита дръжката и тя поддаде. След кратка съпротива на ръждясалите панти се отвори, а след това се блъсна и затвори от течението, още преди да беше успял да прекрачи прага.

След външните шумове фарът беше призрачно тих. Фенерът се въртеше, бръмчейки, около оста си, а през отворения капак в пода се чуваше приглушеното шляпане на забързани стъпки. Грант спусна стълбата до тясната площадка в края на стълбището. След това взе на няколко скока стълбите до следващата врата. Беше отворена и разкриваше обикновена стая с варосани стени. Русокос мъж само по панталони се беше свил пред безжична радиостанция върху дъска, положена на малко магаре, и трескаво се опитваше да завърти шайбата. Грант свали автомата от гърба си и го насочи в гърдите на мъжа. С уплашен вик той се дръпна от радиостанцията и вдигна ръце. Помисли си дали все пак да не го застреля, но реши да не го прави. Каквито и вреди да им беше нанесъл руснакът, вече нищо не можеше да се направи.

Грант и Марина затвориха пленниците в склада в основата на фара — шестима инженери плюс стария пазач, когото Грант намери сгушен под леглото му на втория етаж. Джексън повика Рийд и двамата донесоха тайнствения дървен сандък. Всички се събраха пред фара и заоглеждаха преценяващо небето и заобикалящото ги море.

— Колко време смяташ, че имаме?

Грант инстинктивно погледна часовника си, сякаш той можеше по някакъв начин да му подсказва отговора.

— Не мисля, че е имал време да изпрати съобщение. Дори да е успял все пак, ще минат поне няколко часа, преди да изпратят тук някакъв плавателен съд.

— Прекрасно — зарадва се Джексън, — значи разполагаме с достатъчно време.

Марина го изгледа втренчено.

— Запознат ли си поне с основните принципи в археологията? — попита тя. — Не можеш да изкопаеш находките просто ей така от земята. Проучването на острова ще отнеме седмици.

Джексън клекна до дървения сандък и го отвори с помощта на острието на джобния си нож. Всички надзърнаха вътре. Скътана върху легло от сено, лежеше черна кутия, приблизително с големината на тухла от сгуробетон. От горния ѝ край стърчеше хромирана дръжка, от едната ѝ страна имаше циферблат със стрелка, а от другата множество бутони и шалтери.

— Какво е това? — попита Рийд.

— Това е „Бисматрон“^[2]. Той... въз... открива елемент 61.

— Доста бързо го сглобиха, след като преди три месеца дори не са знаели, че подобен елемент съществува — подхвърли Грант.

Джексън се усмихна със своята фалшива усмивка.

— Не ме питайте за подробности. Аз оставям всички тези неща на умниците. Както и да е. Ако щитът е някъде на този остров, това сладурче ще го намери.

Той щракна един от шалтерите. Стрелката на циферблата се стрелна на другата страна, после се върна в изходно положение, като само от време на време потрепваше. Ниско бръмчене се понесе от машината, заглушавано от постоянно крякане и щракане.

— Доста бърливо създание — отбеляза Рийд.

Следван от Мюър, Джексън пое надолу по склона към западната страна на острова. Грант, Марина и Рийд ги гледаха как се отдалечават.

Младата жена бръкна в раницата си и извади тънка книга в кафява подвързия.

— Монографията на Сурсел. Вътре има копие от картата, която Критски е начертал при идването си през 1823 г.

Тя започна да разлиства книгата. Очите на Грант, несвикнали с научните издания, виждаха само смесица от преводи от половин дузина езици. Почти всяка страница приютяваше гъсто преплетени фрагменти на гръцки, латински, немски, руски и френски, включително и няколко редки късове на английски.

Марина намери картата и я опря на коляното си. Беше много проста. Няколко извити линии очертаваха главните контури на острова. Пунктир означаваше подпорните стени, които Грант беше видял от високата част на фара. Точно в средата на острова, на неговата най-издигната част един разделен на линии от координатна система квадрат съдържаше храма. Грант се огледа. От мястото, където се намираха, се виждаше целият остров — едно почти съвършено копие на картата в книгата.

— Мястото е тук — обяви Рийд заключението, до което и тримата бяха стигнали. — Стоим точно върху него.

— Не може да има повече от метър земна маса — посочи Марина пътеката, по която се бяха изкачили от кея.

Повърхността ѝ беше от голи камъни със същия цвят като на стръмните скали край морето. Слойт пръст отстрани не беше по-дебел

от трийсетина сантиметра.

— Значи няма да копаем много дълбоко.

Взеха инструментите, които бяха докарали със самолета. Марина изтегли черта по земята, която разделяше хребета повече или по-малко на две половини, и тримата започнаха да копаят. При третото забиване правата лопата на Грант попадна на твърда скала. За по-малко от четвърт час бяха разчистили окоп, широк трийсет сантиметра и дълъг около три метра — груб каменен белег в тревата.

— Дори ако основите на храма са някъде тук, не виждам особено голямо пространство за заравяне на съкровище — отбеляза Грант и избърса потта от челото си.

Оловни облаци покриваха небето и ветрецьт, който духаше от морето, беше утихнал.

— Трябва да има някаква пещера или тунел в скалите, както на Лемнос. — Марина беше седнала с кръстосани крака на ръба на изкопа и трошеше изкопаната пръст между пръстите си.

— Магическата кутия на Джексън не мисли така.

На десетина метра от тях американецът и Мюър бяха стигнали до края на склона и се бяха изправили на ръба на скалистия бряг, малки силуети на фона на морските вълни.

— Смятате ли, че наистина уредът може да открие този тайнствен елемент? — поиска да чуе тяхното мнение Рийд.

Грант се засмя.

— Със сигурност може да открива разни неща. Виждал съм подобни уреди в Конго. Търсачите на полезни изкопаеми ги използват.

Рийд се заинтересува.

— Могат ли да откриват и злато?

— Хората, които ги използваха, не търсеха злато. — Грант стана и заби правата лопата в пръстта. — Знаеш ли какво се нарича гайгеров брояч?

Рийд поклати глава.

— Той открива радиация. Хората, които ги използваха, търсеха...

— Вижте това!

Марина беше застанала права като свещ. Ръцете ѝ бяха окаляни до лактите, но държеше нещо в ръка. На Грант му заприлича на обикновено плоско камъче. Тя плю върху него и го изтри в крачола на панталоните си, след това го подаде мълчаливо на Рийд.

Той присви очи, изстърга още малко пръст с нокътя си и възкликна:

— Забележително!

Грант го грабна от ръката му. Не беше камък, а парче гледжосана в черно керамика, оформена като плосък диск приблизително с размерите на подложка за бира. Червена змия се виеше по края, а в центъра върху глечта бяха надраскани буквите АХ.

Грант се намръщи.

— Какво е това АХ?

— Ах — поправи го Рийд малко нетърпеливо — е съкращение на Ахил.

Марина взе парчето керамика от Грант.

— Това е оброчна плочка. Древните гърци са ги посвещавали с молитва и оставяли в храма. Нещо като запалването на свещ в черквата. Това означава, че храмът е бил...

Тя прекъсна наред дума, когато осъзна, че Рийд и Грант не я слушат. Те се бяха вторачили в нещо над рамото ѝ, заслушани и двамата в ниското механично бръмчене, което вятърът носеше.

Грант се стрелна към раницата си, извади своя бинокъл и огледа оловното небе.

— Якове, два на брой, идват откъм запад. — Той скрива малко земя в изкопа, опитвайки се да прикрие каменния белег. — Бързо в къщата.

— А другите?

Грант погледна надолу към крайбрежните скали, след това отново на запад. Сега дори с просто око самолетите се виждаха ясно, носеха се към острова под ниските облаци.

— Няма време.

Вмъкнаха се в къщата, където цареше бъркотия от отметнати одеяла и зарязани дрехи. Едва бяха успели да влязат, когато изведнъж цялата сграда започна да се тресе: стъклата задрънчаха, а самоварът падна от печката, когато двата самолета с рев прелетяха над острова. Бяха толкова ниско, че беше изненадващо как не закачиха фара.

— Мислех, че инженерът не е имал време да подаде сигнал за тревога — обади се Рийд.

— Очевидно е успял. — Грант погледна през прозореца. — Това са изстребители. Дошли са само да хвърлят едно око.

— Ще видят нашия самолет и какво ще си помислят? — разтревожи се Марина.

— Може би ще успеем да ги успокоим — каза Грант и грабна зелената инженерска униформа, която висеше на закачалката. Бързо свали обувките и панталоните си и започна да я облича. Панталоните едва стигаха до глезените му, а когато се напъха в гимнастърката, копчетата упорито отказваха да се срещнат с илиците.

— Това ли е планът ти да ги успокоиш? — попита Рийд със съмнение в гласа.

— По-добре това, отколкото нищо. Ако не видят никого, ще разберат, че нещо не е наред. — Грант грабна фуражката, за да довърши своята маскировка и си нахлузи обувките. — Поне можем да опитаме.

Излезе през вратата и се впусна към фара. Отдясно виждаше самолетите, които правеха остър завой, за да се върнат обратно за още едно прелитане. Хукна нагоре по стълбите, взимайки по две стъпала наведнъж, без да обръща внимание на приглушените викове от склада. Мина на бегом покрай помещението с радиостанцията, но спря и се върна, грабна слушалките, които лежаха до безжичната радиостанция. Нахлузи си ги на врата, надявайки се, че пилотите на изстребителите „Як“ ще ги забележат.

Изскочи на балкона замаян от извивките на стълбата. Самолетите се озоваха над него преди още да беше успял да се съвземе. Въздушната струя от двигателите им беше огромна. Балконът под краката му потрепери, фуражката отхвърча от главата му и трябваше да се хване за перилата, за да не бъде повлечен и той. Самолетите отново се наклониха, направиха завой и с рев се понесоха обратно толкова ниско, че можеше да вижда лицата на пилотите под плексигласа, широките отвори на въздушното охлаждане под двигателя и късоцевите оръдия зад витлата. Той помаха, след това си запуши едното ухо, за да имитира счупени слушалки и накрая даде знак с весело вдигнат палец. В същия миг се запита дали руснаците също го използват.

В последния момент двата самолета се разделиха и прелетяха по един от всяка страна на кулата с оглушителен рев на двигателите. Грант се опита да дръпне слушалките на ушите си, но това не помогна.

Обърна се и видя как самолетите се отдалечават с рев от острова. Дали се бяха хванали?

Докато слезе от кулата на фара, Мюър и Джексън се бяха върнали от крайбрежните скали. Бяха се прибрали в къщата и от време на време надничаха през прозорците, за да гледат самолетите, които се виеха над главите им като врани.

— Не видяха ли достатъчно? — подразни се Джексън. — За какво се въртят още тук?

Грант закопча своите панталони и си сложи колана с револвера.

— Дошли са на разузнаване и не им е харесало онова, което са видели. Моето предположение е, че им е наредено да ни държат под око, докато екипът им пристигне тук с лодка.

— Мамка му! — изруга Джексън и срита падналия на пода самовар. — Не можем ли да се отървем от тях, като се престорим, че радиостанцията е развалена, или нещо подобно?

— Вече опитах този номер. Във всеки случай подобно извинение не може да трае дълго. Нали не си забравил, че тук има екип от радиоинженери.

— Можем да изчакаме, докато се стъмни.

Мюър погледна часовника си.

— Дотогава има часове, а за това време ще са докарали половината Червена армия тук. Не можем и да излетим с хидроплана, докато се въртят наоколо, защото веднага ще ни свалят.

— На всичко отгоре все още не сме намерили онова, за което дойдохме — отбеляза Джексън. — Мамка му на бисматрона, нищо не регистрира! По-умрял е от дядо ми Джексън.

— Сигурен ли си, че работи? — попита Мюър.

— Малко трудно е да се каже, когато тук няма нищо за намиране.

Грант свали часовника си и го разклати над машината. Стрелката се стрелна по циферблата, а от високоговорителя се понесе поредица пукания, сякаш някой шумно пие сок със сламка.

— Работи. — Сложи си отново часовника. — Циферблатът е с цифри от радий. Затова светят през нощта.

Мюър сви устни в подозрително изражение.

— Много хитро. Разполагаш ли с някой салонен номер, който да ни измъкне от шибания остров?

— Никъде няма да ходим без щита. Трябва... — Гласът му беше заглушен за пореден път от рева на двигателите над главите им. — Трябва да има някакъв начин да го намерим.

Рийд, който стоеше на прага, се изкашля да прочисти гърлото си и обяви:

— Всъщност аз зная къде е храмът.

---

[1] Много популярна английска певица по време на Втората световна война. — Б.пр. ↑

[2] Марка американски гайгерови броячи, произвеждани около 1947 г. — Б.пр. ↑

27.

Джексън гледаше в краката си, сякаш очакваше през бетона да израсне коринтска колона.

— Професоре, как успя да разбереш това?

— Елате да погледнете. Побързайте.

Те се струпаха на прага, поглеждайки тревожно към небето. Орбитата на яковете ги беше извела обратно на запад и за миг бяха извън тяхното полезрение. Рийд посочи към фара и кръпката на стената, където бетонната замазка беше откъртена. Това беше негово дело, осъзна Грант, от куршумите, които беше изстрелял по руснака, избягал през прозореца на банята. Те бяха оголили оригиналната стена отдолу, иззидана от квадратни блокове, съединени с мазилка.

— Погледнете блока, какво виждате?

Грант отново прибягна до своя бинокъл. Размазана картина изпълни визьорите, докато си играеше с копчето за регулиране на фокуса. От хаоса се показаха меки линии, ставаха по-ясни и се превръщаха в кръг, а в центъра му тънки черти образуваха нежните вени на розетка.

— Това не е резултат на руските занаятчийски умения — обясни Рийд. — Погледнете там.

Грант проследи погледа му до подножието на фара. Сега, когато се вгледа внимателно, видя, че циментовата замазка не стига съвсем до долу. Той се приведе, излезе от къщата и клекна до стената. Изскуба тревата, която растеше наоколо, и откри грубо обработени варовикови блокове, огромни късове, съединени без капка цимент.

Рийд дойде при него.

— Ето ви храма. Руснаците сигурно са разкопали руините и са използвали материала, за да построят фара.

Грант се озърна назад. Останалите гледаха от прага на къщата със спалното, докато самолетите отново правеха своята обиколка.

— По-добре да се връщаме в къщата.

Джексън прие новината лошо.

— Кога е построен фарът?

— По някое време през деветнайсети век. Споменава се в наръчника за лоцмани на адмиралтейството през 1894 г.

— Хората, които са го построили... Смяташ ли, че...

Рийд поклати глава.

— Съмнявам се, никой не би могъл да го опази в тайна. Не и на тази скала. Това щеше да се превърне в най-сензационното откритие на епохата.

— Значи не е тук. Мамка му. — Мюър изрита една от двуетажните койки от разочарование, а след това запали цигара. Никотинът изглежда го успокояваше малко.

— Може и да е тука — предпазливо възрази Рийд. — Под храма може да е имало тунели, както в Лемнос. Може би този уред не може да го открие там.

— Това лайно беше създадено да открива... разни неща... дълбоко под земята. Не мисля, че група тикви от каменната епоха са могли да изкопаят толкова дълбока дупка, че да му попречат.

— Всъщност става дума за бронзовата епоха — измърмори Рийд.

— Както и да е — обади се Марина, — руснаците трябва да са разкопали по-голямата част от мястото, когато са правели основите на фара. Ако е имало пещера, щели са да намерят и нея.

— Прекрасно. Щита го няма тука, а ние сме на този шибан остров. Какво ще правим сега?

— Най-доброто е да проучим отново плочката на Сурсел. Рисунките на гърба ѝ може би съдържат някакви указания. — Рийд потупа джоба си, където беше прибрал плочката на сигурно място в кутия от пури. — На Крит този подход свърши работа.

Джексън се беше вторачил изумено в него.

— Професоре, всъщност аз си мислех за някакви по-спешни неща. Например как, по дяволите, ще се измъкнем от острова, щом изстребителите летят над нас и вероятно целият Черноморски флот се носи под пълна пара насам?

— Ще почакаме — обади се Грант. — На изстребителите рано или късно ще им свърши горивото. Когато си тръгнат, и ние тръгваме. Струва ми се, че вече са на път за вкъщи. — Той надникна през вратата. Трябваша му няколко секунди, за да открие изстребителите в

небето. Бяха по-високо, отколкото очакваше, и продължаваха бързо да се изкачват.

— Изглежда си прав — кимна Джексън. — Май се отказват.

— Може би — промърмори Грант. В маневрите на самолетите на голяма височина имаше нещо познато и заплашително. — Приберете се във фара — изкрещя Грант. — Бързо!

Самолетите се завъртяха и започнаха да се връщат, забили носове към острова. Другите последваха Грант към фара, за да потърсят убежище зад дебелиите му стени. Руските пилоти сигурно ги бяха видели, но не проявиха интерес към тях. Оръдията им откриха огън. Линиите трасиращи снаряди се забиваха в коравата земя подобно на фосфорни топчета на неколкостотин метра от постройката. От вратата на фара Грант не можеше да види къде попадат, но знаеше какво са улучили. Представи си как снарядите очертават дълги линии от бяла пяна във вълните, приближават се към бетонния кей и...

Въздухът потрепери от взрива. От североизточна посока изпод крайбрежните скали изригнаха пламъци и черен пушек, който се изви нагоре във формата на гъба, полюля се малко на въздушните течения, а след това се разпротря като балдахин. Поредица по-слаби взривове последва първия като серия празнични фойерверки. Пилотите изтеглиха самолетите от пикирането и завиха рязко, за да избегнат пушека. Грант видя как единият от тях поклати крилата си в ироничен поздрав, после машините набраха височина и изчезнаха в западна посока.

— И сега какво ще правим? — попита Джексън.

От върха на крайбрежните скали гледаха надолу към кея, опитваха се да пробият с погледи дима, който продължаваше да се издига от останките на хидроплана. Нямахше какво толкова да се види. Яковете сигурно бяха улучили бензиновите резервоари, затова хидропланът беше избухнал и се беше пръснал на парчета. Единият от неговите понтони се носеше по водата като игрива акула. Около него на вълните се полюшваха обгорени парчета метал или се бяха закачили по камъните в подножието на крайбрежните скали, където прибоят вече ги беше изхвърлил.

— Да, поне гребната лодка е оцеляла — обади се Рийд пръв, опитвайки се да намери нещо, което да им вдъхне оптимизъм.

Това беше вярно: бетонният кей беше запазил малката лодка на пазача на фара от преките попадения на руските снаряди, но въпреки това тя сякаш беше потънала малко по-дълбоко във водата отпреди.

— Не можем да избягаме с нея. Най-близкото безопасно пристанище трябва да е на около двеста и петдесет мили отука. И то, ако успеем да стигнем до него, без да се изгубим. Не бих се доверил на това корито да пресека дори Темза до Воксхол. — Мюър се закашля, когато вятърът духна дим от горящото масло в лицето му.

— Руснаците няма да ни оставят дълго на мира — обади се Грант, докато оглеждаше морето. — Не забравяйте, те все още не знаят кои сме ние и какво се е случило тук. Решиха да печелят време. Някой обаче ще дойде, за да разбере какво става.

— И какво ще правим, когато дойдат?

Разполагаха с достатъчно време, за да помислят по въпроса. Сутринта премина в следобед, но изстребителите не се върнаха. Грант застана на пост на покрива на фара и оглеждаше хоризонта час след час, но нямаше признаци, че някой се приближава.

— Те се страхуват от нас — обяви той, когато влезе в къщата, за да изпие чаша чай от самовара, който бяха успели да поправят. — Единственият път за изкачване на острова е през малкия кей. Неколцина мъже с автомати могат да го бранят с дни.

— Точно както при Термопилите — отбеляза Рийд. Тази мисъл изглежда го развесели. — Триста спартанци оказват съпротива на цялата персийска армия.

Марина направи гримаса.

— И нито един от тях не оцелява.

Следобедът продължаваше да се точи. Тъй като нямаха какво друго да правят, Мюър и Джексън обикаляха острова с бисматрона с все по-малка надежда, че ще успеят да открият нещо. Грант продължи да стои на пост, а Марина го отменяше от време на време.

Единствено Рийд изглеждаше напълно незасегнат от сегашното им положение и седеше в къщата с двуетажните койки с бележника си и купчина листове, потънал усърдно в своята работа. Никой не го безпокоеше, освен веднъж Мюър, който отиде да види какво прави. Огледа големия лист от бележник, удължен встрани с парчета залепени или закрепени с лепенки бележки, създавайки естествена връзка между опитите на Рийд, и изръмжа:

— Някакъв напредък?

— Какво? — Професорът прелистваше страниците на бележника, които май не съдържаха нищо друго, освен дълги колони букви от линейната Б писменост. — В момента работя върху името на мястото.

Цигарата за малко не падна от устата на англичанина върху листовите на Рийд, което щеше да бъде жалко.

— Да не би да съм пропуснал нещо? Смятах, че всичко това са глупости. Откъде знаеш, че това са имена на различни места?

— Това е само предположение, и то не лошо. Ако погледнеш оригиналните плочки, които Евънс намира в кносоския дворец, ще видиш, че определени думи се появяват на неравномерни интервали в текста, но винаги в една и съща последователност.

— Не разбирам.

— Кнососките плочки спазват определени установени практики. — Рийд затърси в паметта си по-простичко сравнение, за да обясни мисълта си. — Представи си, че се опитваш да учиш английски, като слушаш прогнозата за времето, предназначена за корабоплаването. Всекидневните прогнози се променят непрекъснато, но подредбата на метеорологичните станции никога не се изменя. Ако погледнеш разпечатките, едни и същи думи се появяват в същата последователност, макар и с различни интервали: Ирландско море, остров Лунди и така нататък.

— Разбирам. — Мюър се смръщи сърдито. — И какво сега, търсим прогноза за времето отпреди три хиляди години?

Рийд въздъхна.

— В контекста на плочките от Кносос смятам, че става дума за архив на платени данъци и дарения, събирани от васалните градове на Крит. Вероятно всеки път, когато събирали данъците, те са ги записвали винаги в един и същ ред.

— Някои от тях появяват ли се на плочката?

— Не това ни интересува. Често пъти имената на различните места се помнят дълго, след като всичко друго е забравено. Спомни си Лондон. Името предхожда римляните, може би дори келтите и надживява латински, англосаксонски, френски и средновековен английски. Вероятно ще бъде познато и след хиляда години. Така че ако успеем да установим имена, които са оцелели, например като Кносос, ние най-вероятно ще можем да дадем фонетични стойности на символите, с които те се изразяват.

Той побутна очилата си нагоре.

— След като питаш, има едно име от Кносос, което се появява на плочката. — Той зарови наоколо, търсейки лист хартия.

Мюър се взря в три символа: един анкх^[1], един разделен на четири кръг и един прост кръст.

— И къде се намира това място?

Рийд пусна плаха усмивка, опитвайки се да скрие очевидното си задоволство.

— Щом се появява на плочките от Кносос, вероятно е на Крит и има логика да е място, където вече сме били. Има едно модерно селище на входа към Долината на мъртвите на име Като Закро или Старото Закро. Британското училище провежда там разкопки през 1901 и установява, че става дума за селище от минойските времена. Вероятно е било пристанище по маршрута на главния търговски път от Беломорието и Източното Средиземноморие. Така че, ако предположим, че наименованието е останало повече или по-малко непроменено, това би дало фонетични стойности на тези три символа: За ка ро.

— Защо „ка“? — попита Мюър като посочи средния символ, — а не просто „к“?

— Повечето от символите са сричкообразуващи. Това ще рече съгласен звук и гласен звук. Ако думата съдържа две съгласни една до друга или самостоятелна съгласна, обикновено трябва да добавиш

гласна, за да можеш да я произнесеш. — Очите му се насочиха за секунда над рамото на Мюър, после отново погледна надолу. — Затова, ако например искаш да кажеш бисквита в сричкова азбука, трябва да я изпишеш „би-скви-та“.

— Изумително — поклати невярващо глава Мюър. — Продължавай все в същия дух. — После хвърли кутия кибрит върху разширения от залепени кръпки лист. — Прибери това за всеки случай.

— Не пуша.

— С него ще можеш да изгориш тези бележки, ако ни хванат.

По-късно същия следобед Грант забеляза някакво петънце на хоризонта. Продължи да го наблюдава през бинокъла как постепенно се приближава и нараства: съветски патрулен катер. По пътя си надолу, за да съобщи на останалите, той измъкна от складовото помещение стария пазач на фара — жилав възрастен човек с чорлава посивяла коса и рехава брада на киселата физиономия. Грант му показва със знаци, че иска да запали фара.

— Мамка му, за какво го прави? — ядоса се Мюър, когато светлината блесна.

Сумракът се спускаше бързо при това облачно небе и когато килна глава назад, Грант успя да различи лъча светлина, плъзгащ се под облаците над него.

— Не искаме руснаците да се изгубят в мрака.

— Нима?

— Ако не стигнат до тук, никога няма да намерим начин да се измъкнем от острова. — Грант завърза нож около глезена си и свали крачола на панталона, за да го прикрие. — Засега ще стоим вътре. Ако не ни виждат, ще започнат да се питат дали сме още тук.

Слънцето потъна зад хоризонта на запад — мъчително бавно за Грант, който го наблюдаваше от помещението с радиостанцията в кулата на фара. Загуби чет колко пъти надничаше през прозореца, за да види, че слънцето едва е помръднало, но поне патрулният катер като че ли също не бързаше.

Най-накрая, когато се стъмни достатъчно, те излязоха. Грант тръгна последен. Зарези желязната врата отвътре, изкатери се до върха на кулата и след това се спусна по външните стъпала, забити в стената.

После се присъедини към останалите зад къщата с двуетажните койки. Когато надникна, видя червените и зелените сигнални лампи на патрулния катер да се полюшват във водата. След това изведнъж изчезнаха.

— Пристигат. Да вървим.

Те запълзяха по корем, опитвайки се да оставят между тях и руснаците гърбицата на склона. На Рийд, който никога не си беше падал по мрака, това приличаше на ритуал за посвещаване в някакъв жесток магьоснически култ. Не можеше да каже къде отива. Светът му се превърна в черно и тясно място, което ту бодеше с остри камъни, ту лепнеше от птиче гуано. Невидими създания пляскаха, грачеха, хлъзгаха се и съскаха край него. Ръката му се блъсна в нещо и той неволно изстена.

— Тихо — строго му се скара Грант. — Почти стигнахме.

— Те също — отговори друг глас, вероятно на Мюър.

От мястото си на хълма чуваха боботенето на двигателите, което се приближаваше към кея.

— Мюър, ти ще отведеш останалите в края на полуострова.

Преди обяд Грант беше разузнал мястото. В североизточния край на острова ръкав земя се простираше като привикващ пръст в морето.

— Изчакайте там.

Мракът бързо ги погълна. Щом групата изчезна, Грант и Марина поеха нагоре по склона. Той внимателно избираше пътя, опитваше се да намери пътечка между гнездата, които ги заобикаляха като минно поле. Няколко пъти излитащи чайки, чийто сън бяха прекъснали, едва не го блъснаха в лицето. Можеше само да се надява, че двигателите на катера ще заглушат тези шумове.

Стигнаха до края на скалистия бряг и от високото надникнаха в малкото пристанище. В сивия сумрак Грант видя, че патрулният катер почти е стигнал брега. Бяла пяна се издигаше зад кърмата му, където витлата удържаха плавателния съд срещу прилива. На предната палуба картеницата се въртеше насам-натам. На бетонния кей малка група мъже беше заела стрелкови позиции, а карабините им сочеха към върха на скалистия бряг.

— Мамка му — изруга Грант и се дръпна назад. Беше закъснял. Ако откриеше сега стрелба, щеше да се превърне в мишена. Помисли

дали да не опита с граната, но експлозията можеше да причини повреди на катера, а точно това не искаше.

Имаме достатъчно време, каза си той. Зачака сърцето му да започне да бие в нормален ритъм, техника, която му помагаше много. След това се изви назад към Марина.

— Трябва да ги пуснем да се изкачат. Предполагам, че първо ще се запътят към фара.

— На пътеката ли ще ги ударим?

— Не, остави ги да вървят. Ще почакаме, докато теренът стане чист, и ще видим дали не можем да слезем долу.

Двамата се оттеглиха назад, и то точно навреме. Чува тежки ботуши да трополят по стъпалата и скоро след това една фигура се появи на горния край на каменния бряг. Силуетът сякаш изплуваше от мрака и избледняваше с всяко завъртане на лъча светлина от фара. Скоро към първата се присъедини втора фигура, последва я трета. След това се появиха останалите. С резки движения, които разкриваха колко са напрегнати, те се разпръснаха пред площадката на стълбите и направиха рядък кордон около района на пристанището. Тогава спряха.

— Какво правят тия?

Изстрел разкъса нощта, последван от откоси от цялата редица руснаци. Марина в същия миг вдигна оръжието си, но Грант сложи ръка на рамото ѝ и я притисна към земята.

— Просто стрелят по чайките. Или се опитват да ни изплашат, за да отвърнем на огъня.

Стрелбата постепенно утихна, заменена от хор възбудени викове. Грант не можеше да различи думите и вероятно нямаше да ги разбере така или иначе, но тонът, с който бяха изречени, издаваше облекчение, което беше хубаво.

Неочакваните проблясъци от цевите на карабините бяха съсипали нощното зрение на Грант. Докато чакаше очите му да свикнат отново с мрака, той се долепи до земята и се вслуша. Руските войници още не помръдваха, сякаш чакаха нещо. Тогава го чу. Ниско боботене от запад, което се усилваше непрекъснато.

Грант внимателно вдигна глава и погледна. Светлината на фара още премигваше по небето, равномерен пулс, който просветваше под облаците като далечна светкавица или артилерийска стрелба. Той зачака, наблюдавайки. Боботенето се усили. И тогава изведнъж го

видя, очертан в небето. Хидроплан с мека сребриста обвивка и странна форма подобна на извит банан. Машината мина под светлинния лъч и изчезна отново. Няколко секунди по-късно Грант го чу да се приводнява.

Ухили се и се наведе над ръба на скалистия бряг.
— Това е нашият билет за напускане на острова.

Лейтенант Максим Сергеевич Соловьев от съветската морска пехота наблюдаваше как гумената лодка се плъзга към кея. Греблата с плясък се потапяха във водата, а в задната част виждаше една висока фигура, седнала сковано, до нея бе свита друга по-ниска и яка. Той погледна нервно към заобикалящите ги крайбрежни скали, за да се увери, че неговите хора продължават да ги подсигурият. Указанията от Одеса бяха мъгляви, но заплахата в случай на провал недвусмислена.

Лодката се удари леко в кея близо до полюшващите се във водата останки от американския хидроплан. Високият пътник се изкатери на кея. Соловьев се изпъна, чукна токове и поздрави енергично:

— Другарю полковник!

Мъжът отговори с рязко движение, докосвайки леко фуражката си. Соловьев се опита да го разгледа в мрака. Лицето беше мършаво и пълно със следи от насилие: бял белег се спускаше от ухото до челюстта, а дясното му око беше закрито от триъгълно парче плат. Това не правеше нещата твърде различни, помисли си Соловьев. Останалото невредимо око беше потънало дълбоко в орбитата с надвиснала вежда, така че беше също толкова черно и непроницаемо като другото.

Соловьев си пое дъх и докладва отсечено:

— Другарю полковник, позволете да доложя, че превзехме пристанището без произшествия. Хората ми контролират брега и са готови да настъпят срещу кулата на фара. Ако нашите врагове са още тук, смятам, че са се барикадирани там вътре.

Полковникът изръмжа. Неговият спътник вече беше слязъл от лодката. Над рамото на полковника Соловьев видя тежко едро лице с изпъкнала челюст и руси косици. Мъжът не носеше униформа, но както Соловьев знаеше от опит, това бяха хората, от които най-много трябваше да се страхуваш в сталинска Русия.

— Не ги подценявай — дори в тази топла нощ в гласа на полковника имаше нещо смразяващо и грубо, — много от нашите хора вече платиха за това, че допуснаха подобна грешка.

— Освен това притежават нещо много ценно за нас — заговори за пръв път другият мъж. Руският му език беше беден, а акцентът груб. Соловьев се запита откъде ли може да е? Може би е поляк? — Важно е да бъдат заловени живи.

На лейтенанта му се сви сърцето и погледна към полковника за потвърждение, но не получи такова, само едно грубо присвиване на устата и рязко указание:

— Бъдете внимателни. Другарят Сталин ще се разочарова много, ако се провалите.

Като потвърждение на най-големите му страхове в този миг вдясно от него откъм високо издигация се скалист бряг се понесе автоматична стрелба. Отблясъците от дулата сочеха средата на разстоянието до кулата на фара. Соловьев се хвърли по корем на кея, макар стрелбата да беше безразборна, а куршумите не прелитаха край него. Полковникът дори не помръдна, а само със здравето си око огледа наоколо, за да види откъде идва стрелбата. Опозорен, лейтенантът скочи на крака и за негов ужас се оказа, че освен всичко друго, униформата му е омазана с птичи лайна. Горещо още изстрели се понесоха над острова, когато хората му отговориха на огъня. Може би бяха улучили стрелеца, открил огън от кулата на фара, защото стрелбата спря така рязко, както беше започнала.

Полковникът се обърна към него. Обещанието за безкрайни сибирски зими сякаш беше изписано на грубото му лице.

— Изпрати патрулния катер да заобиколи от запад, за да прикрива настъплението ви. След това събери хората си и превземете този шибан фар.

На двайсетина метра оттам, свит в подножието на извисяващите се крайбрежни скали, Грант наблюдаваше как безпомощният офицер галопира нагоре по стълбите. Патрулният катер обърна и се отдалечи от кея, а белите пенести вълни в неговия килватер заляха глезените на Грант, но той не обърна внимание. Застаналият на кея полковник изгледа фара така, сякаш нещо го озадачаваше, след това последва

лейтенанта, а другарят му също закричи след него. Грант се опита да си представи неговото изражение, когато влезе в кулата на фара.

Все пак по-голямото му желание беше да е на безопасно разстояние от острова, когато това се случи. Пристанището беше вече безлюдно, като се изключи един часови на кея. Малко по-навътре във водата се полюшваше руският хидроплан. Той имаше твърде своеобразна форма, затова не се бяха опитали да го вържат за някой от кнехтовете на кея, а го бяха оставили на котва малко по-нататък в залива.

Грант измъкна закрепения на глезена си нож и го пъкна между зъбите си. След това предпазливо закричи към кея.

Соловьев надникна иззад стената на къщата до кулата на фара. Хората му я бяха завзели и не откриха никого вътре. Значи оставаше да бъдат във фара. От него вече не се стреляше — вероятно хората му бяха убили стрелеца въпреки заповедите на полковника. При тази мисъл мравки полазиха гърба му. Трябваше да има и други. Съобщението по радиостанцията гласеше, че на острова има четирима врагове. Може би полковникът щеше да си затвори очите за един повече или по-малко.

Той махна на сержанта да се приближи.

— У теб ли е динамитът? — Мъжът кимна. — Тогава отвори тази врата.

Грант се придвижваше безшумно във водата, като внимаваше много да избягва остриите като бръснач парчета от взривения самолет на Джексън. Все още чуваше пукота на стрелбата от платото, виждаше искрите, които отскачащите от кулата куршуми секваха. Руснаците продължаваха да стрелят по въображаеми противници, но толкова по-добре. Гърмежите отвличаха вниманието на постовия на кея. Той се беше обърнал, за да наблюдава фара, затова не видя Грант, който излезе от водата зад гърба му. Грант се хвана за една от халките за приставане, извади ножа от устата си и го заби дълбоко в петата на войника. Мъжът изпищя и се обърна, за да види кой го напада. При завъртането изгуби равновесие и Грант го хвана за колана и го повали

във водата. Няколко секунди мъжът се бореше, крещеше и риташе във водата, преди Грант да успее да му пререже гърлото.

Стрелбата беше утихнала за миг, но нямаше признаци, че някой е чул виковете. Грант махна на Марина да слезе при него. След това се обърна и заплува към хидроплана. Беше необикновен самолет, такъв никога не беше виждал: дълъг нос стърчеше пред пилотската кабина, единственият двигател беше разположен по средата, точно над кабината, и хвърляше сянка върху предното стъкло като някакво огромно какаду.

— Дано да лети — промърмори той под нос.

Набра се върху понтона и се промъкна по него до кила, където се намираше вратата.

Пушек се виеше над купчината метални отломки от входната врата на фаровата кула. Ушите на Соловьев още звъняха от експлозията. Той зачака. Усещаше болезнено присъствието на полковника и неговия другар, застанали на няколко крачки зад гърба му. От време на време от вътрешността на фара се чуваха изстрели, приглушени от дебелите стени, и той се надяваше, че неговият сержант, шибаният му кулак, има достатъчно мозък, за да запомни и изпълни точно заповедите му. Дали се бяха предали?

Най-сетне сержантът се появи на прага. Лицето му беше зацапано и мрачно.

— Другарю лейтенант, елате да видите.

Соловьев го последва през изкривените остатъци от металната врата. Свали фуражка и я размаха пред лицето си в опит да разсея пушека, който изпълваше кулата, и пое нагоре по спираловидните стъпала към първия етаж. През отворената врата видя десетина мъже, наклеявали в малко помещение. Повечето от тях бяха по бельо.

— Това ли са британците?

Сержантът поклати глава.

— Не, това са нашите хора. Намерихме ги затворени в склада. Извадиха късмет, че не използвахме гранати.

— Тогава къде са британците? И кой е стрелял по нас оттук?

Сержантът не отговори, само посочи с палец към следващата спираловидна стълба, която водеше към горния етаж. Докато Соловьев

се качваше, долови някакво тракане, което кълтеше из стълбищната шахта, сякаш някой риташе празна консерва по паважа.

Когато излезе на площадката на следващия етаж, се вторачи ужасен.

Грант насочи самолета покрай носа, борейки се с щурвала срещу бързото течение покрай заострения край на острова. Дори при ниска скорост цялата кабина се тресеше от вибрациите на двигателя, монтиран точно над главата му.

Марина стоеше в рамката на отворената врата в задната част и оглеждаше тъмния бряг.

— Ето там!

Грант също ги видя, скупчени един до друг на малкия скалист каменен пръст, протегнат във водата. Видя само двама от тях, но сега нямаше време да се оглежда. Висока вълна плисна върху корпуса и водата нахлу в кабината. Съсредоточи цялото си внимание да задържи самолета в права посока.

— Не мога да се доближа повече — изкрещя той с все сили, за да надвика рева на двигателя. — Ще трябва да изплуват последните метри.

В сумрака видя двама мъже да се суеят в края на скалите. Единият се поколеба, но другият го бутна и той падна с размахани крайници във водата. Вторият го последва по-умело. Сигурно първият беше Рийд. Вторият приличаше на Джексън. Ако беше така, къде, по дяволите, беше Мюър?

Самолетът се залюшка, когато двамата мъже се хванаха за единия понтон и се изкатериха върху него. Марина ги издърпа вътре треперещи и подгизнали.

Грант погледна през рамо.

— Къде е Мюър?

Джексън се надигна от пода без чужда помощ. Вода се стичаше от дрехите му.

— Не те ли намери?

— Нали беше с вас?

— Каза, че е видял още един патрулен катер да идва от другата страна на острова. Възнамеряваше да те намери, за да те предупреди.

— Е, не го направи. — Грант погледна през предното стъкло на пилотската кабина. На гребена на хълма видя светли точки, които махаха в мрака. — Да отида ли да го потърся?

— Няма време. — Светлините на хълма сякаш се приближаваха. — Той щеше да постъпи по същия начин, ако ние бяхме някъде там.

Без повече спорове Грант бутна напред дросела и насочи самолета към открито море.

Метален метрономен ритъм изпълваше помещението, сякаш отмерваше последните секунди от кариерата на Соловьев. Бе застанал точно под фенера на фара. През отворения капак виждаше как светлината се отразява в заобикалящите го стъклени лещи. В средата на помещението ос на ниски обороти се спускаше от тавана и изчезваше в пода, без съмнение чак до машинното отделение. По средата ѝ беше здраво навито достатъчно дълго въже, в чийто край бе завързан автомат. Въртящата се ос го влачеше и той описваше бавно кръгове. Спусъкът още беше натиснат и оръжието тиктакаше като часовник, защото ударникът продължаваше да се блъска в празния патронник.

Сержантът извади ножа си и срязва въжето. За радост на Соловьев цъкането престана.

— Плъзгац се взел. Сигурно са закрепил автомата за рамката на прозореца. Когато въжето се навило, взелът се е стегнал около спусъка, дръпнал го е и оръжието е започнало да стреля срещу нас.

Майорът се запрепва към отворения прозорец и жадно загълта нощния въздух. От мястото си виждаше полковника и неговия другар, обърнали взор нагоре. Лицата им бяха в сянка, но нямаше нужда да си напруга въображението, за да си представи как ще изглеждат, когато им съобщи ужасната вест. Може би щеше да успее да спаси положението. Британците трябва още да са някъде на острова.

Над него фенерът продължаваше да се върти с потракване, откривайки и скривайки света на сменящи се фази като тези на луната. Лейтенантът се загледа навън в откритото море, търсейки утеха в спокойните води. Ала за негово дълбоко и смазващо отчаяние видя как хидропланът на полковника се плъзга по водата. Не в пристанището, където би трябвало да бъде, а в открито море, откъм далечния

североизточен край на острова. Краката на Соловьев се подкосиха и той се подпря на перваза на прозореца. Второ завъртане на фара му показва как машината се издига във въздуха, а от понтоните се стича вода. При третото завъртане хидропланът се беше наклонил и завиваше на запад, а при четвъртото вече не се виждаше.

Съветският самолет се издигна над облаците. Грант се облегна назад пред непознатото арматурно табло. Джексън се приближи и го потупа по рамото. Когато двигателят работеше, шумът беше направо оглушителен.

— Къде отиваме? — изкрещя Джексън в ухото му.

Грант вдигна рамене и почука по индикатора за наличното гориво.

— Нямаме достатъчно, за да стигнем до Атина.

— Тогава до Истанбул. Това е най-близкото безопасно пристанище.

— А после? — Грант хвърли поглед на компаса и бутна щурвала, за да промени курса.

— Ще разберем какво се е случило с щита. И се надявам комуниягите, мамицата им, да не пипнат Мюър.

---

[1] Египетският йероглиф, означаващ живота. — Б.пр. ↑

28.

Истанбул

Следващата сутрин

Грант беше събуден от ужасен писък. Седна в леглото и вече беше свалил предпазителя на уеблито, когато осъзна, че това е протяжният зов на мюезина, сънлив и тайнствен, нахлуващ през тънките пердетата от газ. Призивът кълтеше из целия град, носейки се от всички минарета като птича песен.

Свита до него, Марина спеше, преметнала ръка през гръдния му кош и притисната в тялото му. Беше гола, а чорлавата ѝ коса бе пръсната по възглавницата. Очите ѝ бяха затворени, а отвитите ѝ крака — сплетени с неговите. Грант помилва рамото ѝ, тя се събуди и се заигра с космите по гърдите му. Останаха да лежат още няколко минути, попивайки звуците и екзотичните миризми на подправки и прахоляк, които нахлуваха през отворения прозорец.

Ръката на Марина се премести надолу. Пръстите ѝ се плъзнаха по стегнатите мускули на корема, а след това и по-нататък. Грант се напрегна. Нежно я претърколи по гръб и се надвеси над нея. Повдигна се на ръце, за да може да гледа лицето ѝ, сънливите ѝ очи, които бавно се отваряха, пълни с удоволствие. Целуна я.

По времето, когато Грант излезе от банята, Марина вече беше облечена.

— Отивам в библиотеката. Сурсел спомена нещо, което искам да проуча. Мисля, че тук имат „Суда“.

Грант не си направи труда да запита кой или какво е това „Суда“.

— Ще дойда с теб.

— Не, ти остани с Рийд. Той има нужда от защита. Мисля, че е на прага да направи откритие.

Грант я погледна недоверчиво.

— Наистина ли? Видях само някакви драскулки. Реших, че не му върви.

— Ти не разбираш как работи той. Представи си, че езикът е като орех, който той се опитва да строши. През цялото това време го държи в дланта си, за да го проучва, върти го насам-натам, почуква по черупката и се вслушва в шумовете. Ти смяташ, че нищо не е постигнал, но в един момент, съвсем неочаквано, ще го натисне на точното място и орехът ще се разтвори за него.

— Въпреки това смятам, че не бива да излизаш сама — настоя упорито Грант.

Тя му прати въздушна целувка.

— Ще се върна на обяд.

Грант намери Джексън да поглъща късна закуска в ресторанта на хотела. Сутрешното меню беше доста скромно: солено сирене, солени маслини, солен хляб и твърдо сварено яйце. Но кафето беше силно и Грант изпи две чаши.

— Добре ли спа? — попита Джексън, вдигайки поглед от яйцето, на което се готвеше да отреже върха, като повдигна многозначително веждата си. Беше направил същото и вчера вечерта, когато Грант и Марина взеха обща стая.

Дали преди малко не ги беше чул през тънката стена? На Грант не му пукаше.

— Като мъртвец. Къде е Рийд?

— В стаята си. Стана на разсъмване. Смята, че е стигнал донякъде с плочката. Хубаво би било да е така. Ако червените са пипнали Мюър, вече сигурно са разбрали почти всичко. Плочката е нашият единствен коз, но няма да ни свърши работа, ако не успеем да я разчетем. — Той огледа празния ресторант. — А къде е Марина?

— В библиотеката. — Грант стисна маслината си така, че костилката излетя от единия край и падна на масата. — Искане да провери нещо, което бил казал Сурсел.

Джексън изведнъж се развълнува.

— И си я пуснал да отиде сама?

— Тя може да се грижи за себе си.

— Господи, Грант, не за това се тревожа. Комунистите са по петите ни от мига, когато слязохме от лодката в Крит. А тука, в Истанбул... — Той поклати глава. — Боже мили, тук има повече съветски агенти, отколкото продавачи на килими. Мамка му, сигурно половината от тях също са агенти на червените.

— Тя може да се грижи за себе си — повтори Грант.

— Знаеш какво имам предвид.

— Грещиш. — Очите на Грант бяха сурови и предизвикваха Джексън да продължи.

— Добре, да се надяваме, че си прав. Междувременно, имам работа, която трябва да свърша. Сега, когато Мюър го няма, ни е нужна малко помощ. Ще се свържа с Вашингтон, за да науча дали няма наши части някъде в околността.

— Няма ли да се върнем в Атина?

Джексън поклати глава.

— Няма смисъл. Не и докато не разберем какво пише на плочката. Черно море все още е мястото, където е най-вероятно да намерим щита. Но където и да е, тук ще сме по-близо до него.

— А Мюър?

— Налага се да предположим най-лошото. Той знаеше какви са рисковете. Ако е бил професионалист, сигурно си е пуснал куршум в главата, преди руснаците да успеят да го заловят. — Джексън бутна стола си назад и стана. — Отивам в консулството, а ти остани тук да пазиш Рийд. Ако той направи откритие или нещо друго се случи, потърси ме там.

Грант си довърши закуската, после излезе бавно навън, за да си купи английски вестник от будката срещу хотела, след това се качи горе. Джексън и Рийд делеяха стаята срещу неговата. Почука лекичко на вратата, за да се увери, че професорът е добре. Едно приглушено изръмжаване потвърди, че всичко е наред и че всяко прекъсване ще бъде много зле прието. С въздишка Грант се върна в своята стая и се тръшна на леглото. От чаршафите се носеше уханието на Марининия парфюм.

Таксито се отдели от бордюра и остави Марина сама на тихата улица. Тя се качи по стълбите до малката дървена врата и натисна

звънеца. Зад варосаната ограда можеше да види куполите на черква, трудно забележими в този град на куполи и кули, и една висока, с цвят на праскова сграда с вид на обърната пирамида, защото всеки етаж беше по-широк от долния и надвисваше над него. Боята на вратата се люпеше като кожа, а по оградата имаше грубо изписани политически лозунги, но в двора всичко изглеждаше мирно.

Малкото прозорче на вратата се отвори и едно подозрително око, заобиколено от широко море сиви косми, надникна.

— Моля?

— Казвам се Марина Папагианополу. Дошла съм да използвам библиотеката.

Бръчките около очите се изгладиха, след като чува познатия език. Прозорчето се затвори, ключалката изщрака и прегърбеният свещеник в черно расо и калимявка я пусна да влезе.

Дори Марина, която беше свикнала да рови из руините на древни цивилизации, усети вековете около себе си, когато влезе в градината. Не колкото възрастта на Кносос, толкова далечна, че морето на историята между тях беше неизбродно, а като възрастта на дядо или прапрадядо, едно усещане за избледняло величие, изразходвана енергия и край, живот в покой със самия себе си. Тя предположи, че мястото вече петстотин години е в упадък тук, в центъра на града.

За нейна изненада библиотеката се оказа в сградата на черквата, която беше видяла отвън. Сподели учудването си със свещеника, който я дари с беззъба усмивка.

— След турското нашествие завоевателите издали заповед, че храмът повече не може да се използва за религиозни цели. Негово Светейшество патриархът реши, че ще служи на истината най-добре, като стане библиотека.

Беше някак объркващо да влизаш в сумрачната светлина и да минаваш покрай мозаечните ликове на светии. Дървени стелажи, натежали от книги, се издигаха по протежение на стените, запълваха пространствата между носещите колони, а лакирани писалища, подредени във формата на кръст, бяха поставени в средата на сградата точно под купола. Марина се настани на мястото почти в края на редицата и колкото беше възможно по-близо до вратата, извади монографията на Сурсел от чантата и започна да я прелиства. Не беше

съвсем сигурна какво точно търси, но знаеше, че ще го разпознае, когато го види.

„Подобно на самия герой Белия остров представлява тревожна двойственост за онези, които се опитват да го обяснят. От едната страна е неговият доброжелателен аспект като рай, едно «свещено пристанище» в буквалния и преносния, метафоричен смисъл. У Ариан откриваме записаната подробност, че Ахил се появява в сънищата на плаващите по тези места моряци и ги насочва към острова и «най-добрите места да спуснат безопасно котва». За самия остров Ариан и Филострат разказват легендата за морските птици, от които има много, как почистват храма чрез метене и пляскане с криле, макар че на това противоречи твърдението, цитирано от Плиний (ЕИ X.78), че «никакви птици не летят над храма на Ахил на острова в Черно море, където е погребан». В подобен дух двамата автори повтарят идеята, че животните на острова се предлагат доброволно да бъдат принесени в жертва в храма на героя, застанали кротко пред входа и протегнали врат за ножа. (Естествено, идеята за «доброволната жертва» е от съществена важност за есхатологията през цялото историческо развитие.) Нарисуваната картина е изпълнена с порядък и хармония, една райска (или по-точно Хесперидска) градина, където човекът, природата и боговете живеят в пълна съпричастност към своите нужди.

Въпреки това, както подхожда на нейното положение на гранично място на странния външен край на света, в тази градина има змия (в буквалния смисъл, ако се справим с разказа на капитан Н. Д. Критски за посещението му на Змийския остров през 1823 г.). Ореол на опасност обвива Белия остров. По този въпрос пренебрегваният често Филострат от Лемнос е особено словоохотлив. Той разказва за странните звуци, които моряците чуват от острова: високи гласове, които «могат да смразят сърцата от ужас», шумовете на сражение, оръжия, доспехи и коне. Той

твърди, че никому не е позволено да остане на острова след залез-слънце. Още по-ужасяващо разказва историята за търговеца, комуто Ахил нарежда да му доведе млада робиня. Тъй като си мислел, че я иска главно за задоволяване на похотта, представете си неговия ужас, когато отмъстителният герой откъсва крайниците ѝ един по един и я поглъща. Макар Белия остров да е рай от светлина за героите и боговете, за смъртните хора е място на диващина и мрак, към което не можеш да се доближиш с лекота.“

Марина подчерта няколко думи с молив, след което тръгна да потърси библиотекаря, който също беше свещеник. Трябваше известно време да го убеждава, че искането ѝ е законно, но най-накрая мъжът все пак отстъпи. Поведе я надолу по мрачно стълбище, след това по един тъмен коридор в мазето на старата черква, където в заключено помещение на рафтове се пазеха не книги, а кутии. Те също бяха заключени. Той свали една и я отключи на малката маса в ъгъла на стаята. Вътре имаше една-единствена книга, увита в мека хартия. Дебелият том изглеждаше дъвен: сребърна плоча, инкрустирана със скъпоценни камъни оформяше предната корица, а страните ѝ бяха потъмнели от вековете. Кожени люспи бяха осеяли хартията, в която беше завита. Марина я отвори почтително.

Свещеникът библиотекар отказва да я остави сама и седна да изчака, докато тя намери интересувания я пасаж. Страниците бяха кафеникави и трошливи като стъклени нишки и всеки път, когато отгръщаше някоя, се страхуваше, че ще се пречупи. Щом намери търсеното и го преписа, библиотекарят взе книгата и я заключи на сигурно място в нейната кутия.

Когато се върна в читалнята, Марина извади други книги от лавиците и започна да чете. Работеше усърдно и се радваше на самотата. Имаше чувството, че отново може да усеща пространството и въздуха около себе си, след толкова дни задушавачо мъжко присъствие. Знаеше какво мислят Мюър и Джексън за нея, в какво я подозират. Беше се уморила да понася техните враждебни погледи и презрителни усмивки. И в двамата имаше нещо неприятно мъжкарско,

което я потискаше. Дори Рийд, когото много обичаше, понякога беше трудно поносим. Колкото до Грант... Тя кръстоса крака под масата и насочи вниманието си отново към книгата. Той беше прекалено сложен, за да мисли за него тук.

Почти беше свършила, когато свещеникът вратар влезе и затътри крака към нея.

— Дойде един човек, иска да ви види — прошепна той, — някой си господин Грант.

Марина го погледна учудено: как е успял да я намери?

— Каза ли защо?

Свещеникът поклати глава.

— Не, но каза, че е важно.

Марина погледна книгите на писалището. Щеше да свърши след около пет минути, може би беше по-добре да го накара да почака. Но щом Грант казваше, че е спешно...

Тя стана и остави книгите на масата.

— Ще се върна — подвикна тя на библиотекаря, когато излизаше.

Грант не разбра какво го събуди, защото не беше усетил кога е заспал. Ризата му беше мокра от пот, а в устата му киселееше. Отпи няколко глътки вода от чашата на нощното шкафче, но тя беше застояла и прашасала.

Погледна часовника си: четири часът. Къде е Марина? Каза, че ще се върне на обяд. Той седна на леглото и огледа стаята. Нищо от нещата ѝ не беше разместено, а и той щеше да я чуе, ако си беше дошла.

Грант си обу обувките и излезе в коридора. Почука на вратата на Рийд и зачака нетърпеливо. Безпокойството му нарасна с удължаването на тишината. Какво се беше случило с всички останали? Натисна дръжката — не беше заключено, и отвори вратата.

Помещението имаше вид на претърсвано. Книги и листове бяха пръснати навсякъде, заедно със сгънати дрехи, захвърлени обувки и наполовина изпити чаши чай. Грант нямаше представа, че Рийд е донесъл толкова багаж. Пердетата бяха още дръпнати, през прозореца

влизаше кехлибарена светлина. По средата на целия хаос в копринен халат седеше Рийд.

Той вдигна очи, премига и затърка очилата си в колана на халата.

— Грант? Съжалявам, но трябваше да почукаш.

— Направих го. — Грант си избра внимателно пътя през бъркотията, за да си намери място и седне на тъглчето на леглото. — Виждал ли си Марина?

Рийд погледна за последен път листа, който изучаваше, поставил го на коляното си.

— Мислех, че е с теб. Цял ден не съм я виждал.

— Първата ѝ работа беше да отиде в библиотеката. Знаеш ли къде е?

— В Константинопол? — Рийд така и не се беше примирил със смяната на името на Истанбул. — Градът е бил център на науката през последните хиляда и петстотин години. Вероятно в него има повече библиотеки, отколкото джамии. Каза ли какво търси?

— Не. Всъщност да, почакай малко. Каза, че притежават нещо...

— Грант си напъна паметта. — Суда? — Точно се готвеше да попита дали това му говори нещо, но по очите му разбра, че е така.

— Трябва да е в Екуменическата патриаршеска библиотека.

— Знаеш ли къде е?

— Горе-долу, но ти можеш да си вземеш такси.

— Облечи се, ще дойдеш с мен.

Рийд се огледа из помещението, сякаш беше изненадан от бъркотията наоколо.

— Едва ли ще ти бъда от голяма помощ.

— Не идваш, за да ми помагаш. Вече изгубихме Мюър. Ако нещо се е случило с Марина, вероятно ти ще бъдеш следващият.

Махнаха на едно такси и потеглиха. Рийд бързо стигна до извода, че да те преследват съветски бойни изстребители и по тебе да стрелят партизани е нищо в сравнение с пътуването из Истанбул в такси. Шофьорът явно си въобразяваше, че се намира на императорския хиподром, състезавайки се с колесници, които се движат колело до колело за забавление на масите, или че е някой от неговите турски предци, които галопират из анадолската степ. Нито едно от двете не се

вписваше в гъмжащите от хора градски тротоари и задръстените платна на модерния Истанбул.

— Кой е този Суда, когото Марина търси? — попита Грант.

Таксито кривна, за да мине покрай мъж с магаре, после зави обратно, за да избегне идващия срещу тях трамвай.

— Това е книга, един вид литературен речник. Съставен е през средните векове за византийския двор. Вътре има кратки биографии на много писатели, за които иначе никога нямаше да чуем. Днес са оцелели много малко бройки от нея.

— Какво би могла да търси Марина в тази книга?

— Нямам представа. Може да се е сетила за някой друг автор, който е споменал щита или Белия остров.

Рийд замълча за миг, докато шофьорът изпълняваше сложна маневра, включваща паленето на цигара, натискането на клаксона и взимането на обратен завой, плюс размахването на юмрук към камиона, който надминаваше през цялото време. Рийд пребледня и промърмори нещо на гръцки.

— Какво беше това? — любопитства Грант, стиснал дръжката над вратата.

— Омир: „... лактите зле си одра, и устата, и ноздрите също. Рани покриха челото му точно над гъстите вежди, плувнаха в сълзи очите и секна гласът яснозвучен“.

След още три почти смъртоносни приключения таксито ги остави пред вратата на библиотеката. Прозорчето във вратата се отвори, полузакритото от сиви коси око ги огледа подозрително.

— Да? — попита свещеникът на гръцки.

— Търсим една приятелка. Тази сутрин е дошла да ползва библиотеката. Видяхте ли я?

Очите се присвиха.

— Тя беше тук сутринта.

— Какво? Кога си тръгна?

— Май около обяд — поколеба се вратарят. — Трима мъже пристигнаха с кола да я търсят.

Грант изпита чувството, че невидима ръка върти забит в червата му нож.

— Каза ли къде отива?

— Каза, че ще се върне.

— А върна ли се?

— Не — още един неочакван обрат, — но остави работата си тук. Грант огледа отчаяно улицата, като че очакваше да види как Марина крачи към него. Но улицата беше пуста.

— Можем ли да видим върху какво е работила?

Свещеникът отвори портата с явна неохота и ги поведе през двора към сводестата библиотека. Дамската чанта на Марина висеше на облегалката на стола, където я беше закачила. На писалището имаше една-единствена книга. Малък къс хартия надничаше измежду страниците.

Грант го издърпа. Заглавието беше на френски, но името на обложката се наби в очите му.

— Това е книгата на Сурсел. Каза ми, че я интересува нещо, което той е споменал. — Грант отвори на страницата, която Марина беше отбелязала. Едно изречение изпъкна особено пред погледа му, защото беше подчертано с молив.

Той го показа на Рийд, който го преведе от френски.

„По този въпрос често пренебрегваният Филострат от Лемнос е особено красноречив.“

— Кой е Филострат от Лемнос?

Грант беше толкова свикнал с готовността на Рийд да му отговаря, със снизходителните усмивки или с пристъпите на нетърпение, които понякога се проявяваха в зависимост от настроението на професора, че вече почти не ги забелязваше. Отдавна беше стигнал до заключението, че по всички възникнали въпроси Рийд е непогрешим — една ходеща енциклопедия на античния свят.

Ала вместо да отговори Рийд изду устни и го изгледа с празен поглед.

— Филострат — повтори той замислено, — незначителен философ от трети век след Христа. Този период не е моята силна страна. Помня само, че е написал биография на Аполоний от Родос, който е автор на основния поетически разказ за Язон и аргонавтите. Вероятно затова Марина е искала да направи справка със „Суда“.

Грант сви юмруци в опит да се овладее.

— Хубаво, защото той със сигурност не я е отвлякъл.

— Щом е от Лемнос, може да е знаел нещо за култа към Хефест. Те потърсиха библиотекаря.

Първоначално ги гледаше с подозрение, но няколко резки думи на Рийд го накараха да промени мнението си, да отключи тежката врата и да ги заведе в подземната съкровищница. Той отвори кутията и положи трошащата се книга на масата.

Ръката на Рийд потрепери, когато докосна обкованата със сребро корица.

— Младата жена, която идва тази сутрин, в тази ли книга искаше да погледне?

Рехавата брада на библиотекаря сякаш заплува в сумрака, когато кимна.

Рийд започна да прелиства страниците, а Грант се възхищаваше на малките букви, спретнати като отпечатани.

— Ето го: „Филострат Флавий. Син на Филострат Вер, ретор от Лемнос. Бил ретор е Атина, а след това в Рим по времето на император Север до идването на власт на Филип. Той е автор на: «Декламации»; «Картини» (две книги); «Пазарище»; «За героите», «Диалози»; «Биографии на софисти»; «Животът на Аполоний от Тиана» (в осем книги); епиграми и други произведения“.

— „За героите“ — повтори Рийд. — Познаваш ли това произведение? — обърна се той към библиотекаря.

Мъжът кимна. Без да промълви и дума, той взе „Суда“ и я заключи отново в кутията, след което излезе от хранилището.

Те го последваха до читалнята. Библиотекарят не се запъти към лавиците, а се насочи към своето писалище. До него имаше дървена количка, пълна с книги, които трябваше да бъдат подредени обратно по рафтовете. Той измъкна една книга близо до върха на купчината, тънко томче в червено-черна подвързия, и я подаде на Рийд.

Когато професорът я отвори, Грант подуши внезапно бликналия аромат на бадеми и рози, като поникнало цвете в прашната пустиня на библиотеката.

— Марина със сигурност е чела тази книга — заяви Грант, като си представи как парфюмираната ѝ китка се търка в краищата на страниците. — Каква е тя?

Рийд дръпна стол, седна зад една от масите и започна да преглежда страниците. Грант се опита да потисне отчаяното си нетърпение.

— Това е разказ за Троянската война — обясни Рийд. — Типичен за измислиците от този период: духът на един незначителен герой от „Илиада“ се появява и разказва на някакъв уморен пътник всичко, което Омир е събрал. Фактически в късната античност съществува цял поджанр. Онова, което прави ценен за нас този разказ, е, че е писан от човек, който има съществени познания за лемноския култ към Хефест.

Професорът се усмихна уморено, когато видя изражението на Грант.

— Да, предположението ти беше вярно. Според въведението Филострат е бил жрец на култа към Хефест на Лемнос. — Рийд свали очилата и разтърка очи. — Трябва да е разполагал с несравними познания за историята на култа и за най-големите му тайни. Дори съществува цяла школа, която твърди, че книгата има двоен смисъл, който само познавачи на култа могат да оценят: тайни думи, които на неизкушения читател ще се сторят напълно обикновени. Но в текста има нещо, което си заслужава да бъде отбелязано. Ето какво пише:

„Белия остров лежи в Черно море в близост до негостоприемно място отляво, когато навлизате с кораб в устието към него. Дължината му е трийсет стадия, но не е по-широк от четири. На него растат тополи и брястове. Някои от тях са диви, но другите са посадени специално около храма. Храмът се издига близо до морето Меотида, което се влива в Черно море. Статуите в него са на Ахил и Елена, изработени от мойрите^[1].“

— Къде се намира това море Меотида?

— Меотида е гръцкото наименование на Азовско море. — Рийд стана и отиде да вземе един атлас от лавиците.

Но този не приличаше по нищо на онези, които Грант беше използвал. Сякаш картографите са били пияни: всички познати очертавания бяха изкривени и дори местата, които успяваше да

разпознае, носеха непознати имена. Италия не беше дългият с високо токче тесен ботуш, който познаваше, а тъпонос тромав шлеп. Това не беше светът, какъвто е, а такъв, какъвто хората тогава са го възприемали.

Докато Рийд прелистваше страниците, очертанятията бавно започнаха да се възстановяват. Неясните очертанятия започнаха да стават по-ясни, заливи и проливи отхапваха от точещите се брегове, а приличните на амеби континенти развиваха гръбнаци, придатъци, крайници. Сега картите вече бяха печатни, а не начертани на ръка, формите по тях станаха разпознаваеми като в модерния свят. Въпреки това имената все още си оставаха странни и чужди.

— Ето го.

Беше карта на Източно Черно море, датирана с 1729 г. Рийд посочи мястото, където Азовско море се свързваше с Черно.

— Кимерийският Босфор. — Той поклати глава, сякаш се укоряваше за някаква грешка или пропуск, за които само той знаеше.

„Слънцето скоро се скри над стъгдите припаднаха сенки. Най-послед стигнахме тъй океанските крайни предели. На кимерийците там е градът и земята печална.“

— Когато Одисей вдига платна, за да открие портата за Хадес, Кимерия е последната страна, край която минава, преди да пресече Океан. Древните гърци са вярвали, че кимерийците са били истински народ. Според Херодот са живели около североизточния бряг на Черно море. Пак той твърди, че всички са изклани от следващите нашественици, но че името им продължава да живее в...

— Наименованията на местности — вметна Грант, който си спомни. — Те винаги последни изчезват.

— Оттам и Кимерийски Босфор. Черноморският Босфор, днес вече само Босфор, води от Черно море в Мраморно и Бяло море. В противоположния край Кимерийския Босфор свързва Азовско и Черно море. Мисля, че днес се нарича Керченски проток.

— Мислиш, че Марина е открила това? Че Белия остров е някъде там?

— Това казва Филострат, а „Одисея“ го потвърждава.

Грант се взря в картата.

— Но тук няма никакви острови!

В него се надигна вълна от разочарование и той затвори със замах книгата.

— Мамка му! — Търсенето на текста, върху който Марина беше работила, някак си беше отблъснало чувството на безсилие. Но сега и тази информация се оказа задънена улица. — Трябва да я намерим.

Рийд го погледна с уморени очи.

— И как смяташ да го направиш в този град с почти милион жители?

— Полицията?

— По-вероятно е да ни затворят. Дори паспорти нямаме. — Той тъжно поклати глава и сложи ръка върху рамото на младия мъж. — Съжалявам. Мисля, че е по-добре да кажем на Джексън.

— Боже мили! — Джексън запрати стъкления пепелник към стената. Той изрони мазилката, отскочи и падна на килима. Люспи пепел се разнесоха наоколо. — Грант, ти си виновен!

— Какво ме гледаш? Не съм я отвлякъл аз.

— Отвори най-сетне очи. Никой не я е отвличал. — Джексън крачеше ядосано из помещението. — Тя ни е шпионирала за руските си приятели още от самото начало. Как смяташ, защо непрекъснато се натъкваме на тях? Защото използваме една и съща туристическа агенция. Как ни намериха на Лемнос? Как така ни откриха в Атина? Защо стигнаха до къщата на Сурсел половин час след нас? Защо на Змийския остров ни откриха толкова бързо?

— Не знам. Важното е, че Марина не е виновна. Тя е пазила плочката в продължение на шест години, без да каже и думичка на някого.

— Вероятно не е знаела колко е ценна. Боже! Не трябваше изобщо да ѝ се доверяваме! Ако научат шефовете във Вашингтон, ще ми отрежат топките и ще ми ги поднесат вместо пържени яйца за закуска.

— Ако е шпионка, защо ще си тръгва точно сега? Все още няма върху какво да стъпим, освен плочката, която Рийд е на път да разчете.

Физиономията на Джексън се сгърчи от ужас.

— Къде е плочката?

— В моята стая — отговори Рийд, който слушаше спора от безопасно място в ъгъла. На лицето му беше изписано неудобството на гост, принуден да слуша семейна караница. — Все още си е на мястото. Проверих преди десет минути.

— Мислела е, че ще се върне, защото е оставила нещата си в библиотеката.

— По дяволите, това само доказва колко е хитра. Умнико, не смяташ ли, че може да е оставила лъжлива следа единствено за да ни забави?

Нещо вътре в Грант се пропука. Преди Джексън да усети, че е в опасност, Грант прекоси с три големи крачки помещението и го вдигна за реверите. Блъсна го в стената и го разклати като плъх.

— Пусни ме.

— Ще те пусна, когато се извиниш.

— За какво да се извиня? Че съм обидил малкото ти комунистическо курве?

Не се знаеше какво щеше да направи Грант в следващия миг, ако не беше почукването на вратата. И тримата погледнаха към нея.

— Не сега — изръмжа Джексън.

Или думите му бяха твърде приглушени, за да бъдат чути, или чукацията просто не ги разбра. Вратата се отвори. Един от възрастните портиери стоеше на прага. Лицето му се издължи, когато пред очите му се разкри сцената на сблъсък между двамата разярени мъже.

— Телефонно обаждане — прошепна той и наподобяваше слушалка с малкия пръст и палеца. — Търсят господин Грант.

Грант веднага пусна Джексън и забърза след портиера, като едва не го бутна по стълбите от нетърпение. Точно щеше да вземе слушалката, когато Джексън му препречи пътя.

— Търсят мен.

— Добре, но искам и аз да слушам. Има ли дериват? — попита той жената на рецепцията и направи същия жест с пръстите като портиера преди малко. — Има ли друг телефон?

Тя му посочи другия край на плота и пренареди щекерите на телефонната централа, след това кимна.

Грант и Джексън едновременно посегнаха към слушалките.

— Аз съм Грант.

По линията се чуваше съскане и електрически пукания, но гласът беше ясен и хладен.

— Казвам се Курхозов. Държа твоята приятелка.

Сърцето на Грант заби ускорено, но той не каза нищо.

— Ще ти я върна в замяна на плочката.

В другия край на плота Джексън закри микрофона с ръка и каза безгласно:

— Печели време.

— Твоят приятел Белциг открадна плочката.

— Има второ парче. — В гласа на руснака се промъкна опасна острота. — По-важното парче. Ти го открадна от къщата на французина.

— Оставихме го в Гърция.

— Заради твоята приятелка се надявам да не е така.

— Така или иначе няма да ви е от полза, защото не можете да прочетете написаното.

— Ще проверим това сами, когато ни я дадеш.

— Не мога.

В гласа на Курхозов отново звънна острота.

— Ще го направиш. Ще се срещнем на ферибота Юскюдар утре по това време. Носи плочката.

Линията прекъсна.

— Сега приемаш ли, че Марина не работи за тях?

Джексън сякаш се готвеше да каже нещо, но като видя опасния поглед на Грант, реши да премълчи. Вместо това се обърна към Рийд.

— Как се справяш с превода?

Професорът доби печален вид.

— Тази сутрин смятах, че съм се справил. Но днес следобед установих, че е все едно да вадиш думи от цилиндър на фокусник.

— Можем ли по някакъв начин да ти помогнем? — попита Грант.

— Как например? — подхвърли саркастично Джексън и дръпна от цигарата си. — Ако той не може да я разчете, ти още по-малко би могъл. За мен и бездруго всичко това е шибан гръцки.

Беше стара шега, но оказа неочаквано наелектризиращо въздействие върху Рийд. Той се изпъна като бастун, вторачи се в Джексън, след това скочи на крака.

— Извинете — измърмори и хукна към вратата.

— Мамка му, какво...

Джексън и Грант го последваха в съседната стая. Намериха го клекнал до леглото да рови в разхвърляните наоколо листове.

— Какво има?

Той се обърна към тях. Светлосините му очи бяха широко разтворени, но сякаш не ги виждаше.

— Мисля, че го разчетох!

---

[1] Богините на съдбата в древногръцката митология. — Б.пр. ↑

29.

Този нощ никой не мигна. Грант и Джексън на смени пазеха в коридора, бореха се срещу настъплението на съня с безброй цигари и чаши кафе. Рийд не се нуждаеше от стимуланти. На всеки час чукаха на вратата му, за да питат дали има нужда от нещо. Така наведен над писалището, в кръг от светлина, навлякъл халат върху всекидневното си облекло, той драскаше яростно и се стори на Грант като герой от легенда, който работи цяла нощ, за да открие философския камък. Може би Румпелшилцхен, който иска да извлече злато от хартия и лепило.

Дори когато не беше на пост, Грант не можеше да спи. Лежеше на своето легло и потреперваше от съчетанието между кофеин, никотин и изтощение. Опитваше се да не мисли за Марина. Когато това не му се удаваше, се мъчеше да изпълзи от своите страхове, да си спомня по-щастливи мигове. Това също не се получаваше. В три сутринта след второто дежурство той се качи на покрива и застана на терасата, попивайки нощта наоколо. Хотелът се намирал в района „Султан Ахмед“, сърцето на древния град. Вдясно се виждаше върхът на обелиска в древния хиподром. Малко по-нататък се очертаваха кубетата на Синята джамия, извисяващи се едно над друго, и върховете на прикачените към „Света София“ минарета. Може би за първи път в живота си усети красотата на историята.

Когато се върна долу, коридорът беше празен, а вратата на Рийд беше отворена. Грант се затича, но намали, когато от помещението чу познати гласове. Рийд още седеше отпуснат на стола, а Джексън надничаше през рамото му към нещо на писалището.

Американецът вдигна очи.

— Дешифрира я — съобщи той.

Дори без да се смята умората, Рийд изглеждаше потресен като човек, надникнал зад завесата на свят храм, без да може да осъзнае на какво е станал свидетел.

— Шегата на Джексън излезе повече от буквална истина. Езикът в основата на линейната писменост Б е гръцки. Много примитивна архаична форма, но лесно се разпознава като гръцки.

— Та нали сам каза, че още преди години е имало предположение, че е гръцки.

— Така е, но беше само предположение. Предположение за ключ, ала още не бяхме открили ключалката за него. Все едно да разглеждаш прехванато съобщение, кодирано с „Енигма“, без да знаеш откъде е дошло, и да кажеш, че е на немски. Чудесно предположение, но е без значение, докато не си направил дисекция на кода, не си изучил неговата граматика и синтаксис и как той представя езика. Трябва да го построиш от долу нагоре и едва тогава от сравненията с други езици може да има някаква полза. В конкретния случай ние извадихме незаслужен късмет. Можеше да бъде напълно нов език или някой с много далечно родство с познатите ни езици. За щастие се оказа един от най-проучваните езици на планетата.

— Свършил си страхотна работа — похвали го Джексън с топлота, — но какво откри?

Рийд се почеса по слепоочието.

— Заключениета са зашеметяващи. Ние всички приемахме, че микенците са протогръцка култура, унищожена преди пристигането на гърците. Сега излиза, че те са били там едновременно. Това ще пренапише учебниците по история.

— Майната им на учебниците, какво пише на плочката?

— А, да. — Рийд му подаде лист хартия. — Трябва още да се поработи, някои от конструкциите са трудно различни, а има и няколко символа, които само приблизително съм установил. Но това би трябвало да ти даде представа за основното.

Джексън и Грант сближиха глави, за да погледнат.

— Знаете ли, ние сме първите хора, които отново четат на този език след три хиляди години!

„Царят на Крит посвети камъка на Господарката на лабиринта. Богинята обаче не прояви благосклонност към критските мъже. Черните кораби дойдоха в Закрос и отнесоха камъка от устата на лъва (пещерата?). Водачът на

войнството отнесе камъка в лемноския храм на ковача. В огън и вода посветените стопиха метал от камъка и изковаха доспехи: наколенници, затворен шлем; и един щит от бронз, сребро, злато и олово. По волята на боговете те дадоха тези неща на героя, чиито дела са добре известни...“

(Следващите два реда са нечетливи заради строшаването на плочката. Можем да предположим, че са свързани със смъртта на героя (Ахил?) и наследяването на неговите доспехи. — А. Р.)

„... Тогава нашият капитан, Добрия моряк, се закле, че няма да задържи трофеите, а ще ги посвети на героя. По волята на жрицата гребците отнесоха товара отвъд границите на света. Те плаваха покрай бреговете и пресякоха реката. След това скоро стигнаха до свещеното пристанище, където растат брястове, върби и див керевиз. Там в планината отвъд езерото построиха Къщата на смъртта. Те сложиха вътре своите дарове, бронята и щита, както и много купи и съдини от злато и сребро, изгориха приношения. След това отплаваха за вкъщи с много приключения.“

— Значи единствено ни остава да разберем коя река са пресекли и след това да намерим най-близката планина.

— Повечето от източниците говорят за реки във връзка с Белия остров — припомни си Грант, — но те всички си противоречат коя точно. Днепър, Днестър или Дунав...

— Няма значение, защото така или иначе бъркат.

— Не забравяй, че е по-вероятно да е някъде близо до Керченския пролив и Азовско море.

По лицето на Джексън се изписа изненада.

— Пропуснал ли съм нещо?

— Ще ти обясня — отговори Рийд. — За целта дали ще можем да намерим някоя карта?

— И аз имам справочника „Черноморски пилот“, който използвахме, за да стигнем до Змийския остров. В стаята ми е.

Грант донесе книгата, в която на задната корица имаше залепена сгъната морска карта. Простря я на леглото и се вторачи в нея. Линиите плуваха и се замъгляваха пред изтощените му очи, но един очевиден факт не можеше да се отрече.

— Няма никакви острови. Дори река няма.

— Трябва да има — поклати Рийд упорито глава. — Всички текстове са единодушни, че до Белия остров има река. Същността е, че трябва да прекосят „реката Океан“, за да стигнат до света отвъд.

— Нали уж са пътували по море — възрази Грант. — В морето не можеш да пресечеш река. Прекосяваш я на сушата от единия до другия бряг. Освен ако това не означава, че са минали покрай устието на някаква река. Но тук няма... Какво?

Той млъкна, когато видя, че Рийд се е вторачил в него не с обичайното нетърпение, а с истинско страхопочитание в очите.

— Това е.

— Кое?

— Опитай се да погледнеш с очите на Одисей. — Годините и умората на Рийд сякаш изчезнаха напълно, докато говореше. — От бойните полета пред Троя си пренесъл ценен товар нагоре през Дарданелите и Босфора в Черно море. Плавал си покрай брега, в онези дни не си смеех да рискуваш в открито море, но дори и такова плаване е изпълнено с опасности. Корабите ти са нападнати от канибали, почти унищожени са от бурите. Подобно на Марлоу в „Сърце на мрака“^[1] си на края на света, в белите простори в края на картата. Минаваш покрай страната на кимерийците и там, където си очаквал да я намериш, влизаш в устието на река. Не просто някаква река, а огромна, широка четиринайсет километра и ако са погледнали нагоре по течението, когато са я пресичали, без край. Океан.

Най-сетне Грант започна да разбира.

— Проливът.

— Течението, минаващо от Азовско в Черно море, може да създаде впечатлението, че е огромна река. И те виждат онова, което очакват. Не пресичат. — Рийд почука с пръст по източната част на пролива. — И тук на края на света ще намерят Белия остров. Така трябва да е.

— Така трябва да е? — повтори с ирония Джексън. — Преди три дни трябваше да е Змийският остров. Едва не се уредихме с еднопосочен билет за Сибир, докато разберем, че сме сбъркали.

— Онова предположение беше основано на погрешните текстове. За бога, Филострат е различен. Бил е жрец на Хефест на Лемнос. В добавка неговият разказ съвпада с Омир.

— Разбира се, че съвпада — поклати Джексън глава. — Вероятно Омир е лежал на писалището му, докато е пишел своята книга.

— Всъщност „За героите“ е съзнателен опит да бъде „поправен“ Омир. Филострат не се съгласява с него, освен ако не почувства, че трябва, защото иначе ще подкопае своята литературна цел. Филострат трябва да е знаел нещо, щом поставя острова там.

— Може да не е знаел достатъчно — отбеляза Грант. — Факт е, че покрай брега източно от Керченския пролив няма пукнат остров.

Рийд се умълча.

— А какво ще кажете за самия пролив? — Джексън махна с ръка над картата, където двата бряга се събираха, за да оформят пролива. Западната част изглеждаше достатъчно монолитна, но източната приличаше на прояден от молци парцал, толкова беше прорязана от езера и заливи, че имаше повече вода, отколкото суша. — Целият район прилича на верига от острови, затлачени с тиня.

— Заради това са ниски и блатисти — обади се Грант, който ровеше в пилотския справочник. — В плочката се споменава планина.

— Освен това се казва, че са прекосили реката. Ако тази ивица земя някога е била разделена на острови, те ще са приличали на острови в Океан, тоест пролива. Трябва да погледнем по на изток.

— Там също няма острови — повтори Грант.

— Може би изобщо не е остров.

И двамата се вторачиха в Рийд, сякаш е мръднал. С разчорлените му коси и изтощени очи не беше трудно на човек да му мине подобна мисъл.

Джексън произнесе много бавно:

— След всичко станало се опитваш да кажеш, че Белия остров не е остров?

Рийд запази приличие, като направи физиономия сякаш се чувства неловко, макар Грант да знаеше, че това е само маска, надяната механично, докато мозъкът му зад нея продължаваше да щрака.

Той запрелиства своя бележник.

— Ето. Нали помните „Христоматия“ в Атина?

— Изгубената поема. Продължението на Омир.

— Да. Обобщението на Прокъл на продължението. След смъртта на Ахил са изложили тялото му. Пристигнала неговата майка, морската нимфа Тетида, заедно с музите да оплаква своя син. След това тя грабва трупа му от кладата и го отнася на Белия остров.

— Този текст не предизвиква пробойни в теорията за острова, не смяташ ли?

Рийд не му обърна внимание.

— Гръцките слова, които Прокъл използва за Белия остров са Λευκήν νήσον, Левкин нисон.

— Какво означава това?

— „Левкин“ значи бял, а „нисон“ — остров.

Джексън завъртя очи.

— И къде е смисълът?

— При определени обстоятелства „нисон“ може да означава и полуостров. На друго място в епическия цикъл например, когато става дума за Пелопонеския полуостров, той също е наречен „нисон“.

— Защо им е да използват една и съща дума? Няма ли си отделна за полуостров?

— Гръцката поезия е метрическа. Това означава, че трябва да нагаждаш думите в определен слогов ритъм. Има някои думи, които никога няма да се впишат в този ритъм и една от тях е „херсонесос“ — точната дума за полуостров. Затова един автор на проза може да използва „херсонесос“, ала поетът не може да си го позволи. Той е трябвало да намери синоним, който да подхожда на размера.

— „Христоматия“ поезия ли е? Откъсът, който ни прочете от нея, не звучеше твърде поетично.

— Това беше прозаично обобщение, но на епична поема. Напълно е възможно Прокъл да е преписал формулировките от оригиналната поема, когато я е съкратил.

— Значи твърдиш, че сега Белия остров е Белия полуостров? — Въпреки всичко Джексън не можа да не се засмее. — Трябва да кажа, че не звучи кой знае колко поетично.

— И на никого преди не му е хрумвала подобна мисъл?

— Не и доколкото знам. — Рийд вдигна рамене. — Все едно вода се спуска по хълма. След като първата капка намери своя път, останалите просто я следват. С всяка капка течението става все по-бързо, издълбаният канал все по-дълбок, пътят става по-сигурен. На никого не му минава през ума да оспори посоката.

— Добре де... — Джексън не си падаше по метафорите. Той отново насочи поглед към картата, като я изглади с ръце, за да попречи на ъглите да се огъват в краищата. — Значи търсим полуостров с високи скали някъде източно от пролива. — Плъзна пръст по бреговата линия. — Тук има нещо като нос.

— Не изглежда твърде голям — измърмори Грант неуверено.

— Няма и нужда. Никой не казва, че е кой знае колко голям.

Рийд надникна в справочника. Очите му се стрелкаха по страницата и изведнъж се заковаха в нещо.

— Как се казва това място?

— Нос Русаева.

— Нос Русаева — повтори Рийд. — Голи високи скали в подножието на планинска верига, разделени от безброй тесни долини. Долу отделни плажове. На западния бряг консервна фабрика, може би изоставена. Скалите са забележително светли на цвят. — Той затвори справочника с плясък. — От разстояние прилича на остров.

В стаята настъпи тишина, докато осъзнаваха казаното.

— Подхожда — кимна най-накрая Грант.

— Белия полуостров. — Джексън поклати учудено глава. — Професоре, свалям ти шапка, ако този път намерим търсеното.

— Това още нищо не значи — предупреди Грант. — Дори изобразеното на картата да е онова, което търсим, пак става въпрос за район с големина няколко километра или дори десетки километри. Район, който отново по случайност е част от Съветския съюз — добави той сухо.

— Още една причина да идем там колкото може по-бързо.

— А Марина? Сега, когато знаем къде е храмът, можем да изтъргуваме плочката.

Рийд кимна, но Джексън се вторачи в него обезпокоително. Лицето му стана хладно.

— Нищо няма да даваме на комунягите. Не и докато онзи щит не е на сигурно място в Тенеси. И в никакъв случай, докато още лежи в

някаква пещера на съветска територия.

Грант можа само да го изгледа гневно.

— Не можеш да изоставиш Марина. Не и след всичко, което направи за нас.

Грант заплашително пристъпи към него.

Джексън вдигна ръце, пародирайки, че се предава.

— Добре, добре, само казах, че в случая трябва да постъпим умно. Не да си хвърляме асата, за да спечелим дама.

— Джексън, тя не е карта. Да знаеш, че каквото ѝ направят руснаците, аз ще го сторя на теб.

— Добре. — Американецът си пое дълбоко въздух и седна на един дървен стол. — Нека не забравяме, че всички сме от един отбор и че искаме едно и също.

— Наистина ли?

— Да. Искам да си върнем Марина, честна дума. Тя е добро момиче. Повярвай ми обаче, че ако руснаците успеят да сложат ръка на щита, ще го научиш по най-лошия начин, който можеш да си представиш. Затова ще вземем и двете. Колко е часът?

Грант отново погледна часовника си.

— И ние трябва да се срещнем с Курхозов утре вечер в шест, нали така? — Той се наведе над картата и измери разстоянието с палеца и показалеца. — Четиристотин и петдесет мили. Още разполагаме със самолета на полковника. Ако тръгнем сега, можем да бъдем там на разсъмване. Ако щитът е там, бисматронът може да ни отведе при него. Измъкваме го изпод носовете им и се омитаме, преди да са ни усетили. След това се прибираме и ще бъдем навреме тук, за да разменим Марина срещу плочката.

— А ако не успеем да се върнем навреме?

Джексън вдигна рамене.

— Тогава срещата с Курхозов ще е най-малкият от проблемите ни.

---

[1] Новела от британския писател Джоузеф Конрад. — Б.пр. ↑

30.

*Черно море, източно от Керченския пролив
7:58 сутринта*

Самолетът се приводни сред гейзер от водни пръски и се плъзна с висока скорост по повърхността на морето под тъмносивото небе. Високите крайбрежни скали изскочиха от водата, яркобели, а по-високите зъбери на планините се извисяваха над тях. Всичко това се стори странно познато на Грант — отново се носеше на скорост към враждебен бряг. Но ако беше през войната или когато носът на лодката се заби в палестинския бряг през онзи съдбоносен ден, щеше да изпитва силно вълнение, този път обаче не можа да намери нужната енергия. Обезпокоителна летаргия го беше стиснала в хватката си. Дори полюшващият се под него хидроплан беше като мъртъв. Надяваше се това да не се окаже поличба.

Те стигнаха до подножието на крайбрежните скали и намалиха оборотите на двигателя, оглеждайки брега за място, където да слязат. Морски птици кръжаха над главите им, излитаха от скалите и с натрапчиви писъци се гмурваха във водата. Грант видя една да излита с извиваща се в клюна ѝ риба. Вода течеше от нея, докато размахваше криле, за да набере височина. Спомни си историята, която им разказа Сурсел за птиците, които почиствали храма с пръските от крилете си, и потрепери.

Три часа по-рано, още преди да се беше съмнало, се бяха събрали на кея пред склад без отличителни знаци на азиатския бряг на Босфора. Валеше лек дъждец и покриваше ръждясалия метал и напукания бетон със свежи отблясъци в оранжево от натриевите крушки на осветителните стълбове. С боботенето на корабни двигатели като фон и с въздух, натежал от въглищния пушек и миризмата на дизел, обстановката беше напълно подходяща за начало на пътешествие към подземното царство. Точно преди да тръгнат, пред

подвижния мост спря камион. Трима мъже в камуфлажни униформи скочиха от каросерията. Двама от тях бързо пренесоха няколко раници в съветския хидроплан, а третият дойде да ги поздрави.

— Лейтенант Ковалски от морската пехота на САЩ — представи се и тъкмо понечи да отдаде чест, когато си спомни получените заповеди, и протегна ръка за тромаво ръкостискане.

— Казвам се Джексън, а това е Грант.

Лейтенантът стисна ръката на Грант и кимна на Рийд.

— Всъщност, кой е този?

— Взех ги назаем от посолството — обясни Джексън. — Само тях можах да ми осигурят по това време на деня. Не ми се вярва Курхозов да прекрати търсенето само защото очаква да получи плочката. Ако се появи отново на пътя ни, искам да разполагаме с повече сили.

Грант огледа пустия кей и се запита какво ли се крие в сенките зад оградната мрежа.

— За наш късмет той не знае къде да отиде.

— Марина му е в ръцете, а тя вече е наясно с гледната точка на Филострат.

— Тя няма да каже нищо.

Джексън явно се готвеше да направи някаква гадна забележка, но накрая реши да я преглътне.

— Да се надяваме, че си прав.

— Ето там!

Към края на носа високите крайбрежни скали се разделяха. Грант се оглеждаше за върби и тополи, но откри само поле от тръстики, които нежно се полюшваха зад бряг от ситни камъчета. Малкият залив навлизаше навътре в единия край на сушата, но беше отворен в другия край, където плитък канал се вливаше в морето. Насочиха самолета към него. Белите крайбрежни скали се извисяваха над тях, ехото от ударите на витлото отскачаше от високите канари наоколо и се забиваше в главите им. Каналът беше толкова тесен, та Грант се страхуваше да не отчупят крило в скалите или да не бъдат запратени в тях от някоя по-голяма вълна.

Хидропланът влезе в заливчето и спря в спокойната вода. Те скочиха във водата, като се препъваха и трудно пазеха равновесие, защото камъните се плъзгаха под краката им. Хората на Ковалски завързаха хидроплана и разтовариха оборудването. Докато го правеха, Грант се изкачи по ситните камъчета на брега и отиде до края на плажа. Отвъд се виждаше тясна клисура, пълна с дървета и храсталаци. Сред нея лъкатушеше малка рекичка и се вливаше в залива.

Рийд се присъедини към него. Дори на бреговата ивица на Съветския съюз той беше спретнато облечен: сако, жилетка и панталони. Единствената отстъпка на практичността бяха високите обувки. Черни армейски ботинки, които стърчаха неуместно изпод маншетите на панталоните от туид.

— Винаги се е смятало, че храмовете на героите благоприятстват растежа на сочна растителност около тях. Присъствието на героя повишавало плодовитостта.

— Този признак няма да ни улесни в търсенето.

Рийд не отговори. Беше се вторачил в пустия залив: погребалните високи крайбрежни скали, черното небе, пронизителните писъци на птиците и камъчетата, които потракваха като кости.

*„С кораба свой щом нашир Океана ти вече
преплаваш,
дето е пустият бряг и свещеният лес Персефонин
от чернолисти тополи и неродовити ракити,
кораба там закотви до въртопа дълбок океански,
ти пък самият навлез в плесента на дома на Аида.“*

— Това описание ме кара да мисля, че този път сме попаднали на точното място — промърмори Рийд.

Чу се хрущене на стъпки по брега.

Грант се обърна и видя Джексън.

— Професоре, а сега накъде?

Рийд вдигна рамене.

— В „Одисея“ се говори за река. Смятам, че трябва да тръгнем по тази.

Заобиколиха залива по края, прецапаха по-плитките места през тръстиките, докато не стигнаха мястото, където реката се вливаше в морето. Хората на Ковалски се потяха под тежестта на оборудването, което трябваше да носят: освен пушките и своите раници, бяха нарамили търнокопи, лопати, бисматрона и някакви неща, които на Грант му заприличаха на шашки динамит.

Джексън стигна до малко островче от натрошени камъни и се обърна назад.

— Тази река има ли си име?

— Омир я нарича Ахерон — Река на скръбта.

Джексън поклати глава в пародия на отчаяние.

— Със сигурност знаеш как да ги избираш. Не ми казвай къде води, за да не провалиш изненадата.

Те тръгнаха покрай реката навътре в полуострова. Грант крачеше начело. През шубраците нямаше път или пътека. В тясната долина дърветата растяха толкова близо едно до друго, че бяха почти непроходими и скриваха небето, протегнали клоните си към светлината като ръце на прокълнати. Много от по-малките дървета изглеждаха напълно задушени от по-високите си съперници, но нямаше къде да паднат. Дори мъртви стояха изправени, а безлистните им трупове бяха почернели и гниеа. Единственият начин да преминат, беше да се придържат към реката, като подскачаха от камък на камък, а понякога просто преджапваха. За щастие не беше дълбока. Водата рядко стигаше по-високо от коленете им. Но дори тук трябваше да се борят с шубраците. От надвисналите над тях клони висяха като змии увивни растения, които се вплитаха в косите им, а полупотънали клони и пънове стърчаха от реката и се опитваха да ги препънат.

Не се виждаше нищо друго, освен вода и гора, но Грант остана с впечатлението, че долината се стеснява около тях. Дъното стана по-стръмно, а течението на реката се усили. Пред тях се чуваше шуртене, сякаш се носеше над дърветата. Стигнаха до подножието на малък водопад, бързо течащата вода бълбукаше и се пенеше. Недалеч напред се виждаха високи скали, които обхващаха небето като рамка на врата.

Шуртенето се беше превърнало в рев. Грант изкатери последните няколко скали, без да обръща внимание на водата, която го заливаше и мокреше ризата и панталоните му. Спря се на върха и се сви на един плосък камък.

Беше се изкачил на най-високо място в долината. Гората се простираше надалеч от двете му страни, извиваше се, докато се срещне с високите скали, и отново завиваше, за да се върне обратно от другата страна. Кръглото празно пространство между дървета се заемаше от широко езеро, което се оттичаше в реката, над която се беше изправил. Повърхността му беше черна и непроницаема, като се изключи подножието на високите скали, където се вълнуваше и пенеше под въздействието на водопада, който падаше стъпаловидно.

Джексън и Рийд се изкатериха и застанаха до него и тримата се скупчиха на скалата като корабокрушенци на сал. Ковалски и хората му останаха да чакат долу.

— Сега какво?

Рийд се загледа във водопада.

— Според Омир трябва да стигнем на място, където две други поточета се вливат в реката.

— Как се наричат? Реката на болката и Потокът на раните?

— Всъщност са Реката на огъня и Реката на риданието.

— Боже, съжалявам, че попитах.

Грант извади плочката от раницата си, разви я и се постара да я опази от пръските, които се носеха над езерото.

— На рисунката сякаш се виждат две реки. Освен ако това не са просто очертанятията на планината. Какво показва бисматронът?

Джексън се спусна с мъка обратно, за да отиде при морските пехотинци. Грант го видя да вади бисматрона от кутията и да го пуска. Шуртенето на водата заглушаваше всички звуци, които може би издаваше, но стрелката едва помръдваше.

— Почти нищо. — Американецът се намръщи на циферблата. — Може би има нещо. Предполагам, че трябва да продължим. Можем ли да се качим там? — посочи върхарите до водопада.

Грант ги огледа. Нямахше да бъде леко. Скалите не бяха чак толкова високи — може би петнайсетина метра, но белият камък беше гладък като лед дори без финия слой вода от пръските на водопада.

— Разбира се — отговори той небрежно. — Имаш ли въже?

С един от войниците на Ковалски по петите Грант прецапа по брега на езерото до водопада. Беше трудно дори да се стигне до подножието на скалите. Те изглежда се спускаха дълбоко под повърхността на езерото, затова имаше малко камъни, на които да

стъпи. Там, където дърветата и скалите се събираха, Грант спря да почине. Тук май нямаше къде да застане, освен може би на една издатина в камъка, щръкнала на няколко сантиметра от основата на високата скала. Грант надникна в езерото, но видя само собственото си отражение в черното огледало на неговата повърхност.

— Така или иначе съм мокър — измърмори той. Свали раницата, праметна намотката въже през рамо и скочи във водата.

Тя се оказа по-топла, отколкото очакваше, и в този край на езерото течението всъщност го притискаше към скалистите върхове, вместо да го влачи към водопада. Той ритна с крака и се набра на издатината, треперейки от ветреца. Скалата се извиваше към него и двамата се притискаха гърди в гърди. Не можеше да застане без усещането, че всеки момент ще падне назад.

Погледна към морския пехотинец, застанал на брега.

— Пожелай ми късмет.

Катерачеството не беше нещо непознато за Грант. Като дете беше прекарал безброй часове в катерене по варовиковите носове на Фламбъро. Като младеж се беше изкачвал по повече върхове и стени, отколкото можеше да запомни. Но това беше различно предизвикателство. Повърхността на скалата беше мека и неравна. Единственият начин да има някаква опора, беше да лази като гущер и да се вкопчва в малките неравности на камъка. Можеше да напредва единствено като плъзга ръцете си нагоре сантиметър по сантиметър. Дори на тази гладка скала пръстите му скоро се разраниха от триенето. Мокрите дрехи го дърпаха надолу, макар че ризата му лепнеше за камъка не по-зле от неговото тяло. Понякога тя сякаш беше единственото нещо, което го крепеше.

Погледна надолу. Беше грешка — не защото се страхуваше от високото, а защото видя колко малко разстояние е преодолял. Насочи отново вниманието си към скалата и продължи да се катери с усилие. За малко тя хлътна и Грант започна да напредва по-бързо. Но скоро отново се изду и почти надвисна отгоре му. Нямаше възможност да заобиколи надвисналия камък. Притисна буза в него и погледна надясно: оттам нямаше как да мине. Вляво водопадът изведнъж му се стори оглушително силен.

Ала нямаше друга възможност. Закрепи се колкото можа по-устойчиво в плитките неравности по лицето на скалата, повдигна се на

пръсти и протегна ръка. Дланта му се стовари върху горния край на надвисналата скала. Ръката му потрепери, пръстите се впиха и усети малка гънка в камъка. Тъкмо навреме. Точно в мига, когато се вкопчи в нея, кракът му изгуби опора. Той подритна в опит да се закрепил за нещо, но ботинките му само се плъзгаха по камъка. За миг увисна и се залюшка в пространството, а цялата му тежест пое на върховете на пръстите.

Можеше да се пусне и да се довери на късмета, че ще падне в езерото. Но това изобщо не му мина през ума. Сантиметър по сантиметър, килограм по килограм се набра нагоре. Усещаше жилите в пръстите си дебели като буксирни въжета, а гърчът на мускулите беше почти непоносим. Дори костите го боляха. Отново се протегна нагоре и този път ръката му се хвана за нещо по-здраво. Надеждата му вдъхна сили, палецът му напипа малка вдлъбнатина в скалата и той се издърпа нагоре. С въздишка на облекчение се изкатери на една тераса. Беше малка, не по-широка от трийсетина сантиметра, но на Грант му се стори обширна като футболно игрище.

Когато дишането му се успокои, погледна нагоре. Все още беше доста под върха, но сега пътят щеше да е по-лесен. Малка пукнатина беше разцепила скалата, разстоянието бе достатъчно да напъха пръстите на ръцете и върховете на обувките в нея. След изтърпяното досега му изглеждаше почти като стълба. Той се закатери нагоре и най-накрая стигна върха. За миг остана да лежи, докато успокои дишането и масажира ръцете си.

— Какво намери?

Слабият вик отдолу го върна в действителността.

Рийд и Джексън все още стояха на камъка до реката, вторачени нагоре, приличаха на жаби върху листо от водна лилия.

Какво е намерил ли? Беше се изкачил на високия гребен на котловина със стръмни склонове, почти като потънала ливада. Нямаше дървета, само реката се виеше през гъстата трева. Беше изненадващо спокойно. Дори шумът от водопада изглеждаше далечен и приглушен. По някакъв странен начин мястото му напомни Шотландия. В далечния край на котловината пред друга висока скала две каменни колони стърчаха от земята подобно на бивни. Грант свали намотката въже от рамото и го завърза с моряшки възел около оголената част на здрав камък. След това го метна през ръба. Най-последна седна и запали

цигара. След няколко минути първият морски пехотинец се добра до горе, последван от Джексън и останалите. Рийд пристигна последен заедно с оборудването, вързан за въжето, което войничетата издърпаха. Не изглеждаше изстрадал от това изпитание — напротив, лицето му сияеше от вълнение.

— Забележително — отбеляза тихо той. — Тук е като изгубения свят на храбрия Кортес и неговите хора. Може би сме първите човечи, които стъпват на това място от три хиляди години.

— Да се надяваме, че други няма да дойдат.

Надолу по долината зашепна ветреца. Мокри като кокошки от изкачването по коритото на реката, всички затрепериха. Грант погледна назад към мястото, откъдето бяха дошли. Гористият склон скриваше плажа, а езерото изчезна зад размазано петно фина мараня.

Групата се насочи към колоните. Земята беше мека, а тревата гъста и изобилна. Див керевиз растеше в извивките на реката. Дълбока тишина изпълваше котловината.

Тя завършваше с друга висока скала, чиито стени се извиваха като носа на кораб, за да я заключат в себе си. Когато приближиха, разгледаха скалистите колони, които бяха зърнали от водопада. Бяха огромни: издигаха се от двете страни на реката, почти десет метра от основата до върха. Белият камък беше изгладен от природните стихии, но докато Грант ги гледаше, не можеше да се освободи от усещането, че има нещо незаличимо изкуствено в тях. Все едно колоните бяха покрити с разтопен восък, който все още повтаряше изработените от човешка ръка очертания под повърхността. Колкото повече ги гледаше, толкова повече убеждаваше сам себе си, че различава човешки форми, вплетени в камъка: издутини, които можеха да бъдат хълбоци и рамене, вдлъбнатини, където би трябвало да бъдат мегалитните талии. На самия връх, който трудно се виждаше от земята, всяка колона се изостряше като конус, който някога може да е бил глава. На около три четвърти от дължината на дясната колона имаше две издутини, за които Грант беше почти сигурен, някога са били гърди. Той ги посочи на Рийд, който кимна.

— Филострат описва две статуи в храма, „изработени от мойрите“. Твърди, че това били Ахил и Елена.

— Елена от Троя?

— Точно така: лицето, което спусна на вода хиляда кораба. — Забеляза объркването на Грант и се закиска. — Да, обикновено не я свързват с Ахил. Но съществува една нецензурна разновидност на легендата, според която е дошла да живее с Ахил на Белия остров.

— Защо ще го прави? Смятах, че целта на Троянската война е била да я върнат на нейния съпруг. Не се ли разваля краят, ако тя избяга с друг мъж?

— При това мъртъв — въздъхна Рийд. — Гръцките митове са били прочиствани и преподреждани неведнъж през последните две хиляди и петстотин години. Не на последно място от самите гърци, ужасени от бъркотията, която предците им оставили. Други разновидности на мита твърдят, че жената, дошла с Ахил, е Хеката или Медея, магьосницата, която обикновено е свързвана с Язон и аргонавтите. — Той вдигна ръце. — Можеш да избираш. Най-вероятно тези персонажи са просто различни страни на богинята майка.

— Жената със змиите?

— Точно така.

Грант отново се вгледа в дясната колона. Макар и ерозирана от вековете, му се стори, че вижда нещо по високата с тънък кръст фигура от камък. Спомни са малката статуетка от пещерата на Крит, а след това и Марина, обкрачила тялото му на хотелското легло с разкъсана блуза и протегнати нагоре ръце. Погледна часовника си. Осем часа до срока, даден от Курхозов. Разтърси глава, за да я проясни.

— Ако това са статуите, значи тук е мястото.

— Виж — посочи Рийд високите скали.

Скрити зад каменните колони, две поточета течаха по камъка. И двете бликаха от дупки в скалата, спускаха се стъпаловидно по дълбоко изровени канали, след това продължаваха своя път по почвата, за да се срещнат с реката на няколко метра от предната част на скалите. Повърхността на водата, където се вливаха, бълбукаше и призрачни валма пара се вдигаха от нея.

„Сливат се там край скала много шумно и двата потока.“

Джексън погледна Рийд.

— И кое от тях е Огнената река?

Професорът тръгна напред. Мина между двете колони, за секунда Грант ги видя като две колони на огромна порта, и клекна край лявото поточе. Потопи пръсти във водата и възкликна:

— Топла е! — Прекрачи го и отиде на другия бряг, за да опита другото. — Тази е леденостудена.

Дръпнал се малко настрана, сякаш не му се минаваше между колоните, Джексън се взираше в скалите зад тях. В тяхното подножие двете поточета ограждаха триъгълно парче земя, което изтъняваше във връх, където водите им се срещаха. Стената отзад беше гладка и непокътната.

— И сега какво ще правим?

— „Най-сетне стигнеш ли близо, герое, задето те пращам, ров изкопай на квадрат приблизително лакът на лакът.“

— Ей, Шекспир, какво означава това? — изръмжа Ковалски.

Рийд се вторачи в него с любезната празна усмивка, която пазеше за най-непоправимите и невъзприемчиви студенти.

— Означава, че трябва да изкопаете дупка.

Войниците отнесоха правите лопати при триъгълното парче земя между поточетата. Докато професорът наблюдаваше, мъжете изрязаха тревата на чимове и ги струпаха като стена покрай бреговете, а след това започнаха да разкопават черната пръст отдолу. Почвеният слой не беше дебел и не след дълго лопатите започнаха да удрят в камък.

Джексън се разхождаше наоколо нетърпеливо.

— Какво точно търсим?

— Омир разказва, че Одисей разговарял с мъртвите, като прикляквал край една яма. Ако сме прави в предположението си, че тук е имало храм, смятам, че ще я намерим някъде под краката ни.

— Нещо друго можем ли да направим?

— Ами, да излеем приношения за мъртвите. Омир споменава мляко, мед и вино, следвало разпръсване на ечемични зърна.

— Господине, елате да видите.

Двамата обърнаха глави. Войниците бяха разчистили чимове и пръстта, и бяха изкопали груба шахта до скалата отдолу с широчина приблизително деветдесет сантиметра и дълбочина шейсет. В задната част, точно пред издигащите се високи скали, квадрат черна пръст

изпъкваше на камъка. Морският пехотинец заби правата лопата в него, колкото можа по-дълбоко. Тя потъна беззвучно в земята.

— Прилича на дупка, пълна с пръст.

— Изгреби я. Аз ще... — Джексън прекъсна насред дума. Ниско бръмчене заехтя над долината. — Какво, по дяволите, е това?

Грант присви очи нагоре, но слоестите облаци се бяха спуснали прекалено ниско, за да може да се види каквото и да било.

— Може и нищо да не е. — Но за пореден път неговият инстинкт го предупреждаваше за опасност. — Може би е рутинен патрул. Съветите разполагат с изобилие от военни бази по черноморското крайбрежие.

— Това трябва да се провери. — Джексън се огледа неспокойно. — Ковалски, вземи хората си и провери дали някой не се промъква в нашия тил. Грант, ти ще копаеш.

Ковалски поведе хората си към върха на водопада. Грант разсече пръстта в дупката. Приличаше на комин, потъващ в скалата, с диаметър едва шейсет сантиметра. Не беше лесно да се копае: от всяка лопата пръст, която вадеше, поне половината падаше обратно, преди да успее да я изхвърли.

На няколко метра от него Джексън клечеше с бисматрона. Щракна ключа и уредът запраця и заработи. Първо се чу пращенето на статичното електричество, а след това поредица пукания, сякаш някъде в далечината на някоя кола ѝ се давеше моторът.

— Мамка му — изруга Джексън. — Тази джаджа пука като фойерверките на Четвърти юли. Значи сме близо. Докъде я докара?

Дупката в краката на Грант сега беше дълбока почти шейсет сантиметра. Правата лопата вече беше безполезна. Беше невъзможно да работи под какъвто и да е ъгъл с нея. Затова я извади, стъпи на металната част и задърпа дръжката, докато лопатата не се изви под нужния ъгъл. Сега вървеше малко по-добре, защото можеше да я използва като свръхголям черпак за изгребване на пръстта.

Сантиметър по сантиметър дупката ставаше все по-дълбока, но все още нямаше никакви признаци за стигане до някакво дъно. Сега Грант беше застанал на колене, потапяше и изваждаше лопатката като земекопна машина.

Заби изкривената лопата още веднъж в земята, натисна я да загребе пръст, и я издърпа. Тя обаче не помръдна и той едва не се

претърколи напред в дупката. Надникна вътре. Извитото острие на правата лопата изглежда се беше закачило на една издатина в скалата. Виждаше се черна пукнатина между пръстта и камъка. Грант издърпа лопатата обратно и я завъртя в пукнатината. Тя се разшири: откъртената пръст падна и изчезна в невидимото пространство отдолу. Под комина сигурно имаше тунел и помещение.

— Имаш ли фенерче?

Джексън взе едно от купчината оборудване и му го подхвърли. Рийд също се приближи и двамата застанаха зад него, като се опитваха да надникнат над рамото му, когато насочи лъча светлина в пропастта под комина. Но освен пръст и мрак нищо друго не можаха да видят.

— Слизам — измърмори Грант. Седна на края на комина и провеси надолу крака. Попипа се по хълбока, за да се увери, че револверът е в кобура, стисна здраво фенерчето и след това скочи.

31.

Краката на Грант потънаха в пръстта на дъното на дупката и продължиха нататък. Той вдигна ръце, за да предпази главата си, когато се плъзна под края на комина. Не само не беше стъпил някъде, а сякаш набираше скорост. Търкаляше се и се преобръщаше в мрака, чувстваше как безпомощно се свлича надолу по някакъв склон. Буци пръст и малки камъчета се търкаляха заедно с него надолу, влизаха под яката на ризата и се плъзгаха надолу по врата, в ушите и устата. За миг изпита страх от усещането за безтегловност и мисълта, че може да пада цяла вечност. Точно тогава се приземи с тежко тупване и остана да лежи неподвижен. Върху му се сипеше пръст, скупчваше се около раменете му, сякаш заплашваше жив да го погребете.

Изплю мръсотията от устата си и остана няколко секунди седнал на място, като потъркваше натъртените места по ръцете и раменете си. Слаба разводнена светлина нахлуваше през отвора на комина над него. Когато зрението му се приспособи, успя да различи груби каменни стени и каменни стъпала, които изглежда водеха още надолу. Бавно се изправи на крака.

Светлината помръкна. Грант чу вик, след това тупване и нещо замърда над него. Плъзна се по хълма от пръст и се блъсна тежко в краката му, събори го и той се търкулна по стъпалата.

— Грант? Ти ли си?

— Рийд? — Грант успя да се задържи и рискува да отвори очи. Едното от ребрата го болеше като счупено, глезенът също, но сега нямаше време да мисли за това. — Следващия път, когато решиш да скачаш в тъмна дупка, предупреждавай!

Видимо разтърсен, Рийд се изправи и залитна надолу по стъпалата към Грант. Той едва се беше отместил, когато друга сянка падна през комина и се изтъркаля надолу по склона до дъното.

— Боже мили! — чу се гласът на Джексън в мрака. — Значи наистина е вярно.

Грант натисна бутона на фенерчето. Нищо не се случи. Явно го беше счупил при падането. Затова го захвърли настрана и извади запалката си. Влажните стени заблестяха на светлината на голия пламък. По тях заиграха сенки, когато той бавно закрачи напред. Спусна се полека по плитките стъпала. Макар да бяха древни, те нямаха заоблените ръбове и вдлъбнатините, характерни за стари стълбища.

— Комай тук не са идвали много посетители — отбеляза Джексън зад него.

Пасажът завърши пред извит портал от дялан камък. Между колоните сякаш се раззинваше черна уста, но когато Грант приближи още, неясни очертания изплуваха от тъмнината. Той отстъпи и вдига запалката. Тежки бронзови врати запречваха пътя му. Металът беше патиниран в зеленикавокафяво, но изкованите фигури все още се различаваха. Две огромни змии се гърчеха нагоре по главните панели, а четири птици ги наблюдаваха от ъглите. Нямаше дръжки.

Грант облегна рамо до цепнатината между двете врати и натисна. Металът изпука, посипа се прах, вратите се извиха навътре, но не отстъпиха.

— Внимателно — предупреди Рийд, — ако са толкова стари, колкото смятаме, те са единствени по рода си.

Грант отстъпи крачка назад и огледа вратата преценяващо. След това, преди Рийд да успее да го спре, стовари подметката на ботинката си върху нея. С пукота на чупец се метал, смесен с ужасения вик на Рийд, вратата се откъсна от древните си панти и се стовари навътре. Облак гъст прах се разлетя наоколо и целят коридор заехтя от сблъсъка на бронза и камъка.

— Брей, ти си знаел как да отваряш врати — подметна Джексън и като се промъкна покрай Рийд, освети с фенерчето пространството вътре. — Е, това е то! Професоре, поздравления, успя.

Грант пристъпи през прага и се вторачи изумен. В продължение на седмици това място беше зървал само в своите сънища, тайнствено помещение, забулено в сенки, и последното, което очакваше, беше да му се стори познато. Но ето, следвайки с поглед лъча на фенерчето в ръката на Джексън, той имаше странното усещане, че е бил тук и преди. Беше почти съвършено копие на светилището в Лемнос. Единична кръгла стая, чиито каменни стени се извиваха високо над

главите им, за да оформят купол. Грант се запита дали древните строители са изсекли цялото светилище в скалата, или са приспособили съществуваща вече пещера. Но както и да бяха постъпили, резултатът бе изключително инженерно постижение за хора от толкова далечно от днешната цивилизация време.

— Разбира се — каза Рийд, — трябваше да очаквам това от гроба на герой. Това е класически микенски гроб толос^[1]. Стълбите, по които се спуснахме, трябва да са така нареченият дромос, свещеният подход.

Лъчът на фенерчето играеше по стените. В камъните не бяха изсечени релефи. Вместо това по-високите нива бяха покрити с мазилка и изрисувани. Част от мазилката се беше олющила. На отделни места черна плесен покриваше фреските, но останалата част си стоеше избеляла и леко замъглена. Зашеметен, Грант отиде до стената и вдигна запалката високо. Дори от съвсем близо картините бяха толкова бледи, че изглеждаха неизмеримо далечни, сякаш ги гледаше през паяжина. Някои от сцените като че бяха подобни на онези в Лемнос: мъже жънат жито, овце по хълмовете; бивол, вързан до горичка от тополи. Имаше също изображения на война: издължени колесници бързаха да влязат в битка, град с крепостни стени, редица кораби, издърпани на брега, мъже с щитове, високи колкото тях самите, пронизваха враговете с копия.

Когато Грант се доближи още, за да огледа фигурите, кракът му ритна нещо. Той клекна и доближи пламъка на запалката. В основата на стената голяма купчина отломки покриваше пода. Сигурно беше паднала мазилка или камъни, но дори докато си го мислеше, Грант осъзна, че не може да е вярно. Протегна ръка и вдигна едно от парчетата. През кората от прах и мръсотия усети коравия хлад на метал. Загаси запалката и я пхна между зъбите си. Кръгът светлина около него изчезна. Хвана края на ризата си, още влажна след пресичането на езерото, и затърка ожесточено предмета. За кого се мислиш, запита се той. Да не би да си Аладин? Извади запалката от устата си и я щръкна с палец. Наоколо не се виждаше дух от бутилка, но от черната буца в ръката му едно златно око се беше вторачило в него, без да премигва.

Грант едва не го изпусна от удивление.

— Елате! — провикна се той.

Полска го още малко, докато другите бързаха към него, и свали покриващата предмета мръсотия. Видя, че е чаша, потир с дълга извита дръжка като на чаша за чай, а в метала бяха гравирани изображенията на елени и лъвове. Подаде находката си на Рийд.

— Колко може да струва това?

Рийд я пое с треперещи ръце, като баща, който за пръв път държи детето си.

— Не мога да си представя.

Грант взе фенерчето на Рийд и плъзна лъча по протежение на стената. Гребенът на струпаните съкровища се точеше без прекъсване покрай нея. Сега, когато знаеше какво вижда, можа да различи различни форми сред отломките: чинии и бокали, ритони, корони, статуи и мечове. Опита се да си представи как ли ще изглежда цялото това лъснато съкровище от езическо злато.

— Всичко това трябва да е към половин тон.

— Остави това — скастри го Джексън и започна напрегнато и безразборно да насочва фенерчето в разни посоки. — Нямаме време. Къде може да е проклетият щит?

Огледаха помещението. За разлика от светилището в Лемнос тук нямаше олтар, нито кръг от газови пламъци, нито дупка в земята, през която посветеният да пропълзи. Кръглите стени продължаваха гладки и непрекъснати. Освен ако...

— Там! — В далечната страна на помещението врата в ниша прекъсваше извивката на стената.

Те се втурнаха натам. Ръждясали метални панци стърчаха отстрани на рамката, но вратата отдавна беше изгнила. Джексън насочи лъча на фенерчето през отвора. Грант зърна малко помещение с красиво изсечени стени, после гледката изчезна, защото Джексън прекрачи прага.

— Внимавай! — Рийд хвана американеца за ръкава и го дръпна назад. После посочи към земята. Точно пред краката му плитък изкоп, дълбок около метър, зееше в пода.

Джексън насочи светлината вътре и отскочи, поемайки дълбоко въздух. На дъното на изкопа бели кости стърчаха от смесената с мръсотия прах.

— Дали са... човешки? — Дори бронираната самоувереност на Джексън изглежда се беше пропукала.

Рийд взе фенерчето и освети изкопа.

— Мисля, че са бичи. — Лъчът извади на показ тъмнокафяв рог, който лежеше в ъгъла. — Сигурно са го принесли в жертва, когато са осветили храма. В гръцкия култ към героите изкопът е изпълнявал ролята на олтар.

— Как са успели да свалят бика по комина и стълбището? — удиви се Грант.

Тримата мъже прекрачиха изкопа и влязоха в помещението. Беше малко, но почти всеки сантиметър от стените му беше покрит с релефи: лов, жертвоприношения, битки — дори след три хиляди години жизнеността, въплътена в камъка, не беше изгубила нищо от своята дивашка възторженост. В далечния край две ниши се отдръпваха навътре от двете страни на огромен скулптурен диск, който сякаш се издаваше навън от камъка. Вътре в тях...

— Доспехите! — С възторжен вик Рийд изтича до едната и вдигна предмет вътре. Задържа го над главата си, сякаш искаше сам да се короняса. От тази позиция беше лесно да се види, че това е, или по-точно е било някога, шлем. Върхът му се изостряше странно с формата на клин, докато заоблените плочи, предпазващи бузите, висяха надолу като ушите на заек.

Грант, който не беше историк, реши, че прилича повече на каските на кайзер Вилхелм, отколкото на ъгловатите с цепки за очите шлемове, които винаги си беше представял, че носят древните гърци.

— И наколенниците — възкликна Рийд, когато отиде до другата ниша, откъдето измъкна две парчета метал, които приличаха на издълбани и разцепени дънери. — Те са предпазвали краката му, краката на Ахил — добави той с огромно изумление.

— Може би, ако си ги беше слагал от обратната страна, щеше да успее да си предпази петата.

— Но къде е проклетият щит? — Светлината от запалката на Грант и фенерчето на Джексън беше достатъчна да се вижда добре в малкото помещение. Като се изключат двете части от доспехите и костите в изкопа, нямаше нищо друго.

— Може би е в изкопа?

Джексън скочи вътре и започна да разрива мръсотията, която покриваше пода, с една от бичите кости. Грант пък проучваше стените в търсене на процеп, който да подсказва наличието на скрита врата към

тайно помещение. Нищо. Неизбежно очите му се върнаха на масивния кръг, изпъкващ между двете ниши. Изработката му беше много по-фина от останалото в помещението. Фигурите изглеждаха по-древни и формите им по-сложни, макар че това трудно можеше да се твърди заради вековната чернилка, която ги покриваше. Всъщност, колкото повече се вглеждаше, толкова повече се убеждаваше, че изпъкналостта има различен строеж от заобикалящите ги стени.

— Това не е релеф.

Грант застана досами него. Толкова отблизо можеше да различи всяка отделна фигурка: мъже и жени, овчари и орачи, законодатели и търговци, войници и богове — умален модел на света. Потърка повърхността с ръка и усети хладината на метал през тъканта на ръкава. Платът почерня, а на повърхността пред него се появи златисто петно и засия сред мръсотията.

Никой не продума. Джексън се измъкна набързо от изкопа, отвори джобното си ножче и пъкна острието в малката пукнатина между щита и заобикалящия го камък. Той влизаше почти съвършено в изсеченото за него гнездо, но постепенно и внимателно двамата с Грант успяха да го измъкнат и освободят. Спуснаха го на земята и го облегнаха на стената — въпреки че бяха двама, тежестта му беше огромна. След това отстъпиха назад, отблъснати от неведома сила, и се вторачиха в щита на Ахил.

---

[1] В древногръцката архитектура кръгла постройка, в това число гробница или светилище. — Б.пр. ↑

32.

— Това ли е?

След толкова много усилия, толкова борби, се чувстваха някак странно да гледат щита. Той беше съвършено кръгъл, макар и малко сплескан в краищата, около деветдесет сантиметра широк и извит като стъклото на лупа. Под пласта мръсотия релефните изображения придаваха на лицевата страна вид като кора на дърво. Грант се запита дали някога е бил използван в битка.

— Как ще го изнесем отук? Няма да влезе в комина, през който се спуснахме.

Джексън се вторачи в него за миг.

— Налага се. Преди време е влязъл по някакъв начин, нали така?

— Може би не бива да го местим — обади се Рийд.

— Какво? — сопна му се Джексън. — Да не би да си проспал последните три седмици? Не сме дошли тук само за да докажем някаква теория, да направим малко снимки за хорицата у дома и да си вървим. Тук сме, за да занесем това нещо у дома и да извлечем метала от него.

— Да не забравяме Марина — припомни му Грант.

За секунда Джексън го изгледа объркано.

— А, да, Марина. — След това грабна щита с две ръце и направи усилие да го вдигне. Наполовина носейки и наполовина влачейки го, той тръгна към вратата.

— „Мъчно човек от сегашните хора на възраст цветуща с две ръце би го поместил, а той го повдигна и хвърли“ — измърмори Рийд. След това погледна Грант. — Носиш ли оръжието си?

Грант извади револвера и му го показва.

— Защо?

— Ако господин Джексън направи още една крачка, застреляй го.

Грант направо не повярва на ушите си.

— Моля?

— Питай го какво възнамерява да направи с метала от щита, ако успеем да го измъкнем оттук.

Джексън го изгледа яростно.

— Да не си мръднал, свали оръжието.

Револверът в ръката на Грант потрепна.

— Професоре, какво искаш да кажеш?

— Той прахосва времето ни — изсъска Джексън. — Сигурно се е съюзил с руснаците.

Рийд спокойно местеше поглед ту към единия, ту към другия.

— Мисля, че сега вашият тайнствен елемент вече си има име. Наречен е прометий.

— Откъде знаеш? — настоятелно попита Джексън. — Тази информация е засекретена.

— Не бива да оставяш шифрованите си съобщения да се търкалят из хотелската ти стая. Грант, знаеш ли нещо за Прометей? Той бил един от титаните. Откраднал огъня от небесата и го дал в ръцете на хората.

Грант гледаше вторачено Рийд, после отмести поглед към Джексън. Краката на американеца бяха скрити зад щита, по лицето му играеха сенки.

— Май искаш да кажеш, че...

Шум пред вратата го прекъсна. Грант светкавично се обърна и хукна към главното помещение. Сега то беше много по-светло — светлина с цвета на горчица изпълваше купола, озаряваше нарисуваните воители и съкровището в техните нозе. Грант дори не ги забеляза.

Тя стоеше на няколко метра от входа, вдигнала фенер, така че той да може да види нейното лице. То беше издраскано и покрито с кални петна, виолетова ивица пресичаше окото ѝ, където сигурно я бяха ударили, а косата ѝ беше разчорлена. Все още беше със същите дрехи, както я видя за последен път: бяла блуза, черна пола, която обгръщаше бедрата ѝ, но сега беше скъсана и мръсна.

— Марина! — Грант затича към нея.

Тя вдигна глава и му изпрати уморена усмивка, но в нея нямаше радост.

— Спри там.

Гласът, рязък и студен, долетя от пасажа зад нея. Наполовина пресякъл помещението, Грант се закова на място, сякаш някой го беше ритнал в корема.

— Хвърлете оръжията. Хвърлете ги или ще я убия още сега.

Висока слаба фигура влезе през вратата. Ботушите тракаха по каменния под. Носеше зелена униформа със златни ромбчета на полковник върху пагоните. Бузите на мъжа бяха хлътнали, рядката му посивяла коса бе сресана назад към тила, а едно му око потъваше в сянката на дълбока очница. Другото беше покрито с триъгълно парче плат. В ръцете си държеше автомат, насочен към Марина.

— Свалете оръжията — повтори той и замахна с автомата. — Ти и онзи американец.

Грант не му обърна внимание. Погледна Марина и видя непокорството в очите ѝ.

— Нали помниш какво казвахме през войната — каза тя на гръцки. — Никакви компромиси, никакви сантименталности.

— Тогава беше война. А сега... — Грант сякаш се беше вцепенил. Мускулите му отказваха да се подчиняват. Още неколцина мъже се втурнаха надолу по пасажа след Курхозов и се разпръснаха покрай стените на помещението. Всички бяха въоръжени.

— Добре — каза решително Грант. — Ти печелиш. — Наведе се и остави любимия си „Уебли“ на земята.

Зад него Джексън все още се колебаеше.

Курхозов леко завъртя оръжието и го насочи право в него.

— Ще броя до три, господин Джексън. След това ще ви убия. Едно... две...

Грант чу как колътът изтрака на каменния под.

Хвърли поглед назад и замря. В задната част на помещението някой се движеше в мрака точно до вратата. Вторачи се в него невярващо.

— Мюър?

Англичанинът излезе от сенките. Неприятна и злобна усмивка играеше по лицето му. Извади цигара и я запали.

— Ако чакате да ви спася, ще преживеете неприятно разочарование.

Курхозов се обърна към Мюър и се здрависа с него.

— Добра работа, другарю Мюър. Другарят Сталин ще бъде доволен.

— Ще избием белугата, когато занесем щита в Москва.

— Божичко, Мюър — Джексън тропна с крак, — за такива като теб има специална дума.

Мюър му отпрати злобна усмивка.

— Винаги съм бил безнадеждно романтичен.

— Имаш ли представа какво ще направят с щита?

— Какво ще направят ли? За какво, мамка му, смяташ, че всички си създадохме толкова неприятности?

Мюър обърна глава, когато друг мъж със забързана крачка се появи от пасажа. Когато влезе в кръга светлина, хвърлян от фенера, Грант разпозна набитата фигура на Белциг и сламенорусата му коса. Май носеше същия кафяв костюм, както през онзи ден в библиотеката в Атина. Но тогава той също е затворник, предположи Грант.

— Тук ли е? — Дори в неприятния му глас се долавяха нотки на детско страхопочитание, докато оглеждаше голямото сводесто помещение. — Боже мили, колко е хубаво. Намерихте ли щита?

— Там е — посочи Мюър тайното помещение. Между руснака, германеца и шотландеца английският се беше установил като език за общуване. — Внимавай къде стъпваш, като влизаш.

Белциг забърза, грабна фенера от ръката на Марина, когато мина край нея. Наведе се под портала. Удивеното хлъцване закънтя под купола на светилището.

— И това не е всичко. — Мюър взе фенерчето на един от руските войници и насочи светлината към почернялото от мръсотия съкровище на пода. — Може да приличат на боклуци, но тук има повече злато, отколкото в английската национална банка. Чудесен бакшиш за партията.

— Наистина. Ала ще ни трябва доста време, за да го изнесем. Американците ни накараха да платим скъпо за превземането на долината.

— Оцеля ли някой от тях?

Курхозов махна презрително с ръка.

— Не оцеляха дори онези, които се предадоха. — После погледна към Грант, Марина, Джексън и Рийд. — Какво ще правим с нашите затворници?

Мюър вдигна рамене.

— Те всички са работили за британското разузнаване. Дори професорът. Нека разпитващите на „Лубянка“ се разправят с тях, когато се върнем в Москва, те ще измъкнат всичко, което знаят.

Курхозов понечи да възрази, но след това кимна.

— Добре, но първо да се оправим с щита. — Изляя някаква команда на руски и двама от войниците оставиха оръжията си на пода и хукнаха към страничното помещение.

Грант стрелна с поглед оръжията. Бяха твърде далече.

Мъжете се върнаха, понесли щита. Белциг ги следваше. Курхозов се приближи да го огледа.

— Значи това е бил щитът на бог Ахил. Първият герой във великата война между Изтока и Запада. Само че сега Изтокът спечели. — Той помилва с пръсти металните релефи, но изведнъж рязко отдръпна ръка, сякаш се беше изгорил. — Безопасно ли е? — озърна се към Мюър.

— Само един господ знае. — Британецът издуха дима, като наблюдаваше как се отблъсква от щита и започва да се вие на спирала нагоре. — Трябва да го проверите в лабораторията.

— Тогава да го извадим оттук.

Войниците загърнаха щита с два брезента, промазани с олово, завързаха го с въжета и го изнесоха през вратата към пасажа отпред. Грант го гледаше как изчезва с безразличие, но до него Джексън трепереше от яд.

— Разкарайте затворниците, докато свършим.

Останалите войници подкараха четиримата пленници към страничното помещение, като внимаваха да стоят на безопасно разстояние от тях. Почти бяха стигнали, когато някаква бъркотия на главния вход накара пазачите им да спрат. Всички се обърнаха. Белциг и двамата войници се бяха върнали — все още носеха щита.

— Не влиза в отвора — обясни германецът.

Лицето на Курхозов се изкриви от гняв.

— Че как иначе са го внесли?

Белциг извади носна кърпа и избърса потното си чело.

— Може би има още един вход. А е възможно да са изградили храма около щита, така че никой да не успее да го открадне. Така или иначе не излиза.

— Не можем ли да разширим отвора?

— Деветдесет сантиметра твърда скала — вметна Мюър. — Не можеш да направиш дупка в нея набързо. Не и без специално оборудване.

— Тогава ще срежем щита на две.

Това изтръгна жален писък от Белциг.

— Не можеш да направиш подобно нещо! Това е най-безценното съкровище на света. Доказателство за истината в най-великия мит на човечеството. Трябва да бъде опазено, за да могат учените да го изучават.

— Защо? Щом генералисимус Сталин го разгледа, ще бъде разтопен, за да се извлекат материалите, от които е направен. Те са ценното. — Курхозов се изсмя жестоко, когато видя ужаса по лицето на Белциг. — Другарю, да не би да искаш да спорим? По-добре се моли да не ликвидираме и теб.

Мюър се изкиска.

— Да се върнем на въпроса. Можете ли да го срежете? Под всички релефи, които виждаш, има сърцевина от чисто желязо. Донесохте ли електрожен?

Устата на Курхозов се изкриви от разочарование.

— Не. — Той се замисли за миг. — Е, щом не можем да направим щита по-малък, ще разширим дупката.

— Нали ти казах, камъкът е с дебелина...

— С експлозиви.

Войниците нарязаха въже на парчета и завързаха ръцете на затворниците на гърба. Бутнаха ги в малкото помещение и ги оставиха там. През отворената врата Грант ги видя как вървят покрай стената на главното помещение и прибират съкровището в брезентови чували. Направо не можеше да гледа. Затова отклони очи към Джексън, който лежеше до задния край на изкопа.

— Сега, когато всички ни чака екскурзия до Москва, защо не ни разкажеш за какво беше цялата тази олелия?

Американецът въздъхна.

— Хубаво, значи искаш приказка? За оръжията, хората и всички тия глупости? Какво знаеш за атомната бомба?

— Само това, че не искам да бъда наблизно, когато някоя избухне.

— Правилно. Засега си толкова в безопасност, колкото и преди десет години, защото още няма.

— Мислех, че вие сте направили няколко десетки.

— Да, така е. Държат ги в едно подземно хранилище в Ню Мексико и най-лошото, което могат да ти направят, е да накарат пишката ти да окапе. — Той се наклони напред, за да намали натиска върху вързаните си отзад ръце. — Не съм наясно с научната страна, знам само, че има някакви трудности. Наричат го „отравяне на реактора“. Фабриците, където се произвежда горивото за бомбите, не след дълго се развалят. Същевременно пък бомбите, които сме произвели, не са като хубавото вино — отлежаването не им се отразява добре. Така че за бомбите, които смятахме, че притежаваме, не се знае дали ще работят. А не можем да направим нови, защото фабриката, където се произвеждат, е затворена за ремонт. Труман се опитва да сплаши Съветите и единственото, което спира Сталин да пусне танковете си чак до Париж, е убеждението му, че имаме цял куп бомби, които ще хвърлим върху Москва и други градове, само да мръдне. Ала в момента ние нямаме действаща бомба.

Грант си пое дълбоко въздух, опитвайки се да възприеме информацията. Беше видял Хирошима и Нагасаки в кинопрегледите, но не беше разбрал напълно какво се е случило.

— Значи от този елемент 61, прометий, може да се направи атомна бомба?

— Никой не знае със сигурност, защото никой досега не е попадал на него. Учените обаче направиха нужните пресмятания. Такова е положението в момента. — Той поклати глава, опитвайки се да изтръска капка пот от челото си. — Група гении седят три години в едно помещение със сметачните си линии и накрая създават ново оръжие. Мамка му, бомбата, която пуснаха над Хирошима — дори не си направиха труда да я изпитат. Важното беше парите да продължават да текат.

— И Мюър знае всичко това?

— Мюър е наясно за какво може да послужи прометият, но не знае защо ни трябва толкова много. Надявам се поне. Мамка му. — Джексън ритна гневно пода. — Гадният чекиджия. Успя всички ни да направи на глупаци.

Рийд се размърда.

— Има ли значение сега?

— *Има ли значение?* Нима не чу и думичка от онова, което казах?

— Слушах много внимателно. Каза, че Сталин е държан в шах, защото вярва в могъществото на атомния арсенал на твоята родина.

— Какъвто всъщност май нямаме.

— Той обаче не го знае. Ако не нещо друго, твоите изпълнения тук ще го накарат да се запита защо толкова отчаяно искате да сложите ръка на този не твърде вероятен източник на материал.

Една сянка се показа в рамката на вратата.

— Реших да намина и да ви кажа здрасти. — Беше Мюър. С мократа риза, залепнала за кожата му, изглеждаше по-кльощав от всякога и доста подивял.

Погледът в очите на Джексън не беше по-малко див, сякаш бе готов да скочи върху Мюър и да го разкъса на парчета. Металната цев на автомата, която стърчеше над рамото на англичанина, го накара да размисли.

— Дойде да ни пошпионираш още малко, а?

— Всъщност вече се пенсионирах. Чакам с нетърпение да получа слънчева вила в работническия рай.

— От колко време им служиш? — Гневът на Джексън се стопи толкова бързо, колкото беше избухнал. Бе му останала само горчилката на победения.

— От известно време. В университета се сприятелих с едни другари. Още по онова време някои от нас виждаха, че Съветите единствени имат достатъчно кураж, за да се изправят срещу фашистите. Някои млади идиоти заминаха да умрат безнадеждно романтично в Испания. Но ние искахме да направим нещо, което щеше да има значение. Искахме да им помогнем.

— Да им помогнете в какво? За ГУЛАГ? За показните процеси? За екзекуциите?

— Те спасиха света — озъби му се Мюър. — Те извоюваха победата на Източния фронт, жертвайки живот след живот. Знаеш ли колко са загиналите? Милиони. А сега погледни какво се опитваш да им направиш. Знаеш ли защо американците толкова отчаяно искат този елемент 61?

Мюър вторачи в Джексън хладен въпросителен поглед. Американецът наведе очи и започна да си играе с краищата на въжето, увито около китките му.

— Хората във Вашингтон искат да дадат урок на някогашния си съюзник. Да дадат на Съветите повод за размисъл. Не Москва или Берлин, но може би Сталинград ще е мишената. Да докажат, че могат да направят онова, в което нацистите се провалиха.

— Би било наистина назидателно представление — измърмори Рийд. — А вие какво възнамерявате да направите?

Мюър вдигна рамене.

— Не е ли очевидно?

Грант беше обхванат от вцепенение — същото усещане изпита в Бялата планина, когато насочи пистолета срещу Алексей и се опита да дръпне спусъка. Погледна Джексън, който отвърна на погледа му с хладно упорство, след това Мюър.

— Не зная кой е по-лошият от двама ви. Ти или той.

Лицето на американеца беше кораво и безжизнено.

— Сега, когато е в ръцете им, предполагам, че ще имаш възможност да разбереш.

— Нищо не се променя — подхвърли Рийд и кимна към релефите по стената — миниатюрни хора, коне, колесници и оръжия. На един от панелите двама воители стояха между струпани на купчина доспехи и купчина голи трупове. На друг един мъж теглеше върволица жени към входа на палатка.

— Може би — отговори Мюър, — но се съмнявам, че в следващата война ще има много герои, които поетите да възпяват.

Постовият зад него измърмори нещо. Мюър кимна и тръгна да си върви.

— Ще се видим по-късно, може би. Просто исках да ви изясня как стоят нещата в името на доброто старо време. Надявам се, че изненадата не е била твърде голяма.

— Всъщност не е — обади се Рийд най-неочаквано, — ти винаги си бил лайно.

Тишина затисна малкото помещение като облак прах. От голямото помещение долиташе тракането и звънтенето на храмовото

съкровище, което изчезваше в чували, и от време на време по някое подвикване на войниците. Джексън изпълзя в един ъгъл далеч от другите и се престори, че спи. Рийд се беше вторачил замислено в релефите на стената.

Грант се примъкна до Марина.

— Нараниха ли те?

— Малко. Не много, защото нямаше нужда да го правят. Мюър им беше казал всичко.

— Ако някога се измъкнем, ще го убия.

Не можеше да види лицето ѝ, но знаеше, че се усмихва.

— Изражението на Джексън, когато разбра, че Мюър е един от тях... бих казала, че почти си заслужаваше.

— Той ще се смее последен. — Грант се обърна, така че да може да я вижда. — Това няма нищо общо с теб. Може би ще успееш да ги убедиш. В края на краищата брат ти... поне ги накарай да помислят.

— Не. — Тя облегна гръб на стената. — Дори да можех, нямаше да те оставя.

— Все някак ще се измъкнем оттук.

— Това със сигурност няма да подобри положението ти — каза един глас от вратата.

Всички вдигнаха очи. На входа стоеше Белциг. Вече не беше гордият арийски археолог завоевател, какъвто изглеждаше на снимката. Беше се прегърбил и нескопосаната кройка на костюма му само подчертаваше очуканото тяло отдолу. Дълбоки бръчки се вдълбаваха около очите.

— Дошъл си да злорадстваш, а?

Белциг каза нещо на войника и влезе в помещението. Отиде до нишата в далечния край и извади потъмнелия шлем от нея. Вдигна го на равнището на очите и се вторачи в него, сякаш можеше да види призрака на древното лице вътре, и измърмори нещо.

Грант настръхна.

— Какво?

— Дойдох да ви предложа помощ.

— Защо?

Белциг кимна към вратата.

— Да не би да мислиш, че съм един от тях? Те са простаци, чудовища. Нямаат представа какво придобиха. Ще разрушат този щит,

този безценен артефакт, само за да направят атомна бомба. Той е изкован от богове. Сега ще вземат неговата сила, за да се превърнат сами в богове. — Той се загледа в сенките по вътрешността на шлема. — А и щом вече го откриха, ще ме върнат обратно в Сибир. — Сгърчи се и затрепери, сякаш самите му кости се смръзнаха. — Не мога да се върна там.

Джексън се изправи и седна.

— Какво предлагаш?

— Те са малко. Вашите войници се сражаваха добре и убиха мнозина. Останаха само четирима войници, полковник Курхозов и англичанинът. — Белциг извади от джобовете си револвера на Грант и колта на Джексън. — Ако ви освободя, ще можете да ги убиеете.

— Да не би да го правиш от добро сърце?

Белциг го погледна объркано.

— Ако избягате, ще ме заведете в Америка. Ще ми дадете опрощение. Знаете ли как го наричат в Германия? Белина.

— Да, белина — измърмори Грант. Сетне се вторачи в Белциг. Спомни си липсващата ръка на Молхо и ужасяващия труп, който откриха в пирейския нощен клуб. Спомни си разказите на Марина за дейността на Белциг на Крит. Най-вече си спомняше презрителното изражение от снимката. Чудовищата, които древните гърци са се опитвали да прогонят в подземното царство — хидрите, горгоните, базиликсите и циклопите, продължаваха да крачат по земята. Мъжът пред него с обрива по лицето и стоящия му лошо костюм беше едно от тях.

— Разбира се — съгласи се Джексън. — Кому е притрябвало да се рови в миналото. Ти ни измъкни от тук и аз ти обещавам първокласен билет за САЩ. Може дори да ти намерим работа в музея „Смитсониън“.

— А щита, ще го опазите ли?

— Кълна се в гроба на мама.

Това сякаш го задоволи. Белциг измъкна сгъваем нож и приклекна зад Джексън. След миг ръцете на американеца бяха свободни. Той потърка китките си, после грабна колта, докато Белциг срязваше въжетата на останалите. Грант вдигна револвера. Беше прекрасно да почувства отново тежестта му в ръката си.

— Ето какво ще направим.

Ефрейтор Иван Серотов стискаше своя автомат и се облягаше на стената. Отчаяно му се пушеше, но устояваше на изкушението. Знаеше какво ще му направи полковник Курхозов, ако го види да пуши на пост. Можеше да издържи. Почти бяха приключили с разчистването на храма, другарите му тъкмо изнасяха последния чувал от съкровището. После следваше кратък полет до Одеса, предаване на доставката, а след това две седмици на пясъчните плажове на Евпатория. Зачуди се дали тези черни боклуци, които пренесоха, са наистина злато? Сигурно, защото иначе полковникът не би пилял ценно време, за да ги товарят. Бяха толкова много. Сигурно никой нямаше да забележи липсата, ако някоя чаша изчезне по време на транспортирането. От нея можеше да изкара някоя рубли в Одеса, а парите пък можеше да превърне във водка и жени. Тази възможност го накара да се усмихне.

Чу стъпки, обърна наполовина глава и видя Белциг да излиза от стаята на затворниците. В ръцете си носеше нещо, което приличаше на ръждив шлем. Серотов се смръщи. Не беше стигнал в бой чак до Берлин, за да приема заповеди от този фашист. Поне нямаше да тежи на самолета, когато се връщат вкъщи. Курхозов беше дал да се разбере какво ще се случи с него.

Белциг се спря и кимна към вратата.

— Още съкровища там — изломоти на развален руски. — Трябва кажеш на полковник.

Една твърде немарксистка идея започна да се оформя в съзнанието на Серотов. Той надникна през отворената врата. Трима от затворниците: американецът, възрастният човек и жената седяха облегли гръб в стената с ръце отзад. Четвъртият...

Без предупреждение силен удар го запрати да се препъва из помещението. Той се спъна в нещо и политна напред. Изпусна пушката и разпери ръце, но подът не беше на мястото си. Падна в изкопа и изрева, когато зърна стърчащите от дъното кости, заострени като ножове. Последното нещо, което видя, бяха чифт рога, които се приближаваха. В този миг нещо тежко се стовари върху гърба му, една ръка се плъзна по шията и пред очите му притъмня.

Грант излезе от изкопа и избърса ножа в панталоните си. Ръцете му бяха в кръв. После погледна към Белциг.

— Чисто ли е?

За негово учудване малките сериозни очи бяха широко разтворени от объркване.

— Да... не — поклати глава германецът. — Заминали са.

— Какво? — Грант вдигна автомата и го подаде на Марина. — Прикривай ме.

Приведен се гмурна през прага, претърколи се, извади револвера и обходи основното помещение.

Беше празно. Керосинов фенер стоеше на пода, завитият на вързоп щит бе облегат на стената до входа, но иначе нямаше никого. Остана още няколко секунди проснат в прахоляка, оглеждайки помещението, но тук нямаше тъмни ъгли, нито сенки. Просто беше празно.

Стана и се изтупа. Джексън и Марина го последваха, а отзад Рийд надничаше през вратата.

— Няма ги.

— Но щитът е все още тук. — Като държеше автомата насочен срещу главния вход, Марина бързо пресече помещението. — Невъзможно е да са го изоставили.

— Може би имат почивка за по цигара.

Никой не знаеше какво да правят. Нямаше къде да се скрият, но нямаше и от кого да се крият. Струпаха се в средата на помещението под издигащия се над главите им купол с насочени срещу несъществуващата заплаха оръжия.

Неприятна мисъл проблесна в съзнанието на Грант.

— Нали не смяташ, че се готвят да си заминат...

— Иван? Бързо да тръгваме.

Блед силует се появи на главния вход, войникът бе стъпил върху вратата, съборена от Грант с ритник. Държеше автомат в ръце, но не го беше насочил заплашително. Мъжът застина и се облеци глупаво в продължение на няколко секунди, а и те не по-малко глупаво го зяпаха, докато не се обърна и хукна.

— Не! — Белциг, който беше най-близо, пусна шлема и изтича през вратата.

Грант чу тропота на стъпки нагоре по стъпалата, след това гневни крясъци и накрая изстрел.

— Пазете се!

Грант се хвърли към стената на помещението секунда преди експлозията. Отвън басов трясък разтърси купола на храма. После взривната вълна се търкулна надолу по стъпалата и нахлу през пасажа в помещението подобно на прилив. Бронзовата врата беше изкъртена от пантите си и полетя през помещението. Фенерът падна и угасна. Тъмнина погълна всичко. Голям облак прах и отломки нахлу през вратата и започна да се кълби, докато не изпълни помещението чак до купола. Джексън, който стоеше пред вратата, беше понесен от ударната вълна и запратен в задната част сред облак каменни отломки. Камъните валяха като дъжд. Грант покри главата си с ръце, а Марина се мушна под щита. Само Рийд — на сигурно място в страничното помещение — остана незасегнат.

Грант не чу как шумът постепенно утихна, защото ушите му още звъняха от трясъка, но разбра, че най-страшното е минало, когато подът престана да се люлее. Надникна през пръстите си, после надигна глава. Прах и дим все още задушаваша всички вътре, но поне камъните бяха престанали да падат като едри капки дъжд.

Изправи се и залитна към Марина, като внимаваше да не си изкълчи глезените, докато стъпваше по отломките, разпръснати по пода. До входа започна да се образува локва.

— Добре ли си?

Тя не можа да го чуе, а и той самият не се чу, но разбра. Кимна, но после се пипна по крака и изстена.

— Трябва да се махнем отгук! — Грант намери автомата на мястото, където Марина го беше изпуснала. Цевта му беше извита като кламер. Той го ритна настрана и хукна към входа, прецапвайки плитката локва, образувала се там. Доказателство за уменията на древните строители беше, че огромната рамка на вратата беше останала непокътната. Само трегерът сигурно тежеше стотици тонове.

Грант надникна иззад ъгъла и премигна. Горната част на стълбата беше взривена на парчета: вече нямаше тунел, а дълбок окоп, открит за небето. Покривът се беше срутил и сега огромните късове скала бяха единствената стълба към горния свят. Вода се стичаше през ръба и падаше надолу, нов поток се виеше между натрошените скали и

отломки и се вливаше в храма. Предположи, че някъде под камънака трябва да лежи Белциг.

Почака малко, нащрек за движение. Не видя нищо, но и не можеше да се види кой знае колко. Кълбящи се облаци прах все още изпълваха въздуха, разсейвайки слънчевите лъчи в пясъчен сумрак. Трябваше да рискува, но се нуждаеше от защита.

Втурна се обратно към мястото, където лежеше Марина, и разкъса обвивката на щита. Облегнат на стената и встрани от вратата, той не беше пострадал от експлозията. Грант го завъртя на другата страна. Коженият ремък, ако някога е имало такъв, сигурно отдавна беше изгнил, но от задната страна стърчаха две бронзови халки. Той пъкна ръката си в тях и го вдигна. Тежестта беше огромна. Запита се как е било възможно някой да го носи по време на битка и същевременно да размахва меч или да мушка с копие? Може би, призна, Ахил заслужава името, с което се ползва. Макар и да тежеше, все пак можеше да го предпази от куршумите. Тръгна към входа, опрял щита в бедрото си, за да си помага, и започна да се изкачва, избирайки път между отломките. Беше бавна и тежка работа: да държи щита пред тялото си, докато се влачи нагоре по хълма от отломки, скали и пръст. Прахта беше започнала да се разнася, а светлината започваше да се нормализира. Той успя да се изкатери по последния наклон, краката му се хлъзгаха по мокрия камък и залитна на светло.

И първото, което видя, бяха трупове. Дали причината беше заблуден куршум или руснаците се бяха паникьосали, когато са видели, че Белциг се опитва да избяга, но така или иначе бяха започнали да стрелят твърде рано. Двама руски войници лежаха проснати възник, а униформите им бяха разкъсани и покрити с кръв и прах.

Зад себе си чу някакъв шум, завъртя се с щита пред себе си и това му спаси живота. Щитът потрепери от удара и тялото на Грант заедно с него. Прах и плесен отхвъркнаха, за да разкрият златото и бронза под тях. Обаче щитът не се строши.

Грант надникна над ръба. Курхозов стоеше на няколко метра от него до една от монолитните статуи. Взривът явно беше изненадал и него, защото униформата му висеше на парцали, а лицето му беше омазано с кръв и мръсотия. Триъгълното парче плат над окото беше изчезнало и сега се виждаше белегът: набръчканата кожа на клепачите,

които се сплитаха там, където би трябвало да е окото. Руснакът изглеждаше замаян.

Грант вдигна револвера и го простреля в окото. Куршумът влезе право в центъра и по-късно би могъл да се закълне, че чу как за частица от секундата горещият метал изсъска в очната ябълка. От очницата рукна гейзер кръв, а каменните стени наоколо заехтяха с отвратителен рев, който секна чак след като Грант го простреля още два пъти.

Отвъд трупа Грант видя нещо да помръдва в основата на една от статуите. Мюър. Сви се зад щита, доволен, че може да го опре в земята, и се прицели в колоната. Цевта се движеше наляво-надясно, докато се чудеше от коя ли страна ще се покаже предателят.

— Откажи се — извика той. След гърмежите гласът му прозвуча остро във влажната тишина. — Курхозов е мъртъв.

Никакъв отговор. Грант измъкна лявата си ръка от скобите на щита. Опря го на коляното си и вдигна малко камъче, което запрати към колоната. То отскочи от отломките и се спря в подножието на статуята. Все още нямаше никакъв отговор.

— Мюър?

Нещо задраска по камъните зад него. Той се обърна, щитът се залюля и падна със звън на земята. Грант вдигна револвера и успя да се удържи в последната секунда. Беше Джексън, но не онзи американец, който беше влетял в атинския хотел с бели гуменки за тенис, загорял и напомаден. Косата му беше чорлава, а дрехите разкъсани. Лицето му под кръвта и натъртванията беше бледо като на привидение. Измъкна се от дупката и се вторачи безизразно в насочения към него револвер.

— Мамка му. — Гласът му беше мъртъв, преминал границата на чувствата. — Недей сега и ти.

— Помислих те за Мюър. Той е...

Грант се обърна в мига, когато чу бързи крачки откъм колоната. През носещия се във въздуха прахоляк видя една размазана фигура да хуква. Стреля, но щом видя, че Мюър продължава да тича, побягна и той след него.

Въздухът се изчисти, когато се спусна в долината. Сега можеше да вижда Мюър ясно: как се веят полите на сакото му и как размахва спазматично тънките си ръце, докато тичаше нагоре към върха на скалата и водопада. В ръката му имаше пистолет. Грант видя, че

започва да се обръща, и веднага стреля. Изстрелът беше напосоки и вероятността да улучи, докато тича с пълна скорост, беше малка, но звукът накара Мюър да промени намерението си. Той се обърна и хукна наново.

Но нямаше накъде повече да бяга. Стигна до върха на скалата и се спря. Грант престана да тича и пое ходом напред. Мюър се обърна. Ако беше вдигнал пистолета и на един сантиметър, Грант щеше да го застреля на място. Но Мюър протегна ръката с оръжието встрани и го пусна да падне от скалата. Двамата мъже останаха няколко секунди лице в лице, докато дишаха тежко.

— Имаш ли нещо против да запуша?

Грант поклати глава отрицателно.

Мюър бръкна в джоба на сакото, внимателно извади табакерата от слонова кост и я отвори. Когато запали цигарата, хвърли клечката в потока. Течението я подхвана и повлече през ръба на водопада. Мюър я следеше с поглед.

— Избра губещата страна — каза той без следа от горчивина. — Ще видиш. Янките ще съсипят всичко.

— Аз не съм избирал ничия страна. Ти ме избра.

Мюър дръпна дълбоко от цигарата. Димът сякаш го издуваше: той застана по-изправен, вдигна брадичка.

— Предполагам, че ще ме обесят, когато се върнем.

Грант вдигна рамене.

— Не сме във война, поне не официално.

— По-добре щеше да е, ако бяхме. Тогава можеха да ме застрелят. Поне щях да умра с цигара в уста...

— Ах ти, червен предател, задник, кучи син...

Някакво размазано петно прелетя покрай Грант към Мюър. Той вдигна юмруци, за да се защити, но това беше по-скоро празен жест, лишен от сили. Инерцията запрати Джексън право в тялото на британеца. Двамата се сборичкаха на ръба на скалата, заклатиха се насам-натам и вкопчени паднаха в бездната.

Грант се приближи и надникна тъкмо навреме, за да види как потъват с плясък във водата. Черната вода ги погълна. Няколко минути по-късно видя труповете да изскачат на повърхността при чучура, където езерото се вливаше в потока. Телата се залюшкаха за миг в края на яза, след това изчезнаха.

Грант се обърна и докато го правеше, усети, че кракът му се блъсна в нещо. То се плъзна по влажната трева и се спря малко по-нататък. Табакерата на Мюър. Матовата слонова кост го гледеше вторачено като око от тъмния фон на мъха, бяло като бледността на смъртник.

33.

Оксфорд

Краят на академичната 1947 г.

„Омир никога не е имал желанието, нито намерението щитът на Ахил да бъде смятан за истински, буквален предмет. Щитът, както е описан в «Илиада», играе ролята на метафора за света — плосък диск, направен от бог, заобиколен от реката Океан, чийто кръг обхваща всички звезди, слънцето и луната, войната и мира, търговията и земеделието, работата и свободното време, боговете, хората и животните.“

Студентът вдигна тревожно очи. Беше вмъкнал това изречение в отчаян опит да убие малко от учебното време. Засега неговият преподавател май не беше забелязал нищо. Не му хрумна, че може би и неговият преподавател не по-малко от него иска часът да мине колкото може по-безболезнено.

„В действителност тези блестящ артефакт е изкован от думи, а не от метал. Очевидно Омир очаква неговите читатели да отхвърлят своето неверие при тази екфраза. Подобно тежко снаряжение би било напълно непрактично на бойното поле. Въпреки поетичната дълбочина и умението му да смайва, ние трябва със съжаление да приемем щита като художествена измислица, триумф на Омировото въображение, съчинена по времето, когато техническите постижения на бронзовия век са само легенда.“

Рийд гледаше през прозореца. Навън на Търл стрийт жени в летни рокли флиртуваха с мъже в блейзери и фланелени панталони. Извън стените на колежа топки за крикет се удряха по безупречните морави. Рийд не виждаше всичко това. В паметта си стоеше на върха на скала, напрегнал всички сили заедно с Грант да удържа въжето, докато се опитваха да спуснат щита, без да го изтърват в езерото. Извървя пътя си обратно през прелялата река, разплисквайки водата в плитчините, докато се опитваше да крепи Марина с нейния счупен крак. Беше отново в морския залив и се покатери с мъка в хидроплана, отправяйки молитви да не идват повече руснаци.

Осъзна, че неговият студент чака, за да продължи да чете есето си, страхувайки се да не попречи на мъдрите мисли, които смяташе, че е събудил у своя преподавател. Понякога, каза си той, наистина има предимства да се ползваш с името на блестящ мислител. Усмихна се на младежа и каза:

— Продължавай.

„Важното е, че Омир дава щита на Ахил. Сякаш иска да ни каже, че Ахил сграбчва целия свят в ръката си. Когато се сражава, самият свят трепери под ударите.

В нашия век на атомни бомби и национално здравно обслужване неприкритото насилие и надменната елитарност, които въплъщава Ахил, може и да не спечелят нашите симпатии.“

Студентът вдигна очи, чудейки се дали това не е твърде смело и твърде свързано с действителността, защото неговият неземеен професор може и да не е чувал за бомбата и националното здравно обслужване.

„Одисей, който цени повече ума, отколкото силата, и страда десет години, за да се върне у дома и спаси семейството си, изглежда по-реалистичен герой в нашия свят и в сегашния век.

Ако искаме да изградим един по-добър свят обаче, смятам, че Ахил е този, който възплава притчата за спасението. Вярно е, че прекарва по-голямата част от «Илиада» обзет от гняв, безгрижен за разрушението, на което осъжда хората около себе си: неговите другари воители, приятелите си и дори своя най-интимен спътник Патрокъл. Всъщност «Илиада» разказва историята на неговото очовечаване, неговото пътуване от безмозъчния гняв до осмислянето на отговорностите му към света.

В метафоричен план ние всички съществуваме върху щита на Ахил. Когато воините се препасват за битка, ние треперим. Ако искаме да оцелеем сред опасностите на новото време, трябва да се надяваме, че разрушителният гняв, който движи хората, може да бъде овладян от разума, съпричастието и преди всичко — от съчувствието.“

Той сгъна страниците на есето си и ги сложи на банката.

В своето кресло с висока облегалка професорът имаше вид на заспал.

— Кажете ми — заговори той най-накрая, — вярваш ли в Омир?

Студентът доби тревожен вид. Не беше се готвил по този въпрос.

— Ами... находките на господин Шлиман в Турция наистина повдигат някои въпроси. А и Микена... — Той си заблъска отчаяно главата и за своя най-голяма изненада намери отговор. — Всъщност, не мисля, че това има значение.

Белите вежди се стрелнаха нагоре от учудване.

— Няма ли?

— Има значение поезията. Тя е истинска. Запазила се е непокътната повече от две и половина хиляди години, много по-дълго от каквото и да е направено от метал или дърво. А и... — Той се опита да измисли нещо, за да разшири още отговора си. Почукването по вратата го спаси от тези мъки.

— Професоре, моля за извинение. В портиерната има един господин, който иска да ви види. Казва, че идва от Лондон.

Рийд не изглеждаше изненадан. Беше очаквал това посещение, откакто се върна в Оксфорд. Нямаше смисъл да отлага неизбежното.

— Имаш ли нещо против да дойдеш отново след час? Няма да се бавя много.

Като не можеше да повярва на късмета си, студентът набързо събра есето си и изхвъркна от стаята. Няколко минути по-късно портиерът въведе посетителя, млад човек в син костюм, който седна на крайчеца на дивана, стиснал меката си шапка в ръце.

— Казвам се Райт — представи се той. Лицето му беше по-скоро приятно, отколкото красиво, но в очите му проблясваше жива интелигентност, както и чувство за хумор, което явно бе държано изкъсо. — Професоре, благодаря, че ме приехте.

Рийд махна благосклонно с ръка.

— Става дума за мой колега. Казва се Мюър. Научих, че сте работили с него.

— Да, работих с него през войната. Доиде при мен преди няколко седмици. Искаше да му помогна да открием следите на един древен гръцки артефакт. Мисля, че работеше с американците.

— Това научихме и ние. — Райт въртеше шапката в ръцете си. — И за съжаление нищо повече. Този Мюър беше малко странна птица. Честно казано, има подозрение, че може да е замесен в много съмнителни дела.

Рийд се опита да изрази очевидна липса на изненада.

— Винаги си е бил малко... в разрез с общоприетото. Сега какво е направил?

— Ами това се опитваме да научим. Нали разбирате, изчезна. Надявахме се вие да хвърлите малко светлина по въпроса.

Райт остана около час. Рийд се опитваше да отговаря на въпросите му по най-добрия начин. Това означаваше да се стреми да казва колкото може по-малко неща, които са напълно неверни или лесно може да се докаже, че са такива. Райт си водеше подробни бележки, като се мръщеше, докато се мъчеше да не изостава със записването.

— Също така се опитваме да открием следите на този господин Грант.

— Да — кимна Рийд, — разбирам, че се опитвате, но не смятам, че ще го откриете.

— Имате ли представа къде бихме могли...

— Не, но ми се струва, че спомена нещо за Канада.

Райт се изненада.

— О, това наистина е ново за нас. Благодаря ви.

Той стана и стисна ръката на професора. На вратата се спря и се обърна.

— Този... Омиров артефакт. Смятате ли, че има нещо в него? Някаква вероятност да се появи?

Рийд се усмихна.

— Не, не бих си и помислил подобно нещо.

Самолетът летеше от юг на запад високо в нощното небе над морето, което беше видяло толкова богове и герои в миналото. Грант седеше на пилотското място. Марина лежеше на пода завита с одеяло, а кракът ѝ беше изпънат с помощта на шина.

Рийд се промъкна напред и седна на мястото на помощник-пилота.

— Къде сме?

Грант си погледна часовника.

— Току-що прелетяхме над Дарданелите. Ще стигнем до Атина след няколко часа.

Рийд се извърна и погледна към кабината. От задната част на самолета вързан за стоманена кука в тавана го гледаше очуканият щит. Брезентов чувал, пълен с всякакви форми и буци, стоеше до него.

Грант забеляза погледа му.

— Представяш ли си как ще изглежда в Британския музей?

Рийд въздъхна.

— Знаеш, че не можем да го задържим. Американците ще го грабнат на минутата.

Грант наклони самолета малко наляво.

— Наистина ли смяташ, че може да бъде използван за направа на бомба?

— Готов ли си да рискуваш?

Грант не отговори. Продължиха да летят в мълчание още няколко минути. Рийд посочи малък остров от светлини под тях в мрака.

— Това трябва да е Лемнос.

— Може би трябва да кацнем тук. Да го скрием в храма, докато всичко отшуми.

— Не. Дори там все някой ще го намери. Липсва вече от три хиляди години. Ако остане скрит още хиляда, няма да се оплаквам.

Грант се вторачи изненадан в него.

— Но нали щитът променя всичко... Доказва, че всичко е истина: Омир, Ахил, Троя. Всичко. Това е... това е история.

Рийд гледаше вторачено през прозореца.

— Да, точно така. Светът има достатъчно история, а тя става все повече с всеки изминал ден. Но никой вече не създава митове. А пък ние имаме нужда от тях. Когато слушах Шлиман в Кенсингтън, беше важен не фактът, че всичко това е истина, а че ти се дава възможност да си мислиш, че може да е истина. Учудването е онова, което ни вдъхновява. Чуденето, прекрасното незнание. Усещането за нещо извън досега ни, но все пак близо до върховете на нашите пръсти. Историята го връща в нашите ръце.

Той откопча колана и отиде в задната част на самолета.

Грант не се опита да го спре. Вихърът с вой нахлу в кабината, когато Рийд отвори вратата. Под одеялото Марина се размърда и отвори очи. Хващайки се за куките по тавана, Рийд залитна към щита и свали промазаните с олово парчета брезент, с които беше завит. Коленичи пред него за миг, вторачен в изображенията на живота, гравирани в метала. След това стана, довлече го до вратата с търкаляне и го запрати във водовъртежа на мрака.

Самолетът продължи напред в нощта. Долу в морето никой не видя малкия фонтан, който щитът вдигна, или ако някой все пак го е видял, сигурно е предположил, че делфин скача във водата. Тук морето беше дълбоко и щитът потъна бързо. Дали натрапчивата песен на сирена е отеквала надолу към мястото, където намери покой, или чудовищен октопод, или сенките на морски нимфи са се мяркали над него — историята мълчи по този въпрос.

ИСТОРИЧЕСКА БЕЛЕЖКА

Линейното писмо Б е разчетено през 1952 година от Майкъл Вентрис и Джон Чедуик. Историята на тяхното постижение, един от големите интелектуални подвизи през двайсети век, е разказана с елегантна яснота в книгата на Чедуик „Разшифроването на линейна Б“. Пълните научни подробности може да бъдат намерени в съвместния им труд „Документи на микенски гръцки“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.